

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД НОВИ ПАЗАР

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Нови Пазар, 2022. година

На основу члана 15. и 30. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС“, бр. 87/2018) и у складу са Уредбом о садржају, начину израде и обавезама субјеката у вези са израдом процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања („Сл. гласник РС“, бр. 102/2020), Упутством о методологији израде и садржаја процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања („Сл. гласник РС“, бр. 80/19) израђује се:

**ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА**

Развојно Иновациони Систем д.о.о.

Директор

Горан Тасић

Град Нови Пазар

Градоначелник

Нихат Бишевац

REPUBLIKA SRBIJA
GRAD NOVI PAZAR
GRADONAČELNIK
Br. *OR-44/21*
19.10.2021.god.

Na osnovu člana 41. člana 42. člana 43. i 44. Zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama („Sl. glasnik RS“ br. 87/18), člana 13. Uredbe o sastavu, načinu i organizaciji rada štabova za vanredne situacije („Službeni glasnik RS“, br. 27/2020“), člana 20. stav 1. tačka 8. i člana 44. Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 – dr. zakon, 101/2016–dr. zakon, 47/2018), člana 62. Statuta grada Novog Pazara („Službeni list grada Novog Pazara“ broj 6/19), i zaključka gradskog štaba za vanredne situacije grada Novog Pazara broj 06-220/21 od 31.08.2021.godine, donosi

REŠENJE
O FORMIRANJU STRUČNE RADNE GRUPE ZADUŽENE ZA IZRADU PROCENE RIZIKA OD
KATASTROFA ZA GRAD NOVI PAZAR I PLANA ZAŠTITE I SPASAVANJA

I

Formira se stručna radna grupa zadužena za izradu Procene rizika od katastrofa za grad Novi Pazar i Plan zaštite i spasavanja, u sastavu:

1. Ismail Dupljak, rukovodilac Odeljenja za vanredne situacije i poslove odbrane - predsednik;
2. Edin Dazdarević, Šef Odseka za poslove odbrane - član tima;
3. Latinka Maksimović, Izvršilac u Odseku odbrane - član tima;
4. Mithat Nokić, Izvršilac u Odseku za vanredne situacije - član tima.

II

Zadatak radne grupe je prikupljanje, obrada podataka i saradnja sa svim relevantnim subjektima u postupku izrade dokumenata Procena rizika od katastrofa za grad Novi Pazar i Plan zaštite i spasavanja.

III

Ovo rešenje stupa na snagu danom donošenja.

OBRAZLOŽENJE

Pravni osnov za donošenje ovog rešenja sadržan je u odredbama člana 41. člana 42. člana 43. i 44. Zakona o smanjenju rizika od katastrofa i upravljanju vanrednim situacijama („Sl. glasnik RS“ br. 87/18), člana 13. Uredbe o sastavu, načinu i organizaciji rada štabova za vanredne situacije („Službeni glasnik RS“, br. 27/2020“), člana 20. stav 1. tačka 8. i člana 44. Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl. glasnik RS“, br. 129/2007, 83/2014 – dr. zakon, 101/2016–dr. zakon, 47/2018), člana 62. Statuta grada Novog Pazara („Službeni list grada Novog Pazara“ broj 6/19), i zaključka gradskog štaba za vanredne situacije grada Novog Pazara broj 06-220/21 od 31.08.2021.godine, pa u skladu sa napred iznetim donosim rešenje kao u dispozitivu.

PRAVNA POUKA: Protiv ovog rešenja može se uložiti prigovor Gradonačelniku Novog Pazara u roku od 8 dana od dana dostavljanja.

GRADONAČELNIK

Nihat Biševac

Регистар привредних субјеката

5000117307578

БД 78424/2016

Датум, 04.10.2016. године
Београд

Регистратор Регистра привредних субјеката који води Агенција за привредне регистре, на основу члана 15. став 1. Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС“, бр. 99/2011, 83/2014), одлучујући о јединственој регистрационој пријави оснивања правних лица и других субјеката и регистрације у јединствени регистар пореских обвезника, коју је поднео/ла:

Име и презиме: Милош Марковић

доноси

РЕШЕЊЕ

Усваја се јединствена регистрациона пријава оснивања правних лица и других субјеката и регистрације у јединствени регистар пореских обвезника, па се у Регистар привредних субјеката региструје:

RAZVOJNO INOVACIONI SISTEM D.O.O. BEOGRAD-Vračar

са следећим подацима:

Пословно име: RAZVOJNO INOVACIONI SISTEM D.O.O. BEOGRAD-Vračar

Скраћено пословно име: RAZVOJNO INOVACIONI SISTEM D.O.O.

Регистарски број/Матични број: 21231568

ПИБ (додељен од Пореске управе РС): 109726255

Правна форма: Друштво са ограниченом одговорношћу

Седиште: Београд, Симе Игуманова 64, Београд-Врачар, 11000, Србија

Претежна делатност: 7220 - Истраживање и развој у друштвеним и хуманистичким наукама

Време трајања: неограничено

Основни капитал:

Новчани капитал

Уписан: 10.000,00 RSD

Регистар привредних субјеката
БД 44514/2018

5000139801559

Дана, 28.05.2018. године
Београд

Регистратор Регистра привредних субјеката који води Агенција за привредне регистре, на основу члана 15. став 1. Закона о поступку регистрације у Агенцији за привредне регистре („Службени гласник РС“, бр. 99/2011, 83/2014), одлучујући о регистрационој пријави промене података код RAZVOJNO INOVACIONI SISTEM D.O.O. BEOGRAD-STARI GRAD, матични број: 21231568, коју је поднео/ла:

Име и презиме: Горан Тасић

доноси

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ регистрациона пријава, па се у Регистар привредних субјеката региструје промена података код:

RAZVOJNO INOVACIONI SISTEM D.O.O. BEOGRAD-STARI GRAD

Регистарски/матични број: 21231568

и то следећих промена:

Промена седишта привредног друштва:

Брише се:

Адреса: Обилићев Венац 18, локал 3-14, Београд-Стари Град, 11000, Србија

Уписује се:

Адреса: Карађорђева 5, спрат 1, стан 1, Београд-Стари Град, 11000 Београд, Србија

Образложење

Подносилац регистрационе пријаве поднео је дана 23.05.2018. године регистрациону пријаву промене података број БД 44514/2018 и уз пријаву је доставио документацију наведену у потврди о примљеној регистрационој пријави.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије – Сектор за ванредне ситуације, улица Омладинских бригада број 31, Нови Београд, по овлашћењу министра унутрашњих послова 01 број 4959/18-2 од 14.06.2018.године, помоћник министра, начелник Сектора за ванредне ситуације, Предраг Марић, решавајући у управној ствари по захтеву правног лица „РАЗВОЈНО ИНОВАЦИОНИ СИСТЕМ“ доо Београд-Стари град, ул. Карађорђева бр. 5, Београд, за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања, на основу члана 19. став 5. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Сл. гласник РС”, број 87/18) и члана 4. став 3. Правилника о организационо-техничким условима које морају испуњавати правна лица за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања („Сл. гласник РС”, број 9/19), доноси под 09 број 217-327/19 од 03.04.2019. године:

РЕШЕЊЕ

ОВЛАШЋУЈЕ СЕ правно лице „РАЗВОЈНО ИНОВАЦИОНИ СИСТЕМ“ доо Београд-Стари град, ул. Карађорђева бр. 5, Београд, за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања.

Образложење

Правно лице „РАЗВОЈНО ИНОВАЦИОНИ СИСТЕМ“ доо Београд-Стари град, ул. Карађорђева бр. 5, Београд, поднело је захтев, дана 19.02.2019. године, за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања.

Уз захтев је поднета следећа документација:

- Доказ да је правно лице регистровано као правно лице у Агенцији за привредне регистре,
- Доказ да правно лице има стално запослена најмање три лица, са пуним радним временом, која поседују Лиценцу за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања,
- Доказ да правно лице обезбеђује услове за чување пословне тајне или податка од посебног значаја за безбедност лица, имовине и других добара које запослени, сарадници и други учесници у изради докумената сазнају у поступку израде процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања,
- Доказ о уплати административне таксе на захтев.

Чланом 19. став 2. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама прописано је да ће се овлашћење за израду процене

ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања издати привредном друштву, односно другом правном лицу, које у сталном радном односу има најмање три запослена лица која поседују лиценцу за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања и које испуњава организационо-техничке услове. Организационо-технички услови које морају испуњавати правна лица прописани су Правилником о организационо-техничким условима које морају испуњавати правна лица за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања. Чланом 2. став 1. наведеног Правилника прописано је да се овлашћење издаје привредном друштву, односно другом правном лицу, које, поред законских, испуњава и следеће услове: 1) да је регистровано као правно лице у Агенцији за привредне регистре; 2) има стално запослена најмање три лица, са пуним радним временом, која поседују Лиценцу за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања; 3) обезбеђује услове за чување пословне тајне или податка од посебног значаја за безбедност лица, имовине и других добара које запослени, сарадници и други учесници у изради докумената сазнају у поступку израде процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања; 4) обавља делатност у простору који испуњава услове који одговарају потребама рада на изради процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања и у коме су просторије тако организоване да омогућавају несметан, самостални рад запослених на изради наведених докумената, односно, располаже већом просторијом за одржавање састанака, минималне површине 16 m², са одговарајућом канцеларијском и техничком опремом, као и простором за руководиоце и административно особље; 5) располаже информатичком опремом у довољном броју за све запослене тако да сви могу радити независно и истовремено. Чланом 2. став 2. наведеног Правилника прописано је да просторије и опрема из става 1. овог члана морају бити заштићене од приступа неовлашћених лица. Чланом 4. став 1. наведеног Правилника прописано је да привредно друштво, односно друго правно лице, уз захтев за издавање овлашћења, прилаже одговарајуће доказе о испуњености услова из члана 2. овог Правилника, као и доказ о уплаћеној административној такси.

Чланом 5. Правилника о организационо-техничким условима које морају испуњавати правна лица за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања прописано је да привредно друштво, односно друго правно лице коме је издато Овлашћење, без одлагања обавештава Министарство о свим статусним променама и променама у вези са условима из чл. 2. овог Правилника.

Чланом 19. став 4. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама прописано је да је рок важења овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања пет година.

Чланом 19. став 6. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама прописано је да ће Министарство одузети овлашћење за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања привредном

друштву, односно другом правном лицу, ако се инспекцијским надзором утврди да не испуњава услове предвиђене законом.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије је преко овлашћених радника Сектора за ванредне ситуације извршило преглед, анализу достављене документације, као и увид на лицу места, у складу са одредбама Правилника о организационо-техничким условима које морају испуњавати правна лица за добијање овлашћења за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања, на основу чега је утврђено да подносилац захтева испуњава законом прописане услове те нема сметњи да се подносиоцу захтева изда овлашћење за вршење послова израде процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања.

На основу свега изложеног решено је као у диспозитиву.

ПОУКА О ПРАВНОМ СРЕДСТВУ: Ово решење је коначно у управном поступку. Против истог се може водити управни спор код Управног суда, улица Немањина број 9, Београд, у року од 30 дана од дана пријема наведеног решења. Тужба се подноси непосредно наведеном суду, а висина таксе која се плаћа утврђује се сходно Закону о судским таксама. ("Сл. гласник РС", бр. 28/94, 53/95, 16/97, 34/2001 - др. закон, 9/2002, 29/2004, 61/2005, 116/2008 - др. закон, 31/2009, 101/2011, 93/2012, 93/2014 и 106/2015, 95/2018).

Такса у износу од 530,00 динара наплаћена је сходно тарифном броју 9 Закона о републичким административним таксама таксама ("Сл. Гласник РС" бр. 43/03, 51/03, 53/04, 42/05, 61/05, 101/05, 42/06, 47/07, 54/08, 5/09, 35/10, 50/11, 70/11, 55/12, 47/13, 57/14, 45/15, 83/15, 112/15, 50/16, 61/17, 113/17, 3/18, 50/18, 95/18).
ЈБ

Достављено:

- Подносиоцу захтева х 1
- Архиви х 1

**ПОМОЋНИК МИНИСТРА
НАЧЕЛНИК СЕКТОРА**

Предраг Марић

**ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА
НОВОГ ПАЗАРА**

- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 87/2018);
- Упутство о методологији израде и садржају процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања („Службени гласник РС“, бр. 80/2019).

Остала законска и подзаконска регулатива

Закони:

- Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 - др. закон);
- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука Уставног суда, 14/2016 и 76/2018);
- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 25/2019);
- Закон о метеоролошкој и хидролошкој делатности („Службени гласник РС“, бр. 88/2010);
- Закон о отклањању последица поплава у Републици Србији („Службени гласник РС“, бр. 75/2014, 64/2015 и 68/2015 - др. закон);
- Закон о Републичком сеизмолошком заводу („Службени гласник РС“, бр. 71/1994);
- Закон о шумама („Службени гласник РС“, бр. 30/2010, 93/2012, 89/2015);
- Закон о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима („Службени гласник РС“, бр. 44/1977, 45/1985 и 18/1989 и „Службени гласник РС“, бр. 53/1993, 67/1993, 48/1994, 101/2005 - др. закон и 54/2015 - др. закон);
- Закон о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима („Службени гласник РС“, бр. 54/2015);
- Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 11/2009, 20/2015, 87/2018 и 87/2018 – др. закони);
- Закон о заштити становништва од заразних болести („Службени гласник РС“, бр. 15/2016, 68/2020 и 136/2020);
- Закон о путевима („Службени гласник РС“, бр. 41/2018 и 95/2018 – др. закон).

Уредбе:

- Уредба о начину ангажовања ствари за потребе заштите и спасавања и начину остваривања права на накнаду за коришћење истих („Службени гласник РС“, бр. 10/2013);
- Уредба о обавезним средствима и опреми за личну, узајамну и колективну заштиту од елементарних непогода и других несрећа („Службени гласник РС“, бр. 3/2011 и 37/2015);
- Уредба о саставу и начину рада штабова за ванредне ситуације („Службени гласник РС“, бр. 27/2020);

- Уредба о утврђивању водопривредне основе Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 11/2002);
- Уредба о утврђивању Општег плана за одбрану од поплава („Службени гласник РС“, бр. 18/2019);
- Уредба о разврставању објекта, делатности и земљишта у категорије угрожености од пожара („Службени гласник РС“, бр. 76/2010);
- Уредба о садржају, начину израде и обавезама субјеката у вези са израдом процене ризика од катастрофа и планова заштите и спасавања („Службени гласник РС“, бр. 102/2020);
- Уредба о категоризацији државних путева („Службени гласник РС“, бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015).

Правилници:

- Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким подручјима („Службени лист СФРЈ“, бр. 31/1981, 49/1982, 29/1983, 21/1988 и 52/1990);
- Правилник о организовању заштите од пожара према категорији угрожености од пожара („Службени гласник РС“, бр. 92/2011);

Остала документација:

- ДИРЕКТИВА 2007/60/ЕЦ Европског парламента и Савета од 23. октобра 2007. године о процени и управљању ризицима од поплава;
- Карта сеизмичког хазарда Србије, Републички сеизмолошки завод Србије;
- Упутство о јединственој методологији за процену штете од елементарних непогода („Службени лист СФРЈ“, бр. 27/1987);
- Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 86/2011);
- Одлука о утврђивању Пописа вода I реда („Службени гласник РС“, бр. 83/2010);
- Прелиминарна процена ризика од поплава за Републику Србију, Значајна поплавна подручја, 2012. година, Републичка дирекција за воде;
- Републички завод за статистику, Попис пољопривреде из 2012. године;
- План јавног здравља града Новог Пазара 2019-2026. год;
- План одрживог развоја града Новог Пазара 2021-2030. год;
- Процена угрожености од елементарних непогода и других несрећа града Новог Пазара;
- Остали подаци које је доставила Радна група.

Садржај

УВОД	1
I ОПШТИ ДЕО	4
1 ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕРИТОРИЈЕ	4
1.1 Географски положај територије	4
1.2 Хидрографске карактеристике.....	6
1.2.1 Водотокови првог и другог реда.....	6
1.2.2 Вештачке акумулације и минерални извори	6
1.2.3 Делови водотокова који подлежу заштити од поплава	7
1.2.4 Плавна подручја територије града Новог Пазара	9
1.3 Метеоролошко - климатске карактеристике	12
1.3.1 Клима на ужем подручју Новог Пазара	12
1.3.2 Опште карактеристике климе	12
1.3.3 Падавине	14
1.3.4 Ветрови	15
1.4 Демографске карактеристике.....	17
1.4.1 Број становника.....	17
1.4.2 Полна и старосна структура од укупног броја становника (мушкарци, жене)	20
1.4.3 Лица са инвалидитетом	20
1.5 Пољопривреда	21
1.5.1 Земљишна површина по намени коришћења	22
1.5.2 Производња ратарских и повртарских култура	23
1.5.3 Воћарство и виноградарство	24
1.5.4 Сточарска производња.....	24
1.5.5 Шуме	24
1.6 Материјална и културна добра и заштићена природна добра	25
1.6.1 Заштићена културна добра на територији града Новог Пазара.....	25
1.6.2 Заштићена природна добра	27
2 КРИТИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА	28
2.1 Енергетска инфраструктура	28
2.1.1 Термо и хидроелектране, термоелектране – топлане и други објекти за производњу електричне енергије, електроенергетски водови, далеководи и трансформатске станице.....	28
2.1.2 Далеководи и трансформаторске станице	29
2.2 Саобраћајна инфраструктура	30
2.2.1 Мрежа државних и општинских путева.....	30
2.2.2 Железнички саобраћај	32

2.3	Водопривредна инфраструктура	32
2.3.1	Водоснабдевање	32
2.3.2	Канализациона мрежа	34
2.3.3	Отпадне воде	34
2.4	Снабдевање храном	35
2.4.1	Складишне просторије прехранбених производа	36
2.5	Здравствена критична инфраструктура	36
2.6	Финансије	42
2.6.1	Банкарство	42
2.6.2	Осигурање	42
2.6.3	Инвестиције	43
2.7	Телекомуникациона и информациона критична инфраструктура	45
2.8	Заштита животне средине	46
2.8.1	Производња и складиштење опасних материја	46
2.8.2	Депоније	46
2.9	Функционисање органа локалне самоуправе и хитних служби	47
2.9.1	Локална самоуправа	47
2.9.2	Градска управа и администрација	47
2.9.3	Хитне службе	48
2.9.4	Јавна предузећа	49
2.9.5	Јавно информисање	49
2.10	Наука и образовање	49
2.10.1	Предшколско образовање	50
2.10.2	Основно образовање	50
2.10.3	Средње образовање	51
2.10.4	Више образовање	52
2.10.5	Јавне установе чији је оснивач град Нови Пазар	53
II ПОСЕБНИ ДЕО: ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ ОД КАТАСТРОФА (ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НЕСРЕЋЕ)		54
1 ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ЗЕМЉОТРЕСА		55
1.1	Постојање система за идентификацију, обавештавање и евиденције	55
1.2	Густина насељености и величина животињског фонда	56
1.3	Морфологија и састав земљишта	56
1.4	Сеизмолошке карте	58
1.5	Сеизмичке карактеристике терена	60
1.6	Мере заштите у урбанистичким плановима и градњи	62
1.7	Квалитет градње	62

1.8	Учесталост, интензитет и епицентри потреса	65
1.9	Последице потреса по сеизмичким зонама за стамбене, јавне, индустријске и друге објекте	65
1.10	Могуће последице по штићене вредности.....	66
1.11	Психолошки ефекти и могућа повређивања	67
1.12	Могућност генерисања других опасности	67
1.13	Могући развој догађаја (сценарио).....	68
1.13.1	Највероватнији нежељени догађај.....	68
1.13.2	Нежељени догађај са најтежим могућим последицама	79
2	ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ОДРОНА, КЛИЗИШТА И ЕРОЗИЈА	88
2.1	Величина активираниог процеса (површина терена захваћена клизањем, слегањем и ерозијом, запремина масе у покрету).....	89
2.2	Очекивани степен негативних последица од деловања одређеног геолошког процеса на одређеном простору и у одређеном времену по природу, материјална добра и људе	89
2.3	Параметри и карактер одрона, клизишта и ерозивног подручја	89
2.4	Површина и карактеристике угроженог подручја	92
2.5	Густина насељености.....	93
2.6	Густина инфраструктурних и привредних објеката	93
2.7	Могућност генерисања других опасности	93
2.8	Могући развој догађаја.....	93
2.8.1	Највероватнији нежељени догађај.....	93
2.8.2	Нежељени догађај са најтежим могућим последицама	100
3	ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ПОПЛАВА	111
3.1	Опасност од поплава, река или бујичних вода.....	112
3.2	Начин коришћења земљишта.....	114
3.3	Опис историјских поплава са последицама.....	114
3.4	Изграђеност система заштите од поплаве	120
3.5	Густина насељености и величина животињског фонда.....	122
3.6	Процена могућих штетних последица будућих поплава на људско здравље, животну средину, културно наслеђе и привредну активност.....	122
3.7	Ефикасност изграђених објеката за заштиту од поплава	122
3.8	Слабе тачке у систему заштите од штетног дејства вода на водотоковима првог и другог реда.....	123
3.9	Положај насељених области - подручја привредних активности	124
3.10	Дугорочни развој укључујући утицаје климатских промена на појаву поплава	124

3.11	Могућност генерисања других опасности.....	125
3.12	Могући развој догађаја (сценарио).....	125
3.12.1	Највероватнији нежељени догађај.....	125
3.12.2	Нежељени догађај са најтежим могућим последицама	134
4	ПОТЕНЦИЈАЛНА ОПАСНОСТ ОД ЕПИДЕМИЈА И ПАНДЕМИЈА	147
4.1	Угроженост града Новог Пазара епидемијама које настају као последица санитарно-хигијенских услова и инфраструктуре.....	148
4.2	Демографске карактеристике подручја.....	155
4.2.1	Број становника.....	155
4.2.2	Карактеристике болести обрађене у сценарију	156
4.3	Могућност генерисања других опасности.....	158
4.4	Могући развој догађаја (сценарио).....	158
4.4.1	Највероватнији нежељени догађај.....	158
4.4.2	Нежељени догађај са најтежим могућим последицама	165
5	ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ПОЖАРА, ЕКСПЛОЗИЈА И ПОЖАРА НА ОТВОРЕНОМ.....	175
5.1	Објекти I и II категорије угрожености од пожара.....	176
5.2	Списак субјеката у којима постоји опасност од пожара и експлозија.....	177
5.3	Шумски комплекси.....	177
5.4	Преглед пожара у прошлости и угрожена подручја	178
5.5	Производња и складиштење експлозивних материја и материја које могу да формирају експлозивну атмосферу	182
5.6	Идентификација локација са експлозивним остацима рата (EOP).....	184
5.7	Густина насељености.....	184
5.8	Угроженост заштићених културних и материјалних добара.....	184
5.9	Могућност генерисања других опасности.....	184
5.10	Могући развој догађаја (Сценарио).....	185
5.10.1	Највероватнији нежељени догађај.....	185
5.10.2	Нежељени догађај са најтежим могућим последицама	192
	ЗАКЉУЧАК	200
	ПРИЛОЗИ	206

УВОД

Људско друштво је током своје историје, константно било суочено са различитим врстама опасности. У зависности од степена развоја на којем се људско друштво налазило, постојала је свест о потреби налажења начина да се ти догађаји предвиде и спрече. Савремено окружење се, под утицајем климатских промена и убрзаног технолошког развоја, све брже и непредвидљивије мења и постаје комплексније, па опасности и ризици прате тај тренд.

Дешавања у различитим деловима света подсећају да ниједна држава, без обзира на степен технолошког и друштвеног развоја, не може сама да се избори са бројним опасностима и ризицима од природних катастрофа, технолошких несрећа и других облика разорног деловања на људски живот, природна и материјална добра и животну средину. Ефектно деловање друштва или система у тако несигурном окружењу намеће потребу поседовања способности за креирање сценарија и предвиђање могућих последица по друштво, као и избор акција које могу бити предузете да би се повећала вероватноћа одигравања сценарија са најмањим последицама.

Територија Републике Србије се свакодневно суочава са разноврсним опасностима, које изискују њен континуирани одговор у виду израде стратешких докумената, планова, процена и других правилника који подржавају употребљивост постојећих капацитета. У условима данашњице, наступа промена природе опасности и ризика са којима се државе на националном нивоу суочавају. У контексту неочувања животне средине, немарности људског фактора и поремећаја природних услова живота, све се више пажње посвећује природним (елементарним) и техничко-технолошким несрећама.

Катастрофа представља елементарну непогоду или техничко-технолошку несрећу чије последице угрожавају безбедност, живот и здравље већег броја људи, материјална и културна добра или животну средину у већем обиму, а чији настанак или последице није могуће спречити или отклонити редовним деловањем надлежних органа и служби.

Елементарна непогода је догађај хидрометеоролошког, геолошког или биолошког порекла, проузрокован деловањем природних сила, као што су: земљотрес, поплава, бујица, олуја, јаке кише, атмосферска пражњења, град, суша, одроњавање или клизање земљишта, снежни наноси и лавина, екстремне температуре ваздуха, нагомилавање леда на водотоку, епидемија заразних болести, епидемија сточних заразних болести и појава штеточина и друге природне појаве већих размера које могу да угрозе здравље и живот људи или проузрокују штету већег обима.

Техничко-технолошка несрећа је изненадни и неконтролисани догађај или низ догађаја који је измакао контроли приликом управљања одређеним средствима за рад и приликом поступања са опасним материјама у производњи, употреби, транспорту, промету, преради, складиштењу и одлагању, као што су пожар, експлозија, хаварија, саобраћајни удес у друмском, речном, железничком и ваздушном саобраћају, удес у рудницима и тунелима, застој рада жичара за транспорт људи, рушење брана, хаварија на електроенергетским, нафтним и гасним постројењима, акциденти при руковању радиоактивним и нуклеарним материјама, тешко загађење земљишта, воде и ваздуха, последице ратног разарања и тероризма, а чије последице могу да угрозе безбедност, живот и здравље већег броја људи, материјална и културна добра или животну средину у већем обиму.

Елементарне непогоде могу да покривају ужу или ширу територију, да буду слабијег или јачег интензитета, што се може закључити тек по завршетку њиховог деловања и при анализи причињених штета (броја жртава и обима материјалне штете). Почетак, обим и време трајања елементарних непогода углавном се не може предвидети, али се за извесне појаве, услове и

годишња доба, може претпоставити да ће до њих доћи, као и колико ће трајати и које ће последице произвести. Такође се на основу евалуације постојећих капацитета којима одређени ниво државне управе располаже, може одредити опсег последица. Сходно томе, као и законским надлежностима које се прописују, утврђују се превентивне, проактивне и санацијске мере. Било да су предупредујућег, наступајућег или рехабилитацијског карактера, ове мере морају бити јасно дефинисане. Дакле, анализом претходних непогода и других несрећа, њихових узрока настанка и последица у односу на човека и његова материјална добра, долазимо до најпогоднијих организацијских мера за њихово отклањање. Одабир правог модела по коме ће функционисати систем смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама зависи од нивоа државне управе и њених капацитета. Из тог разлога се очекује флексибилност и прилагодљивост у изради Процена ризика од катастрофа. Тиме се пред територијалне субјекте, привредна друштва и друге правне субјекте поставља захтев за константну припрему превентивног и актуелног реаговања.

Град Нови Пазар, као територијална јединица Републике Србије, свестан ризика од катастрофа, предузима мере и активности на подизању капацитета локалне самоуправе за превенцију и реаговање у случају елементарних непогода и других несрећа. Први корак је израда Процене ризика од катастрофа, која представља основни документ стварања оптималног система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама. Циљ израде Процене ризика од катастрофа за град Нови Пазар је да се идентификују извори могућег угрожавања, сагледају могуће последице, потребе и могућности спровођења мера и задатака заштите и спасавања од елементарних непогода и других несрећа у односу на штићене вредности друштва. Процена ризика треба да садржи описе свих сценарија за сваку опасност, за коју се радна група определила, резултате прорачуна ризика и нивоа ризика (матрице ризика) и картографски приказ свих ризика. На крају радна група врши вредновање ризика, упоређивањем резултата анализе ризика, тако да се добија јасна слика да ли је ризик прихватљив или ће се предузимати одређене мере како би се умањио.

Процена је документ који захтева стално дограђивање и ажурирање. Праћење података у вези са Проценом је стални и основни задатак надлежног одељења Градске управе. У том смислу неопходно је изградити процедуре перманентног праћења стања опасности од катастрофа на територији града Новог Пазара и околних јединица локалних самоуправа. Такође, неопходно је дефинисати систем сталног извештавања и размене података како би се створиле претпоставке за благовремену анализу ситуације и информисање Штаба за ванредне ситуације. На основу резултата Процене врши се израда Плана заштите и спасавања. Систем смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама димензионисан на основу Процене, јесте оптималан и најповољнији могући систем смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама, који има дугорочне могућности за развој и опстанак у свим условима.

Процена је, у складу са Упутством о методологији израде и садржају процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања („Сл. гласник РС“, бр.80/2019), структурирана у 4 тачке.

Увод садржи основне податке о Процени и циљу који треба остварити израдом Процене, како би се град Нови Пазар плански припремио за реаговање у случају елементарних непогода и других несрећа.

Општи део:

- Положај и карактеристике територије има за циљ да прикаже интерни и екстерни карактер положаја града Новог Пазара. Сви интерни и екстерни елементи положаја,

дати у односу на постојеће стање, а на основу података добијених од стручних служби Градске управе, узеће се у обзир приликом процене и анализе ризика града Новог Пазара;

- Критична инфраструктура обухвата најважније елементе критичне инфраструктуре, неопходне за функционисање града Новог Пазара, на основу пројектне документације којом располажу носиоци критичне инфраструктуре.

Посебни део:

- Идентификација опасности од опасности (елементарне непогоде и техничко-технолошке несреће) представља централни део Процене у коме су идентификоване и анализиране опасности карактеристичне за територију града Новог Пазара. На основу идентификованих опасности, утврђује се могући развој догађаја - сценарио, интензитет и анализа последица по опасностима. Сценарио се израђује за две врсте догађаја, и то: највероватнији нежељени догађај и нежељени догађај са најтежим могућим последицама. Највероватнији нежељени догађај је догађај за који се поуздано зна да се често јавља, затим да услови у којима настаје погодују његовој појави и да је реално очекивати да може на одређеном простору угрозити животе и здравље људи и направити материјалне штете. Нежељени догађај са најтежим могућим последицама је догађај који се ретко појављује на одређеном простору, а у случају његовог настанка има такав интензитет чије последице су катастрофалне за све штићене вредности. На основу постојећег стања, за које су подаци добијени од стручних служби и привредних друштава, одређена је величина потенцијалне опасности од појединих елементарних непогода и других несрећа и извршена процена ризика за сваку потенцијалну опасност. На основу сценарија за нежељени догађај са најтежим могућим последицама, извршено је рангирање опасности и предложене су мере за третман ризика на општем нивоу.

Закључак садржи резиме свих опасности и нивоа ризика.

I ОПШТИ ДЕО

1 ПОЛОЖАЈ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕРИТОРИЈЕ

1.1 Географски положај територије

Географски положај града представља његову локацију у односу на окружење и од пресудног је утицаја на ефекте елементарних непогода и других несрећа.

Нови Пазар је град са једном општином где живи преко 100.000 становника. Налази се у југозападном делу Србије, на 43°09' СГШ и 20°31' ИГД и захвата површину од 742 km². Смештен је на 280 km јужно од Београда и веза је са Подгорицом и Јадранским морем. Окружен је општинама: Рашка, Лепосавић, Звечан, Зубин Поток, Тутин, Сјеница и Ивањица. Лоциран је у Звездастој долини река Јошанице, Рашке, Дежевске, Трнавске и Људске реке на надморској висини од 496 m. Окружен је висовима Голије, Рогозне и Пештерске висоравни, а према североистоку је отворен према масиву Копаоника.

Нови Пазар чини 99 насељених места сврстаних у 6 градских месних заједница и 20 сеоских. Од тога 98 су сеоска насеља и једно насеље градског типа. У питању су насеља збијеног и полузбијеног типа.

Највећим делом су заступљена насеља до 500 становника.

Слика 1 : Положај Новог Пазара

1.1.1. Физичко-географске карактеристике територије

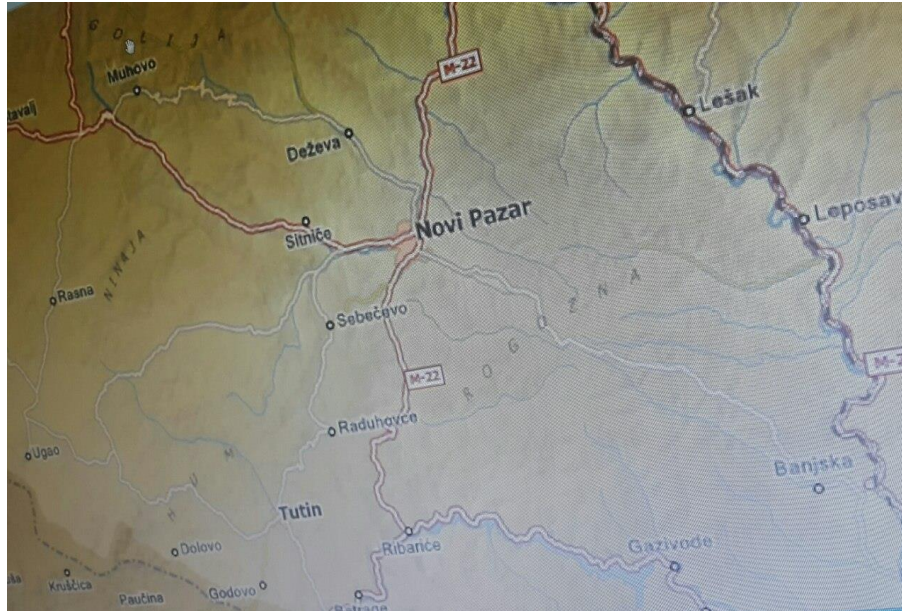
Рељеф је брдовито-планинског и долиноског карактера. На истоку је Рогозна, а на северу Голија, планине на чијим падинама су смештена мања сеоска насеља. На западној страни, територија града је оивичена Пештерском висоравни.

Територију карактеришу, поред осталог, остаци вулканских елемената, вулканске купе (Ђурђеви ступови, Тепе и сл.), термоминерални извори (Новопазарска бања, Рајчиновића бања, Кисељак), те крашко врело, извор реке Рашке. Осим у долини ове реке, највећи број насеља, односно становника, смештен је у долинама река Рашка, Јошаница, Људска, Дежевска, Трнавска, Себечевска и Бањска, и наравно у Новопазарском пољу, које се звездасто простире и у којем је лоцирано градско насеље Нови Пазар.

Голија представља северни обод новопазарске котлине и пружа се у повијеном луку од северозапада ка југоистоку у дужини од 32 km. Највећи врхови на њој су Јанков камен (1.833 m), Црни врх (1.795 m) и Царева глава (1.674 m). Испод самих падина око планине налазе се

изворишта Људске и Дежевске реке, Моравице и Студенице. На јужним обронцима Голије, преко Новог Пазара, постоје вулканске купе у атарима Тењкова, Страдова, Шароња, Пустовлаха и Косурића.

Слика 1.1: Физичко-географска карта Новог Пазара и околине

Рогозна је у склопу југоисточног обода новопазарске котлине, а пружа се правцем југозапад-североисток у дужини 20 km. У морфолошком погледу представља флувиоденудациону површ, на којој су очуване вулканске купе у атарима села: Беланске, Отеса, Војковића и Грубетића. Најмаркантније су Црни врх (1.479 m), Јелак (1.262 m) и Коњиц (1.221 m).

Састав земљишта је веома разноврстан па се срећу шкриљци, пешчари и конгломерати, кречњаци, флишни седименти, дијабаз рожњаци, магматске стене, серпентини и периодити, неогени и квартални седименти. Палеозојски шкриљци се састоје од плочастих зелених филита, глинастих шкриљаца, глинаца и аргилошиста. Показују савршену шкриљавост. Боја им је најчешће плавичасто-црна. Садрже у себи минерале кварца, оксиде гвожђа, турмалин, рутил и лискуне. Ове стене се лако распадају па се земљиште на њима брзо ствара и обнавља. Распрострањени су на простору Голије, а одатле се пружају на запад према Пријепољу и на југ према Новом Пазару. Земљишта на овим стенама су подложна клижењу и ерозији па ова подлога није погодна за градњу. Флишни седименти се јављају на Рогозни и Голији. Углавном су израђени од лапорца и пешчара. Глинаца нема или их има веома мало. Од магматске компоненте у њима се могу јавити амфиболити и амфиболски шкриљци. То је петогенична подлога која обезбеђује високу плодност, али и технофилност је ниска због којаве клизишта на њима. Нису добра подлога за оранице јер су подложна ерозији, али су добра за шумске састојине, пашњаке и ливаде.

Магматске стене су представљене дацитима и андезитима, са пратећим туфовима и туфитима. Андезит изграђује северне падине Рогозне, затим на јужним падинама Голије према Новом Пазару и даље према југоистоку. Туфити се јављају на простору Рогозне и Комаљске реке. Захваћени су интензивним процесима распадања па се на њима стварају моћне серије земљишта. Земљишта су на андезитима и далитима песковита или глиновита.

Пештерска висораван, односно Пештер, је крашка висораван која се дели на Горњу Пештер (надморске висине 1.150-1.250 m) и нижу Доњу Пештер, која се граничи са територијом града Новог Пазара. Површина Пештери је око 63 km² на којој има велики број пећина (пештери) и понорница. Пештер, поред осталог карактеришу екстремне климатске прилике – ниске зимске и високе летње температуре.

1.2 Хидрографске карактеристике

1.2.1 Водотокови првог и другог реда

Од водених токова највећи значај има река Рашка са површином слива до 1.193 km². Врело реке Рашке представља крашки извор. Вода која извире недалеко од манастира Сопоћани је заправо понирјућа вода са Доње Пештерске висоравни. Речица Увор код села Делимеђе, који припада општини Тутин, протеже се кроз Коштан поље и понире, а та количина воде затим извире као река Рашка. Претпоставља се да систем понорница заправо представља тај крашки извор. Поменуто поље је периодично плављено.

Укупна дужина мреже водотокова износи 849,5 km. На сваком квадратном километру слива има 737 m водених токова. У Рашку се уливају реке: Јошаница, Људска, Дежевска, Трнавица, Слатинска, Избичка и Кукавичка. У просеку се на слив Рашке изручи годишње око 700 mm воде.

Са планина Рогозне и Голије утицај падавина је преко 100 mm због снежног покривача који се задржава до априла. Најнижи водостај је у јулу и септембру, а највиши у новембру и марту. Највећа ширина реке је у доњем току и износи 10 m, а највећа дубина 1,50 m. Укупна дужина реке је 36 km.

Веће десне притоке реке Рашке су Слатинска и Себечевска, Јошаница, Избичка и Јовска река, а веће леве Људска, Дежевска и Тушимска.

1.2.2 Вештачке акумулације и минерални извори

Поред поменутих већих река које протичу кроз територију града постоји и већи број њихових притока – речица, потока. Сви водотоци су већим делом бујичног карактера. На територији Новог Пазара се налазе термални и минерални извори, од којих су најпознатији извори у Новопазарској и Рајчиновића бањи, као и Слатински и Дежевски кисељак.

Новопазарска бања је богата изворима термоминералних вода (15-52°C). Лековите воде служе за пиће и купање. По својим хемијским особинама ова вода спада у ред сумпорних хипертерми. Лечи реуматична обољења и последице повреда, а удружено са термичким и механичким третманом помаже у рехабилитацији инвалидитета.

Рајчиновића бања има термалне изворе у којима се температура креће од 30 до 42°C. Општи експлоатациони капацитети сва три топла извора у Рајчиновића бањи су око 146.000 l у 24 часа. Потенцијали неискоришћених термалних вода су велики. Вода спада у ред алкално-киселих са карактером хипертермалне воде. Изворишта хладне киселе воде су такође делимично адаптирана. Њен капацитет је процењен на 3.500 l у 24 часа, а температура се креће од 5,5 до 11,5°C.

Што се тиче подземних вода на територији града, њихово јављање је карактеристично услед деловања неповољних атмосферских прилика, тачније услед великих и дуготрајних падавина и отапање снега.

Територија Новог Пазара се својим јужним делом простира дуж језера Газиводе у дужини од 2-3 km. Иначе, ово вештачко, акумулационо језеро је направљено седамдесетих година прошлог века и то преграђивањем реке Ибар у горњем току, површине 11,9 km². Дужина језера је око 24 km, најшири део износи 1,3 km, док је дубина 107 m.

Језеро Газиводе се простира од општине Зубин Поток, на северу Косова и Метохије, па до дела општине Тутин, тј. села Рибариће. Брана је изграђена од природних материјала и као таква једна је од највећих у Европи.

Језеро Газиводе постаје туристички све атрактивније, а нарочито уређени обалски део који припада граду Новом Пазару.

1.2.3 Делови водотокова који подлежу заштити од поплава

Река Јошаница

- I деоница – регулисани део реке до Зелене пијаце, узводно до бензинске пумпе „Квеле“ у дужини од 1.100 m;
- II деоница – нерегулисани део реке од бензинске пумпе „Квеле“ до џамије у Муру у дужини од 2 km.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 1,5 m у минорном кориту код помоћног стадиона у Шутеновцу;
- II деоница – 1,2 m у кориту на профилу моста у Муру код џамије.

Крутеријум за проглашење ванредне одбране:

- I деоница – 0,5 m на профилу моста код стадиона у Шутеновцу;
- II деоница – 0,3 m на профилу моста у Муру код џамије.

Избичка река

- I деоница – регулисани део корита од ушћа у реку Рашку узводно од ПП „Утип“ у дужини од 300 m;
- II деоница – нерегулисани део корита од ПП „Утип“ узводно до цркве у Избицама у дужини од 1.400 m.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 0,7 m на профилу моста код Бањске петље испод надвожњака;
- II деоница – 1,0 m на профилу моста код Новопазарске бање.

Критеријум за проглашење ванредне одбране од поплава:

- I деоница – 0,4 m на профилу моста код Бањске петље испод надвожњака;
- II деоница – 0,8 m на профилу моста код Новопазарске бање.

Дежевска река

- I деоница – нерегулисани део од Петрове цркве узводно до ИГМ „Слога“ у дужини од 1.100 m.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 1,0 m на профилу моста на старом путу Нови Пазар – Рашка код Петрове цркве;
- II деоница – 0,7 m на профилу моста код ИГМ „Слога“.

Критеријум за проглашење ванредне одбране од поплава:

- I деоница – 0,5 m на профилу моста на старом путу Нови Пазар – Рашка код Петрове цркве;
- II деоница – 0,2 m на профилу моста код ИГМ „Слога“.

Река Трнавица

- I деоница – нерегулисани део до ушћа у реку Јошаницу узводно до краја улице Народног фронта у дужини 1,2 km;
- II деоница – нерегулисани део корита од краја улице Народног фронта (угоститељски објекат), узводно до ПП „Брос“ улица Руђера Бошковића од 2 km.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 1,2 m на профилу моста који повезује улицу 4. јули и пут ка Теримициници;
- II деоница – 0,7 m на профилу моста код стамбених објеката породице Изберовић у улици Руђера Бошковића.

Критеријум за проглашење ванредне одбране од поплава:

- I деоница – 0,8 m на профилу моста који повезује улицу 4. јули и пут ка Теримициници;
- II деоница – 0,3 m на профилу моста код стамбених објеката породице Изберовић у улици Руђера Бошковића.

Тушимска река

- I деоница – неуређени део од улива у реку Рашку узводно у дужини од 300 m изнад регионалног пута Нови Пазар – Рашка;
- II деоница – неуређени део до села Тушимља узводно у дужини од 2,3 km.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 0,5 m на профилу дрвеног моста у селу Тушимља;
- II деоница – 0,6 m на профилу бетонског зида код школе у Блажеву.

Критеријум за проглашење ванредне одбране до поплава:

- I деоница – 0,2 m на профилу дрвеног моста у селу Тушимља;
- II деоница – 0,3 m на профилу бетонског зида код школе у Блажеву.

Себечевска река

- I деоница – нерегулисани део корита од улива у реку Рашку узводно 500 m;
- II деоница – нерегулисани део у Доњем Себечеву од цамије узводно до изнад школе у дужини 1,2 km.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 0,8 m на профилу моста који повезује пут Пазариште – Тутин;
- II деоница – 0,6 m на профилу моста код цамије у Себечеву.

Критеријум за проглашење ванредне одбране од поплава:

- I деоница – 0,4 m на профилу моста који повезује пут Пазариште – Тутин;
- II деоница – 0,2 m на профилу моста код цамије у Себечеву.

Лечанска река

- I деоница – неуређено корито од улива у реку Јошаницу узводно око 700 m;
- II деоница – неуређено корито од почетка насеља Загуљача до краја села у укупној дужини од 2 km.

Критеријум за проглашење редовне одбране од поплава:

- I деоница – 0,6 m на профилу моста на почетку села Загуљача;
- II деоница – 0,6 m на профилу моста у селу Леча – прелаз преко реке ка селу Церовик.

Критеријум за проглашење ванредне одбране од поплава:

- I деоница – 0,3 m на профилу моста на почетку села Загуљача;
- II деоница – 0,3 m на профилу моста у селу Леча – прелаз преко реке ка селу Церовик.

Јусуф поток

- I деоница – неуређени део корита од улива у реку Рашку узводно до пропуста на регионалном путу Нови Пазар – Дојевиће у дужини од 500 m;
- II деоница – делимично уређени део корита од пропуста на регионалном путу узводно у дужини 300 m.

Параловски поток

- I деоница – делимично уређено корито од улива у реку Јошаницу до моста на магистралном путу Нови Пазар – Рибариће у насељу Хаков хан;
- II деоница – неуређени део корита од моста на магистралном путу узводно 1 km.

1.2.4 Плавна подручја територије града Новог Пазара

Река Јошаница

Регулисано је корито Јошанице од ушћа у реку Рашку 1,2 km, са регулисаним ушћем Трнавице. Потенцијалну опасност представљају индивидуални мостићи који због наноса могу направити уставе на речном току. На наведеном делу постоје 2 таква моста. Од Карахоџића моста узводно до бензинске пумпе „Квеле“ у дужини од око 700 m делимично је утврђено минорно корито реке Јошанице, те је могуће очекивати плављење десне обале реке где је потенцијално угрожено стотинак домаћинстава. Од бензинске пумпе „Квеле“ до изнад силоса у дужини од око 1.400 m је неуређено и процењује се да је угрожено око 200 домаћинстава у улицама Златиборска, Мурска, Пријеполска, Кумановска, Рожајска, Тутинска и околне улице. На том делу такође постоје 2 дрвена моста који су реална опасност за изазивање поплаве приобалних насеља. Од силоса до изнад МК Мур у дужини од око 2.000 m угрожена је десна обала реке која је неуређена. Угрожено је око 300 домаћинстава и обрадиво пољопривредно земљиште.

Река Јошаница на целој наведеној дужини прима притоке Трнавице и Лечанску реку, као и Параловски поток. Услед истовременог пораста водостаја наведених притока и саме реке Јошанице неминовно је изливање из корита и плављење приобаља. Све притоке су бујични водотоци. У току 2011. год. извршено је размуљивање реке од бензинске пумпе „Квеле“ (продубљивање корита, уклањање растиња и проширивање корита) до џамије у Муру те је капацитет корита повећан и умањен ризик од изливања исте. На реци Јошаници изграђене су 3 преграде: бујична преграда на профилу П3, бујична преграда на профилу П6 и бујична преграда на профилу П7. Преграда је грађевина подигнута преко корита природног или уметно изграђеног водотока са сврхом да се подигне првобитно ниво воде узводно од преграде.

Избичка река

Избичка река се улива у реку Рашка испод Бањске петље. Од ушћа у реку Рашку узводно око 300 m од ПП „Утип“ корито је уређено. Опасност од изливања постоји у делу од надвожњака на магистралном путу Нови Пазар – Рашка до ушћа у реку Рашку где је угрожено двадесетак кућа на десној обали и две приватне фабрике (Метић и Шарац) које се налазе на левој обали поред самог ушћа. Од приватне фабрике „Утип“ узводно до Новопазарске бање у дужини око 500 m речно корито је неуређено. На левој обали узводно је угрожено око 80 домаћинстава, као и специјална болница у Новопазарској бањи и приватни објекти у њеној близини. Такође је на том делу угрожен регионални пут на десној обали, постоји могућност поткопавања и обрушавања. На тој деоници такође постоји десетак импровизованих мостова који могу бити узрок плављења из корита и плављења објеката на левој обали реке. Од Новопазарске бање узводно до Рестовског потока потенцијално је угрожено око тридесетак кућа и тај део је запуштен, обрастао растињем и помоћним објектима доста сужен. На Избичкој реци изграђена је једна преграда – бујична преграда на Избичкој реци на профилу П2.

Дежевска река

Дежевска река се улива у реку Рашку код индустријске зоне. Од ушћа узводно до моста на старом путу Нови Пазар – Рашка у дужини око 500 m на десној обали реке је пловно подручје на којем је изграђен објекат „Југокомерц“ који је потенцијално угрожен од великих вода. На левој обали реке налази се двадесетак домаћинстава чије се плављење може очекивати услед изливања реке из свог природног корита. Од моста на старом путу Нови Пазар – Рашка до изнад ИГМ „Слога“ – погон „Младост“ узводно у дужини од око 900 m на десној обали реке процењује се да је угрожено двадесетак домаћинстава у улици Меше Селимовића, као и погони ИГМ „Слога“. На левој обали реке процењује се да је угрожено 15 домаћинстава која се налазе прекопута поменутог погона. Овај део корита је неуређен, зарастао растињем и корито је доста плитко јер у кориту има наслага разног материјала. У даљем узводном току од око 2.200 m подручје није густо насељено те је могуће очекивати плављење пољопривредног земљишта. У 2017. год. је укорићено око 600 m корита Дежевске реке.

Река Трнавица

Река Трнавица има уређено речно корито у дужини од око 20 m на самом свом ушћу у реку Јошаница. Од овог дела до ФО „Рас“ у дужини од око 1.000 m обе обале су густо насељене и процењује се да је од великих вода потенцијално угрожено око 200 домаћинстава и пут на левој обали. Посебно су угрожене улице Народног фронта, 4. јули, као и део улице Руђера Бошковића. У мају месецу 2011. год. наведене улице су поплаване у поплавом је захваћено 283 домаћинстава. Након поплаве, Градска управа је уз помоћ Министарства за екологију ангажовала механизацију на продубљивању, проширивању и рапчишћавању корита од наслага и растиња. Један од узрока изливања су и импровизовани мостови на реци, којих има укупно 7. Корито је прочишћено у укупној дужини око 3,5 km од ушћа у реку Јошаницу до фабрике „Брос“. Од школе у Трнави узводно око 1,5 km корито је неуређено, плитко и обрасло растињем те је угрожено углавном пољопривредно земљиште. Река је изразито бујична, а велике падавине на планини Рогозна није у стању да прими те често излива и прави огромне штете. Најкритичније тачке су код кућа Изберовића, код Витовог отпада и на почетку улице Народног фронта, испод угоститељског објекта. На реци Трнавици изграђена је једна преграда – бујична преграда на Трнавици реци на профилу П12.

Тушимска река

Тушимска река се улива у реку Рашку код моста који повезује магистрални пут Нови Пазар – Рашка и стари пут Нови Пазар – Рашка. У току лета је изузетно ниског водостаја, али услед

великих падавине на обронцима Голије долази до изливања и плављења обрадивог земљишта и одношења импровизованих мостова. У близини корита нема објеката тако ни опасности да буду поплавлена. Одношењем мостића често долази до прекида главног путног правца ка селу Тушимља. Корито је неуређено, плитко, уско и обрасло растињем. На Тушимској реци изграђена је преграда како не би дошло до изливања Тушимске реке изван речног корита у насељеним местима на територији града Новог Пазара услед обилних падавина и великог протока воде. На реци је подигнута преграда – бујична преграда на Тушимској реци на профилу П13.

Себечевска река

Себечевска река се улива у горњем току реке Рашке у насељу Пазариште. Река у летњем периоду има веома низак водостај. У пролећним месецима када се отапа снег и падају кише долази до наглог пораста водостаја, изливања из корита и плављења приобаља. На обалама реке нема објеката тако да домаћинства нису угрожена. Оранице често буду поплавлене, а на местима где река протиче тик поред пута Нови Пазар – Тутин, долази до поткопавања пута и обрушавања па су потребне честе интервенције на санацији пута. Туристички центар Пазариште и објекти који се налазе поред ушћа Себечевске реке и Рашке могу бити угрожени услед великог пораста водостаја. Себечевска река је изразито бујичног карактера. Корито реке је неуређено обрасло растињем и доста плитко. На Себечевској реци изграђена је преграда како не би дошло до изливања реке изван речног корита у насељеним местима на територији града Новог Пазара, услед обилних падавина и великог протока воде.

Лечанска река

Лечанска река извире испод планине Церовик и у дужини од 10 km пролази испод планине Козник, село Леча, село Бабреж и село Загуљача, те се улива у реку Јошаницу у селу Мур. Типично је бујичног карактера и при изливању највише штете наноси домаћинствима у селу Загуљача која су лоцирана у близини обала са леве и десне стране. Постоји доста мостова у том насељу који су нестручно урађени па долази до нагомилавања разног материјала којег вода носи и самим тим до изливања воде ван корита, плављења обрадивог земајишта, кућа и поткопавања локалног пута. При већем порасту водостаја односи 2 импровизована моста у селу Бабреж и у селу Козник и на тај начин прекида путни правац Цвијетње-Леча-Церовик. У режији мештана села Козник направљен је бетонски мост таквих димензија да га река више не може угрозити.

Јусуф поток

Јусуф поток гравитира изван насеља Горњи Селаковац, пролази испод регионалног пута Нови Пазар – Дојевиће и улива се у реку Рашку у горњем току. У летњем периоду када су временске прилике стабилне скоро и да нема воде у њему, али приликом већих падавина у њега се слива велика количина воде и до сада је неколико пута озбиљно угрозио насеље кроз које пролази. Бујичног је карактера и тешко је предвидив. Десно од пропуста на регионалном путу је укоричен у дужини од 100 m, али пропусна моћ пропуста је мала, долази до зачепљења разним материјалом који вода носи и излива из корита те плави десетак домаћинстава изнад пута и тридесетак кућа лево од пута према реци Рашки. Корито до пропуста, на левој страни регионалног пута је неуређено и доста плитко па је изливање воде често. За трајно решење проблема на том делу потребна је израда бетонских зидова на обе стране потока до улива у реку Рашку. Укупна дужина неуређеног дела је око 500 m. На Јусуф потоку је изграђена једна преграда као превентива од поплава – бујична преграда на Јусуф потоку на профилу П11.

Параловски поток

Параловски поток је дужине око 5 km и улива се у реку Јошаницу у близини Силоса. Услед већих падавина изузетне је разорне моћи. Целом својом дужином је неуређен и запуштен, тако да и када је мањи водостај излива и плави углавном обрадиве површине и угрожава локални пут. Највише штете наноси и угрожава десетак домаћинстава у насељу Хаков Хан, изнад моста на магистралном путу Нови Пазар - Рибариће и двадесетак домаћинстава лево од моста ка речном кориту реке Јошанице.

1.3 Метеоролошко - климатске карактеристике

Под појмом клима се подразумева „просечно (средње) стање времена“, или прецизније, статистички опис средњих вредности и варијабилности времена, у опсегу од неколико месеци до неколико хиљада или милиона година. Клима се проучава преко посматрања њених елемената, чинилаца и модификатора.

Елементи који се узимају у обзир при одређивању климе су инсолација, температура ваздуха, ваздушни притисак, смер и брзина ветра, влажност ваздуха, падавине, облачност и снежни покривач, а који се мењају под утицајем климатских фактора или модификатора (географска ширина, рељеф, распоред копна и мора, морске струје, надморска висина, ротација, револуција, атмосфера, удаљеност од мора и језера, тло, биљни покривач и утицај човека).

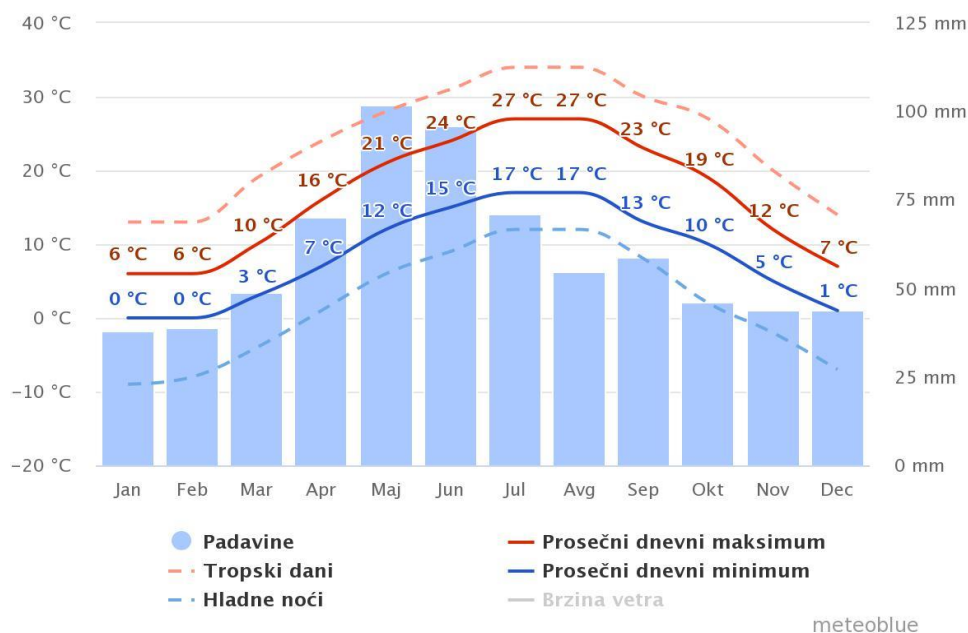
1.3.1 Клима на ужем подручју Новог Пазара

На територији града Новог Пазара је заступљена умерено-континентална клима коју карактеришу хладне зиме са ниским температурама и топла лета са релативно високим дневним температурама. Према томе, клима на овом подручју је планинско-котлинска са хладним зимама и сунчаним летима. Интересантно је напоменути да климу овог подручја карактерише и температурна инверзија, тако да често током зимског периода у вишим пределима буде виша температура него у нижим. Разлог томе је што се хладан ваздух са околних виших предела, тј. Рогозне, Голије и Пештерске висоравни, спусти као тежи у ниже пределе, истисне топлији ваздух, који је лакши, те зато у вишим пределима често буде топлије него на нижим надморским висинама.

- Најхладнији месец: јануар – просечна температура $-1,4^{\circ}\text{C}$;
- Најтоплији месец: јул – просечна температура $+19,1^{\circ}\text{C}$;
- Просечна годишња температура: $9,4^{\circ}\text{C}$;
- Највлажнији месец: децембар – просечна влажност $85,5\%$;
- Најсушнији месец: април – просечна влажност $70,7\%$;
- Просечне годишње падавине: $627,4\text{ mm}$;
- Број дана са температуром преко 25°C је 81;
- Број дана са јако ниским температурама је 114;
- Најмање падавина: фебруар – просек $35,5\text{ mm}$;
- Највише падавина: јул – просек $65,6\text{ mm}$;
- Просечан број сунчаних сати је 5 h/дан;
- Месец са највећим бројем дана са снежним покривачем: јануар – 16,9 дана.

1.3.2 Опште карактеристике климе

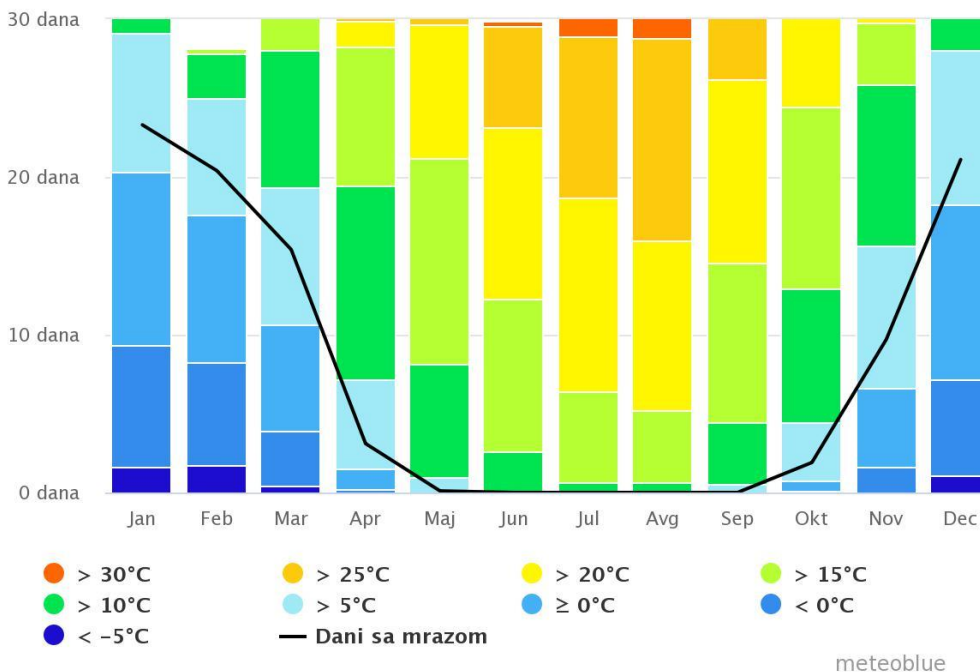
Слика 2: Просечне температуре и падавине

Извор: www.meteoblue.com

„Просечни дневни максимум“ (пуна црвена линија) приказује просечну вредност сваког месеца за град Нови Пазар. Исто тако, „просечни дневни минимум“ (пуна плава линија) приказује просечну дневну минималну температуру. Тропски дани или ледене ноћи (испрекидана црвена и плава линија) приказују вредност најтоплијег дана и најхладније ноћи сваког месеца у последњих 30 година.

Слика 3: Максималне температуре

Извор: www.meteoblue.com

Слика приказује колико дана у месецу достигне одређене температуре.

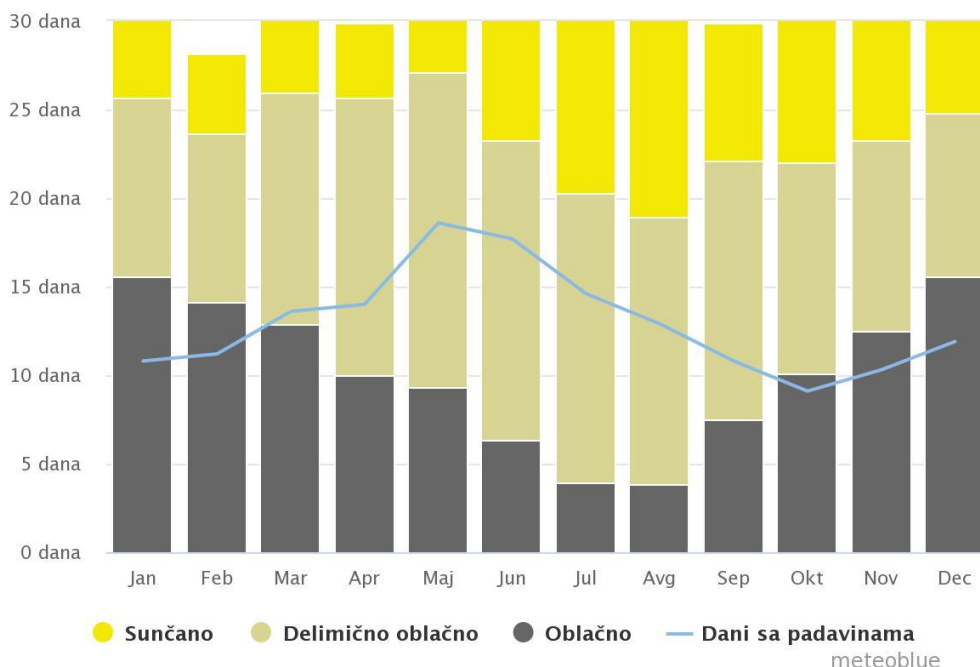
1.3.3 Падавине

Област према западу и југозападу, коме припада и територија града Новог Пазара представља најкишовитије пределе Србије. Према Пештерској висоравни и Копаонику вредности расту до 1.000 mm годишње, а неки планински врхови на југозападу Србије имају обилније падавине и преко 1.000 mm. Подручје југозападне Србије услед рељефа, обронака високих планинских масива и утицаја медитеранске климе, има медитерански режим падавина са максимумом у новембру, децембру и јануару, а минимумом у августу месецу. Периоди са највише падавина на територији града Новог Пазара су карактеристични током децембра са 87,4 mm падавина, затим у јулу са 84,4 mm, а најмање падавина је заступљено током августа 0,2 mm. Просечне годишње падавине бележе вредност од 540,4 mm. Што се тиче влажности, њена заступљеност је најизраженија у децембру у вредности од 90%, а најсушнији период се јавља у јулу са 58% влажности. Просечна годишња влажност ваздуха је 79%. Укупан број дана са кишом бележи 68 дана и то највише у периоду априла и маја (12 дана), а са маглом 14 дана, у периоду новембра, децембра и јануара.

На подручју Новог Пазара мразеви су најзаступљенији у зимским месецима. Највише у јануару, са јављањем у просеку од 20,3 дана, затим у току фебруара и децембра мразни дани могу се јавити у просеку око 17,7 дана.

Краткотрајни периоди мрза могу настати и у марту и новембру, мада не трају дуже од 10 дана. Такође и што се тиче снежних падавина, њихова појава је карактеристична за децембар, јануар и фебруар. Јануар је месец са највише снеженог покривача у трајању од 16,9 дана. Укупан број дана са снежним падавинама на годишњем нивоу износи 40 дана, а под снежним покривачем се налази 85 дана.

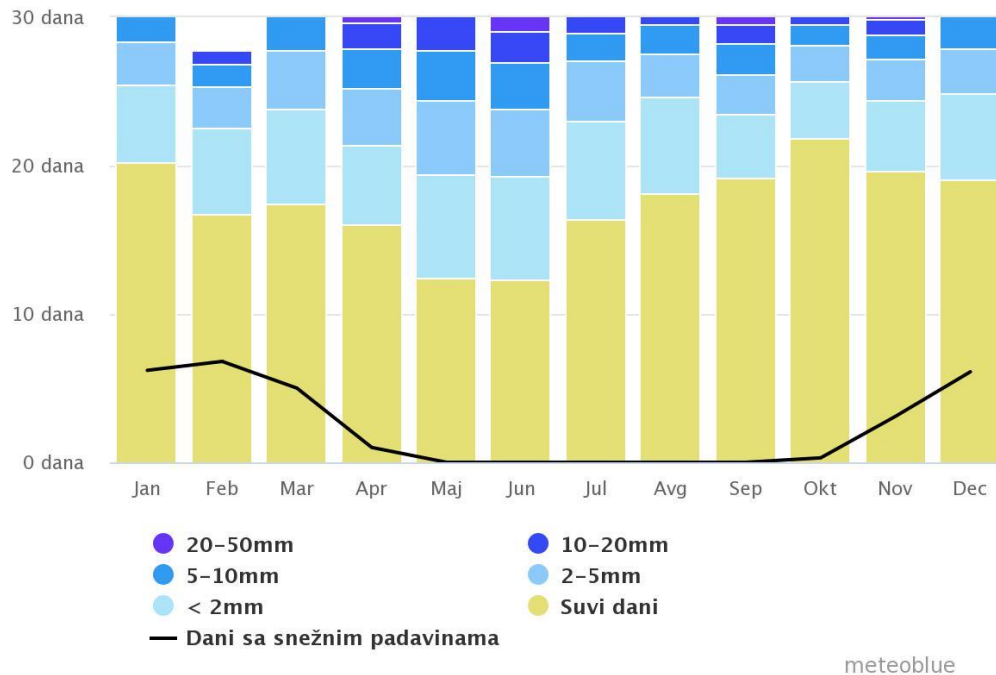
Слика 4: Облачни, кишни и сунчани дани

Извор: www.meteoblue.com

Слика приказује месечне вредности сунчаних, делимично облачних, облачних и кишних дана. Дани са облачношћу мањом од 20% се сматрају сунчаним, од 20-80% као делимично облачни, а са облачношћу већом од 80% као облачни.

Слика 5: Количина падавина

Извор: www.meteoblue.com

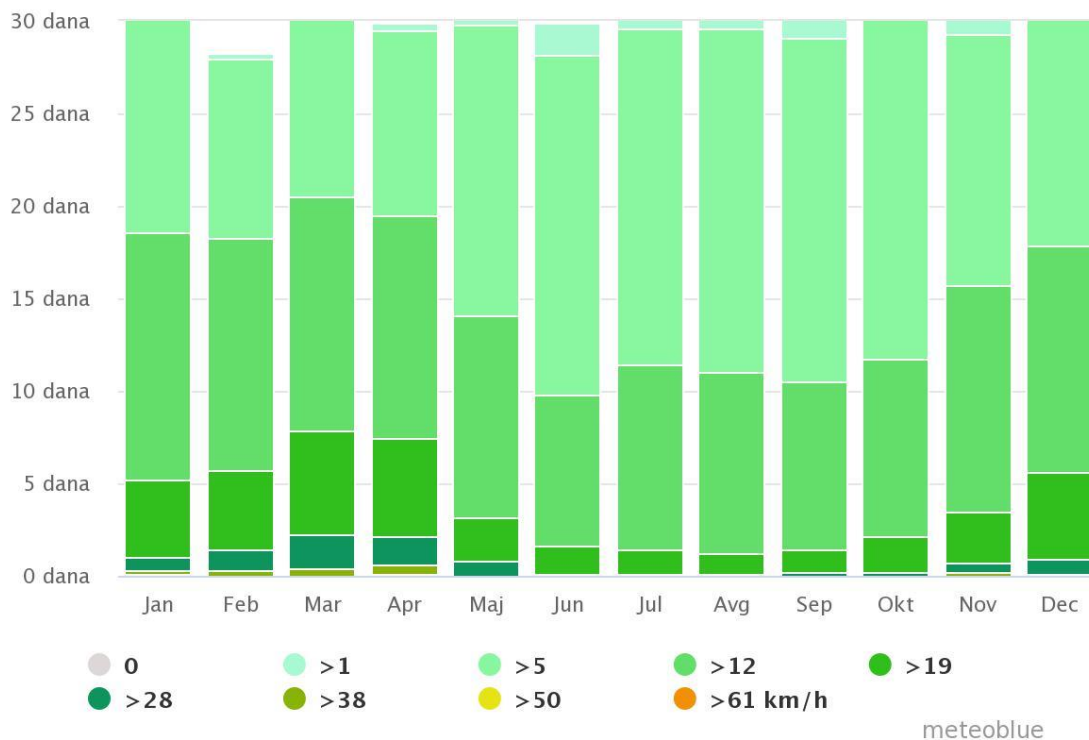
Слика приказује колико дана у месецу су одређене вредности падавина достигнуте.

1.3.4 Ветрови

Ветрови на територији града дувају из правца севера, североистока, југа и југоистока, а местимично и са запада. Најдоминантнији ветрови из северног квадранта су североисточни максималне брзине до 25 km/h, затим северни са максималном брзином до 40 km/h, док највећу брзину током целе године имају северозападни ветрови који достижу брзину до 45 km/h, при чему су из овог правца најфреквентнији ветрови од 30 до 35 km/h.

Из јужног квадранта најчешће се јављају јужни и југозападни ветрови. Јужни ветрови на овом подручју су најчешће брзине од 5km/h до 10km/h, а могу достићи највећу брзину до 50 km/h. Југозападни ветрови најчешће дувају брзином од 5 km/h до 15km/h, а максимална брзина износи и до 25 km/h.

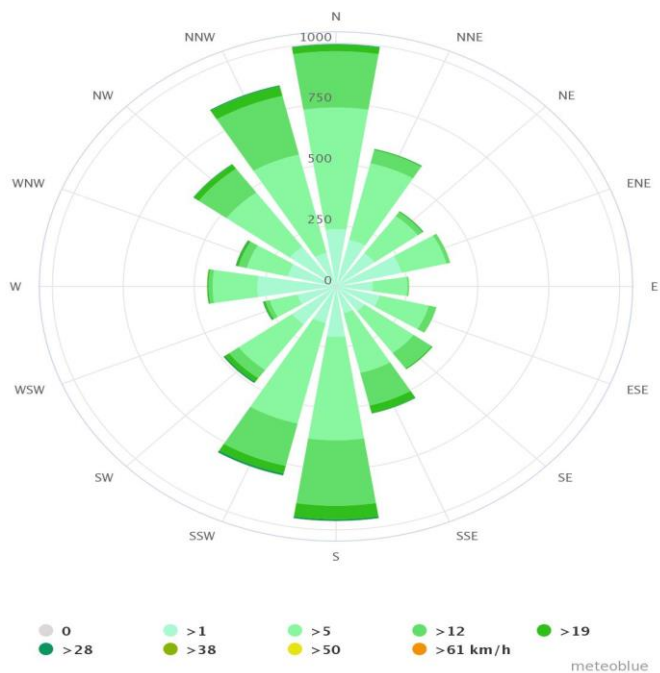
Слика 6: Брзина ветра

Извор: www.meteoblue.com

Слика приказује дане по месецима за време којих ветар достиже одређену брзину.

Слика 7: Ружа ветрова

Извор: www.meteoblue.com

Ружа ветрова за град Нови Пазар приказује колико сати у години ветар дува из појединих праваца.

1.4 Демографске карактеристике

1.4.1 Број становника

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника, од тога у самом граду 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Према демографској величини, сеоска насеља се могу сврстати у следеће групе:

- до **500 становника (мала села)** – Алуловиће, Баре, Батњик, Бекова, Ботуровина, Брђани, Брестово, Вевер, Видово, Витковиће, Војковиће, Војниће, Врановина, Вучиниће, Вучја Локва, Голице, Горња Тушимља, Гошево, Грађановиће, Грачане, Грубетиће, Дежева, Дојиновиће, Долац, Дољани, Драгочево, Драмиће, Жуњевиће, Забрђе, Златаре, Јабланица, Јавор, Јова, Кашаљ, Ковачево, Копривница, Косуриће, Крушево, Кузмичево, Леча, Лопужње, Лукаре, Лукоцрево, Мишчиће, Мухово, Неготинац, Одојевиће, Окосе, Осаоница, Охоље, Павље, Пасји поток, Пиларета, Пожежина, Полокце, Попе, Прћенова, Пуста Тушимља, Пустовлах, Радаљица, Рајетиће, Рајковиће, Рајчиновићка Трнава, Раковац, Раст, Скуково, Слатина, Смилов Лаз, Средња Тушимља, Страдово, Судско село, Тенково, Туново, Хотково, Цоковиће, Чашић, Долац, Шавци, Шароње, Штитаре;
- од 500 до 1.000 становника (села средње величине) – Бајевица, Бања, Беле воде, Варово, Јанча, Кожље, Лукарско Гошево, Пожега, Рајчиновиће, Себечево, Ситниче, Трнава;
- од **1.000 до 2.000 становника (већа села средње величине)** - Иванча, Избице, Осоје, Паралово;
- **преко 2.000 становника (велика села)** – Побрђе, Постење, Мур.

Највише становника живи у селима средње величине (од 500 - 1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

Елементи густине мреже насеља града Новог Пазара:

- број насеља 99;
- број становника 100.410;
- површина 742 km²;
- просечна површина по насељу 11 km²;
- густина насељености 135,3 стан./km².

Табела 1: Подаци о насељима (тип насеља, број становника, површина), према подацима из 2011.

Редни број	Катастарска општина	Тип насеља (градско/остало)	Број становника	Удео у укупном броју становника у граду (%)	Површина (km ²)
1.	Алуловиће	остало	314	0,31	10,22
2.	Бајевица	остало	537	0,53	5,13
3.	Бања	остало	566	0,56	3,47
4.	Баре	остало	39	0,04	5,66
5.	Батњик	остало	79	0,08	4,31
6.	Бекова	остало	79	0,08	15,31
7.	Беле Воде	остало	893	0,89	14,42

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Редни број	Катастарска општина	Тип насеља (градско/остало)	Број становника	Удео у укупном броју становника у граду (%)	Површина (km ²)
8.	Ботуровина	остало	198	0,20	3,83
9.	Брђани	остало	137	0,14	17,00
10.	Брестово	остало	-	0,00	3,87
11.	Варево	остало	604	0,60	2,67
12.	Вевер	остало	9	0,01	3,66
13.	Видово	остало	91	0,09	2,46
14.	Витковиће	остало	36	0,04	8,41
15.	Војковиће	остало	20	0,02	13,89
16.	Војниће	остало	197	0,20	3,37
17.	Врановина	остало	284	0,28	10,13
18.	Вучиниће	остало	146	0,15	18,72
19.	Вучја Локва	остало	7	0,01	10,70
20.	Голице	остало	48	0,05	6,30
21.	Горња Тушимља	остало	18	0,02	3,50
22.	Гошево	остало	30	0,03	15,16
23.	Грађановиће	остало	11	0,01	3,66
24.	Грачане	остало	19	0,02	6,73
25.	Грубетиће	остало	148	0,15	13,04
26.	Дежева	остало	288	0,29	2,06
27.	Дојиновиће	остало	49	0,05	4,63
28.	Долац	остало	66	0,07	11,23
29.	Дољани	остало	127	0,13	5,20
30.	Драгочево	остало	86	0,09	8,41
31.	Драмиће	остало	50	0,05	8,14
32.	Жуњевиће	остало	363	0,36	17,10
33.	Забрђе	остало	41	0,04	6,02
34.	Златаре	остало	9	0,01	3,10
35.	Иванча	остало	1.038	1,03	2,24
36.	Избице	остало	1.596	1,59	17,57
37.	Јабланица	остало	17	0,02	4,03
38.	Јавор	остало	9	0,01	7,40
39.	Јанча	остало	526	0,52	14,55
40.	Јова	остало	15	0,01	7,67
41.	Кашаљ	остало	19	0,02	8,00
42.	Ковачево	остало	240	0,24	8,00
43.	Кожље	остало	577	0,57	8,96
44.	Копривница	остало	86	0,09	4,46
45.	Косуриће	остало	90	0,09	8,09
46.	Крушево	остало	425	0,42	7,63

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Редни број	Катастарска општина	Тип насеља (градско/остало)	Број становника	Удео у укупном броју становника у граду (%)	Површина (km ²)
47.	Кузмичево	остало	99	0,10	8,94
48.	Леча	остало	327	0,33	19,21
49.	Лопужње	остало	36	0,04	11,13
50.	Лукаре	остало	415	0,41	11,59
51.	Лукарско Гошево	остало	757	0,75	12,23
52.	Лукоцрево	остало	132	0,13	5,44
53.	Мишчиће	остало	202	0,20	2,69
54.	Мур	остало	4.169	4,15	7,57
55.	Мухово	остало	705	0,70	25,38
56.	Неготинац	остало	10	0,01	4,02
57.	Нови Пазар	градско	66.527	66,26	15,28
58.	Одојевиће	остало	15	0,01	13,44
59.	Окосе	остало	26	0,03	1,88
60.	Осаоница	остало	146	0,15	11,73
61.	Осоје	остало	1.686	1,68	4,28
62.	Охоље	остало	134	0,13	5,10
63.	Павље	остало	134	0,13	7,28
64.	Паралово	остало	1.333	1,33	3,32
65.	Пасји Поток	остало	13	0,01	8,72
66.	Пиларета	остало	6	0,01	1,02
67.	Побрђе	остало	2.889	2,88	2,60
68.	Пожега	остало	513	0,51	7,25
69.	Пожежина	остало	144	0,14	3,76
70.	Полокце	остало	82	0,08	5,69
71.	Попе	остало	69	0,07	0,07
72.	Постење	остало	3.930	3,91	3,91
73.	Прћенова	остало	177	0,18	0,18
74.	Пуста Тушимља	остало	18	0,02	0,02
75.	Пустовлах	остало	6	0,01	0,01
76.	Радаљица	остало	99	0,10	0,10
77.	Рајетиће	остало	30	0,03	0,03
78.	Рајковиће	остало	17	0,02	0,02
79.	Рајчиновиће	остало	659	0,66	0,66
80.	Рајчиновићка Трнава	остало	189	0,19	0,19
81.	Раковац	остало	7	0,01	0,01
82.	Раст	остало	50	0,05	0,05
83.	Себечево	остало	886	0,88	0,88
84.	Ситниче	остало	876	0,87	0,87
85.	Скуково	остало	17	0,02	0,02

Редни број	Катастарска општина	Тип насеља (градско/остало)	Број становника	Удео у укупном броју становника у граду (%)	Површина (km ²)
86.	Слатина	остало	254	0,25	0,25
87.	Смилов Лаз	остало	0	0,00	0,00
88.	Средња Тушимља	остало	14	0,01	0,01
89.	Страдово	остало	12	0,01	0,01
90.	Судско Село	остало	67	0,07	0,07
91.	Тенково	остало	75	0,07	0,07
92.	Трнава	остало	946	0,94	0,94
93.	Туново	остало	90	0,09	0,09
94.	Хотково	остало	282	0,28	0,28
95.	Цоковиће	остало	7	0,01	0,01
96.	Чашић Долац	остало	177	0,18	0,18
97.	Шавци	остало	330	0,33	0,33
98.	Шароње	остало	299	0,30	0,30
99.	Штитаре	остало	100	0,10	0,10

1.4.2 Полна и старосна структура од укупног броја становника (мушкарци, жене)

Према попису из 2002. године, полна структура становништва се заснивала на следећем односу: женског (50,5%) и мушког (49,5%) становништва. Према попису из 2011. године није дошло до значајне промене у полној структури, што се може видети у следећој табели.

Табела 2: Полна структура становништва, 2011.

Пол	Број становника у граду	Структура становништва у граду (%)	Структура становништва у округу (%)	Структура становништва у Србији (%)
Мушко	49.984	49,78	49,59	48,69
Женско	50.426	50,22	50,41	51,31
Укупно	100.410	100	100	100

Извор: РЗС, Општине и региони у Републици Србији 2013; 3.1. Становништво по старости и полу по попису 2011.

1.4.3 Лица са инвалидитетом

Табела 3: Особе са инвалидитетом према врстама проблема

Град	Проблеми са					
	Видом	Слухом	Ходањем уз степенице	Памћењем, концентрацијом	Самосталношћу	Комуникацијом
Нови Пазар	1.860	1.181	2.580	829	762	573
Испод 15	29	16	49	31	42	48
15-19	21	13	25	18	23	24
20-29	38	22	45	30	30	36
30-49	143	83	305	113	99	99
50-59	377	121	463	109	76	60
60-64	220	108	305	54	47	34
65 и више	1.032	818	1.388	474	445	272

Извор: Попис становништва из 2011. године

Табела 4: Приказ броја особа са инвалидитетом, без инвалидитета, чији је статус непознат према старости, подаци из пописа 2011. године

Град/Насеље	Особе са инвалидитетом			Особе без инвалидитета			Особе чији је статус непознат		
	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж
Нови Пазар	4.320	1.897	2.423	93.951	47.017	46.934	2.139	1.070	1.069
Испод 15	111	62	49	24.055	12.418	11.637	634	305	329
15–19	51	32	19	7.276	3.783	3.493	99	52	47
20–29	106	64	42	15.259	7.606	7.653	294	151	143
30–49	523	263	260	26.166	12.775	13.391	574	290	284
50–59	804	345	459	10.814	5.364	5.450	282	146	136
60–64	509	239	270	3.864	1.945	1.919	114	57	57
65 и више	2.216	892	1.324	6.517	3.126	3.391	142	69	73
Просечна старост	62,85	61,16	64,18	32,21	31,77	32,64	32,13	32,56	31,69

Извор: Попис становништва из 2011. године

1.5 Пољопривреда

Пољопривредно земљиште чине обрадиве површине, пашњаци, риљаци, трстици и баре. Под обрадивом површином подразумевају се земљишне површине на којима се гаје ратарски и повртарски усеви, вишегодишњи засади и траве на којима се врши обрада, косидба и други пољопривредни радови и, по правилу, убирају се приноси сваке године. Обрадиву површину чине оранице и баште, воћњаци, виногради и ливаде.

Град Нови Пазар и околину одликује умерено-континентална клима коју карактеришу хладне зиме са ниским температурама и топла лета са релативно високим дневним температурама. По свом географском и рељефном положају ово подручје представља врло повољан терен за интензивну сточарску и воћарску производњу. Ту се пре свега мисли на производњу млека и млечних производа, меса и производа од меса, као и производњу јабуке, шљиве и јагодичастог воћа. Очувана и здрава животна средина, ово подручје, а нарочито Пештерску висораван чини идеалном за пољопривреду, а нарочито за производњу здраве хране, развој рекреативног и руралног (сеоског) туризма. Ово подручје је познато по пештерском сиру, паприци у павлаци, пршуту, стељу и суцуку.

Табела 5: Структура пољопривредних газдинстава према величини, 2012.

		Број/Површина	Удео у укупном броју газдинстава (%)
Укупно	ПГ	5.044	100
	ha	19.951	/
Без земљишта		12	0,24
≤ 1 ha	ПГ	1.173	23,26
	ha	776	/
> 1 - ≤ 2 ha	ПГ	1.165	23,10
	ha	1.731	/

>2 - ≤ 5 ha	ПГ	1.667	33,05
	ha	5.462	/
> 5 - ≤ 10 ha	ПГ	751	14,89
	ha	5.192	/
> 10 - ≤ 20 ha	ПГ	242	4,80
	ha	3.137	/
> 20 - ≤ 30 ha	ПГ	23	0,46
	ha	571	/
> 30 - ≤ 50 ha	ПГ	8	0,16
	ha	290	/
> 50 - ≤ 100 ha	ПГ	2	0,04
	ha	121	/
Просечно КПЗ по газдинству		3,96	/

Напомена: ПГ – пољопривредно газдинство

Извор: Попис пољопривреде 2012 - Књига 1; Табела 2.1. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта

1.5.1 Земљишна површина по намени коришћења

Највећи део територије Новог Пазара се може сврстати у планинско-пољопривредни рејон. Готово половина територије, у површини од 36.270 ha, налази се под пољопривредним земљиштем. С обзиром на доминантно планински карактер простора, у укупним пољопривредним површинама преовлађују природни травњаци са око 70,85%, од којих ливаде чине 29,55% или 10.717 ha, а пашњаци 41,30% или 14.981 ha. Оранице чине 23,77% или 8.620 ha, а воћњаци 5,38%, или 1.952 ha, што је необичан податак имајући у виду специфичне геофизичке карактеристике градског подручја.

Близу 84% укупних пољопривредних, односно близу 99% обрадивих површина је у приватном поседу, док код пашњака удео државне својине износи преко 37%. Дати подаци су променљиви, па су могућа одступања и промене у дугогодишњем периоду.

Табела 6: Коришћено пољопривредно земљиште газдинстава по категоријама, 2012.

Врсте пољопривредног земљишта		Град	Удео у укупној пољоп. површини приватних газдинстава (%)	
Коришћено пољопривредно земљиште	ПГ	5.032	/	
	ha	19.951	100	
Окућница	ПГ	1.881	/	
	ha	87	0,44	
Оранице и баште	ПГ	3.950	/	
	ha	4.997	25,05	
Ливаде и пашњаци	ПГ	4.597	/	
	ha	13.669	68,51	
Стални засади	Воћњаци	ПГ	3.282	/
		ha	1.179	5,91
	Виногради	ПГ	8	/
		ha	2	0,01
	Расадници	ПГ	7	/
		ha	6	0,03
	Остало	ПГ	6	/
		ha	11	0,05

Извор: Попис пољопривреде 2012 - Књига 1; Табела 2.3. Коришћено пољопривредно земљиште газдинстава по категоријама

1.5.2 Производња ратарских и повртарских култура

У долинама река Рашке, Јошанице, Трнавице, Људске, Дежевске, као и њихових притока, на алувијалним равнинама лоциране су ораничне површине са ратарским производима. На овим површинама највише се гаје: кукуруз, хељда, пшеница, пасуљ, кромпир и остале повртарске културе. Пшеница заузима највеће површине у ратарској производњи.

Табела 7: Оранице и бабите

УКУПНО		Жито	Махунарке	Кромпир	Шећер. репа	Инд. биље	Поврће бостан, јагоде	Цвеће, укр. Биље	Крмно биље	Остали усеви	Угари
ПГ	Ha										
3.950	4.997	2.600	128	535	2	1	285	0	1.391	3	52

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 8: Жита

УКУПНО		Пшеница и крупник	Раж	Јечам	Овас	Кукуруз за зрно	Остала Жита за зрно
ПГ	ha						
2.904	2.600	1.510	26	181	114	732	37

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 9: Махунарке

УКУПНО		Грашак за суво зрно	Пасуљ	Остале махунарке
ПГ	Ha			
1.136	128	2	120	6

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 10: Индустијско биље

УКУПНО		Дуван	Хмељ	Уљана репица	Уљана тиква	Сунцокрет	Соја	Лековито биље
ПГ	ha							
4	1	/	/	/	/	0	/	1

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 11: Поврће, бостан и јагоде

УКУПНО		Парадајз	Купус, Кељ	Паприка	Црни Лук	Бели лук	Карфиол	Шаргар.	Грашак	Остало поврће	Бостан	Јагоде
ПГ	ha											
1.857	285	41	89	65	43	9	2	51	29	01	214	10

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 12: Крмно биље

УКУПНО		Мешана Трава	Кукуруз за силаж	Детелина	Луцерка	Остало крмно биље	Биље које се жање	Сточна репа	Остало биље
ПГ	Ha								
1.542	1.391	445	16	645	283	1	0	1	0

Извор: Попис пољопривреде 2012.

1.5.3 Воћарство и виноградарство

Табела 13: Воћњаци

УКУПНО		Плантажни	Екстензивни
ПГ	Ha		
3.282	1.179	227	952

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 14: Воћне врсте

УКУПНО		Јабукe	Крушке	Брескве	Кајсије	Вишње	Шљиве	Ораси	Лешници	Остало	Малине	Купине	Остало бобичасто воће
ПГ	ha												
3.282	1.179	256	68	2	2	14	770	39	4	23	0	0	0

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 15: Виногради

УКУПНО		Сорте за вино са географским пореклом	Остале винске сорте	Сорте за јело
ПГ	ha			
8	2	/	1	1

Извор: Попис пољопривреде 2012.

1.5.4 Сточарска производња

Новопазарски крај има дугогодишње искуство и традицију у развоју сточарства. Сточарству се даје приоритетан значај, затим биљној производњи која је у функцији сточарства (ради обезбеђења довољне количине квалитетне и јефтине сточне хране). Према приоритету, сходно природним условима у сточарству, доминантно место има говедарство, затим овчарство, па живинарство. Нови Пазар је увек био познат по производњи јунади (тов јунади). Велике количине меса познатог по добром квалитету биле су пласиране на европско тржиште. Доминантно је заступљена сименталска раса говеда 95%, а мањи проценат су аутохтоне врсте буша.

Табела 16: Број говеда, свиња, оваца, коза и стоке на испашаи

Говеда		Свиње		Овце		Козе	Стока на испашаи		
Укупно	Од тога краве	Укупно	Од тога крмаче	Укупно	Од тога овце за приплод		Говеда	Овце	Козе
9.645	6.825	3.304	66	16.091	11.585	1.576	1.108	3.772	467

Извор: Попис пољопривреде 2012.

Табела 17: Број коња и живине по врстама и број кошница пчела

Коњи	Кокоши	Ђурке	Патке	Гуске	Остала живина	Кошнице пчела
194	47.853	765	169	85	496	6.657

Извор: Попис пољопривреде 2012.

1.5.5 Шуме

Парковске површине, дрвореди и различити спортско-рекреациони центри у самом граду изведени су парковском засадом. Изван градског грађевинског подручја у атарима села која

улазе у састав подручја града Новог Пазара, зависно од њихових карактеристика и производних могућности, у највећој мери се користе за повртарство, ратарство и воћарство. Укупна површина под шумама је 31.365 ha, те је шумовитост територије Новог Пазара 42,3%. Заступљене су следеће шумске културе:

- Бор – укупно 1.600 ha;
- Буква – 18.000 ha;
- Храст – 8.500 ha;
- Граб и багрем – око 1.000 ha.

1.6 Материјална и културна добра и заштићена природна добра

Културна добра су ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса које уживају посебну заштиту утврђену Законом о културним добрима („Службени гласник РС“, бр. 71/1994, 52/2011 - др. закон, 99/2011- др. закон, 6/2020 - др. закон и 35/2021 - др. закон). Културна добра, у зависности од физичких, уметничких, културних и историјских својстава су: споменици културе, просторне културно-историјске целине, археолошка налазишта и знаменита места – непокретна културна добра; уметничко-историјска дела, архивска грађа, филмска грађа и стара и ретка књига – покретна културна добра.

Културна добра, у зависности од свог значаја, разврставају се у категорије: културна добра, културна добра од великог значаја и културна добра од изузетног значаја.

1.6.1 Заштићена културна добра на територији града Новог Пазара

Град Нови Пазар је економски, индустријски, културни, образовни, здравствени, спортски и политички центар региона. Културни живот у граду креира неколико институција и то: Културни центар Нови Пазар, Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“, Музеј „РАС“, Удружење ликовних уметника, Регионално позориште Нови Пазар и 3 културно-уметничка друштва. Историјски архив „РАС“ у Новом Пазару је институција културе која се бави пословима заштите архивске грађе и регистратурског материјала на територији града Новог Пазара, Сјенице и Тутина. Основан 1975. године као одељење Историјског архива у Краљеву. Од споменика културе који су под заштитом Републике Србије, издвајају се следећи локалитети који имају највећи културно-историјски значај (поређане су хронолошки према периоду изградње):

- ОСТАЦИ СРЕДЊОВЕКОВНОГ ГРАДА РАС – Средњовековни град Рас налази се 11 km западно од Новог Пазара, крај ушћа Себечевске реке у Рашку на брду званом Градина. По налазима византијског новца град је могао настати у време владавине Јована II Комнина (1118–1143).
- ЛОКАЛИТЕТ ГРАДИНА у селу Постоњу код Новог Пазара налазило се у седишту Рашке Жупе. Утврђење је из VI века.
- ПЕТРОВА ЦРКВА У РАСУ (пуним називом: црква Светих апостола Петра и Павла), представља најстарији споменик црквене архитектуре на простору Србије и првобитно је седиште Рашке епископије. Црква се налази 2 km северно од центра Новог Пазара, а према до сада познатим писаним изворима потиче из VIII века, али је вероватно и старијег датума. Неки од најзначајнијих догађаја из периода владавине династије Немањића су везани за ову цркву.
- МАНАСТИР ЂУРЂЕВИ СТУПОВИ у Расу је један од бисера српске средњовековне државе на листи светске баштине UNESCO. Подигао га је велики жупан Стефан Немања у славу Светог Ђорђа крајем XII века, на узвишењу изнад данашњег Новог

Пазара (4 km северозападно). Његов други ктитор био је српски краљ Драгутин који је доградио манастирску цркву и по својој жељи ту био и сахрањен. Као део целине Стари Рас са Сопоћанима, налазе се на Листи Светске баштине од 1979. год.

- МАНАСТИР СОПОЋАНИ, посвећен Светој Тројици, подигао је српски краљ Урош I у XIII веку недалеко од извора реке Рашке, на 17 km од Новог Пазара. Назив Сопоћани добио је по старословенској речи *сopot*, што значи извор. Данас је ово један од најзначајних српских културних споменика, који је 1979. године увршћен на листу светске баштине UNESCO.
- НОВОПАЗАРСКА ТВРЂАВА – зидине турског утврђења настала у шестој деценији XV века, непосредно по оснивању Новог Пазара. Налази се у центру града, на десној обали реке Рашке, на благом узвишењу и унутар простора градског парка. Уз северни бедем налази се релативно добро очувана кула позната под именом Стара извидница или Кула мотриља. Тврђава има историјске и урбанистичке вредности.
- ХАМАМ ИСА-БЕГА ИСХАКОВИЋА саграђен је између шездесетих и седамдесетих година XV века као задужбина Иса-бега Исхаковића, оснивача Новог Пазара. Налази се у најстаријем делу града, у непосредној близини турске тврђаве, на десној обали Рашке;
- АЛТУН-АЛЕМ ЏАМИЈА са златним алемом – драгим каменом, спада у најчувеније новопазарске џамије и једна је од најлепших грађевина те врсте у Србији. Саградио је Муслихедин Абдул Гани, средином XVI века;
- Средњовековни ГРАД ЈЕЛЕЧ, 12 km јужно од Новог Пазара, први пут се помиње 1282. године, а у литератури је познат као жупски град саграђен на неприступачном терену. Мањих је размера и данас је потпуно у рушевинама;
- АМИР-АГИН ХАН смештен у старом центру града као једини преостали монументални објекат на локацији где се оправдано претпоставља да су у XV веку настали први зачеци новооснованог града. О времену настанка хана нема прецизних података, али се сматра да потиче из XVII века;
- ХАЦИ ХУРЕМОВУ или БОР ЏАМИЈУ подигао је, према натпису над улазним вратима писаном на арапском језику, Хаџи Хурем 1561. године;
- ХАВАЛЕ АХМЕД-БЕГОВА или ЛЕЈЛЕК џамија је једна од ретких џамија са куполом на овом подручју. Поседује карактеристике локалног исламског градитељства. Не постоје подаци о времену градње, али први помен ове џамије потиче из 1516. године;
- СТАРИ ХАМАМ у Новопазарској бањи - сасвим је вероватно да је хамам изграђен убрзо по успостављању османске власти;
- АРАП или ХАСАН ЧЕЛЕБИ ЏАМИЈА налази се на улазу у стару новопазарску чаршију. Мало је поузданих података о историји ове џамије и њеном ктитору. Спомиње се у попису из 1528. године, што довољно говори да је и ова грађевина врло стара и да спада међу најстарије грађевинске објекте у Новом Пазару;
- ЦРКВА СВЕТЕ МАРИНЕ – познатија као МАРИНИЦА у Доиновићима код Новог Пазара подигнута је у првој половини XVII века. Сматра се најмањом црквом на Балкану, а можда и у свету;
- ЦРКВА СВЕТОГ ДИМИТРИЈА у Јаначком пољу у селу Јанча, на левој обали реке Људске, грађена половином XVII века;
- ЦРКВА СВЕТОГ НИКОЛЕ у Штитарима припада групи сеоских гробљанских цркава насталих у време турске власти, у околини манастира Сопоћани. Црква је настала средином XVII века;

- САБОРНИ ХРАМ СВЕТОГ НИКОЛЕ налази се у центру града, у градској четври званој Варошмала. Подигнута је и опремљена у другој половини XIX века.

Расположиви простор у коме се може одвијати и презентовати културна делатност у граду је доста скучен и ослања се на биоскопску салу од 500 седишта и Мултимедијални центар са галеријом. Поред наведеног простора, као простор погодан за потребе културних дешавања може се користити: башта Културног центра, Градска тврђава и језгро Старе чаршије.

1.6.2 Заштићена природна добра

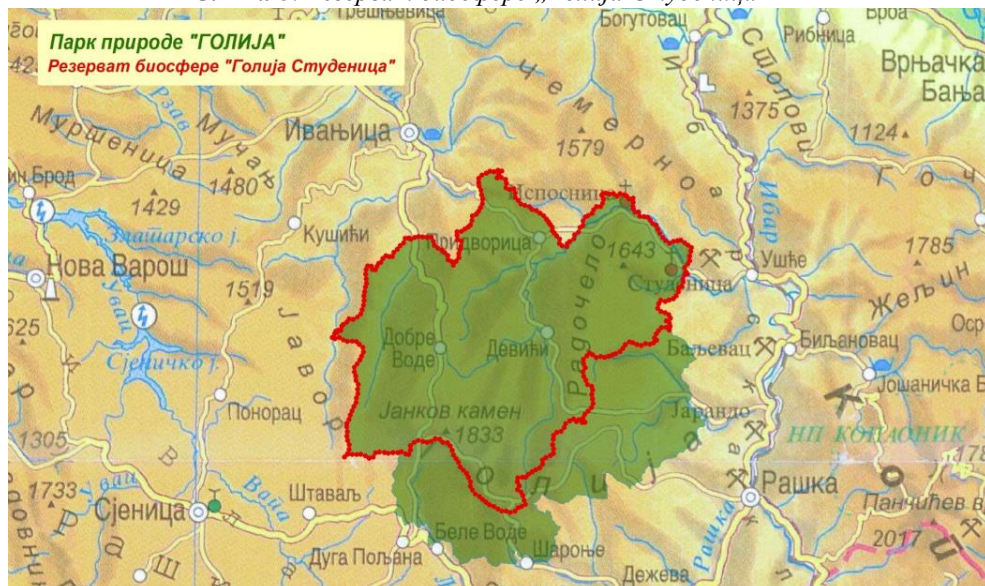
На територији Србије законом су заштићена 464 подручја од посебног значаја за очување и унапређење природе: 5 националних паркова, 177 паркова природе, 16 предела изузетних облика, 71 строги и специјални резерват природе, 325 споменика природе и 3 заштићена станишта.

Парк природе је предео добро очуваних природних својстава на којима нису запажене веће деградационе промене.

Подручје планина Голије и Радочела уредбом Владе РС стављено је 2001. године под заштиту као Парк природе под именом „Голија“ и сврстава се у I категорију заштите као природно добро од изузетног значаја. Парк природе Голија стављено је под заштиту ради очувања вредности и побољшања стања: шума, представљених пространим, квалитетним, разноврсним и у другом погледу значајним шумским екосистемима; обележја предела, садржаних у изванредној лепоти, разноврсности и динамици пејзажа; културних добара и њихове околине; трајности и квалитета основних природних ресурса (воде, земљиште и биљни покривач), укључујући и простор као урбанистички ресурс; биолошке разноврсности засноване на великом броју врста биљака и животиња и њихових заједница и присуству ретких, ендемичних и реликтних врста; гео-наслеђа, представљеног необичним и атрактивним облицима рељефа и бројним водним објектима и појавама у виду извора планинских водотока и тресавских језера.

Парк природе Голија обухвата делове подручја општина Ивањица, Краљево, Рашка, Нови Пазар и Сјеница, укупне површине 75.183,00 ha и то 27.306,00 ha у државној, а 47.877,00 ha у приватној својини, на подручју града Новог Пазара 5.891,00 ha, на катастарским општинама Драмиће, Кузмичево, Мухово, Раст и Радаљица.

Слика 8: Резерват биосфере „Голија Студеница“

2 КРИТИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА

При изради процене ризика критичне инфраструктуре од елементарних непогода, а у односу на њену осетљивост, ефекте и последице, на основу пројектне документације, сагледавају се што тачније импликације елементарних непогода на критичну инфраструктуру. Импликације се наводе са аспекта утицаја на обављање делатности и прекид снабдевања корисника.

Критична инфраструктура се односи на широк опсег различитих средстава и имовине који су неопходни за свакодневно функционисање друштвених, економских, политичких и културних система у држави. Било какав прекид у елементима критичне инфраструктуре представља озбиљну претњу за правилно функционисање ових система и може довести до оштећења имовине, људских жртава и значајних економских губитака. При изради процене ризика идентификују се објекти критичне инфраструктуре чије функционисање могу угрозити елементарне непогоде и друге несреће.

2.1 Енергетска инфраструктура

Енергетски систем обухвата производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије. Електрична енергија се производи у електранама одакле се преноси и дистрибуира до крајњих потрошача. У потрошаче спадају различити непосредни примаоци електричне енергије, нпр. улично електрично осветљење, индустријска постројења, моторни погони, термички пријемници, домаћинства итд. Системи у оквиру енергетске инфраструктуре намењени производњи електричне енергије су електране, хидроелектране, термоелектране и објекти за производњу електричне енергије из алтернативних (обновљивих) извора.

2.1.1 Термо и хидроелектране, термоелектране – топлане и други објекти за производњу електричне енергије, електроенергетски водови, далеководи и трансформатске станице

Производња и дистрибуција електричне енергије

Електродистрибуција Нови Пазар послује под окриљем ПД „Електросрбија“ Краљево које снабдева 41.121 потрошача. Годишња набавка је 379.465 MWx, вршне снаге 82.6 MW. Површина подручја које покрива Електродистрибуција на територији града Новог Пазара је 1.438,8 km². Укупно је електрифицирано 220 насеља, а обухваћено је 26.615 домаћинстава. Укупна дужина електродистрибутивне мреже је 2.382 km. Дужина водова износи 691,2 km, док је дужина ниско напонске мреже 1.679 km.

Ако дође до прекида редовног снабдевања, **алтернативни извори снабдевања електричном енергијом су:**

- **ХЕ „Рас“** – налази се на реци Рашка, која припада сливу реке Ибар, са просечном снагом 2 MW. Електрана је лоцирана у близини Сопоћана. Водозахват је на изворишту Рашке са деривационим тунелом дужине 4.267 m, и цевоводом дужине 60 m. У склопу електране налазе се и црпне станице снаге 2 x200 kW, за препумпавање воде из других незахваћених врела у деривацију електране. Инсталисана енергентска снага електране износи 5.600 kW. Одржавање и експлоатацију обавља РО „Електрорас“ Нови Пазар.
- **МХЕ „Воденица“** – налази се на Смалућкој реци у Тутину, са просечном снагом 150 kW. Статус повлашћеног произвођача електричне енергије остварује од 11.3.2013. године. Хидроелектрана је добила и одобрење за прикључивање на дистрибутивни електроенергетски систем ПД „Електросрбија“ Краљево, Електродистрибуција огранак Нови Пазар.

- **Ветрогенератор „Деврече“** – код Лескове 500 kW.

Систем даљинског грејања

ЈКП „Градска топлана“ Нови Пазар је предузеће које за основну делатност има производњу и дистрибуцију топлотне енергије. Предузеће је основано под овим именом 1994. године, а оснивач је Скупштина града Новог Пазара. Инсталирани капацитет у 3 (три) котларнице износи 19,4 MW. Према „Извештају о раду предузећа за 2020. годину“ услуга снабдевања топлотном енергијом се пружа за укупно 1.201 корисника физичких лица од чега 820 активних корисника грејне површине 45.478 m² и 381 пасивни корисник укупне грејне површине 21.137 m², као и 123 корисника из пословне категорије укупне грејне површине 24.544 m².

Предузеће своју делатност базира на раду 3 (три) котларнице и то „Централна котларница“ (14 MW) која као енергент користи мазут, и котларнице „Луг“ (3,2 MW) и „Бор“ (2,2 MW) које за производњу топлотне енергије користе угаљ.

ЈКП „Градска топлана“ учествује у активностима на реализацији пројекта преласка топлана са фосилних горива на биомасу. Дана 10.3.2020. године потписан је трилатерални уговор о коришћењу средстава намењених програму „Подстицање обновљиве енергије: Развој тржишта биомасе у Републици Србији“ између Р. Србије, Града Новог Пазара и ЈКП „Градска топлана“ Нови Пазар. Пројекат спроводи Влада Србије у сарадњи са Владом Савезне Републике Немачке, немачком развојном банком KfW, као и Швајцарском канцеларијом за сарадњу у Београду. Програмом је предвиђена изградња нове топлане на биомасу на локацији у делу некадашње фабрике ТК „Рашка“, чију је локацију обезбедио Град Нови Пазар, затим изградња новог топловода DN300 и повезивање са постојећим, реконструкција дела топловодне мреже, модернизација и аутоматизација постојећих подстаника и повезивање целог система на SCADU. Предвиђено је укидање Централне котларнице.

Главне компоненте новог постројења биће:

- 1 нови котлао на биомасу од 8 MW;
- 1 нови котлао на природни гас од 4.5 MW као „back-up“;
- 1 постојећи котлао Viessman од 7 MW са модификацијом гороника на гас и уградним економијазером што ће довести до повећане снаге од од 7.8 MW;
- акумулациони резервоар грејне воде (бафер) запремине 200 m³.

Планирано је проширење капацитета за 12 MW, односно око 120.000 m². Укупна дужина топловодне мреже повећаће се за 4.800 m.

2.1.2 Далеководи и трансформаторске станице

На територији Новог Пазара, као део електроенергетског система се налазе следеће трансформаторске станице:

- једна 110/10 KV - снаге 31,5 MVA;
- једна 110/35 KV - снаге 63 MVA.

Постоје две трафостанице из којих се преузима електрична енергија од преносног система, као и две електране које су прикључене на дистрибутивну мрежу. Хидроелектрана од 35 KV је у власништву Електродистрибуције. Укупан број далековода у власништву Електродистрибуције је 87. Трафостанице у власништву Електродистрибуције су следеће: једна 110/x; десет 35/x и 590 трафостаница 10/04. Укупна дужина електродистрибутивне мреже је 2.382 km.

- Погони у индустријској зони (круг ТК „Рашка“) и остали погони у близини ње се напајају струјом са трафостанице ТС 110/10 KV Нови Пазар-2;
- „Слога Младост“ са ТС 35/10 KV СЕБЕР;
- „Циглана“ и „Филтер“ са ТС 35/10 KV ЗАПАД;
- Погони у насељу Трнава са ТС 35/0 KV ЈУГ;
- Погони у насељу Пазариште са ТС 35/10 KV Кула.

Редовни правци снабдевања Новог Пазара електричном енергијом су:

- Конарево – Нови Пазар - далековод 110 KV;
- Сјеница – Нови Пазар - далековод 110 KV;
- Валач – Нови Пазар - далековод 110 KV;
- Сјеница - ТС 35/10;
- Дуга Пољана - ТС 35/10 Јанча.

2.2 Саобраћајна инфраструктура

Табела 18: Упоредна структура путне мреже

Територија	Укупно (km)	Савремени коловози	Државни путеви I реда		Државни путеви II реда		Општински путеви	
			Свега	Савремени коловози	Свега	Савремени коловози	Свега	Савремени коловози
Нови Пазар	733.889	224.593	64.257	64.257	87.632	73.336	582,0	87,0

*Напомена: У укупну дужину путева, није урачуната дужина аутопутева.

Извор: Републички завод за статистику Србије, Општине и региони у Републици Србији 2020, подаци су за 2019. годину

2.2.1 Мрежа државних и општинских путева

Окосницу друмског саобраћаја чине државни путеви:

- Државни пут IV реда бр. 22 (Београд – Љиг – Горњи Милановац – Прелјина – Краљево – Рашка – Нови Пазар – Рибариће – државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Мехов Крш));
- Државни пут IV реда бр. 29 (државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Јабука– Пријепоље – Нова Варош – Сјеница – Нови Пазар);
- Државни пут IIА реда бр. 199 (Нови Пазар – Дежева – Одвраћеница);
- Државни пут IIА реда бр. 203 (Дојевиће – Пазариште – Тутин – Брегови);
- Државни пут IIА реда бр. 204 (Пазариште – Манастир Сопоћани – Баћица – Расно);
- Државни пут IIА реда бр. 206 (Нови Пазар – Брђани – Бањска – Балабан);
- Државни пут IIВ реда бр. 413 (веза са државним путем 22 – Новопазарска бања – Избице – Лопужња – административна линија АП Косово и Метохија).

Аутобуске станице

Главна аутобуска станица Нови Пазар налази се мало даље од центра града, у улици Омладинских бригада бб. Нови Пазар је саобраћајно одлично повезан са свим местима у околини и у региону. Линије које свакодневно полазе са главне аутобуске станице се остварују ка Београду, Сарајеву, Крагујевцу и Краљеву.

Редовни поласци аутобуса са главне аутобуске станице Нови Пазар се остварују према: Крушевачком мосту, Козарећу, Тушимској реци, Трнави, Нетврђу и Брђанима. Такође реализују се и линије од болнице до Новопазарске бање, као и од центра града до Суве ћуприје.

Нови Пазар је саобраћајно одлично повезан и са осталим селима у околини, па са главне аутобуске станице Нови Пазар саобраћају редовне аутобуске линије према околним селима и местима, и то према: Рашкој, Белим водама, Витошу, Тутину, Рибарићима, али и према осталим местима у околини.

У плану је измештање аутобуске станице на повољнију локацију у ул. Саве Ковачевића, односно уз улазно-излазни правац према Рашкој. На постојећој локацији станица функционише у неодговарајућим условима, јер нису задовољени основни технолошки нормативи. У планском периоду станица ће представљати основни терминал међуградског саобраћаја.

2.2.1.1 Мостови, тунели и надвожњаци

Мостови на територији града Новог Пазара су:

1. Мост преко Бањске реке, М-22 улаз Новог Пазара;
2. Мост преко Бањске реке на путу 235, у правцу Новопазарске бање;
3. Мост преко реке Рашке, из улице Михајла Пупина према Јабланичкој улици;
4. Мост преко реке Дежевске, (у близини Петрове цркве), улица Меше Селимовића;
5. Мост у правцу планине Голије, у селу Шароње;
6. Мост у близини планине Голије;
7. Мост преко реке Рашке (Царска ћуприја), магистрални пут 29 улица Димитрија Туцовића;
8. Мост преко реке Рашке, улица Кеј 12. Српске бригаде према улици Димитрија Туцовића;
9. Мост преко реке Рашке, магистрални пут 22, улица Черкез махала у правцу улице Кеј 12. Српске бригаде;
10. Мост преко реке Рашке, магистрални пут 22 улица Кеј 12. Српске бригаде према Е-761;
11. Мост преко реке Рашке, улица 8. марта према улици Светозара Марковића;
12. Мост преко реке Рашке, у центру града, улица Стефана Немање према улици 1. маја;
13. Мост преко реке Рашке, код хотела Врбак;
14. Мост преко реке Рашке, улица Кеј 37. Санџачке девизије према Митровачкој улици;
15. Мост преко реке Рашке, улица Кеј 37. Санџачке девизије према Крагујевачкој улици;
16. Мост преко реке Рашке, улица Кеј 37. Санџачке девизије према улици Борски кеј;
17. Мост преко реке Рашке, улица Кеј 37. Санџачке девизије према улици Ћире Ратковића;
18. Мост преко реке Рашке, у Вареву на почетку обилазнице;
19. Мост преко реке Људске, на магистралном путу 203;
20. Мост преко реке Рашке, на магистралном путу 203 у близини Пазаришта;
21. Мост преко реке Јошанице, магистрални пут 22 према Својборској улици;
22. Мост преко реке Јошанице, магистрални пут 22 према улици Јакља;
23. Мост преко реке Јошанице, (код „Украза“), магистрални пут 22 према путу 206;
24. Мост преко реке Јошанице, магистрални пут 22 према улици Миладина Радуловића;
25. Мост преко реке Јошанице, магистрални пут 22 према Војковачкој улици;
26. Мост преко реке Јошанице, (код Искриног стадиона) у правцу Мурске улице према улици Кеј Скопских жртава;
27. Мост преко реке Јошанице, (код фабрике „Флорида“), Златиборска улица према улици Кеј Скопских жртава;
28. Мост преко реке Јошанице, у насељу Мур;
29. Мост преко реке Јошанице, магистрални пут 22 у правцу насеља Мур;
30. Мост на магистралном путу М-22 (Крушевачки мост);
31. Мост на магистралном путу М-22 (село Комиње).

Подаци о тунелима и надвожњацима на територији града нису познати.

2.2.2 Железнички саобраћај

Развој железничког саобраћаја и железничке инфраструктуре засниваће се на изградњи железничке пруге од Рашке до Новог Пазара, у складу са Просторним планом Републике Србије. Веза планиране железничке пруге оствариће се преко железничке станице Рашка са железничком пругом број 20 Лапово-Краљево-Лешак-Косово Поље-Ђенерал Јанковић државна граница (Волково). Тиме ће се обезбедити повезивање Новог Пазара железничким саобраћајем преко Рашке са Краљевом, централним и западним делом Србије и Црном Гором, са Лаповом и коридором „Х”, као и са Косовском Митровицом и Косовом и Метохијом. Евентуалном изградњом попречног железничког правца Нови Пазар-Бијело Поље у постпланском хоризонту би се омогућило повезивање Новог Пазара и јужног дела Србије железничким саобраћајем са Црном Гором. Планирана је изградња једноколосечне електрифициране железничке пруге Рашка-Нови Пазар са елементима који омогућавају саобраћај возова брзинама од 100 km/h за теретне возове и класичне путничке гарнитуре, као и брзинама од 140 km/h за специјалне путничке возове са нагињућим сандуком.

Коридор планиране пруге ће се пружати правцем север-југ долином реке Рашке, на подручју катастарских општина Пожежина, Батњик, Копривница, Постојење и Нови Пазар. Положај коридора планиране пруге дат је у две варијанте (Реферална карта 2. Просторног плана) на основу техничке документације на нивоу претходне студије оправданости са генералним пројектом, обе на простору између државног пута и реда М-22 и локалног пута Л-1 дужине од око 11,6–11,7 km на територији града Новог Пазара. Положај обе варијанте коридора пруге на деоници од km 10+720 до km 12+500 усклађен је са положајем планираног постројења за пречишћавање отпадних вода Новог Пазара. Положај путничке железничке станице дат у две варијанте на грађевинском подручју Новог Пазара (у близини планиране аутобазе или у близини планиране аутобуске станице, односно постојећег терминала јавног транспортног предузећа) утврдиће се иновираним Генералним планом Новог Пазара, одговарајућим планом детаљне регулације и усклађиваће се са техничком документацијом за железничку пругу на нивоу студије оправданости са идејним пројектом. Резервише се простор за обе варијанте положаја коридора једноколосечне пруге Рашка-Нови Пазар дужине 11,6 km и 11,7 km и просечне ширине 50 m (пружни појас ширине око 16 m и обострани појаси контролисани изградње од по 17 m) до утврђивања положаја трасе железничке пруге на основу техничке документације на нивоу студије оправданости са идејним пројектом и процене утицаја на животну средину.

На територији града није успостављен ни развијен речни и ваздушни саобраћај.

2.3 Водопривредна инфраструктура

Под водопривредном инфраструктуром подразумевају се објекти, конструкције и инсталације које се налазе на водотоцима у функцији заштите од поплава, и регулисању и стабилизацији речног корита.

2.3.1 Водоснабдевање

Одлуком Скупштине општине Нови Пазар 29. децембра 1993. године, из дотадашњег постојећег ЈКП „Напредак“ издвојено је самостално предузеће ЈКП „Водовод и канализација“ чија је основна делатност обезбеђивање трајног снабдевања водом за пиће крајњих корисника, као и пружање услуга пречишћавања и одвођења атмосферских и отпадних вода, као и редовног задовољавања потреба корисника производа и услуга.

Објекти на водоводној мрежи су:

- Извориште;
- Доводни цевоводи;
- Бустер станица;
- Постројење за прераду воде за пиће;
- Резервоари чисте воде;
- Дистрибутивна мрежа;
- Улични водоводни шахтови;
- Црпне станице на дистрибутивној мрежи;
- Прикључци за потрошаче;
- Водомерски шахтови;
- Водомери.

Капацитет постојећег система је $Q=600$ l/sek, крајњи капацитет је пројектован за $Q=850$ l/sek. Дужина главних довода сирове воде је АСС Ø500-7.863 m + ЃС 600-7.723 m = 15.586,00 m. Дистрибутивна мрежа чији се профили крећу од Ø80-Ø700 mm, укупна дужина без прикључака је око 200 km. Материјал цеви је АСС, LG, PVC и PE. Квалитет воде је задовољавајући. За 6 месеци је произведено око $Q=7.000.000,00$ m³. Количина воде је била довољна за све постојеће потрошаче. Проблем код водоснабдевања је мутна вода јер производи мањи капацитет воде и то око $Q=350$ l/sek, што је недовољно за уредно водоснабдевање где је потребно око $Q=600$ l/sek. У наредном периоду потребно је урадити постројење за припрему воде (на основу урађеног пројекта). Вода за водоснабдевање града узима се са изворишта реке Рашке. Капацитет који је дозвољен је око 825 l/sek.

Извориште

Град Нови Пазар за снабдевање водом користи воде реке Рашке. Када ради ХЕ „Рас“ вода се захвата на врелу и доводним тунелом транспортује до одводне ваде, где се захвата за снабдевање водом. Део воде који се не захвата за потребе рада хидроелектране, коритом реке Рашке долази директно на прелив водозахвата и у зависности од потреба у води на водозахвату, наставља коритом низводно или се захвата.

Воду реке Рашке најпре користи хидроелектрана „Рас“, а после проласка кроз турбине, вода одлази одводним тунелом до одводне ваде, одакле се враћа у корито реке Рашке. Из одводне ваде воду користе водовод „Нови Пазар“ и рибњак ДД „Војин Поповић“ (рибњак претходних година није радио).

Поред наведених потрошача постоји и услов водопривреде о гарантованом минималном протицају, који се мора обезбедити у току маловодног периода. Сви наведени корисници морају међусобно ускладити своје захтеве за водом. Према Закону о водама, првенство у снабдевању има живи свет у реци, обезбеђивањем биолошког минимума, затим следи захтев за снабдевање водом града, а преостали део воде може се проследити рибњаку.

Вода која се захвата и користи у хидроелектрани испушта се директно у водозахват, тј. одводну вад, одакле се захвата за потребе снабдевања водом становништва и рибњака, а вишак се одводи у корито реке. У случају да је хидроелектрана испала из погона или се десила хаварија, значајно се мења стање снабдевања водом низводних корисника. Тада се потребне количине воде за снабдевање становништва и за потребе рибњака захватају на водозахвату, везаним каналом, директно из реке.

Црпне станице у водоводној мрежи ЈКП „Водовод и канализација“ Нови Пазар:

1. Бустер станица;
2. Филтерско постројење II в. зона;
3. Хаџет III в. зона;
4. Смајове орнице Мур;
5. Загуљача I;
6. Загуљача II;
7. Војковачка (Шутеновац);
8. Миладин Радуливића (Шутеновац);
9. Фабрика Нумановић;
10. Својбор I;
11. Својбор II;
12. Подбијеље I;
13. Подбијеље II;
14. Подбијеље II;
15. Саве Ковачевић (изнад Стига);
16. Дежевски пут;
17. Насеље код Петрове цркве;
18. Шестово I;
19. Шестово II;
20. Букреш;
21. Бисеровача I;
22. Бисеровача II;
23. Доњи Алексинач;
24. Букреш (насеље изнад Хараповог гроба);
25. Јусуф поток I;
26. Јусуф поток II;
27. Побрђе I;
28. Побрђе II;
29. Доховиће;
30. Бараковци;
31. Рајка Ацковића (Теримициница).

2.3.2 Канализациона мрежа

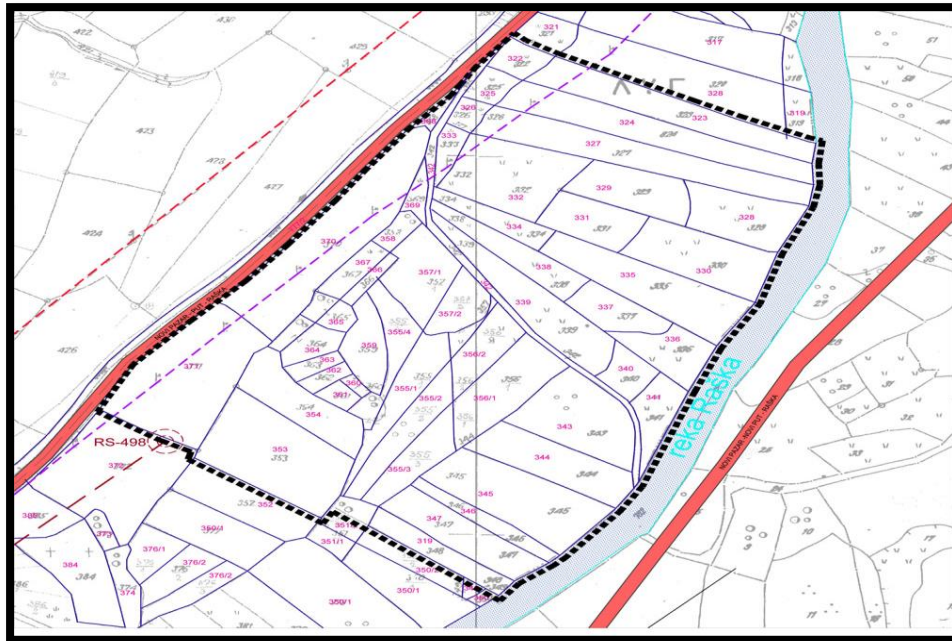
Дужина канализационе мреже (без прикључака) је око 160 km. Системом нису обухваћена сва насеља. Насеља која нису обухваћена канализационом мрежом су: Постење, Новопазарска Бања, Трнава, Шутеновац, Мур, Селаковац II, Дојевиће. Разлог је непостојање главних фекалних колектора и нерешена правно-имовинска питања куда треба да прођу колектори, као и непостојање постројења за прераду отпадних вода.

2.3.3 Отпадне воде

Град Нови Пазар и ЈП Завод за урбанизам града Новог Пазара (као обрађивач) започели су израду Плана детаљне регулације за постројење за пречишћавање отпадних вода Новог Пазара.

Локација за изградњу постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) налази се око 8 km од центра Новог Пазара са леве обале реке Рашке. Локација се налази на више мањих парцела које су у Просторном плану града Новог Пазара у руралном подручју ресурсно ограниченом и на тој локацији је предвиђена изградња ППОВ. Преко планираног обухвата плана пролази планирана траса железничке пруге. Површина обухвата је сса 7 ha.

ПЛАН ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ постројења за пречишћавање отпадних вода за град Нови Пазар

Извор: <https://www.novipazar.rs/cir/urbanizam/pdr-ppov>

Постројење за пречишћавање отпадних вода ће се реализовати као градско постројење за пречишћавање отпадних вода општег типа са примарним (механичким) и секундарним (биолошким) третманом, са могућношћу остварења и продужене биоаерације, како би се излазни квалитет воде ($ВРК_5 = 6 \text{ mg O}_2/\text{L}$) усагласио са захтеваном III класом квалитета воде у реци Рашка низводно од ПШОВ и у периодима маловода дефинисаног са $Q_m.mes.95\%$. Предвиђена је фазна реализација ПШОВ. I фаза за 136.000 ES (еквивалентних становника) и II фаза за око 210.000 ES. То ће омогућити економски повољнији постепен развој ПШОВ и прикључивање предвиђених насеља у рубној зони и на ширем гравитационом подручју Новог Пазара на градски систем канализације и пречишћавања отпадних вода.

2.4 Снабдевање храном

Снабдевање становништва храном почиње у области прехранбене индустрије и пољопривреде, а одвија се преко објеката трговине прехранбених производа и пијаца. Пољопривреда као један од снабдевача становништва храном обухвата биљну и сточарску производњу и са њима повезане услужне делатности (пре свега, складиштење). Под пољопривредном производњом се подразумева процес производње биљних и сточарских производа, узгајање риба, пчела, печурака, зачинског биља и др.

После производње битна су складишта сточне хране и готових пољопривредних производа и њихов директан пласман. У основи снабдевања становништва храном у највећем обиму стоји пољопривреда овога краја и трговина, при чему значајну улогу имају магацини, силоси. Снабдевање прехранбеним производима обавља се путем малопродајних објеката у свим насељима града. Квалитет снабдевености становништва у случајевима великих несрећа и катастрофа у великој мери би зависио од предузимања мера евакуације и збрињавања.

Према попису пољопривреде из 2012. године на територији града Новог Пазара број газдинстава која се баве другим профитабилним активностима је следећи:

- Прерада пољопривредних производа: 596;
- Прерада меса: 52;
- Прерада млека: 480;
- Прерада воћа и поврћа: 164;
- Прерада других пољопривредних производа: 31.

Број пољопривредних објеката је следећи:

- Везано држање говеда са чврстим стајњаком и осеком: 33;
- Остали објекти за говеда: 3.668;
- Објекти за смештај остале стоке: 266;
- Објекти за смештај других животиња: 27;
- Сушаре: 44;
- Објекти за смештај осталих пољопривредних производа: 158;
- Хладњаче: 4;
- Стакленици: 4;
- Пластеници: 452.

Површине под воћњацима и бобичастим воћем заузимају простор од укупно 1.178,60 ха. Број пчелињих друштава је 6.717.

2.4.1 Складишне просторије прехранбених производа

Постоји велики број складишних простора у маркетима, супермаркетима и дисконтима. Такође, предузећа која се баве прехранбеном производњом и прометом у оквиру својих објеката располажу са просторијама за складиштење материјала, полупроизвода и готових производа.

Сви погони за производњу хране, складишта прехранбених производа, власници фарми за узгој животиња и власници објеката за прераду меса имају своја средства за дистрибуцију. То су камиони, моторна возила са приколицама, пекарска возила, цистерне, покретне хладњаче и остала моторна возила која су им потребна за обављање специфичне делатности.

Табела 19: Преглед силоса и складишта

Ред. бр.	Назив привредног друштва и др. правног лица (власника силоса/складишта)	Локација (адреса и телефон)	Силос	Капацитет	Складиште	Капацитет	Одговорно лице, телефон
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	ППП Центро-Рас	Мур бб 36300 Нови Пазар	1	17.000 t	/	/	Дане Павловић 020/363-202

2.5 Здравствена критична инфраструктура

Здравствене установе, као субјекат спровођења мера збрињавања, имају задатак да пружају хитну медицинску помоћ, као и друге одговарајуће мере за заштиту и очување здравља угроженог становништва. Задатак здравствених органа је и превентивни рад у смислу

обезбеђивања хигијенских мера ради остваривања хигијенско-санитарних услова, праћење епидемиолошке ситуације и предлагање адекватних противепидемијских мера.

Мрежу здравствених установа на територији града Новог Пазара чине: Дом здравља Нови Пазар, Општа болница Нови Пазар, Специјална болница Нови Пазар и Завод за јавно здравље Нови Пазар.

Табела 20: Дом здравља Нови Пазар

Организациони део	Број запослених
Служба опште медицине са кућним лечењем	101
Служба за здравствену заштиту деце	73
Служба за здравствену заштиту жена	16
Патронажа	19
Служба хитне медицинске помоћи са санитетом	56
Апотека	33
Стоматологија	68
Администрација	19
Техничке службе	36
УКУПНО	421

Дом здравља Нови Пазар по областима делатности у свом саставу има девет организационих јединица. Организационе јединице Дома здравља Нови Пазар су:

1. Служба за здравствену заштиту одраслог становништва са здравственим станицама и амбулантама, са Службом кућног лечења и неге и Медицином рада;
2. Служба за здравствену заштиту деце;
3. Служба за здравствену заштиту жена;
4. Служба поливалентне патронаже;
5. Служба за стоматолошку здравствену заштиту;
6. Служба хитне медицинске помоћи са санитетским превозом;
7. Служба за правне, економско-финансијске, техничке и друге послове;
8. Служба за медицинско снабдевање Дома здравља;
9. Служба за фармацеутску делатност (Апотеке).

Служба за здравствену заштиту одраслог становништва у оквиру области делатности организује пружање здравствених услуга у централном објекту установе, у улици Генерала Живковића 1 и у просторно издвојеним организационим јединицама, односно здравственим станицама и здравственим амбулантама.

Здравствене станице и амбуланте у оквиру напред наведене службе су:

- Здравствене станице:
  - здравствена станица Букреш;
  - здравствена станица Дежева;
  - здравствена станица Лукаре;
  - здравствена станица Трнава;

- здравствена станица Шароње;
- здравствена станица у ул. Димитрија Туцовића бб.
- Здравствене амбуланте:
  - амбуланта за студенте у згради Техничке школе;
  - амбуланта Штитаре;
  - амбуланта Постоње;
  - амбуланта Вучиниће;
  - амбуланта Рајетиће;
  - амбуланта Одојевиће;
  - амбуланта Попе;
  - амбуланта Грубетиће;
  - амбуланта Врановина;
  - амбуланта Мур;
  - амбуланта Дојевиће.
- Одсек здравствене заштите радника - Медицина рада;
- Одсек кућног лечења и неге.

Служба за стоматолошку здравствену заштиту делатност обавља у централном објекту, у улици Генерала Живковића бр.1 и у Диспанзеру за децу и омладину, у улици Стевана Немање, као и у стоматолошким ординацијама у свим основним школама у граду.

Радно време траје од 07 часова до 20.30 часова сваког радног дана и радном суботом, или радном недељом у месецу, у две смене и то: I смена од 07 до 14.30 часова, II смена од 13.30 до 20.30 часова. Радно време недељом, државним и верским празницима одвија се у виду дежурства, односно прековременог рада, у две смене. Све сеоске и удаљене амбуланте и здравствене станице Службе за здравствену заштиту одраслог становништва раде од 07 часова до 14.30 часова, по утврђеном распореду. У Служби за стоматолошку здравствену заштиту рад се одвија радним данима и радном суботом, или недељом у месецу, у две смене од 07 до 20.30 часа, а стоматолошке ординације у школама раде по утврђеном распореду. Радно време Службе хитне медицинске помоћи одвија се 24 сата непрекидно, сваким даном у недељи, у 2 смене: I смена од 07 до 19 часова, II смена од 19 до 07 часова.

Дом здравља поседује 19 санитета, од чега су 3 санитета нова, док су осталих 16 старији санитети који захтевају честе поправке и замене делова. За потребе превоза пацијената за дијализу Дом здравља има на располагању 3 аутомобила, такође старија возила и с обзиром на број пацијената и територију коју покрива Дом здравља, овај број као и квалитет возила су незадовољавајући. За потребе пружања услуга кућне неге и лечења, Дом здравља на располагању има 2 аутомобила, где за добру организацију рада тог одсека је неопходно још 2 возила и за своје потребе Служба поливалентне патронаже поседује 1 аутомобил.

Прилог 1: Телефонски именик Дома здравља Нови Пазар

TELEFONSKI IMENIK DOMA ZDRAVLJA NOVI PAZAR			
311-765	Uprava DZ	Sekretarica	Dispanzer za decu - Ordinacije
311-764	FAX		314-217 Dečji dispanzer (kod autobuske) - centrala
			337-222 Načelnik službe - zz dece i omladine
	Uprava		337-220 Gl.sestra službe - zz dece i omladine
311-765	Pomoćnik direktora za medicinska pitanja		Trijaža predškolsko / Ordinacija 1
385-259	Pomoćnik direktora za pravna pitanja	5100-122	dr Mirza Corović, dr Zina Kajević
389-810	Pomoćnik direktora za finansijska pitanja		Trijaža predškolsko / Ordinacija 2
382-273	Obračunska i fakturna služba		dr Almira Sebečević, dr Esma Garčević
385-369	Knjigovodstvo		Trijaža predškolsko / Ordinacija 3
381-332	Informatičar	384-676	dr Rajko Popović
385-957	Preventivni centar - Komisija za kvalitet		Trijaža predškolsko / Ordinacija 4
5100-309	Kadrovska služba		dr Dženeta Bogučanin, dr Meliha Bogučanin
382-283	Portirnica		Trijaža školsko / Ordinacija 1
382-539	Gl.sestra doma zdravlja	387-524	dr Elvira Sagdati, dr Birsena Crnišanin
383-976	Načelnik tehničke službe		Trijaža školsko / Ordinacija 2
			dr Aladin Belovođanin
	Opšta medicina - Ordinacije/Ambulante	381-790	Služba vakcinacije sa savetovalištem
381-190	Gl.sestra Opšte medicine-zdrav.za št.odraslih		Stomatologija - Ordinacije
387-367	Ordinacija 1 dr Muhamed Islamović, dr Fuad Džanković	381-157	Načelnik stomatologije
391-031	Ordinacija 2 dr Enisa Hamzić, dr Naja Suljković	5100-296	Glavna sestra stomatologija
387-508	Ordinacija 3 dr Srđan Milošević, dr Sabina Kurtović	5100-294	Ordinacija 2 dr Ferdana Dizdarević, dr Nermin Ličina
391-030	Ordinacija 4 dr Mirsada Spahić, dr Elma Kurtanović	382-276	Ordinacija 3 dr Mensura Slezović, dr Dajana Nićiforović
5100-283	Ordinacija 5 dr Azra Zuković, dr Marija Dobrić	381-061	Ordinacija 4 dr Nedžad Hamidović
387-872	Ordinacija 6 dr Azemina Omerović, dr Sehada Jukić	382-180	Ordinacija 5 dr Jasera Ljajić, dr Merdžana Zejnelagić
331-141	Ordinacija 7 dr Milica Barlov, dr Ljubinko Vasiljević	5100-290	Ordinacija 6 dr Sabiha Skrijelj
	Ordinacija 8 dr Emina Oklapi, dr Sabina Halilagić	381-052	Ordinacija 7 dr Gordana Zečević
331-140	Ordinacija 9 dr Fatima Ugljanin, dr Ajsela Nuković	382-257	Bolesti zuba i endodoncija dr Miroljub Bijorac, dr Sabahudin Maljevac dr Hamdo Nokić
	Ordinacija 10 dr Nataša Mijailović, dr Lejla Emrović		Dispanzer za žene - Ordinacije
382-193	Terapijska jedinica	387-107	Glavna sestra službe - zz žena
	Ordinacija 1 - Ambulanta medicine rada dr Azra Kajević, dr Sanija Suljović	382-239	Ordinacija 1 - dr Kemal Kriještorac
311-077	Ordinacija 2 - Ambulanta medicine rada dr Vahid Ziljković, dr Irfan Trtovac	5100-284	Ordinacija 2 - dr Zumra Dupljak
	Ordinacija 3 - Ambulanta medicine rada dr Taip Hasanović, dr Mehdiya Aljušević	382-210	Ordinacija 3 - dr Mirsada Ličina
313-944	Ordinacija 1 - Ambulanta Bukreš dr Biljana Milović, dr Lirija Hamidović	5100-285	Ordinacija 4 - dr Sabina Abdagić
	Ordinacija 2 - Ambulanta Bukreš dr Suad Tutić, dr Maida Biberović	5100-289	Ordinacija 5 - dr Miloš Božović
337-961	Ordinacija 3 - Ambulanta Bukreš dr Lenka Jačović		Ordinacija 6 - dr Olivera Lešević
351-017	Ambulanta Bele Vode - dr Irfan Trovac		Medicina rada
354-031	Ambulanta Šaronje - dr Aldin Nicević	318-324	Medicina rada - Načelnik
371-841	Ambulanta Blaževo - dr Aldin Nicević		Hitna služba
361-532	Ambulanta Dojeviće - dr Irfan Trovac	318-224	Hitna služba - br.194
358-030	Ambulanta Vučiniće - dr Irfan Trovac	383-132	Hitna služba - br.194
358-050	Ambulanta Požega - dr Irfan Trovac	5100-291	Šef voznog parka i FAX
355-277	Ambulanta Vranovina - dr Aldin Nicević		
353-298	Ambulanta Deževa - dr Aldin Nicević		
451-690	Ambulanta Grubetiće		
315-916	Patronažna služba		
315-916	Telefonsko savetovalište	322-302	Informacije
386-265	Apoteka Doma zdravlja		

Извор: Дом здравља Нови Пазар, <https://www.dznovipazar.rs/kontakt/>

Општа болница Нови Пазар располаже са кадром од 639 запослених радника, од тога 45 доктора опште медицине, 33 доктора медицине на специјализацији, 3 здравствена сарадника, 2 фармацеута, 86 специјалиста, 21 субспецијалиста, 15 виших медицинских сестара/техничара, 283 медицинских сестара/техничара, 9 виших физиотерапеутских техничара, 4 физиотерапеутска техничара, 3 фармацеутска техничара, 13 виших радиолошких техничара, 9 радиолошких техничара, 4 виша санитарна техничара, 4 виша лабораторијска техничара, 28 лабораторијских техничара, 1 виша гинеколошко-акушерска сестра, 33 гинеколошко-акушерских сестара, 43 педијатријске сестре.

Општа болница располаже са 5 санитарских возила, 3 опреме за биохемијску анализу и 1 опремом за трансфузију, а укупан максимални капацитет (број постеља) је 420, од чега 102 у Хируршком блоку, Интернистичком 130, на Инфективном одељењу 20, 45 на Грудном одељењу, Дечијем одељењу 47, Палијативи 11 и на Гинекологији 65.

Табела 21: Врсте специјалистичких служби у оквиру Опште болнице Нови Пазар

Редни број	Назив службе	Број посета на дневном нивоу	Број посета на месечном нивоу
1.	Хируршка амбуланта	43	870
2.	Дечија хирургија	36	720
3.	Уролошка служба	12	230
4.	Ортопедија	45	890
5.	ОРЛ	17	340
6.	Неуропсихијатрија	58	1.150
7.	Очна амбуланта	38	757
8.	Интернистичка служба	122	2.440
9.	Ро амбуланта	16	315
10.	ЕЕГ кабинет	2	30
11.	Ултразвук	26	512
12.	Алерголошка амбуланта	11	227
13.	Пнеумофизиолошка амбуланта	48	965
14.	Хемодијализа	58	1.160
15.	Анестезија	15	30
16.	Реуматолошка амбуланта	14	280
17.	Лабораторија	50	1.016

У мају 2017. године отворен је нови Дијагностички центар површине 1.400 m², са најмодернијом магнетном резонанцом, дигиталним рентгеном, најсавременијим ултразвучним апаратима и дигиталним мамографом. У Дијагностичком центру раде 7 лекара специјалиста радиологије, 8 лекара на специјализацији, 1 лекар опште медицине, 20 техничара и 7 медицинских сестара. Службе интерне медицине, хирургије и педијатрије организоване су на субспецијалистичком нивоу. Крајем 2017. године отворено је и реновирано Одељење гинекологије и акушерства са савременим операционим блоком и комплетно опремљеним операционим салама. У приземном спрату Интерног одељења у новембру 2021. године почела је са радом Ангио сала за примену савремених метода у првом сату настанка инфаркта, у којој су прве интервенције обавили заједно тимови Опште болнице и Клиничког центра Србије. У сали ради 1 лекар, 3 техничара, 2 радиолошка техничара и 2 специјализанта. У јулу месецу текуће године потписан је и споразум о изградњи, доградњи, реконструкцији и адаптацији Опште болнице у Новом Пазару. Пројекат обухвата изградњу новог хируршког блока са реконструкцијом постојећег, изградњу зграде психијатрије, надоградњу Интерног одељења и потпуну реконструкцију постојећег објекта, као и детаљну адаптацију Дома здравља.

На седници одржаној 9. септембра 2020. године, Скупштина града Новог Пазара донела је Одлуку о оснивању **Апотекарске установе** Нови Пазар са седиштем у Новом Пазару, ул. 28. Новембра бб. Службу апотека обављају 4 градске апотеке. Апотеке имају организован рад у две смене од 7 до 20.40. На дан 16.12.2021. године Апотекарска установа броји 24 запослена. Од тога 8 радника са ВСС што представља 31,81%, један запослени са ВС што представља 4,54%, са ССС 12 радника (50%) и још 3 административна радника (13,65%).

Табела 22: Списак градских апотека на територији града Новог Пазара

Редни број	Назив	Адреса	Контакт телефон
1.	АПОТЕКА I	28. Новембра 52	020/313-590
2.	АПОТЕКА II	Генерала Живковића 1	020/386-910
3.	АПОТЕКА III	28. Новембра 64	020/318-367
4.	АПОТЕКА IV	Стане Бачанин 19	020/318-375

Табела 23: Списак приватних апотека на територији града Новог Пазара

Редни број	Назив	Адреса	Контакт телефон
1.	A Pharm апотека	Стевана Немање 45	020/323-240
2.	Апотека Iris	1. Маја 69	020/322-999
3.	Апотека Kimel lek	1. Маја 7	020/318-305
4.	Апотека Маја Pharm	Партизанска 10	020/420-410
5.	Herz-pharm	Саве Ковачевића 020	020/312-788
6.	Апотека Medikament	Житни трг бб	020/311-660
7.	Апотека Medikanam	Стевана Немање 2	020/420-084
8.	Hugia pharm	Расима Халиловића 47-020	020/332-652
9.	Апотека Bosfor	Вељка Влаховића 020	020/385-805
10.	Апотека Pliva	Едварда Кардеља 7	020/382-956
11.	Апотека Remedija	Рифата Бурчевића 19	020/318-466
12.	Апотека Viola	Едварда Кардеља бб	020/389-660
13.	Апотека Viva	Стевана Немање бб	020/315-915
14.	Galafarm апотека	Дубровачка 106	020/5323-249
15.	M&M pharm апотека	Едварда Кардеља 38	020/391-270
16.	Lilly drogerie	АВНОЈ-а бб	020/323-566
17.	Апотека Nina	Вишеградска 53	020/334-680
18.	Апотека Lilly drogerie Samald Park	Саве Ковачевића бб	020/610-391
19.	Licina pharmacy	1. Маја 114	020/316-785
20.	Licina pharmacy	Вељка Влаховића 1	020/316-533
21.	Апотека Menta-lek	Дубровачка бб	020/531-613
22.	АпOTEK Irlek	Генерала Живковића 7	020/382-956

Специјална болница располаже кадром од 125 запослених, од тога 14 доктора медицине и доктора специјалиста, 69 медицинских сестара/техничара, 3 здравствена сарадника и 39 техничких и административних радника.

Завод за јавно здравље има 27 запослених, од тога 7 доктора медицине специјалиста, 12 медицинских сестара/техничара, 3 сарадника, 3 административна и 2 техничка радника.

У оквиру свог делокруга рада ЗЗЈЗ Нови Пазар спроводи програме из општег интереса од којих се 9. Програм тиче Организације спремности за ванредне ситуације: епидемије, природне несреће и катастрофе изазване људским фактором.

Дугорочно, здравствени систем је део система који се припрема да унапред предвиди одређене ситуације, предузме превентивне мере, као и да предузме мере у дужем временском периоду на отклањању последица по здравље људи, те у том смислу непрекидно одржава потребне ресурсе у приправности. Завод за јавно здравље Нови Пазар као стручна здравствена установа има значајну улогу у координацији рада у здравственом сектору и са надлежним органима и предузећима у локалним заједницама на припремању и реаговању на ванредне ситуације.

У Заводу је формирано 5 мобилних екипа за ванредне ситуације, а њихов рад је провераван контролом спремности уређаја, опреме и материјала за излазак на терен у случају потребе. Редовно се сачињава извештај о раду Завода за јавно здравље Нови Пазар током ванредних ситуација. Стручно методолошка помоћ се континуирано пружа за све здравствене установе у Новом Пазару у разматрању планова за ванредне ситуације, а са окружним сектором за ванредне ситуације се одржава редовна комуникација и сарадња уз размену података од значаја за планирање и поступање.

2.6 Финансије

2.6.1 Банкарство

Банке на територији града Новог Пазара приказане су у табели испод.

Табела 24: Преглед банака на територији града Новог Пазара

Редни бр.	Назив	Адреса	Контакт телефон
1.	Banka Intesa	АВНОЈ-а 6	020/311-262 020/311-161
2.	Комерцијална бака а.д. Београд	Његошева 1	020/332-380
3.	Erste bank a.d. Novi Sad	28. новембра 49	020/332-480
4.	UniCredit Bank	Стевана Немање 1	011/3777-888
5.	Банка Поштанска штедионица а.д. Београд	28. новембра 54	020/334-960
6.	Raiffeisen bank	АВНОЈ-а 7/3	011/3202-100
7.	Eurobank Direktna a.d. Beograd	Стевана Немање 148/А	020/337-810
8.	АИК банка	Стевана Немање 66	020/333-910 020/337-341
9.	Credit Agricole Bank	Стевана Немање 10	020/311-450 020/317-775
10.	Halkbank	АВНОЈ-а 10	020/5155-511 020/5155-114
11.	Војвођанска банка OTP group	Стевана Немање 110	020/316-371 0800/232-322
12.	ProCredit Bank	Стевана Немање 54	020/316-584

2.6.2 Осигурање

Осигуравајућа друштва на територији града Новог Пазара приказана су у следећој табели.

Табела 25: Осигуравајуће куће

Редни број	Назив	Адреса	Контакт телефон
1.	ДДОР Нови Сад АД	28. новембра 49	020/331-414 020/331-413
2.	Delta Generali осигурање АД Београд	АВНОЈ-а 66	020/311-330
3.	Дунав осигурање АДО Београд	Шабана Коче 71	020/312-884
4.	Сава осигурање АДО Београд	АВНОЈ-а К1	020/318-402
5.	Wiener Stadtische осигурање АД Београд – филијала Нови Пазар	АВНОЈ-а 66	020/333-340
6.	Триглав осигурање АДО	Гојка Бачанина 99	020/332-640 020/332-641

2.6.3 Инвестиције

Табела 26: Реализовани пројекти

Ред. бр.	Назив пројекта	Донатер/ финансијер	Координатор	Вредност пројекта	Напомена	Реализација – год.
1.	Мостови на Јошаници	Град Нови Пазар	Асим Пренча	150.000 EUR		2011.
2.	Реконструкција градског стадиона	Министарство животне средине, рударства и просторног планирања	/	2.000.000 EUR		2011-2012.
3.	Изградња помоћних терена у Шутеновцу	/	/	/		2011-2012.
4.	Геронтолошки центар	Министарство рада и социјалног старања	Митко Смаилбеговић	1.000.000 EUR		2012.
5.	Дворана „Пендик“	Општина Пендик, Град Нови Пазар	Фарук Суљевић	550.000 EUR		2012.
6.	Водовод	Lux Development	Ханефија Брничанин	4.500.000 EUR		2013.
7.	ОШ „Хамил Сијарић“	ТИКА	Фарук Суљевић	1.750.000 EUR		2013.
8.	Антиерозивне бране	ЕУ прогрес	Фарук Суљевић	1.000.000 EUR		2014.
9.	ОШ „Меша Селимовић“	Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Елвир Хамидовић	1.750.000 EUR		2014.
10.	Бустер станица за водовод	Влада Кувајта, Град Нови Пазар	Фарук Суљевић	1.000.000 EUR		2014.
11.	Корићење реке Рашке, Дежевске и Бањске	ЈП „Србијаводе“	Ђехо Никшић	22.800.000 РСД	Регулација реке Рашке од ушћа реке Бањске до моста царева Ћуприја, Дежаве од	2016-2017.

Ред. бр.	Назив пројекта	Донатер/ финансијер	Координатор	Вредност пројекта	Напомена	Реализација – год.
					ушћа узводно и ушћ реке Бањске	
12. 2017.	Изградња бујичних преграда на Јусуф потоку, Цврњској, Крушевачкој, Људској и Себечевској реци	Европски прогрес	/	250.000 EUR		2016-2017.
13. 2017	Мост код „Лепа Брене“	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	Њехо Никшић	300.000 EUR		2016-2017.
14.	Атлетски стадион	Министарство омладине и спорта, Град Нови Пазар	Фарук Суљевић Суат Љајић Елвир Хамидовић	203.000.000 РСД		2017.
15.	Хотел на Атлетском стадиону	Министарство трговине, туризма и телекомуникација	Суат Љајић	400.000 EUR		2017.
16.	Дијагностички центар, ОШ „Калифа Бин Заед“ и вртић у склопу школе	УАЕ	Суат Љајић	7.000.000 EUR		2017.
17.	Обезбеђивање трајних стмбених решења и унапређење физичке инфраструктуре за Роме у Новом Пазару	ЕУ (ЦФЦУ)	Февзија Мурић	596.000 EUR		2017.
18.	Реконструкција ОШ „Стефан Немања“ и поправка крова на Дому здравља	Краљевина Норвешка и Канцеларија за управљање јавним улагањима Београд	Фарук Суљевић	53.000.000 РСД	Укупно одобрено средстава од Краљевине Норвешке 360.000, остатак од Канцеларије	2017-2018.
19.	Хитна служба	ЕУ прогрес, Министарство здравља, Град Нови Пазар	Фарук Суљевић	106.300.000 РСД		2018.
20.	Кружни ток код болнице	Град Нови Пазар	Суат Љајић Едиб Дедеић	200.000 EUR		2018.
21.	Спортски терени на Хаџету	Град Нови Пазар	Суат Љајић	/		2018.

Ред. бр.	Назив пројекта	Донатер/ финансијер	Координатор	Вредност пројекта	Напомена	Реализација – год.
22.	Нови Пазар за боље услове код интерно расељених лица и повратника – 10 кућа, грађевински материјал и економски пакети	Делегација ЕУ	Февзија Мурић	359.520 EUR		2018.
23.	Улица Димитрија Туц_овића (поред Лидла)	Министарство привреде	Мирсад Јусуфовић	400.000 EUR		2019-2020.
24.	Реконструкција Гимназије	Канцеларија за управљање јавним улагањима	Елвир Хамидовић	75.000.000 РСД		2020.
25.	Обданиште на Шестову	Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Елвир Хамидовић	600.000 EUR		2020.
26.	Ангио сала у Новом Пазару	Министарство здравља, Град Нови Пазар	/	66.000.000 РСД	Министарство здравља уложило 45.000.000 РСД у опрему, планирано још 5.000.000 РСД, Град Нови Пазар уложило 16.000.000 РСД – адаптација простора	2020.
27.	Реконструкција библиотеке „Доситеј Обрадовић“	Министарство трговине, туризма и телекомуникација	/	300.000 EUR		2020.
28.	Реконструкција Хале спортова „Доуш“	„Доуш група“	Енес Бухић	2.000.000 EUR		2021.

2.7 Телекомуникациона и информациона критична инфраструктура

Табела 27: Приказ поштанских активности и телефонских претплатника – 2012. год.

	Град Нови Пазар	Удео у округу (%)
Број пошта	10	19,23
Број телефонских претплатника	24.742	24,83

Извор: РЗС, Општине и региони у Републици Србији, 2013. год. -15.2 Поштанске активности и телекомуникације

Табела 28: Поштанске активности и телекомуникације, 2019. год.

Град	Поште	Телефонски преплатници	ПТТ промет (отпремљено)	
			Писмоносне пошиљке, хиљ.	Пакети, хиљ.
Нови Пазар	10	17.012	460	5

Извор: РЗС, Општине и региони у Републици Србији, 2020. год. - 15.2 Поштанске активности и телекомуникације

Табела 29: Поштански објекти за територију града Новог Пазара у 2021. год.

Ред. број	Поштански број	Објекат	Адреса
1.	36300	Нови Пазар 1	28. Новембра 55
2.	36302	Нови Пазар 2	Вељка Влаховића 1
3.	36303	Нови Пазар 3	Булевар АВНОЈ-а бб
4.	36316	Нови Пазар 5	Кеј Скопских жртава бб
5.	36305	Дежева	Дежева бб
6.	36306	Лукаре	Лукаре бб
7.	36314	Штитаре	Штитаре бб

2.8 Заштита животне средине

2.8.1 Производња и складиштење опасних материја

На територији Новог Пазара нису заступљена предузећа која поступају са опасним материјама у већем обиму. Углавном су то фабрике у којима се остварује производња текстила, обуће и намештаја. У оквиру њихових постројења су присутне одређене количине лепка, боја, лакова, дрвета, коже, гуме и других запаљивих материјала. Већа концентрација опасних материја може се наћи на бензинским пумпама на којима се остварује промет и складиштење нафте и нафтних деривата, те постоји опасност неконтролисаног истицања енергената (бензина, нафте и плина) као последица акцидента. За пумпе – продајна места течног нафтног гаса, карактеристична је опасност могућег цурења ТНГ који може да изазове паљење у случају контакта са извором паљења. ТНГ који цури приликом паљења се шири и прелази нагло из течног у гасовито стање изазивајући експлозију. Опасност од експлозија на територији града присутна је и на складиштима експлозивних средстава која се налазе у надлежности Војске Србије. Могућа је присутност опасних материја и на депонијама, услед неадекватног одлагања и сабијања отпада различитог порекла, као и присутности велике количине запаљивих материјала што може довести до пожара.

2.8.2 Депоније

Под отпадом се подразумева сваки материјал који настаје у току обављања производне, услужне или друге делатности, предмети искључени из употребе, као и отпадне материје које настају у потрошњи и које са аспекта произвођача, односно потрошача нису за даље коришћење и морају се одбацити. Закон о управљању отпадом разликује три врсте отпада:

- комунални;
- индустријски;
- комерцијални (возила, ауто делови, санитарни уређаји, аутомобилске гуме, шут).

Градско становништво генерише просечно 1 kg комуналног отпада по становнику на дан, док сеоско становништво просечно генерише 0,7 kg отпада по становнику на дан. Надлежно предузеће за управљање отпадом је ЈКП „Градска чистоћа“ Нови Пазар. Укупно сакупљена количина отпада за 2021. годину је 88.000 m³. У Новом Пазару постоји депонија „Голо брдо“,

која је почела са радом 1999. године. Налази се на 24-ом km од града у селу Кожље, а користи се за одлагање чврстих отпадних материја са територије града Новог Пазара и општине Тутин. Депонија није изграђена по стандардима, није заштићена санитарним зонама, нема заштитне ограде, без уређеног унутрашњег пута, без система отплињавања, система квашења и система за сабијање отпада. Проблем диспозиције отпадних материја се може сврстати у један од најзначајнијих фактора ризика који на директан и индиректан начин утичу на здравствено стање становништва у Новом Пазару. Продукција великих количина отпадних материја, неадекватно опремљено ЈКП „Градска чистоћа“, недовољан број типских посуда у којима се смеће одлаже без икакве селекције, непрописна депонија, све скупа представљају разлоге загађивања животне средине. Највећи проблем представља незаштићеност околног земљишта од исцедних вода депоније, које долазе до подземних вода и околних потока (Обадача, Хајрова вода, Слана вода и Глог), који на крају чине извориште реке Јошанице која се даље улива у реку Рашку. Извор загађења природних ресурса представљају и дивље депоније, кланични отпад и велики број индустријских предузећа који немају сопствени систем за пречишћавање отпадних вода.

2.9 Функционисање органа локалне самоуправе и хитних служби

2.9.1 Локална самоуправа

Органи Града су:

- Скупштина града;
- Градоначелник;
- Градско веће и
- Градска управа.

Највиши орган који врши основне функције локалне власти је Скупштина града Новог Пазара. Скупштину чине одборници који се бирају непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са законом и Статутом града. Скупштина се сматра конституисаном избором председника Скупштине и постављањем секретара Скупштине. Извршни органи Града су градоначелник и Градско веће. Градоначелника бира Скупштина из реда одборника, на време од 4 године, тајним гласањем, већином гласова од укупног броја одборника. Градоначелник има заменика који га замењује у случају његове одсутности и спречености. Председник Скупштине предлаже кандидата за заменика градоначелника из реда одборника, кога бира Скупштина на исти начин као и градоначелника. Градоначелнику и заменику градоначелника избором на ове функције престаје мандат одборника у Скупштини града. Градоначелник и заменик градоначелника су у радном односу на одређено време, односно, док им траје мандат. Градско веће чине градоначелник, заменик градоначелника и чланови Градског већа које бира Скупштина на период од 4 године, тајним гласањем, већином од укупног броја одборника. Градоначелник је председник Градског већа. Градско веће чине 11 чланова које Скупштина бира на предлог градоначелника. Чланови Градског већа могу засновати радни однос у Граду.

2.9.2 Градска управа и администрација

Градска управа припрема нацрте прописа и других аката које доноси Скупштина, градоначелник и Градско веће; извршава одлуке и друге акте Скупштине, градоначелника и Градског већа, обавља стручне и друге послове које утврди Скупштина, градоначелник и Градско веће. Градска управа је дужна да омогући грађанима несметано остваривање њихових права, обавеза и правних интереса, даје потребне податке и обавештења, пружа правну помоћ, сарађује са грађанима и поштује њихово достојанство. Градска управа се образује као

јединствени орган. Градском управом руководи начелник. Градска управа може имати организационе јединице за вршење сродних управних, стручних и других послова. За обављање управних послова у оквиру права и дужности Града Новог Пазара и одређених стручних послова за потребе органа Града Новог Пазара образују се две градске управе:

- Градска управа за изворне и поверене послове;
- Градска управа за наплату јавних прихода.

У Градској управи за изворне и поверене послове унутрашње организационе јединице су одељења, која се састоје од одсека, а у оквиру одсека могу се образовати службе и групе послова.

Организационе јединице које врше послове у Градској управи за изворне и поверене послове Града Новог Пазара су:

- Одељење за општу управу;
- Одељење за друштвене делатности;
- Одељење за финансије;
- Одељење за привреду;
- Одељење за локални економски развој;
- Одељење за скупштинске послове, послове градоначелника и Градског већа;
- Одељење за урбанизам и изградњу;
- Одељење за имовинско-правне односе;
- Одељење за комуналне, стамбене и послове саобраћаја;
- Одељење за заштиту животне средине, противпожарну заштиту, безбедност и здравље на раду;
- Одељење за инспекцијске послове;
- Одељење за заједничке послове и послове управљања људским ресурсима;
- Одељење за информационе технологије;
- Одељење за техничке и помоћне послове, обезбеђење и возни парк;
- Одељење за информисање;
- Одељење за ванредне ситуације и послове одбране;
- Кабинет градоначелника;
- Канцеларија за сарадњу са дијаспором;
- Одељење комуналне милиције.

У овој Градској управи као посебне организационе јединице функционишу: Градско правобранилаштво, Главни урбаниста, Служба интерне ревизије и Служба буџетске инспекције.

2.9.3 Хитне службе

Од хитних служби неопходних за брзо реаговање, помоћ и деловање у случају ванредних ситуација, на територији града Новог Пазара, могу се издвојити:

- Полицијска управа Нови Пазар, 37. Санџачке дивизије 26, 020/366-000;
- Ватрогасно-спасилачка јединица Нови Пазар, Миодрага Јовановића 66, 020/331-260;
- Дом здравља Нови Пазар, улица Генерала Живковића 1, 020/311-765;
- Општа болница Нови Пазар, улица Генерала Живковића 1, 020/391-021;
- Црвени крст Нови Пазар, 12. Српске бригаде 25, 020/331-641.

2.9.4 Јавна предузећа

Јавна предузећа чији је оснивач Град Нови Пазар:

- ЈП Завод за урбанизам града Новог Пазара;
- ЈП за уређивање грађевинског замљишта Нови Пазар;
- ЈКП „Градска чистоћа“;
- ЈКП „Градска топлана“;
- ЈКП „Водовод и канализација“;
- ЈКП „Паркинг сервис“.

2.9.5 Јавно информисање

Списак медија на територији града Новог Пазара приказан је у табели испод.

Табела 30: Медији на територији града Новог Пазара

Редни бр.	Назив медија	Одговорно лице	Е-mail / телефон
1.	РТВ Нови Пазар	Денис Маврић	urednik@rtvp.rs /0653315555
2.	РТС (дописништво)	Душан Јеумовић Лидија Дестановић	dusan.jemuovic@rts.rs /0648612185 lidija.destanovic@rts.rs /0648611943
3.	Информер (дописник)	Анел Грбовић	anel.grbovic@gmail.com /063353205
4.	Takt info (портал)		redakcija@taktinfo.rs
5.	Курир ТВ (дописник)	Емир Личина	emir.licinaa1997@gmail.com /0612777707
6.	А1 портал	Енес Радетинац	r.enes5@hotmail.com /0606617000
7.	Радио Сто плус	Исхак Слезовић	isle@beta.co.rs
8.	Вечерње новости	Никола Кочовић	novostinp@gmail.com /0693776439
9.	Градоначелник НП (портал)	Елмир Хабибовић	elmirhabibovic74@gmail.com /063640876
10.	FoNet (дописник)	Ирфан Личина	irfan.licina@gmail.com /062219312
11.	ТВ Јединство		televizijajedinstvo@hotmail.com
12.	TV Connect	Лејла Бучан	info@tvconnect.rs /062357637
13.	Политика (дописник)	Славка Бакрачевић	slavkabnp@open.telekom.rs /0641637091
14.	Данас (дописник)	Слађана Новосел	slnovosel@gmail.com /062244942
15.	Прва ТВ (дописник)	Зоран Максимовић	zokirrtv@yahoo.com /0692225720
16.	К1 ТВ (дописник)	Александар Нићифоровић	aleksandar.niciforovic@rtvnp.rs 0648835025
17.	ТРТ (дописник)	Александар Нићифоровић	aleksandar.niciforovic@rtvnp.rs 0648835025
18.	Санџак ТВ	Рејхан Зећовић	redakcija@sandzak.tv /0608892044
19.	Глас Санџака (портал)		glassandzaka@hotmail.com
20.	Нова С ТВ (дописник)	Катарина Радовић	klevgren@gmail.com /060414611
21.	Indeks online (портал)	Суад Зоранић	indeksonliners@gmail.com
22.	Санџак хабер (портал)	Суад Зоранић	indeksonliners@gmail.com
23.	Тањуг (дописник)	Едиб Тахировић	edibtahirovic@gmail.com /0648317150

2.10 Наука и образовање

На територији града постоје установе које се баве предшколским, основним, средњим и високим образовањем.

2.10.1 Предшколско образовање

Предшколска установа „Младост“ у Новом Пазару је васпитно-образовна установа од посебног друштвеног интереса, основана је 1957. год. на иницијативу друштва „Пријатељи деце“ из Београда и Новог Пазара.

Предшколска установа „Младост“ обухвата пет објеката (радне јединице „Младост“, „Наше дете“, „Дечија радост“, „Пчелица“ и „Абу Даби“). Објекти се налазе у граду и у њима се обављају делатности са децом јасленог узраста (од 12 до 36 месеци) и са децом вртићког узраста (од 3 до 7 година). Број деце предшколаца на градском подручју обухваћене у целодневном боравку (од 11 часова) као и полудневном боравку је 742. На сеоском подручју обухваћене су при објектима основних школа, деца припремног предшколског програма којих има 413. Укупан број деце припремног предшколског програма је 1.155 у предшколској установи „Младост“. Свеукупан обухват деце у предшколским установама у граду је 2.302 где се настава обавља у 26 објеката. У предшколској установи реализује се рад са развојним групама (деца са тешкоћама у развоју). Број деце ометене у развоју на дужем болничком лечењу у Новопазарској бањи је 18 ученика организованих у једној групи. Постоји и ради предшколска установа при „Мешихату“, као и пар чији су власници приватна лица.

2.10.2 Основно образовање

У Новом Пазару постоји више основних школа на градском подручју које похађа 12.545 ђака. На руралном подручју постоји 5 матичних основних школа, које укупно броје 2.190 ђака. Ове матичне школе имају и истурена одељења по појединим селима. У Новом Пазару функционише нижа музичка школа „Стеван Мокрањац“ са 491 ђака, као и специјална школа у Новопазарској бањи. Имајући у виду демографски тренд депопулације сеоских средина, у појединим селима се четвороразредна одељења основних школа гасе. У основним школама у граду Новом Пазару запослено је 717 наставника и 219 ненаставних радника. Основне школе имају задовољавајуће капацитете везане за људске ресурсе.

Табела 31: Преглед основних школа на територији града Новог Пазара

Ред. бр.	Назив школе	Број ученика	Број наставника	Број стручних сарадника	Укупан број одељења у Школи	Број издвојених одељења	Издвојена одељења
1.	ОШ „Ћамил Сијарић“	744	62	2	34	0	/
2.	ОШ „Рифат Бурџевић Тршо“	1.143	75	3	46	0	/
3.	ОШ „Меша Селимовић“	609	50	3	25	0	/
4.	ОШ „Јошаница“ Лукаре	340	52	2.5	26	5	Комиње, Грубетиће, Жуњевиће, Крушево, Врбасиће
5.	ОШ „Десанка Максимовић“	913	73	2.5	44	0	/
6.	ОШ „Растко Немањић“	332	49	2	30	22	Постење, Шароња, завод Бања, Новопазарска

Ред. бр.	Назив школе	Број ученика	Број наставника	Број стручних сарадника	Укупан број одељења у Школи	Број издвојених одељења	Издвојена одељења
							Бања, Врановина, Витош, Ковачево, Кузмичево
7.	МОШ „Стеван Мокрањац“	441	32	0	32	1	И. О. Рашка
8.	ОШ „Братство“	1.676	92	4	60	0	/
9.	ОШ „Авдо Међедовић“	836	60	3	34	0	/
10.	ОШ „Вук Караџић“	1.793	118	6	69	0	/
11.	ОШ „Халифа бин Зајд Ал Нахјан“ Дојевиће	900	85	4	51	5	Пожега, Себечево, Сопоћани, ИО Балетиће и Попе -нема ученика
12.	ОШ „Јован Јовановић Змај“	626	51	3	29	0	/
13.	ОШ „Стефан Немања“	1.040	82	3	44	0	/
14.	ОШ „Ђура Јакшић“ Трнава	270	31	1	17	1	Брђани
15.	ОШ „Мур“	689	55	2	28	/	/
16.	ОШ „Доситеј Обрадовић“ Осаоница	190	39	1	24	7	Беле Воде, Вучиниће, Штитаре, Свиланово. Мухово, Крће, Буче

2.10.3 Средње образовање

На територији града Новог Пазара постоји шест средњих школа које имају 5.230 ђака. Све установе су лоциране у самом граду Новом Пазару, и не постоје истурена одељења у руралном подручју. У оквиру средњошколског образовања постоји велика разноврсност образовних профила, који се сваке уписне године усклађује са потребама идентификованим у Заводу за запошљавање. У средњим школама ради 521 наставних и 126 ненаставна радника. Креирање нових образовних профила значи и потребу за запошљавањем нових наставних кадрова, што може да представља значајан проблем у развоју образовања града. Евентуалне измене могу настати и као последица спровођења реформе образовања Републике Србије. У Новом Пазару ради „Гази Иса Бегова“ медреса као средње школска установа која броји 7 женских и 6 мушких одељења, а све укупно 340 ученика и ученица. У 2017. години је дипломирало 55 ученика. У васпитно-образовном процесу учествује 46 професора и 28 помоћног особља.

Средње школе на територији града Новог Пазара су:

- Медицинска школа;
- Школа за дизајн текстила и коже;

- Угоститељско-туристичка школа;
- Техничка школа;
- Економско-трговинска школа;
- Гимназија.

2.10.4 Више образовање

На територији града Новог Пазара постоје 4 високошколске установе:

- Универзитет Нови Пазар;
- Факултет за трговину и банкарство;
- Факултет за исламске студије;
- Интернационални универзитет.

Државни универзитет у Новом Пазару спада у најмлађе високообразовне институције у Србији. Основан је Одлуком Владе Републике Србије у октобру 2006. године, са циљем да допринесе равномернијем и бржем развоју региона у Србији, образовању младих и адекватнијем избору потребних професија. Први је интегрисани државни универзитет у Републици Србији, а међу првим државним универзитетима у Србији у априлу 2008. године акредитован за спровођење основних, мастер и докторских академских студија. Настава се изводи на укупно 50 студијских програма. Данас има око 4.000 студената и 250 наставника и сарадника. Државни универзитет има две зграде, са 16.000 m² савремено опремљене учионице, кабинете и лабораторије са модерном опремом. Интернационални универзитет у Новом Пазару основан је 2002. године, и као високообразовна институција је међу првима у нашој земљи конципирала систем студија по моделу западноевропских земаља. Научни рад Универзитета одвија се преко часописа, националних и међународних пројеката, трибине и симпозијуме које Универзитет оснива и организује. Универзитет издаје три научна часописа: „Универзитетска мисао“, „Економски изазови“ и „Правне теме“. Универзитет тренутно има око 2.000 студената и око 150 наставника и асистената. Тренутно је настава и научно истраживачки рад на Универзитету организован у оквиру 10 департмана и то на:

1. Департман за правне науке;
2. Департман за економију;
3. Депатман за филолошке науке;
4. Департман за филозофске науке;
5. Департман за техничке науке;
6. Департман за математичке науке;
7. Департман за хемијско-технолошке науке,
8. Департман за биомедицинске науке;
9. Департман за уметност;
10. Департман за мултидисциплинарне науке.

Поред тога у саставу Универзитета постоји Научно истраживачки центар, Каријерни центар, Креативни центар, Рачунски центар као и Иновациони лабораторијски капацитети који се могу користити за пружање услуга широј друштвеној заједници.

Факултет за исламске студије основан је као образовна институција у оквиру верске заједнице, њен оснивач је Сабор исламских заједница у Србији.

Интернационални Универзитет у Новом Пазару је основан 2002. године као задужбина (вакуф). У оквиру Интернационалног универзитета активни су: Факултет хуманистичких наука,

Факултет за информатику и ИТ, Факултет за менаџмент и пословну економију и Правни факултет.

2.10.5 Јавне установе чији је оснивач град Нови Пазар

Јавне установе су:

- Културни центар Нови Пазар;
- Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“;
- Историјски архив „РАС“;
- Музеј „РАС“;
- Регионално позориште;
- Спортске установе: Спортски савез и Установа за спорт.

Град располаже и богатом понудом споменика културе који се налазе под заштитом Републике Србије.

II ПОСЕБНИ ДЕО: ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОПАСНОСТИ ОД КАТАСТРОФА(ЕЛЕМЕНТАРНЕ НЕПОГОДЕ И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКЕ НЕСРЕЋЕ)

Процена ризика је утврђивање природе и степена ризика потенцијалне опасности, стања угрожености и последица које могу потенцијално угрозити животе и здравље људи, материјална добра и животну средину. То је процес који обухвата утврђивање (идентификацију), анализу и евалуацију ризика. Процена треба да садржи описе свих сценарија који су базирани на основу референтних догађаја за све опасности које је Радна група идентификовала, затим контекст у којем су разматрани сценарији, резултате прорачуна ризика и нивоа ризика (матрице ризика), као и картографски приказ свих ризика.

На основу добијених и доступних података извршена је идентификација опасности карактеристичних за територију града Новог Пазара:

- **Земљотреси;**
- **Одрони, клизишта и ерозије;**
- **Поплаве;**
- **Епидемије и пандемије;**
- **Пожари, експлозије и пожари на отвореном.**

Проценом се дефинишу вредности утицаја наведених опасности посебно на сваку од следећих штићених вредности:

- Живот и здравље људи;
- Економија/екологија;
- Друштвена стабилност.

Резултати сценарија (последике и вероватноћа) комбинују се у матрици ризика која се састоји од две осе – осе последица и осе вероватноће, при чему се, у процењивању вероватноће догађаја, примењује један од три различита приступа (стручна процена, прогноза вероватноће и коришћење података о прошлим догађајима). Свака оса има пет вредности, што даје матрицу од двадесетпет поља. Наведених двадесетпет поља дели се у четири категорије ризика:низак ризик, умерени ризик, висок ризик и веома висок ризик. Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика ради смањења на ниво прихватљивости. На крају, на карти града Новог Пазара приказују се поједини ризици – опасности и делови територије који су више или мање угрожени.

1 ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ЗЕМЉОТРЕСА

Земљотрес је сложени динамички процес који се манифестује изненадним ломом стенских маса Земљине коре под дејством високих напона. Према начину настанка разликују се природни (тектонски, вулкански и урвински) и вештачки (вештачка акумулациона језера и др.) земљотреси. Земљотрес представља кретање тла услед наглих тектонских поремећаја у делу земљине коре–жариште (хипоцентар), на дубини Н–жаришна дубина.

1.1 Постојање система за идентификацију, обавештавање и евиденције

Систем за идентификацију земљотреса се остварује на републичком нивоу у надлежности Републичког сеизмолошког завода. Централна сеизмолошка станица у Београду располаже са ДАСА системом (Дигитална Аутоматска Сеизмолошка Аквизиција) који представља основу сеизмолошке мреже. Данас, Републички сеизмолошки завод функционише у модернизованим условима заснованим на пројекту DIRECTE (DIRECTE – број пројекта НПОА/Г10/2004) којим је извршена модернизација система за аквизицију и пренос сеизмолошких података, оснивање центра за прикупљање, размену, аутоматску обраду, публикување и анализу сеизмолошких података.

Мрежу сеизмолошких станица Србије чине 24 сеизмолошке станице са 87 дигиталних канала, које су опремљене различитом сеизмолошком опремом. Сеизмолошке станице су опремљене широкопојасним и краткостројним велосиметрима и акцелерометрима, дигитализатором, рачунаром за регистровање података и уређајима за комуникацију и пријем сигнала ГПС тачног времена. Евидентирање насталих земљотреса на подручју града Новог Пазара се остварује преко сеизмолошке станице „Сјеница“ и акцелометријске станице Нови Пазар.

Табела 32: Сеизмолошка станица

Р.Б.	Код	Име станице	Lat(N) Long(E) H(m)	Тип	Компоненте	Сензори	Аквизиција података	Пренос података у реалном времену
10	SJES	Сјеница	43.261405 19.973146 1240	ВВ	3С	STS-2	Q330HR	Бежични линк

Извор: Републички сеизмолошки завод, <http://www.seismo.gov.rs/Seizmoloske%20stanice.htm>

Табела 33: Акцелометријска станица

Код станице	Име станице	Lat (N) Long (E)	Altitude	Тип уређаја	Тип тла (ЕС-8)	Пренос података у реалном времену
PAZA	Нови Пазар	43.1576 20.5451	542	ETNA	А	Бежични линк

Извор: Републички сеизмолошки завод, <http://www.seismo.gov.rs/Akcelerometrijske%20stanice.htm>

1.2 Густина насељености и величина животињског фонда

Густина насељености

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника, од тога у самом граду 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Највише становника живи у селима средње величине (од 500-1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

Величина животињског фонда

Величина животињског фонда на територији града Новог Пазара приказана је у табели испод.

Табела 34: Величина животињског фонда

Говеда	9.645
Свиње	6.825
Овце	16.091
Козе	1.576
Стока на испаша	2.347
Коњи	194
Кокоши	47.853
Ђурке	765
Гуске	169
Остала живина	496
Кошнице пчела	6.657

1.3 Морфологија и састав земљишта

Састав земљишта новопазарског краја је веома разноврстан, па се срећу шкриљци, пешчари и конгломерати, кречњаци, флишни седименти, дијабаз-рожнаци, магматске стене, серпентини и перидотити, неогени и квартални седименти.

Палеозојски шкриљци се састоје од плочастих зелених филита, глинастих шкриљаца, глинаца и аргилошиста. Показују савршену шкриљавост. Боја им је најчешће плавичасто црна. Садрже у себи минерале кварца, оксиде гвожђа, турмалин, рутил и лискуне. Ове стене се лако распадају па се земљиште на њима брзо ствара и обнавља. Распрострањени су на простору Голије, а одатле се пружају на запад према Пријеполу и на југ према Новом Пазару. Земљишта на овим стенама су подложна клижењу и ерозији, па ова подлога није погодна за градњу.

Пешчари и конгломерати се јављају у северозападном делу регије у подножју планине Јавор, затим са десне стране Увца у сјеничкој општини. У површинским деловима пешчари су испуцали и изломљени, а у дубљим банковити или масивни. Боје су светло сиве до љубичасте. Могу се користити као релативно добар грађевински камен због доста кварца у њима, јер показују добру тврдоћу и носивост. Најтврђи међу њима су пешчари на потезу између Цоковића и Тутина. Земљишта су растресита јер садрже доста песка, лака су за обраду и добро одржавају влагу.

Кречњаци су веома распрострањени у Новопазарској регији. Углавном су тријаске и кредне старости, при чему су ови први знатно распрострањенији. Изграђују планину Гиљево и Велику Нинају, затим цео северни обод Сјеничке котлине, клисуре Увца и Кладнице и огранке Златара. То су мало педогеничне стене јер садрже мало нерастворног остатка, па су земљишта на њима веома плитка. Са већих нагиба земљиште се лако девастира спирањем или пропадањем у пукотине.

Кречњаци су добра подлога за градњу јер поседују задовољавајућу носивост. Територија са кречњацима је непогодна за живот јер је због познатих својстава карста безводна. Дobar су грађевински камен, понекад се код мермерастих јављају и партије украсног камена. Користи се за производњу креча. Флишни седименти се јављају на Рогозни и Голији. Углавном су израђени од лапорца и пешчара. Глинаца нема или их има веома мало. Од магматске компоненте у њима се могу јавити амфиболити и амфиболски шкриљци. То је педогенетична подлога која обезбеђује високу плодност, али технофилност је ниска због појава клизишта на њима.

Дијабаз - рожнаци заузимају велика пространства између кречњака Пештера и планине Нинаје, од Крње јеле до Радишића. Нарочито су изражени на десној, долинској страни Увца. На Златару се јављају на подручју Суворора и Орљака, а у југоисточном делу регије у подручју између Делимеђа и Ђерекара. Веће распрострањење дијабази и рожнаци имају северно од Новог Пазара са обе стране Рашке и даље према Голији и Радочелу. То је стенска формација састављена од метаморфисаних кристаластих шкриљаца чија су основа били глинци, глинене шкриљци, пешчари, лапорци, брече, а од магматских стена најчешће дијабази, ређе мелафири, габрови и туфоидни дијабази. У педогенетском смислу карактеристично је обилно учешће кварца, па се карактерише високом киселошћу и сиромаштвом базама.

Магматске стене су представљене дацитима и андезитима, са пратећим туфовима и туфитима. Андезит изграђује северне падине Рогозне на простору између Рашке и Ибра, затим на јужним падинама Голије (Рас) према Новом Пазару и даље према југоистоку. Туфити се јављају на простору Рогозне и Комаљске реке. Захваћени су интензивним процесима распадања па се на њима стварају моћне серије земљишта. Земљишта су на андезитима и дацитима песковита или глиновита. Добре су носивости па им је подлога технофилна односно погодна за градњу свих облика и потреба.

Серпентини и перидотити захватају југоисточни део регије (ибарски серпентински масив), затим нешто и у западним деловима регије (долина Бистрице). Међусобно се разликују по обиму серпентизације, распадања и тектонској поремећености. Тамо где је тектонски поремећен, он је јако испуцао и измрвљен, а где није тада је једар и зрнаст. Они који су били изложени хидротермалним утицајима су обogaћени лимонитом и пиритом, а неке од серпентина карактерише појава хрома. Ове стене су веома „негостољубива средина“, јер се на њима јавља мало земљишта и најчешће су безводне. Иако показују задовољавајућу носивост, ове стене се не сматрају технофилним јер је лош грађевински камен.

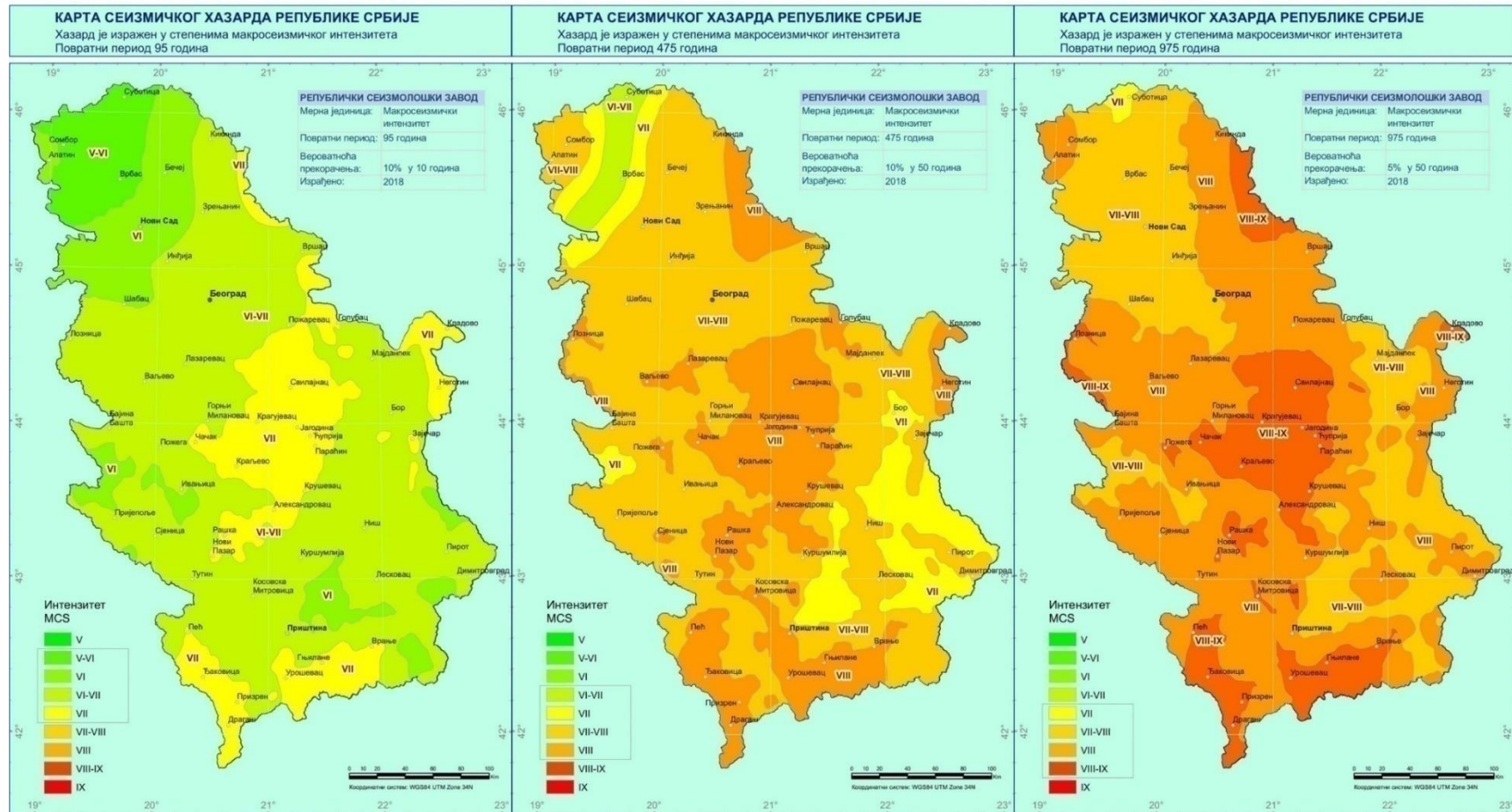
Неогени седименти се јављају у свим котлинама и оба карстна поља. Изграђују их глинци, песак и сочива порозних кречњака. Неогени седименти су прекривени у Сјеничкој котлини и Пештерском пољу са дебелим кварталним наслагама. У овим седиментима има наслаге угља (Штаваљ). На њима се јављају различита земљишта. Што се тиче биофилности, ова подлога показује различита својства, од случаја до случаја. Углавном су незадовољавајућа техничка подлога јер су склона клижењу и мање су носивости.

Квартални седименти су различитог порекла и начина седиментације. Њима су испуњени многи басени некадашњих плиоцених језера. Изграђују терасе у речним долинама, а овој групи припадају и колувијални наноси на падинама клисурастих делова. Њих карактерише слаба носивост подлоге, висока геодинамичност.

1.4 Сеизмолошке карте

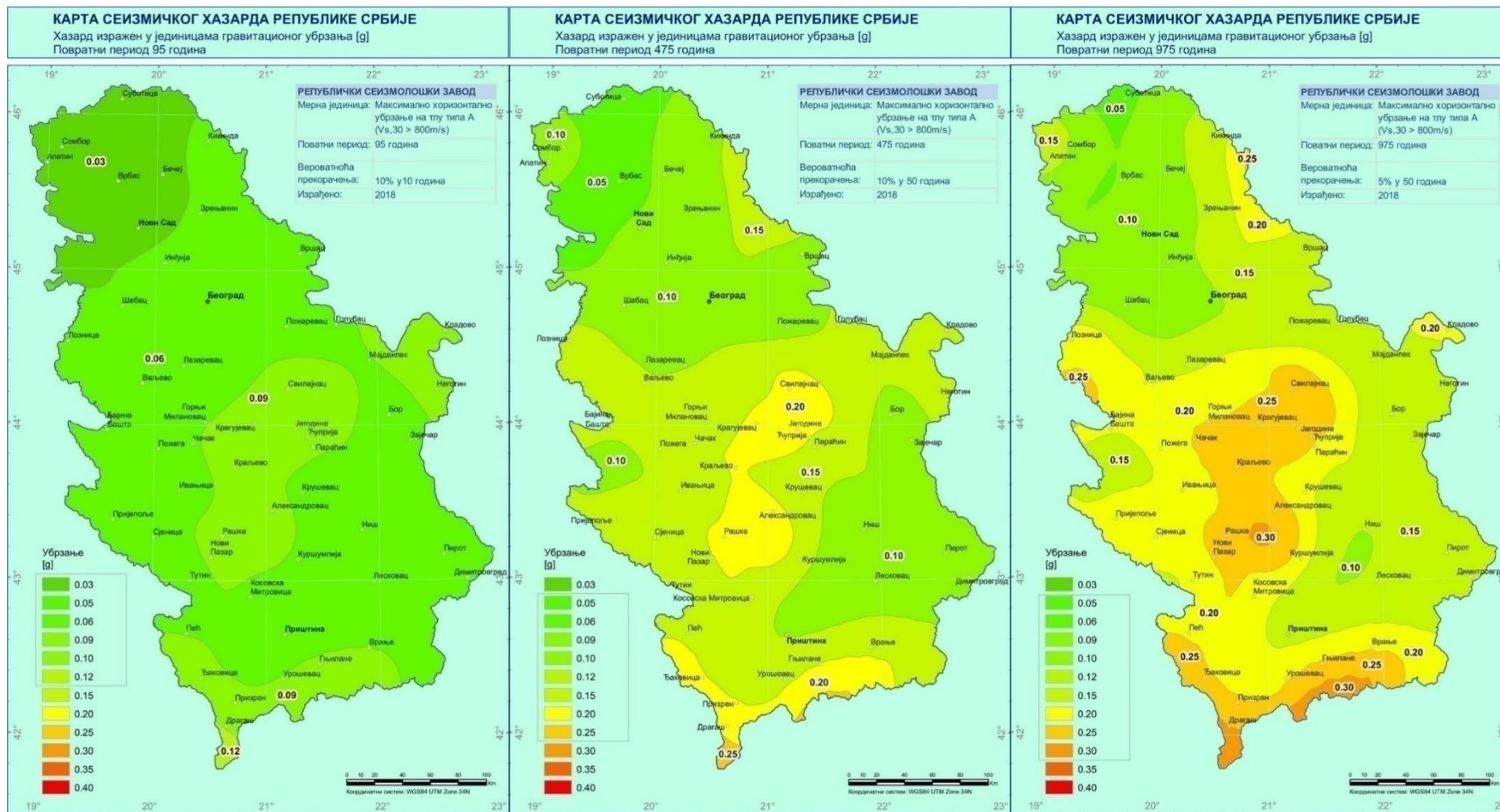
Према картама сеизмичког хазарда за Републику Србију за повратне периоде од 95, 475 и 975 година које приказују макросеизмички интензитет земљотреса на површини локалног тла, град Нови Пазар се налази у зони од 7^о до 9^о MCS скале.

Слика 9: Карте сеизмолошког хазарда за повратне периоде од 95, 475 и 975 година за територију Републике Србије

Извор: Републички сеизмолошки завод

Слика 10: Карта максималног гравитационог убрзања

Извор: Републички сеизмолошки завод

1.5 Сеизмичке карактеристике терена

Избор локације и техничке норме о изградњи објеката (асеизмичка градња) су основне мере заштите од земљотреса. Имајући у виду све параметре потенцијалне сеизмичке активности, заштита од земљотреса на подручју града треба да представља континуирани процес који обухвата: просторно и урбанистичко планирање (генерално и детаљно), архитектонско и грађевинско пројектовање и изградњу објеката.

Мере сеизмичке заштите треба спровести при просторном, а нарочито при генералном и детаљном урбанистичком планирању и пројектовању, морају имати комплексан карактер како би се обезбедила колективна заштита становништва и материјалних добара.

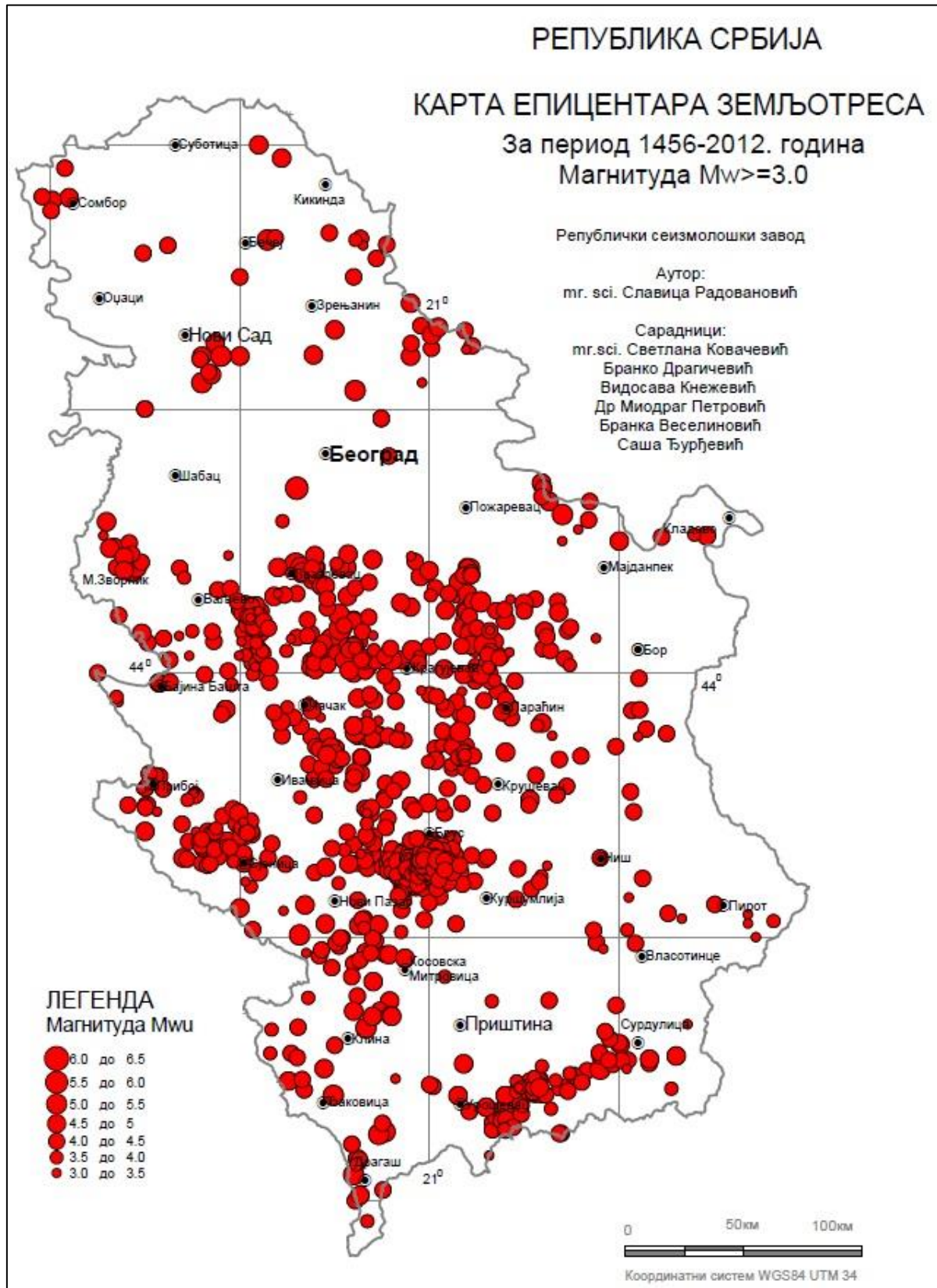
Помоћу ових мера, урбанистичке планове, архитектонске пројекте и грађевинске пројекте, као и грађење објеката, треба усмерити у правцу усклађивања са сеизмогеолошким особинама терена, с тим да се у целини смањи ниво повредљивости објеката и сеизмичког ризика, а самим тим и штете од евентуалног земљотреса.

Рељеф Новопазарске регије има углавном брдско-планинска својства. Издваја се Пештерска висораван, уске долине Ибра и Лима на источним, односно западним границама, и планине (Голија, Радочело, Рогозна, Гиљева, Нинаја, Јадовник и Златар) по ободним деловима Пештерске висоравни.

Новопазарска котлина која се налази између Голије, Рогозне и Пештерске висоравни, протеже се правцем северозапад-југоисток, а пречник горњег обода (Голија-Рогозна) износи око 40 km. Њен најнижи део се простире од Пазаришта (560 m) до Потења (462 m) и носи назив Новопазарско поље - дуго 9 km и широко 800 m. Пештерска висораван (Горња 1.100 m, Доња око 960 m) лежи између долина Ибра, Лима и Људске реке и са западне стране затвара Новопазарску котлину, док се на северу, преко Коритника (1.472 m), Кобилице (1.432 m), Ветреног брда (1.330 m), Хомара и Нинаје, наставља на Сјеничку висораван, у којој је спуштена Сјеничка котлина. Изграђена је од кречњака и на њој доминира крашка ерозија са увалама, вртацама и понорима, подземна хидрографија и пештере-печине, по којима је висораван и добила име. У њој су спуштена два крашка поља: Пештерско и Коштан поље у Доњој Пештери. На крајњем западу новопазарског краја је безводна планина Нинаја, око које је размештено неколико насеља.

Територија Новог Пазара се налази на изузетно трусном подручју, у близини копаоничке регије. Максимално хоризонтално убрзање за повратни период од 975 година, изражено у јединицама гравитационог убрзања на територији Новог Пазара, износи 0,25 g. Најјачи интензитет земљотреса може достићи 9° MCS скале.

Слика 11: Карта епицентара земљотреса

Извор: Републички сеизмолошки завод

1.6 Мере заштите у урбанистичким плановима и градњи

Објекти и погони на територији града Новог Пазара који су грађени пре земљотреса у Скопљу 1963. године, нису били грађени уз поштовање обавезних техничких прописа за грађење у сеизмичким подручјима. Привремени технички прописи за грађење у сеизмичким подручјима су донесени 1964. године, након катастрофалног земљотреса у Скопљу. Године 1981. донет је Правилник о техничким нормативима за изградњу објеката високоградње у сеизмичким областима који задовољава строге стандарде Европске уније. Правилник има 200 чланова.

Сагласно одредбама Правилника из 1981. године, објекти високоградње у сеизмичким подручјима пројектују се тако да земљотреси најјачег интензитета могу проузроковати оштећења носивих конструкција, али не сме доћи до рушења тих објеката. У Новом Пазару је на бази инжењерскогеолошке карте, геодинамичког модела терена и прорачуна, урађена микросеизмичка рејонизација терена.

Постоје следеће категорије објеката:

- **Ван категорије:** објекти високоградње у склопу технолошких решења нуклеарних електрана; објекти за транспорт и ускладиштење запаљивих течности и гаса; складишта токсичних материјала; индустријски димњаци; енергетски објекти инсталисане снаге преко 40 MW; значајнији објекти веза и телекомуникација; високе зграде преко 25 спратова, као и други објекти високоградње од чије исправности зависи функционисање других техничко-технолошких система, чији поремећаји могу изазвати катастрофалне последице, односно нанети велике материјалне штете широј друштвеној заједници;
- **I категорија:** зграде са просторијама предвиђеним за веће скупове људи (биоскопске дворане; позоришта, фискултурне, изложбене и сличне дворане); факултети; школе; здравствени објекти; зграде ватрогасне службе; објекти веза који нису сврстани у претходну категорију (ПТТ, РТВ и други); индустријске зграде са скупоценом опремом; сви енергетски објекти инсталисане снаге до 40 MW; зграде које садрже предмете изузетне културне и уметничке вредности и друге зграде у којима се врше активности од посебног интереса за друштвено-политичке заједнице;
- **II категорија:** стамбене зграде, хотели, ресторани, јавне зграде које нису сврстане у прву категорију, индустријске зграде које нису сврстане у прву категорију;
- **III категорија:** помоћно-производне зграде, агротехнички објекти;
- **IV категорија:** привредни објекти чије рушење не може да угрози људски живот.

При интензитету земљотреса од 9° MCS може се предвидети да ће бити оштећени објекти зидани од меког материјала и цигле при чему ће 40% постати неупотребљиво, док ће оштећења на објектима која су ојачана армирано–бетонским конструкцијама бити мања. Ризик од повређивања људи је велики, као и разна оштећења на инсталацијама, инфраструктури и настанак других директних и индиректних штета.

1.7 Квалитет градње

Лош квалитет старих зиданих конструкција представља изражен hazard у зонама високе сеизмичке опасности на територији града Новог Пазара. За израчунавање ризика од земљотреса неопходно је развијање корелације између интензитета земљотреса и обима штета за грађевине на неком простору, односно дефинисање подложности објеката на дејство земљотреса и потребних средстава за реконструкцију. Објекти града Новог Пазара су, у зависности од намене и пројектних захтева, изграђени од следећег:

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

- Зграде од необрађеног камена;
- Обичне зграде од опека, зграде од великих блокова и зграде од префабрикованих материјала;
- Армиранобетонске грађевине и солидно грађене дрвене грађевине.

На територији града Новог Пазара, најмањи део територије чине урбане средине, које су карактеристичне за градски део насеља. У градском делу насеља сконцентрисани су инфраструктурни објекти од јавног, културног и привредног значаја, док се у руралним подручјима, која бележе већу заступљеност на територији града налазе објекти стамбеног карактера у виду кућа и зграда мањих капацитета, као и објекти за потребе пољопривреде и сточарства. Заступљена су насеља збијеног и разбијеног типа, при чему је већа концентрација становништва у градским насељима, а сеоска насеља карактерише неравномерна насељеност.

За разлику од градског дела, сеоска подручја карактерише мања инфраструктурна оптерећеност. Квалитет градње зависи од времена изградње, тако да старији објекти са дотрајалом и ослабљеном конструкцијом могу претрпети веће штетне последице услед земљотреса, за разлику од објеката новије градње. Лош квалитет градње може се уочити на објектима који не испуњавају основне функционалне, техничке и естетске норме, што битно утиче на квалитет живљења и сигурност у случају земљотреса.

Табела 35: Станови на територији града Новог Пазара према години изградње, врсти зграде, материјалу спољних зидова и настањености

Град Нови Пазар	Укупно	Површина (m ²)	Пре 1919.	1919-1945.	1946-1960.	1961-1970.	1971-1980.	1981-1990.	1991-2000.	2001-2005	2006. или касније	Станови који су настањени, а још нису завршени	Непозната година
Станови укупно	28.688	2.284.565	321	597	2.009	2.639	5.830	5.999	3.653	1.917	1.773	2	3.948
Стамбене зграде са 1 станом	18.761	1.568.915	214	509	1.523	1.724	3.192	3.526	2.445	1.262	1.111	2	3.253
Стамбене зграде са 2 стана	4.646	371.343	61	46	206	415	1.214	1.223	625	246	166	/	444
Стамбене зграде са 3 и више	5.222	339.945	45	36	269	496	1.408	1.244	576	409	495	/	244

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Град Нови Пазар	Укупно	Површина (m ²)	Пре 1919.	1919-1945.	1946-1960.	1961-1970.	1971-1980.	1981-1990.	1991-2000.	2001-2005	2006. или касније	Станови који су настањени, а још нису завршени	Непозната година
станова													
Остале стамбене зграде	9	899	/	/	/	/	9	/	/	/	/	/	/
Нестамбене зграде	50	3.463	1	6	11	4	7	6	7	/	1	/	7
Станови у зградама од тврдог материјала	26.142	2.153.515	140	257	1.227	2.252	5.462	5.912	3.613	1.897	1.755	2	3.625
Настањени станови	23.022	1.849.288	275	396	1.428	2.239	5.154	5.328	3.019	1.478	1.245	2	2.458

Извор: Републички завод за статистику

Упркос томе што се од педесетих година прошлог века граде објекти који могу да издрже земљотрес велике јачине, на подручју града Новог Пазара има доста старих или адаптираних објеката који немају одговарајући степен заштите, као и делова путне инфраструктуре који су грађени пре увођења сеизмичких прописа. Зато је опасност од последица земљотреса у граду Нови Пазар приметна.

1.8 Учесталост, интензитет и епицентри потреса

Максимални интензитет земљотреса који се може догодити на територији града Новог Пазара, на основу података о земљотресима у последњих 50 година може, по најгорем сценарију, износити максимално 9° MCS.

На основу расположивих података на територији Новог Пазара евидентирани су следећи земљотреси:

- 10.01.2011. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале;
- 25.08.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале, са хипоцентром од 2 km;
- 02.09.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,6° Рихтерове скале;
- 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираниог земљотреса је 23:35;
- 26.01.2015. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,9° Рихтерове скале;
- 29.10.2015. забележен је земљотрес на територији Рашке магнитуде 3,2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је између 4 и 5° MCS;
- 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираниог земљотреса је 23.35.

Према доступним подацима, земљотреси у ширем окружењу који су у претходном периоду у последњих 100 година имали утицаје су:

- Рудник 15.05.1927. године, 9°MCS;
- Сребреница 1967. године, 8°MCS;
- Тузла 29.10.1974. године, 7°MCS;
- Копаоник 1978. године, 8°MCS;
- Мионица 30.09.1998. године, 7°MCS;
- Краљево 03.11.2010. године, од 7° до 8° MCS.

Поред ових земљотреса, посебно је био разоран земљотрес који је погодио Врање 1904. године, интензитета 9° MCS.

1.9 Последице потреса по сеизмичким зонама за стамбене, јавне, индустријске и друге објекте

У случају потреса била би угрожена цела територија и свеукупно становништво града Новог Пазара. С обзиром на већу концентрацију стамбених, јавних, привредних и индустријских објеката у градском подручју, последице на овом подручју би биле далеко веће за разлику од слабије насељених сеоских средина које су мање инфраструктурне оптерећености.

Уколико на територији града дође до земљотреса од 7° MCS на зиданим зградама може доћи до умереног оштећења носеће и јаког оштећења неносеће конструкције, појаве дугачких пукотина на већини зидова, оребрени црепови и црепови од шкриљца померају се и падају. Димњаци се ломе на нивоу крова. Код зграда од армираног бетона долази до умереног оштећења неносеће

конструкције, опадања малтера на спојевима висећих зидних оквира, прелина на преградним зидовима, опадања малтера и кртих облога са неких делова зидова.

Нови Пазар се на основу сеизмолошке карте за повратни период од 975 година налази у зони 8° и 9° MCS сеизмичке скале. На северо-западном и западном делу територије који се налази у зони 8° MCS може се очекивати љуљање, па чак и оштећење високих солитера и димњака. Старији и слабије грађени објекти који су изграђени од необрађеног камена и објекти без армирано-бетонске конструкције могу претрпети велика оштећења, чак и потпуно рушење. Индустрijски објекти у случају потреса од 8° MCS, могу претрпети озбиљна оштећења. Јавља се опасност од избијања пожара и изливања опасних материја.

У зони од 9° MCS потреса, чак и добро грађени објекти могу претрпети озбиљна оштећења. Већина старих и лоше грађених објеката се у потпуности руши. Може доћи до пуцања подземних цеви и појаве подземних вода. Индустрijски објекти трпе озбиљна оштећења и готово је извесна могућност избијања пожара и изливања опасних материја.

Индивидуални стамбени објекти који су изграђени пре 1981. године, нелегално изграђени објекти без валидне пројектне и грађевинске документације као и све више присутна надogradња станова представљају непознаницу по критеријуму сеизмичког хазарда.

1.10 Могуће последице по штићене вредности

Услед земљотреса јачег интензитета (7°–9°MCS) ризик од повређивања људи је изузетно велики, као и разна оштећења на инсталацијама, инфраструктури и друге директне и индиректне штете. Уз настајање земљотреса могуће су опасности од техничко–технолошких удеса на постројењима са опасним материјама уз присуство пожара, настајање клизишта, поплаве и рушење стамбених зграда.

У случајевима разорног земљотреса могу се очекивати урушавања индустрijских објеката што би за последицу имало велике материјалне штете и еколошку катастрофу услед изливања течних горива и мазива (нафта и нафтни деривати), неконтролисаног испуштања гасова (азот, аргон и други технолошки гасови).

Услед земљотреса, били они природни или вештачки, јачег интензитета може доћи до уништења једног дела, делова или целокупног електроенергетског система, што би довело, у најтежем случају, до дуготрајног струјног колапса на делу или целој територији коју обухвата. Када дође до оштећења објекта, могућа су и оштећења електричних инсталација при чему може доћи до експлозије или пожара на тим објектима.

Водоводна и канализациона мрежа може претрпети озбиљна оштећења услед пуцања цевовода уз могућност изливања фекалних материја и прекида у снабдевању водом. Услед поремећаја функционисања комуналног система и водоснабдевања може доћи до појаве заразних болести које додатно могу угрозити живот и здравље људи.

Код земљотреса јачег интензитета били би угрожени сви путеви на територији града, а услед одрона земље дошло би до прекида и застоја саобраћаја на појединим путним правцима што може да резултира отежанијем достављању помоћи и споријем отклањању насталих последица.

Територију града Новог Пазара у последњих 50 година није задесио ниједан земљотрес већег интензитета који би проузроковао деформације које би довеле до лома конструкције, људских жртава и велике материјалне штете. У новије време граде се грађевински објекти од тврдог материјала по важећим сеизмолошким стандардима и правилима из Правилника из 1981. године.

1.11 Психолошки ефекти и могућа повређивања

Потрес који се јавља у вечерњим часовима, док већи део становништва спава, може изазвати шок и дезоријентисаност. Панично реговање људи подједнако је присутно како код изненадних првих удара, тако и код очекиваних серија накнадних удара и то пре свега због постепеног исцрпљивања одбрамбених психичких механизма. С обзиром да потрес настаје изненадно и траје неколико секунди, становништво не би имало времена да реагује.

Психолошки поремећаји код људи могу довести до непромишљених радњи и неадекватног поступања, при чему може доћи до додатног угрожавања живота и здравља људи. Након првих реакција, код неких људи узбуђење јењава, одсутни су, тихо или неповезано говоре. Део њих показује видне манифестације туге, постају потиштени, апатични и равнодушни на бол других. Код неких група становника гаси се обзир и остаје само један једини инстинкт самоодржања— одржати само свој живот, спасити самог себе. За разлику од њих, један део становништва је хиперактиван, али неплански и непримерено, али постоји и група смиренних појединаца спремних за акцију спасавања других и себе. У наведеним условима неопходно је пружање психосоцијалне подршке, коју остварује организација Црвеног крста.

Психичко стање затрпаних у рушевинама је још теже, а сваки накнадни потрес рапидно исцрпљује њихову психичку снагу, одбрамбене способности и повећава страх. За разлику од њих реакција затрпаних у згради у којој су само порушени зидови или врата која спречавају излазак из рушевина, је знатно блажа поготову ако успоставе контакт са спасиоцима.

Дани након потреса карактеришу се тиме што се појединци почињу жалити на лупање и стезање око срца, стомачне тегобе, слабост у ногама и појачано знојење; сан им је немиран, ходају погнуто, а на свако чак и најмање подрхтавање тла реагују панично.

1.12 Могућност генерисања других опасности

Уз појаву земљотреса могуће су опасности од настајања клизишта, активирања већ постојећих клизишта, одламања камених блокова и настанак одрона, покретање лавина, који у брдско-планинским пределима могу нанети велику материјалну штету и угрозити људске животе, појаву поплава итд. Поред наведеног, пожари могу бити пратиоци земљотреса при чему они обично могу бити изазвани кидањем електричних водова. До пожара долази најчешће због присуства струје у електроинсталацијама у објектима, а такође и у уличној електро мрежи, као и због присуства лако запаљивих и експлозивних гасова и лако испарљивих, запаљивих и експлозивних течности и присуство иницијатора паљења и експлозије. Услед земљотреса може доћи до поремећаја функционисања комуналног система и водоснабдевања, а самим тим и до појаве заразних болести које додатно могу угрозити живот и здравље људи. Такође, приликом земљотреса на територији града Новог Пазара може доћи до поплава које могу угрозити околна насеља.

1.13 Могући развој догађаја (сценарио)

1.13.1 Највероватнији нежељени догађај

Табела 36: Сценарио

Опасност	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <i>Земљотреси</i> • Опис опасности Земљотрес настаје услед померања тектонских плоча, кретања Земљине коре или појаве удара, а последица је подрхтавање Земљине коре због ослобађања велике енергије.
Појављивање	Епицентар земљотреса који погађа територију града Новог Пазара налази се у насељеном месту Шавци.
Просторна димензија	С обзиром на то да је епицентар земљотреса у месту Шавци, осим осталих насеља на територији града, земљотрес се осећа на територији целокупног Рашког округа (у виду благог подрхтавања).
Интензитет	Интензитет земљотреса на територији града Новог Пазара, на основу карте сеизмичког хазарда износи 7°MCS.
Време	У вечерњим часовима, око 22 h, 15.8.2026. године земљотрес јачине 7°MCS погађа територију града Новог Пазара са епицентром у насељеном месту Шавци. Узрок земљотреса је померање тектонских плоча Земљине коре.
Ток	Након неколико блажих потреса, у вечерњим часовима главни потрес интензитета 7°MCS погађа територију града Новог Пазара. Земљотрес у касним вечерњим часовима, поред директног оштећења стамбених и привредних објеката, као и критичне инфраструктуре, има веома снажан психолошки ефекат, услед чега се јавља паника, страх и дезорјентисаност код становништва. Становништво панично напушта стамбене објекте. Најугроженија су насеља у непосредној близини епицентра – Пожега, Забрђе, Себечево, Лукоцрево, Рајчиновиће, Иванча, Вареве, Побрђе, као и градско насеље Нови Пазар. Због могућности појаве накнадних потреса мањег или истог интензитета, упућује се апел становништву да, без панике, напусте своје домове до престанка непосредне опасности од накнадних потреса. Поред апела, путем средстава јавног информисања и повереника цивилне заштите, становништво добија упутства о даљем поступању, док стручно–оперативни тимови врше безбедносну проверу објеката за даљу употребу, а екипе Хитне помоћи пружају прву и медицинску помоћ угроженом становништву. Ватрогасно–спасилачке јединице и специјализоване јединице цивилне заштите врше спасавање угрожених који су се нашли испод рушевина. Повереници заједно са јединицама цивилне заштите опште намене и стручно–оперативним тимовима, као и екипама Црвеног крста, врше збрињавање становника чији су домови знатно оштећени или уништени. Након збрињавања угроженог становништва и извештаја о извршеној безбедносној провери објеката, Градски штаб за ванредне ситуације активира субјекте од значаја за заштиту и спасавање ради санације објеката и рашчишћавања грађевинског отпада.
Трајање	Манифестовање земљотреса траје од 30 секунди до једног минута и за кратак временски период изазива озбиљне последице по живот и здравље људи, материјална и културна добра и животну средину. Постоји могућност накнадних потреса мањег или истог интензитета у зони епицентра. Последице настале у случају земљотреса су значајне, па је за њихово отклањање потребан дужи временски период. Акција спасавања и збрињавања становништва траје неколико дана, док је за

санацију свих оштећених објеката и инфраструктуре и нормализације живота у граду Новом Пазару потребно око месец дана.

Утицај на иштићене вредности

Већина становништва је уплашено и покушава да бежи из кућа и других објеката. Доста становника тешко задржавају равнотежу у стојећем положају. Долази до померања и падања малих предмета нормалне стабилности. У мањим случајевима је дошло до разбијања посуђа и стаклених предмета. На основу резултата добијених анализом критичности и могуће штете приликом земљотреса јачине 7° MCS, једно лица је погинуло, број теже повређених је 15, а број лакше повређених је 45, те им је неопходно пружити медицинску помоћ и здравствено збрињавање. Теже повређени су смештени у здравствене установе на 5 дана, док лакше повређени остају 2 дана. Настали земљотрес је условио потребу за евакуацијом и збрињавањем 640 људина период од 7 дана.

Услед потреса интензитета 7° MCS, долази до оштећења другог и трећег степена на слабије саграђеним и старијим објектима, а другог степена на објектима од армираног бетона. Објекти од слабијег грађевинског материјала и старији објекти су претрпели умерена до знатна оштећења, која се огледају у малом до умереном оштећењу носеће, и умереном до јаком оштећењу неносеће конструкције. Јављају се оштећења на зидовима у виду пукотина, пуцање црепа на кровним конструкцијама, опадање малтера са великих површина и рушење делова димњака на већини објеката. Све стаклене површине пуцају претећи да повреду многобројне људе који су панично изашли на улице. На објектима од армираног бетона се јављају умерена оштећења која се огледају у незнатним оштећењима носеће конструкције и умереном оштећењу неносеће конструкције. С обзиром на интензитет земљотреса јављају се једва приметна оштећења на стубовима, гредама и преградним зидовима уз минимална опадања малтера. Приликом земљотреса интензитета 7° MCS дошло је до (мањег или већег) оштећења 356 објеката, оштећено је 263 стамбена објекта и 93 помоћна објекта.

Материјална штета настаје и на верским објектима, која се огледа у оштећењу икона, фресака, унутрашњих зидова, мањег одвајања бетона са стубова, појави пукотина на гредама. Значајну штету је претрпео манастир Свете Варваре у селу Лукоцрево, 5 km од градског насеља Нови Пазар. Стари Рас, српски средњовековни град (тврђава), је такође претрпео оштећење.

Услед пуцања цевовода долази до поремећаја водоводног и канализационог система у трајању до 4 дана. Систем дистрибуције електричне енергије је такође угрожен услед оштећења трафостанице што доводи до прекида у снабдевању електричном енергијом у појединим деловима града. Оштећење трпи и телекомуникациони систем у граду, те у периоду од недељу дана долази до повремених прекида у сигналу мобилне и фиксне телефоније. Екипе Електродистрибуције, као и екипе телекомуникационих оператера, улажу велике напоре да успоставе систем електронапајања и систем фиксне и мобилне телефоније. Поједина домаћинства у граду су без ПТТ сигнала. На бензинским станицама у градском насељу Нови Пазар долази до привременог прекида снабдевања грађана нафтним дериватима док се не утврде могућа оштећења на њима („Балић Петрол“, „Садовић Петрол“, „НИС Петрол Нови Пазар“).

Услед земљотреса, оштећења је претрпела и саобраћајна инфраструктура у насељеном месту Шавци и Себечево. Нема већих штета на саобраћајницама, док су највећа оштећења претрпели земљани путеви и путеви слабијег квалитета који воде до појединих кућа или њива. Штета се огледа у пуцању асфалта по ширини, и појави тзв. ударних рупа. Сходно томе, нема потребе за прекидом саобраћаја.

Од последица земљотреса штету трпи и сточарство, јер долази до урушавања

	објеката за боравак ситне и крупне стоке, као и живине. Као последица земљотреса, уинуло је 56 грла крупне стоке, 23 грла ситне и 89 комада живине.		
Рана најава	Рана најава у случају земљотреса не постоји, док се идентификација земљотреса остварује на републичком нивоу у надлежности Републичког сеизмолошког завода. Не постоји евиденција важних објеката осетљивих на јаке потресе, планови за мониторинг и мере заштите становништва и добара у случају јаких потреса, као ни особе обучене и оспособљене за вршење мониторинга.		
Припремљеност	Становништво и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за одговор на нежељени догађај, премда не постоје лица посебно обучена за поступање у случају земљотреса. Јавља се страх и паника код једног дела становништва, па је у том случају потребна координисана акција и збрињавање угрожених.		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	1
		- повређени	60
		- евакуисани	640
		Укупно	701
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- трошкови евакуације угроженог становништва	530.000
		- збрињавање угроженог становништва	3.600.000
		- здравствено збрињавање и лечење	350.000
		- оштећење и санација стамбених и помоћних објеката	89.350.000
		- штета по сточни фонд	15.800.000
		Укупно	109.630.000
		Процент штете у односу на буџет Града	3,10%
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:	
		- оштећење водоводне и канализационе мреже	12.000.000
		- оштећење општинских путева	23.000.000
- оштећење ТС и прекид снабдевања струјом		16.500.000	
- оштећење телекомуникационог система		9.800.000	
- прекид снабдевања грађана нафтним дериватима на бензинским станицама док се не утврди могуће оштећење на њима		4.800.000	
Укупно		66.100.000	
Процент штете у односу на буџет Града		1,87%	
2. Укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја, трошкови на:			
- верски објекти		7.900.000	
- објекти од значаја за културу	18.700.000		
Укупно	26.600.000		
Процент штете у односу на буџет Града	0,75%		

Генерисање других опасности	Услед земљотреса интензитета 7° MCS није дошло до генерисања додатних опасности.
Референтни инциденти	<p>На основу расположивих података на територији Новог Пазара евидентирани су следећи земљотреси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10.01.2011. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале; - 25.08.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале, са хипоцентром од 2 km; - 02.09.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,6° Рихтерове скале; - 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираниог земљотреса је 23:35; - 26.01.2015. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,9° Рихтерове скале; - 29.10.2015. забележен је земљотрес на територији Рашке магнитуде 3,2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је између 4 и 5° MCS; - 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираниог земљотреса је 23:35.
Информисање јавности	Постоји правовремено и прецизно информисање јавности путем званичног сајта Републичког сеизмолошког завода (РСЗ) и јавних гласила (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције). Ради омогућавања доступности информација о насталом земљотресу и у случају када интернет презентација РСЗ-а www.seismo.gov.rs није доступна, успостављена је резервна интернет презентација РСЗ-а на адреси: www.seizmo.rs .

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Вероватноћа настанка негативних ефеката земљотреса интензитета 7° MCS на територији града Новог Пазара износи од 1 до 5%.

Табела 37: *Исказивање вероватноће*

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	X
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 38: *Исказивање последица по живот и здравље људи*

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	X
5	Катастрофална	>1500	

Табела 39: *Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)*

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	X
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

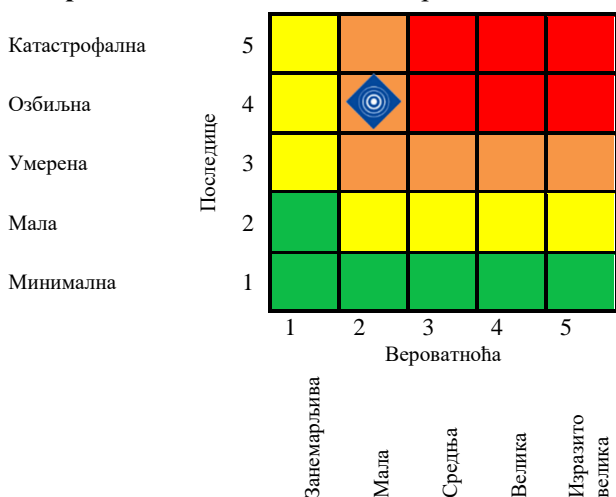
Табела 40: *Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури*

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	
2	Мала	1– 3% буџета	X
3	Умерена	3 – 5% буџета	
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

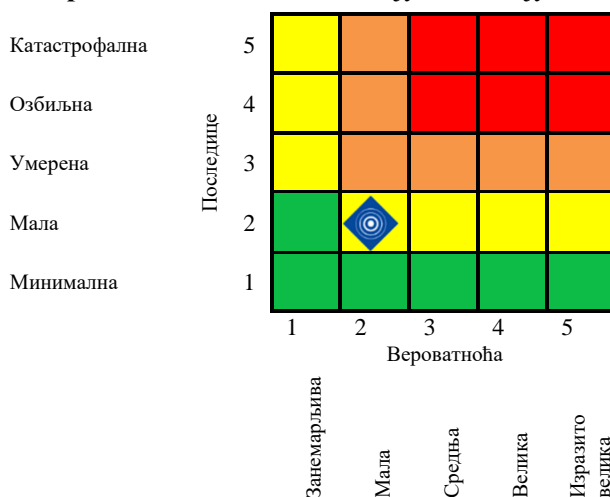
Табела 41: *Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја*

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<0,5% буџета	
2	Мала	0,5 – 1 % буџета	X
3	Умерена	1 – 3 % буџета	
4	Озбиљна	3 – 5 % буџета	
5	Катастрофална	>5% буџета	

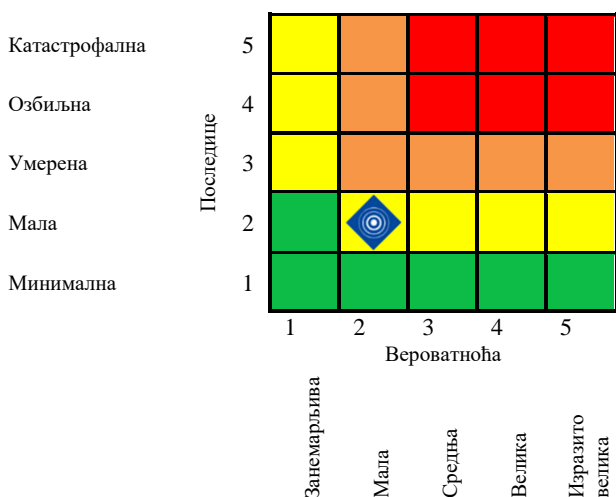
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

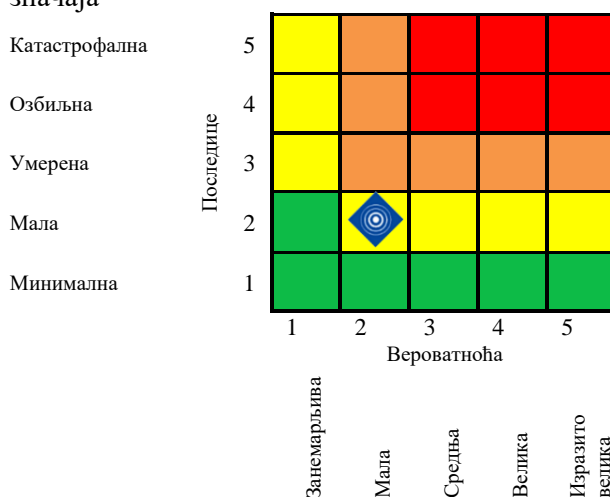
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

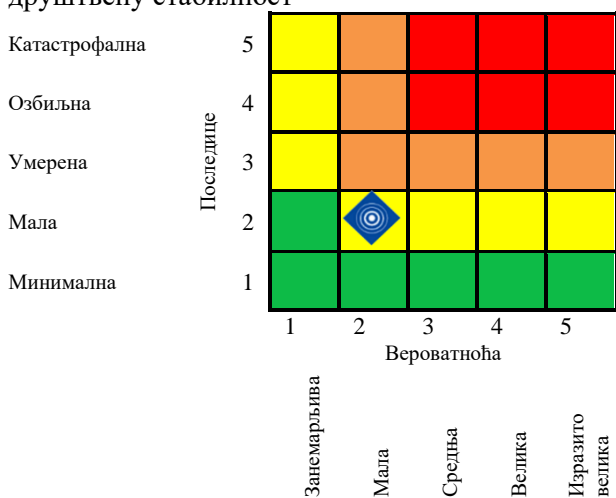
Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

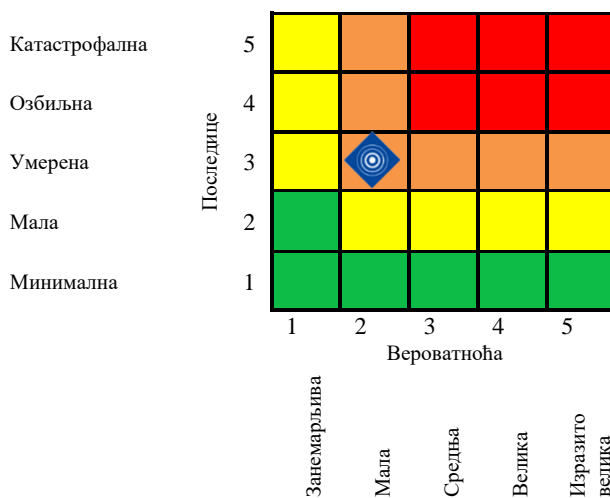
Матрица 3б: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја

Матрица 3: Збирна матрица 3а и 3б - ризик по друштвену стабилност

Матрица 4: Укупан ризик

Табела 42: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од земљотреса **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

Третман ризика

Третманом ризика односно предузимањем разноврсних планских мера, редукује се ниво ризика од земљотреса на прихватљив ниво. Ради смањивања нивоа ризика од дејства негативних последица идентификоване потенцијалне опасности или комбинација опасности, предузимају се мере из области превентиве и реаговања.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Табела 43: Превентивне мере

Земљотрес					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стратегије, нормативно уређење, планови	Успостављање система мониторинга и евиденције (евиденција важних објеката осетљивих на јаке потресе, израда планова за предузимање мера за заштиту становништва и добара, израда планова за реаговање у случају потреса и ангажовање лица оспособљених за вршење мониторинга)	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације; Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	По реализацији мере сачинити писмени извештај
	Израда и ажурирање докумената планског мониторинга (карти хазарда, карти сеизмичког зонирања територије, вршење геодинамичког мониторинга, микросеизмичка рејонализација терена)	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Републички сеизмолошки завод Србије	Усвајање израђених докумената од стране Скупштине града
Систем за рану најаву	Успоставити сарадњу и праћење обавештења Републичког сеизмолошког завода Србије	Градска управа	Одмах након израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Слање месечних извештаја од стране Републичког сеизмолошког завода Србије који ће се разматрати и усвајати на седницама Градског штаба за ванредне ситуације
Просторно планирање и легализација објеката	Спровођење прописаних техничких норматива за изградњу објеката високоградње у сеизмичким зонама VII, VIII и IX степена сеизмичности по скали MCS	Одељење за урбанизам и изградњу	Перманентна примена прописаних норматива	Оспособљена правна лица	Годишњи извештај о изградњи објеката високоградње

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Табела 44: Реактивне мере

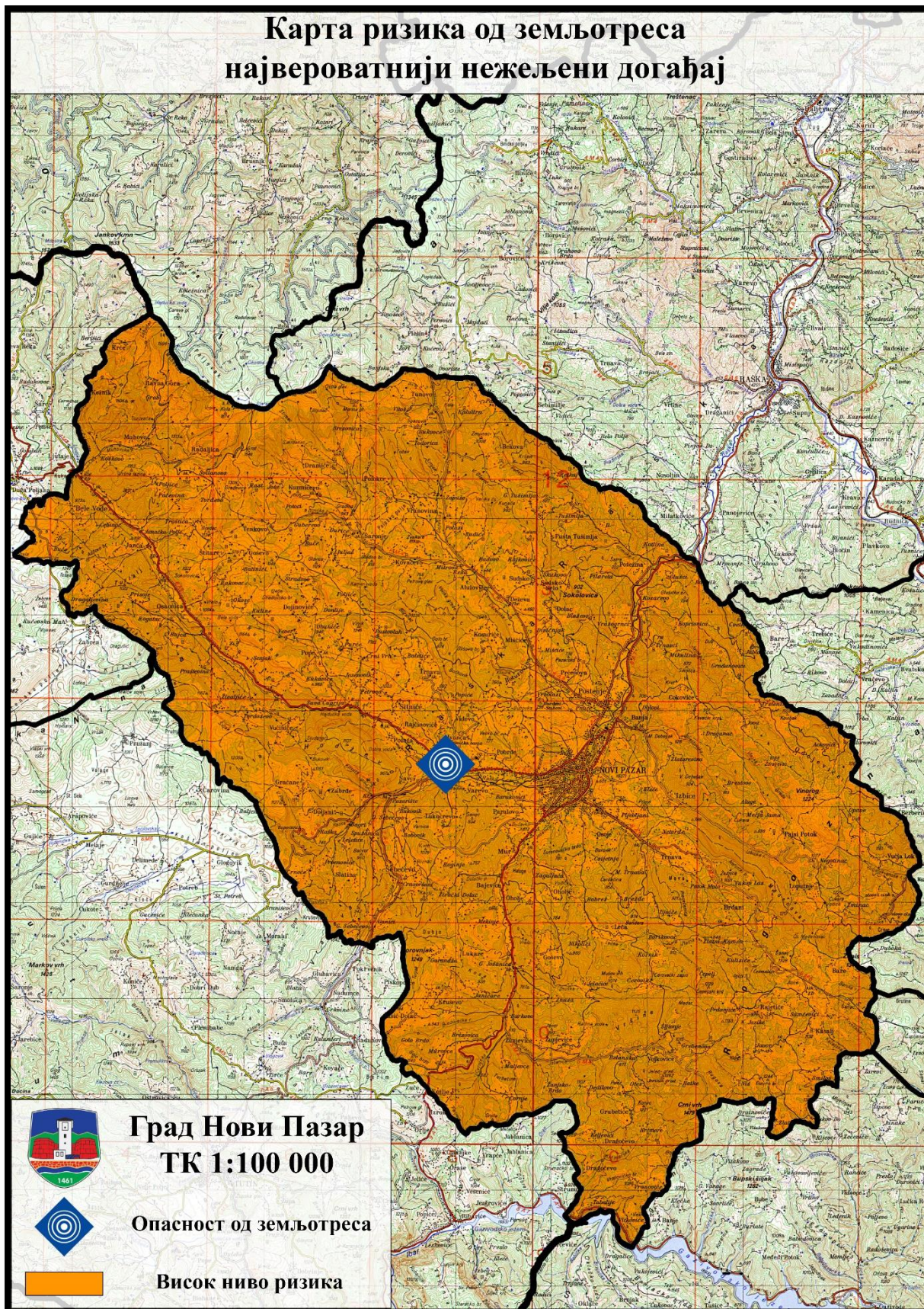
Земљотрес					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стање спремности капацитета за реаговање	Формирати Ситуациони центар града Новог Пазара	Градска управа	Две године од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Редовно извештавање о раду Ситуационог центра
	Формирати Стручно-оперативни тим (СОТ) за земљотресе	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Градска управа	Закључак штаба о формирању СОТ
Спремност капацитета ватрогасно-спасилачких јединица	Израдити план спасавања и извлачења угрожених из рушевина и гашења евентуалних пожара у случају земљотреса	Ватрогасно–спасилачка јединица	Одмах након израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	По изради плана обавештавање Градског штаба за ванредне ситуације
Спремност капацитета јединица цивилне заштите	Опремање јединице цивилне заштите опште намене јединице цивилне заштите за узбуђивање потребним материјално-техничким средствима, редовно одржавање показних вежби	Градска управа – Одељење за ванредне ситуације и послове одбране	Периодично	Сектор за ванредне ситуације, Градски штаб за ванредне ситуације	/
Одржавање и организација вежби за реаговање у случају земљотреса	Едукација становништва за реаговање у случају настанка земљотреса	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Градска управа	/
Базе података и подлога за потребе планирања цивилне заштите	Израдити базу података са списком објеката посебно осетљивих на јаке потресе	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Надлежно лице из Одељења за урбанизам и изградњу	/
Способност субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Оспособљавање јавних предузећа и привредних друштава за реаговање у случају земљотреса	Градски штаб за ванредне ситуације	Две године од дана израде Процене	Надлежна подручна јединица Сектора за ванредне ситуације	Сачинити извештај о извршеном оспособљавању
	Одређивање и редовно ажурирање субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Градска управа Нови Пазар	Перманентно		/

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Стање мобилности веза	Редовна контрола путних праваца, санација и поправка оштећења	Надлежна предузећа	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	/
	Одржавање проходности до телекомуникационих објеката и њихово редовно одржавање	Надлежна предузећа	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	/
	Одржавање сталне проходности путних праваца и обезбедити довољну ширину саобраћајница по скали MCS	Надлежна предузећа	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	/

Карта ризика од земљотреса највероватнији нежељени догађај

1.13.2 Нежељени догађај са најтежим могућим последицама

Табела 45: Сценарио

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <i>Земљотреси</i> • Опис опасности Земљотрес настаје услед померања тектонских плоча, кретања Земљине коре или појаве удара, а последица је подрхтавање Земљине коре због ослобађања велике енергије.
<p>Појављивање</p>	<p>Земљотрес се манифестује изненадним ломом стенских маса Земљине коре под дејством високих напона. Јавља се као последица природног кретања тектонских плоча. До појаве подрхтавања тла на територији града Новог Пазара долази у насељеном месту Дољани, где је епицентар насталог потреса јачине 9° MCS. Потрес се јавља у поподневним часовима у летњим месецима.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Земљотрес представља нежељени догађај који зависно од епицентра, магнитуде и хипоцентра, захвата већи део површине. Манифестација потреса интензитета 9°MCS осетиће се не само на територији града Новог Пазара, већ и у околним општинама и јединицама локалне самоуправе у радијусу од 100 km и на већем делу територије Републике Србије.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Најјачи могући интензитет земљотреса на територији града Новог Пазара, на основу карте сеизмичког хазарда за повратни период од 975 година износи 9° MCS.</p>
<p>Време</p>	<p>До подрхтавања земљине коре услед померања тектонских плоча долази у летњим месецима. Земљотрес се јавља 25.7.2028. године око 14 часова. Подрхтавање тла траје читав минут, са могућношћу настанка накнадних потреса.</p>
<p>Ток</p>	<p>До подрхтавања земљине коре долази у летњим месецима. Земљотрес се јавља 25.7.2028. године у поподневним сатима. Подрхтавање тла траје читав минут, са могућношћу настанка накнадних потреса.</p> <p>Куће лошијег квалитета градње се руше, а код квалитетније градње долази до озбиљнијих оштећења. Становништво добија упутства о даљем поступању, док стручно–оперативни тимови врше безбедносну проверу објеката за даљу употребу, а екипе Хитне помоћи пружају прву и медицинску помоћ угроженом становништву. На терен излазе јединице за заштиту и спасавање из рушевина у циљу проналажења и спасавања затрпаних.</p> <p>Поред директног оштећења стамбених и привредних објеката, као и критичне инфраструктуре, земљотрес има веома снажан психолошки ефекат код становништва. Становништво је уплашено, и великом брзином напуштају објекте у којима се налазе. Постоји велика уплашеност и дезорјентисаност, која доводи и до повређивања људи. Услед подрхтавања велики број људи губи равнотежу и пада. Велика паника и уплашеност се јавила и код стоке, која успева да побегне из објеката за чување, и неконтролисано бежи. Велики број сточних објеката се руши и повређује сточна грла. У објектима долази до претурања намештаја, док поједини објекти падају са полица и ломе се.</p> <p>Велики број хитних служби излази на терен по позиву грађана, укључујући хитне службе за спасавање и збрињавање угрожених.</p> <p>Због могућности појаве накнадних потреса мањег или истог интензитета, упућује се апел становништву да без панике напусте своје домове до престанка непосредне опасности од накнадних потреса. Поред апела, путем средстава јавног информисања и повереника цивилне заштите, становништво добија упутства о даљем поступању.</p>

	<p>Сва механизација и расположиво људство се налази на терену. Градоначелник доноси Одлуку о проглашењу ванредне ситуације на територији града Новог Пазара 26.7.2028. године.</p> <p>У наредним данима на терен излазе стручно-оперативни тимови који врше безбедносну проверу објеката за даљу употребу, а екипе Хитне помоћи пружају прву и медицинску помоћ угроженом становништву. Повереници заједно са јединицама цивилне заштите опште намене и стручно-оперативним тимовима за евакуацију и збрињавање, као и екипама Црвеног крста, врше евакуацију и збрињавање становника чији су домови знатно оштећени или уништени. Све службе су даноноћно на терену.</p> <p>Велики број објеката је претрпео веома јака оштећења, док су многи слабији објекти срушени у потпуности или делимично. Објекти на територији града трпе последице које се огледају у знатном до јаком оштећењу неносеће конструкције и умереном оштећењу носеће. На објектима од армираног бетона долази до умерених и знатних оштећења, која се огледају у незнатном и умереном оштећењу носеће и умереном до веома јаком оштећењу неносеће конструкције.</p> <p>Градска управа формира комисију која има задужење да изврши инспекцију објеката, и утврди висину материјалне штете коју је земљотрес нанео.</p> <p>Ванредна ситуација је укинута 5.8.2028. године, Одлуком градоначелника Града Новог Пазара.</p>
Трајање	<p>Манифестовање земљотреса траје од 20 секунди до једног минута и за кратак временски период изазива озбиљне последице по живот и здравље људи, материјална и културна добра и животну средину. Постоји могућност накнадних потреса мањег или истог интензитета у зони епицентра. Потребно време за потпуну обнову инфраструктуре на територији града је годину дана, с тим да за критичну инфраструктуру тај период мора бити мањи, како би се што пре успоставили нормални услови за живот.</p> <p>Утицај на штићене вредности</p> <p>Потресом јачине 9° MCS угрожене су све штићене вредности на територији града Новог Пазара.</p> <p>Већина становништва је уплашено и покушава да бежи из објеката. Многи тешко задржавају равнотежу у стојећем и ходајућем положају, па долази до падања на земљу, услед чега настају повреде. Услед подрхтавања тла, настрадалих људи је 15, тешко повређених 50, док је лакше телесне повреде претрпело 275 лица. Услед јаког потреса и веома јаким оштећења објеката, јавила се потреба за евакуацијом 970 и збрињавањем 430 људи.</p> <p>Велики број објеката за смештај стоке и живине је срушен, услед лоше градње и дотрајалости смештајних капацитета. Услед померања земљине коре, оштећења су настала и на пољопривредним газдинствима и обрадивим површинама. Укупно је уништено или значајније оштећено приближно 480 ha обрадивог земљишта и земљишта под воћњацима.</p> <p>На објектима прве и друге категорије оштећења, а у складу са Упутством о јединственој методологији за процену штете од елементарних непогода („Службени лист СФРЈ“, бр. 27/1987), долази до знатних оштећења кровног покривача, рушења димњака, као и појаве пукотина у носећим зидовима и попуцалих стакала. На објектима треће категорије оштећења, манифестују се штете у виду већих деформисања носећих елемената кровне конструкције, мањих пукотина у армираним бетонским стубовима, већих оштећења појединих преградних зидова, као и пукотина на наведеним деловима зграде.</p>

	<p>Укупан број свих оштећених објеката на територији града Новог Пазара је 1.643. Сходно наведеном, неопходно је извршити процену безбедности и грађевинске интервенције на 1.643 оштећених и срушених објеката. Оштећено је 1.020 стамбена и 623 помоћна објекта. Санација оштећених објеката и критичне инфраструктуре захтева радове у трајању од неколико месеци.</p> <p>У градском делу насеља где су сконцентрисане установе од јавног и друштвеног значаја долази до већих последица материјалне природе, односно нарушавања друштвене стабилности услед прекида њиховог функционисања. Повредивост становништва је више изражена у колективним смештајима, здравственим и образовним институцијама. Значајна оштећења су видљива на следећим објектима од друштвеног и јавног значаја: Синан-бегова цамија, ОШ „Десанка Максимовић“, Музеј „Рас“, зграда Градске управе града Новог Пазара, као и бројни објекти угоститељске и услужне делатности на територији целокупног града.</p> <p>Услед потреса од 9° MCS дошло је до значајнијих оштећења на оштинским путевима. Штету су претпеле и многобројне улице у самом центру града па је саобраћај на овим путним правцима и улицама у потпуности обустављен, што додатно отежава спасавање становништва и његову евакуацију. Штете се поред потпуног прекида путног правца огледају и у кривљењу и пропадању асфалта, као и стварању великих ударних рупа. Велику штету је претрпео и мост на реци Рашки у Лугу на потезу „Парице“, због чега се преко моста саобраћај не одвија.</p> <p>Потресом је оштећење настало на водоводној и канализационој мрежи у самом центру града, па је дошло до изливања фекалне канализације и потпуног прекида снабдевања становништва водом. Услед оштећења на трафостаници велики број становништва на територији градског центра су без електричне енергије. Оштећење трпи и телекомуникациони систем у граду, па у периоду од 2 недеље долази до повремених прекида у сигналу мобилне и фиксне телефоније. Екипе Електродистрибуције, као и екипе телекомуникационих оператера, улажу велике напоре да успоставе систем електронапајања и систем фиксне и мобилне телефоније. Поједина домаћинства у граду су без ПТТ сигнала. На бензинским станицама у градском насељу Нови Пазар долази до привременог прекида снабдевања грађана нафтним дериватима док се не утврде могућа оштећења на њима („Балић Петрол“, „Садовић Петрол“, „НИС Петрол Нови Пазар“, бензинска пумпа „Квеле“).</p> <p>Од последица земљотреса штету трпи и сточарство јер долази до урушавања објеката за боравак ситне и крупне стоке, као и живине. Као последица земљотреса, угинуло је 99 грла крупне стоке, 178 грла ситне и 256 комада живине.</p>	
Рана најава	<p>Рана најава у случају земљотреса не постоји, док се идентификација земљотреса остварује на републичком нивоу у надлежности Републичког сеизмолошког завода. Не постоји евиденција важних објеката осетљивих на јаке потресе, планови за мониторинг и мере заштите становништва и добара у случају јаких потреса, као ни особе обучене и оспособљене за вршење мониторинга.</p>	
Припремљеност	<p>Становништво, државни органи и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за одговор на нежељени догађај, премда не постоје лица посебно обучена за поступање у случају земљотреса. Јавља се страх и паника код једног дела становништва, па је у том случају потребна координисана акција и збрињавање угрожених.</p>	
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:
		- мртви
	- повређени	325

		- евакуисани	970	
		- збринути	430	
		Укупно	1.740	
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:		
		- трошкови евакуације угроженог становништва	740.000	
		- здравствено лечење и збрињавање угроженог становништва	4.890.000	
		- оштећење и санација стамбених и помоћних објеката	123.000.000	
		- оштећења пољопривредних површина	14.900.000	
		- оштећење на објектима услужне и угоститељске делатности	34.600.000	
		- штета по сточни фонд	21.300.000	
		Укупно	199.430.000	
		Процент штете у односу на буџет Града	5,65%	
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:		
		- оштећење водоводне и канализационе мреже	17.900.000	
		- оштећење општинских путева	31.000.000	
		- оштећење ТС и прекид снабдевања струјом	21.700.000	
		- оштећење телекомуникационог система	13.600.000	
		- прекид снабдевања грађана нафтним дериватима на бензинским станицама док се не утврди могуће оштећење на њима	7.300.000	
		Укупно	91.500.000	
			Процент штете у односу на буџет Града	2,59%
2. Укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја, трошкови на:				
- образовне установе		3.800.000		
-верски објекти		10.100.000		
-објекти од значаја за културу		4.400.000		
Укупно		18.300.000		
	Процент штете у односу на буџет Града	0,51%		
Генерисање других опасности	Услед земљотреса интензитета 9° MCS није дошло до појаве додатних опасности.			
Референтни инциденти	<p>На основу расположивих података на територији Новог Пазара евидентирани су следећи земљотреси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10.01.2011. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале; - 25.08.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,8° Рихтерове скале, са хипоцентром од 2 km; - 02.09.2012. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,6° Рихтерове скале; - 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° 			

	<p>Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираног земљотреса је 23:35;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 26.01.2015. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 1,9° Рихтерове скале; - 29.10.2015. забележен је земљотрес на територији Рашке магнитуде 3,2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је између 4 и 5° MCS; - 13.12.2014. забележен је земљотрес на територији Новог Пазара магнитуде 2° Рихтерове скале. Интезитет забележеног земљотреса је 3° MCS. Време евидентираног земљотреса је 23:35.
Информисање јавности	<p>Постоји правовремено и прецизно информисање јавности путем званичног сајта Републичког сеизмолошког завода (РСЗ) и јавних гласила (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције). Ради омогућавања доступности информација о насталом земљотресу и у случају када интернет презентација РСЗ-а www.seismo.gov.rs није доступна, успостављена је резервна интернет презентација РСЗ-а на адреси: www.seizmo.rs.</p>

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Вероватноћа настанка негативних ефеката земљотреса интензитета до 9° MCS на територији града Новог Пазара износи мање од 1%.

Табела 46: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	X
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 47: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	X

Табела 48: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	X
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

Табела 49: Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури

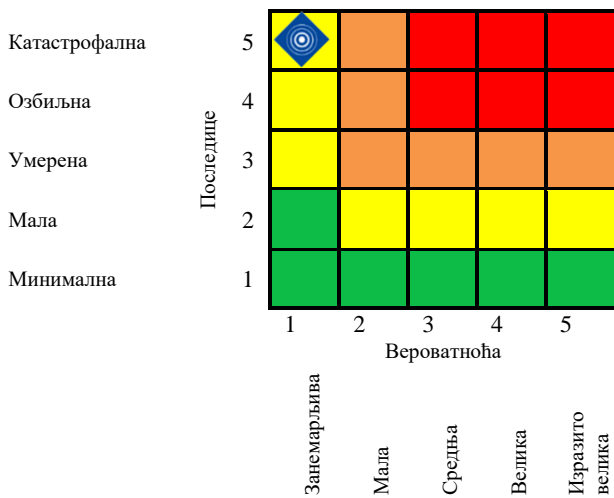
Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	
2	Мала	1– 3% буџета	X
3	Умерена	3 – 5% буџета	
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

Табела 50: Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја

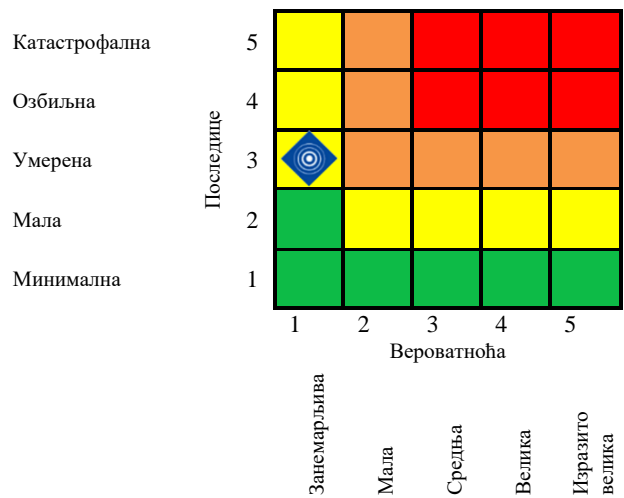
Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<0,5% буџета	
2	Мала	0,5 – 1 % буџета	X
3	Умерена	1 – 3 % буџета	
4	Озбиљна	3 – 5 % буџета	
5	Катастрофална	>5% буџета	

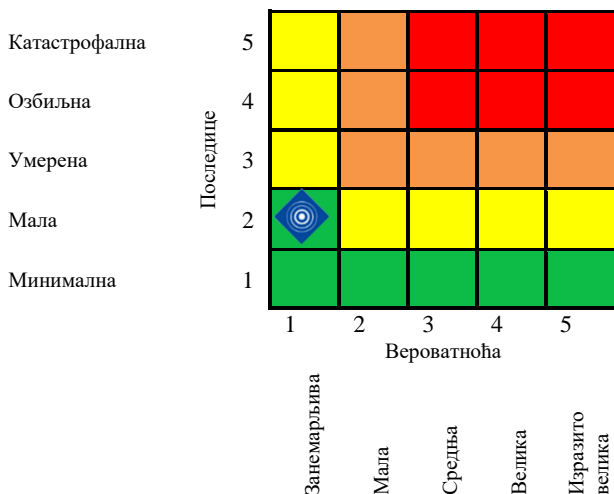
Матрица 1: Ризик поживот и здравље

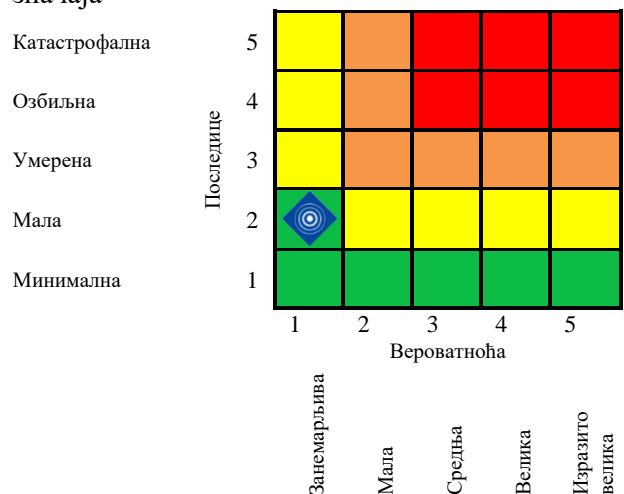
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

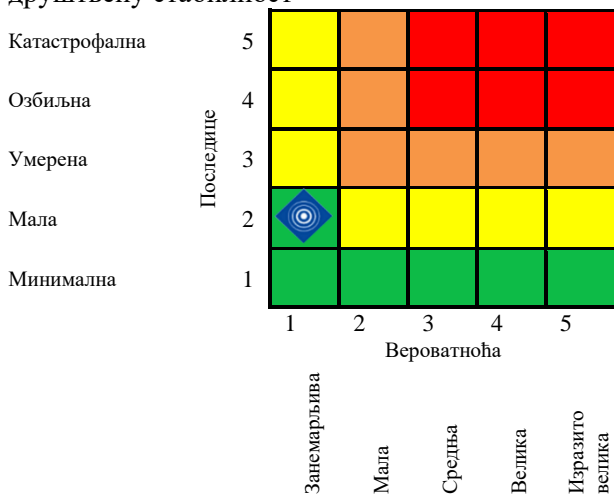
Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

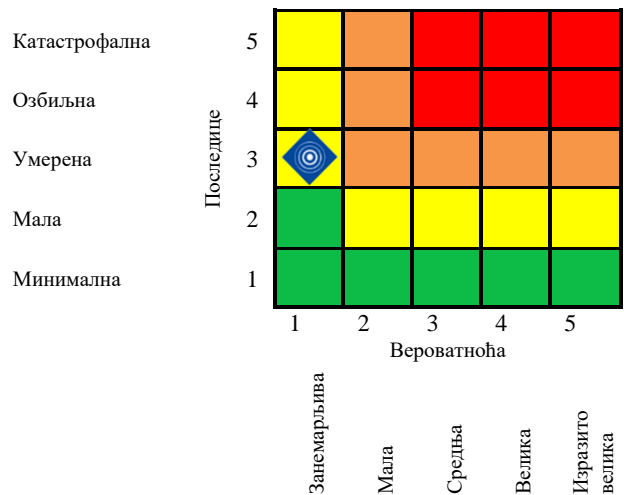
Матрица 3б: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на установама/грађевинама јавног друштвеног значаја

Матрица 3: Збирна матрица 3а и 3б - ризик по друштвену стабилност

Матрица 4: Укупан ризик

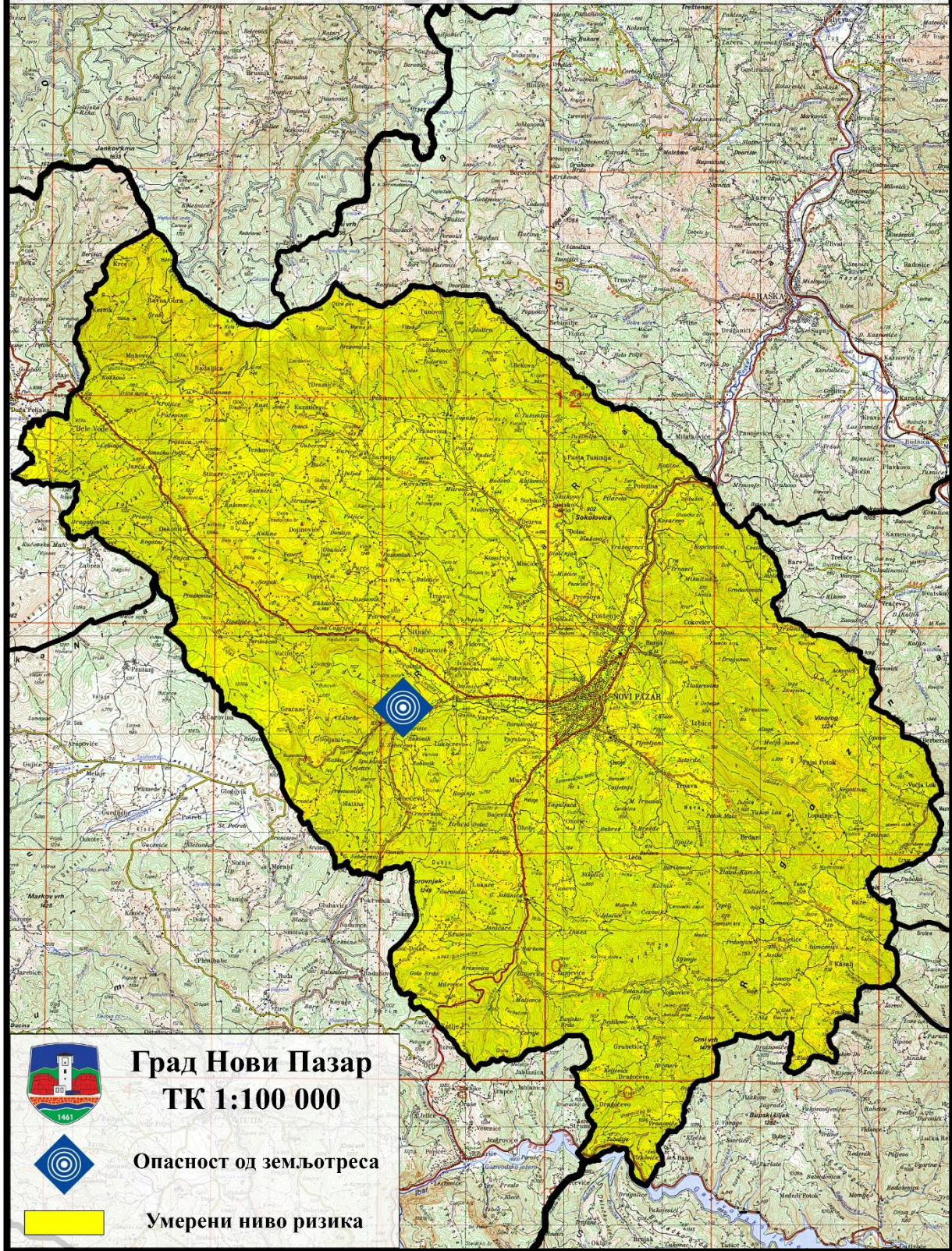

Табела 51: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од земљотреса **УМЕРЕН**, што значи да је ризик **ПРИХВАТЉИВ**.

Карта ризика од земљотреса нежељени догађај са најтежим могућим последицама

2 ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ОДРОНА, КЛИЗИШТА И ЕРОЗИЈА

Одрони

Одрони настају падањем стенских маса са природних или вештачких одсека. Процес кретања је јако кратак и састоји се из транслаторног или ређе ротационог кретања блокова. За формирање одрона главни услови су велики нагиб топографске површине ($>70^\circ$) и дисконтинуитет у оквиру стенске масе који је сагласан са нагибом топографске површине. То су клисуре (кањони) и лесни одсеци. Према временској дистрибуцији, одрони се јављају непосредно после обилнијих падавина.

Клизишта

Клизишта су геоморфолошки процеси који представљају кретање површине тла, стена и др. маса одвојених од подлоге које под утицајем гравитације клизном површином клизе низ падину.

Ова елементарна непогода је честа на косим и јако стрмим теренима, мада се јавља и на благим косинама. Клизиште је део терена који се транслаторно или ротационо помера преко стабилне подлоге или терен у коме су сачувана структурна и морфолошка својства створена процесом клизања. Два су непосредна узрока за настанак клизишта:

- промена напона у тлу, најчешће услед осцилација нивоа подземних вода;
- смањење отпорности тла на смицање, услед промене основних особина – густине и влажности слојева тла;
- земљотреси,
- људски фактор (поткопавање падине, сеча шума, пожари).

Према просторној дистрибуцији клизишта издвајају се три зоне: без појаве клизишта, са спорадичним појављивањем клизишта и са системском појавом. Клизишта се према покренутој запремини земљишног материјала могу поделити на: мала, која покрећу до 10.000 метара кубних земљишног материјала; средња – од 11 до 100.000; велика – од 101.000 до милион и веома велика – више од милион кубних метара земљишног материјала.

Према захваћеној површини она се деле на: мала (0,01-1 ha), средња (1-5 ha), велика (5,1-10 ha), веома велика (10,1-100 ha) и гигантска (преко 100 ha). Иако природна клизишта могу настати у сваком годишњем добу, најчешћа су она у периоду фебруар-мај (85%), док се свега 4% дешава у летњем периоду, а 9% у јесењем, што је у сагласности са хидролошким приликама.

Ерозија земљишта

Ерозија земљишта представља испирање и одношење најситнијих и најплоднијих честица из растресите подлоге. Ерозија земљишта је природан процес који се може убрзати неконтролисаним сечом шума и погрешним коришћењем земљишта. Услед оваквих поступака долази до убрзане ерозије, која је веома озбиљан и неповратан процес. Најчешћи вид ерозије представља померање масе терена услед дејства обилних киша или земљотреса при чему долази до одроњавања земљишта. Овом виду ерозије су најподложнији брдовити терени, односно подручја под нагибом терена који је већи од 15° .

Главни облици ерозије су: еолска ерозија – настаје деловањем ветрова, бујична ерозија – настаје механичким радом атмосферских вода, флувијална или речна ерозија – настаје геолошким радом речних токова, крашка ерозија – настаје деловањем атмосферских,

површинских и подземних вода, абразија – представља рушење обале као последица морских и језерских таласа, глацијална или ледничка ерозија – настаје радом ледника.

2.1 Величина активираниог процеса (површина терена захваћена клизањем, слегањем и ерозијом, запремина масе у покрету)

Будући да је на територији града Новог Пазара регистровано 224 клизишта и одрона, малих, средњих и великих, већи део терена на обронцима града и на падинама постојећих планина подложен је клизању, како због подземних вода, тако и због великих падавина и отапања снега. Поред угрожених воћњака и ораница, угрожене могу бити и куће, као и помоћни објекти, те у том случају постоји и опасност од страдања људи ако дође до значајнијег померања тла. Услед клизишта може доћи до потпуног прекида у снабдевању електричном енергијом, прекида телефонских комуникација и снабдевања водом, али и прекид саобраћајне комуникације. Последице од ерозије су тренутно занемарљиве, међутим на дужи временски период иста у много чему може да измени структуру тла на територији града.

2.2 Очекивани степен негативних последица од деловања одређеног геолошког процеса на одређеном простору и у одређеном времену по природу, материјална добра и људе

Клизишта угрожавају путну инфраструктуру, стамбене и друге објекте, систем водовода и канализације и др. Услед клизишта може доћи до потпуног прекида у снабдевању електричном енергијом, прекида телефонских комуникација и снабдевања водом, али и прекида саобраћајне комуникације. Такође, могу настати оштећења на саобраћајницама, односно запречавање путева.

Настанком клизишта може доћи до угрожавања мањих делова насељених места, односно угрожене могу бити куће, као и помоћни објекти, али постоји опасност и од страдања људи у случају значајнијег померања тла. Може доћи до закрчења речних токова и појачаног таложења услед испирања, али и промене структуре пољопривредног земљишта.

2.3 Параметри и карактер одрона, клизишта и ерозивног подручја

Територија Новог Пазара подложна је појави клизишта будући да се налази на подручју које је окружено планинама Рогозна и Голија, а осим ужег дела града, који се налази на равничарском подручју, већи део насеља је на обронцима брдовитог подручја. На свим нагибима – стрминама услед великих падавина и отапања снега постоји могућност појаве клизишта, што се и дешавало интензивније у задњих 5-6 година. Само у 2006. години је евидентирано 224 одрона и клизишта разних величина, од малих (неколико кубика земље), до великих (преко 10.000 m³ земље).

Највећи број клизишта и тецишта се појавио након обилних падавина 2006, 2010. и у марту 2016. године на свим долињским странама реке Рашке, Јошнице, Себечевске реке, Избичке, Дежевске, Трнавске и Људске реке у селу Трнава, Јакља, Пашино Гумно, Косуриће, Штитаре, Белањска, Грубетиће, Леча и Козник. Клизишта која су евидентирана активна су и данас:

- Клизиште „ТРНАВА 3“ налази се на 7 km од града. На њему и поред њега се налази више сеоских домаћинстава која су повезана са регионалним путем. Широко је 350 m, а дугачко око 600 m.

- Клизаште у *Херцеговачкој улици* - на овој локацији је услед померања терена дошло до клизања падине, као и насипа и трупа пута низ природну падину. Ово клизаште је тренутно активно, што значи да су и настала оштећења тренутна и да њихов обим има сталну тенденцију увећања.
- Клизаште „СЕМЕЊАЧА“ се налази на падини насеља Семењача десно од асфалтног пута Нови Пазар-Ђурђеви Ступови. Широко је око 70 m, а дугачко око 400 m. Дубину је тешко проценити, али с обзиром да је левкастог облика и имајући у виду дубину јаруге, дубина би могла бити око 5 m. Настало је у марту месецу 2006. услед обилних киша и отапања снежног покривача.
- Клизаште „ОБАЛА“ налази се у насељу Јакља у улици Јошаничка обала. Формирано је на падини изнад десет кућа које су усечене у падину и у низу постављене до самог речног корита реке Јошаница. Широко је око 75 m, а дугачко око 150 m. Дубина клизашта је око 8 m, а на врху је формирана пукотина са денивелацијом од 2 m. Настало је у марту месецу 2006. услед обилних киша и отапања снежног покривача.
- Клизаште „МАЛА ТРНАВА“ налази се на висоравни од 1.700 m. На овој локацији постоји око десетак домаћинстава, а повезује их пут који се делом налази на самом клизашту. Ширина клизашта је око 350 m, а дужина 110 m. Дубина клизашта није позната, на врху је денивелација од око 1 m, а локални пут је улегао у дужини од 100 m за неких 0,8 m. Клизаште је настало у фебруару 2010. услед отапања снега.
- Клизаште „ПАРАЛОВО“ налази се на падини села које има десетак домаћинстава која су повезана локалним путем. Левкасто је, а правац померања је ка јаруги 300 m од почетка клизашта. Ширина му је 30 m, а дужина 150 m, има формирану пукотину са денивелацијом око 80 cm.
- Клизаште „МУР“ до магистралног пута Нови Пазар-Рибариће, код Гас пумпе у насељу Мур. Изнад самог клизашта се налази десетак кућа и постоји велика могућност њиховог рушења услед наредних померања. Ако би се то десило у ноћним сатима сигурно би било и људских жртава. Широко је око 51 m, дугачко 70 m, на врху је формирана пукотина са денивелацијом око 2,5 m, дубина клизашта је 10,7 m, а само клизаште је левкастог облика.
- Клизаште „ЈАКЉА“ у насељу Јакља (улица Јошанички кеј) у којем се налази 9 кућа. Клизаште се налази на јако неприступачном терену и тешко је за санирање. У једном периоду куће су биле напуштене због ризика од рушења, али касније су се породице вратиле у њих због немогућности обезбеђивања другог смештаја. Свако наредно померање би изазвало катастрофалне последице.
- Клизаште „ПАШИНО ГУМНО“ изнад улице Саве Ковачевића у близини Беопетролове пумпе. Изнад клизашта се налазе 2 куће, а испод такође још 2 куће. Свако наредно померање тла може изазвати несагледиве последице и довести у питање животе породица које живе у тим кућама. Широко је 40 m, а дугачко 50 m, дубина је око 8 m. Настало је у марту месецу 2006. услед обилних киша и отапања снежног покривача.
- Клизаште „ЦВИЈЕТЊЕ“ налази се у атару села Цвијетње где се налази више сеоских домаћинстава. Клизаште се налази изнад пута Цвијетње-Леча, а правац померања је према потоку испод овог пута. Широко је око 30 m, а дугачко око 50 m.

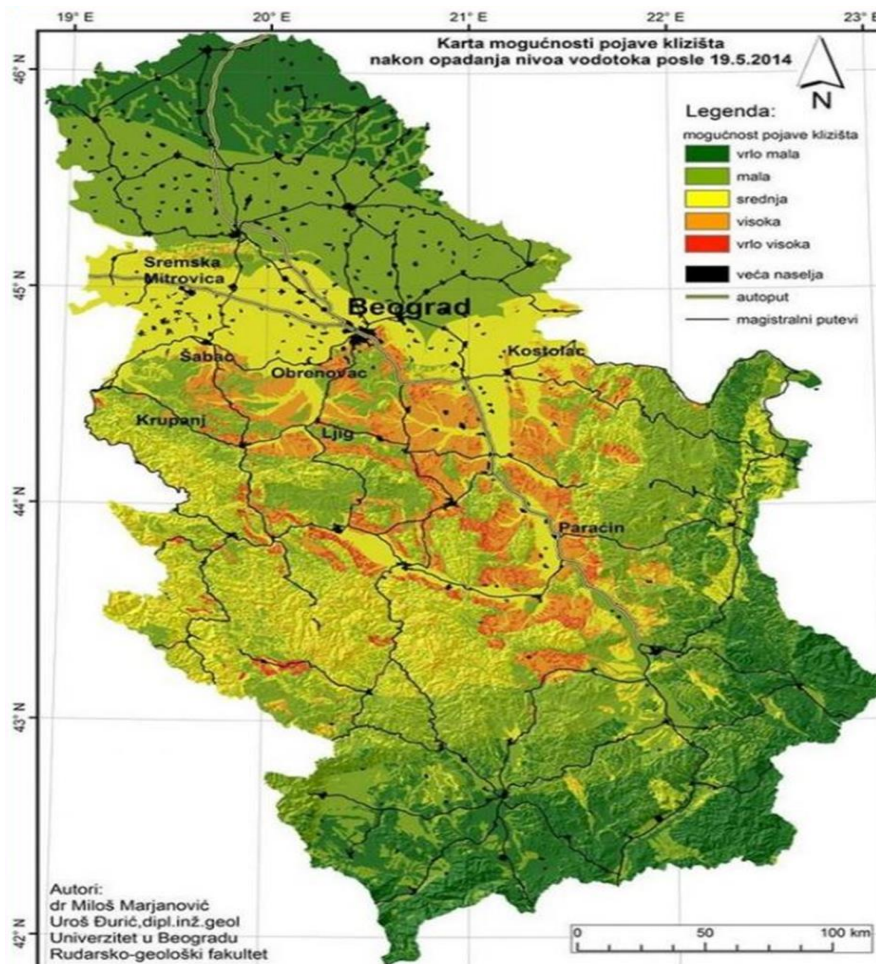
- Клизисте у улици *Босанској*. На клизисту се налазе 3 куће од којих је једна тако попуцала да постоји могућност његовог обрушавања у сваком моменту. Такође, испод клизиста је угрожена једна кућа јер је клизисте већ оборило постојећи потпорни зид и прети опасност да се обруши на кућу. У случају његовог померања ноћу вероватно би било и људских жртава.
- Клизисте „ГРУБЕТИЋЕ“ у сеоском насељу Грубетиће широко је око 250 m, а дугачко око 800 m те је површински једно од највећих на територији Новог Пазара. Осим ораница и воћњака нема других објеката на клизисту.
- Клизисте „КОСУРИЋЕ 3“ налази се на падинама села Косуриће, захвата део локалног пута који повезује 6 домаћинстава. Широко је око 300 m, а дугачко 400 m. Настало је у марту месецу 2006. услед обилних киша и отапања снежног покривача.
- Клизисте „КОЗНИК“ се налази на падинама села Козник у захвату пута Леча-Козник у близини прелаза преко реке. Ширина клизиста је 250 m, а дужина око 45 m. Дубина клизиста је непозната. На врху клизиста је формирана пукотина са денивелацијом од 0,5 m. Клизисте је настало 2010. године у фебруару месецу услед отапања снежног покривача.
- Клизисте „ВИДОВО“ се налази поред локалног пута који повезује 5 домаћинстава у наведеном засеоку. Широко је 20 m и дугачко око 300m. На врху клизиста је пукотина са денивелацијом око 0.5 m. Локални пут је оштећен у дужини од 30 m, тако да је улегао за неких 0,5 m. Клизисте је и даље активно, па су неопходне интервенције на оспособљавању пута.
- Клизисте „НИКОЛИЋЕ“ у атару села смештено је на падини где се налази више сеоских домаћинстава. Клизисте се налази у доњем делу падине тик уз обалу реке Леданска. Клизисте је широко око 300 m, а дугачко око 50 m. На врху је формирана пукотина са денивелацијом око 1 m. Локални пут који се налази изнад клизиста није оштећен. Велика је опасност да се клизисте у наведеној дужини сруши у Леданску реку, што би створило вештачко језеро. Нема оштећења других објеката јер их на клизисту и нема, али се на њему налази велики број садница (шљива).
- Клизисте у селу ВАРЕВО, цео потез од Тепета до Варевског крша је потенцијално нестабилан терен у којем се активирају стенске масе у годинама са повећаним атмосферским падавинама. Ово клизисте има дужину чела клизиста до ножице око 120 m, а широко је око 50 m. У току 2014. појачала се активност клижења централног дела клизиста са челом и видном пукотином од 1,80 до 2,50 m. Највећа опасност од овог клизиста је његово поновно активирање које може захватити ширу површину и кретање низ падину носећи макадамски пут према засеоку Саковићи до прве стабилне равнице у алувиону реке Рашке.
- Клизисте „ШЕСТОВО“ се налази у насељу Шестово и лоцирано је тик уз саму улицу са десне стране и већ је кућа оштећена у дужини од око 40 m. Обрушавањем улице дошло би до тоталног прекида саобраћаја, чиме би један део насеља био одсечен од града. Такође су угрожена и 3 стамбена објекта испод клизиста.

Ерозија на територији града је најчешће проузрокована неконтролисаним сечом шума и атмосферским падавинама. Највеће промене настају на огољеним површинама. На територији града Новог Пазара су одређена следећа ерозивна подручја:

- Ерозивно подручје КО Нови Пазар (делови подручја: Подбијеље, Својбор, Јакља, Шутеновачко брдо, Тепе, Парничко брдо, „Ерозија“ и Семењача);
- Сеоска ерозивна подручја су: делови КО Трнава, делови КО Брђане, делови КО Леча, делови КО Мур, делови КО Охоље, делови КО Жуњевиће, КО Кожље, КО Лукарско Гошево, КО Себечево, КО Слатина, КО Забрђе, КО Шавци, делови КО Ситниче, делови КО Пожега, делови КО Рајчиновиће, делови КО Видово, КО Војниће, КО Косуриће, КО Ковачево, КО Постење и КО Избице.

Већим делом узрок датих опасности јесте нагиб терена, zasiћеност земљишта влагом у периодима великих киша и отапања снежних наноса, као и неадекватна обрада пољопривредног земљишта. Појави ерозија и клизишта знатно доприноси и претерана експлоатација шуме на овом подручју која повећава могућност покретања земљишне масе. На слици испод приказана је карта са подручјима са могућим појавама клизишта након поплава 2014. године. Подручје Новог Пазара карактерише мала и средња могућност појаве клизишта.

Слика 12: Подручја са могућим појавама клизишта на територији након поплава 2014. године

Извор: Рударско-геолошки факултет

2.4 Површина и карактеристике угроженог подручја

Нови Пазар се налази у југозападном делу Србије и захвата површину од 742 km². Смештен је долини река Јошанице, Рашке, Дежевске и Људске реке на надморској висини од 496 m. Окружен је висовима Голије, Рогозне и Пештерске висоравни, а према североистоку је отворен према масиву Копаоника.

Рељеф новопазарске регије има углавном брдско-планинска својства. Морфолошки посматрано то је нископланинска и високопланинска област са јаким дисекцијом и фином текстуром рељефа. Терен је изузетно разуђен рељефом који је формиран веома разгранатим поточним долинским системом. Терен шире области Новог Пазара чине формације две сложене тектонске јединице: Дринско-ивањичка (Голијска зона) и Вардарска зона. Стене голијске зоне представљене су нискометаморфним табличастим филитима и пешчарима. Преко централног дела Новог Пазара простире се „новопазарски флиш“ - формација изграђена од конгломерата, пешчара, глинаца, ређе кречњака која у целини припада Вардарској зони.

Стабилним деловима терена се могу сматрати само високе заравни, гребени и делови проширених долина. На степен развоја процеса клижења и одроњавања пресудни утицај имају локални инжењерско-геолошки услови терена, односно геолошка грађа, нагиб и висина падине, хидрогеолошки услови и други фактори.

2.5 Густина насељености

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника од тога у самом граду живи 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Највишестановника живи у селима средње величине (од 500-1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

2.6 Густина инфраструктурних и привредних објеката

На територији града Новог Пазара налазе се следећи инфраструктурни и привредни објекти: у оквиру електроснабдевања постоје трафостанице и далеководи који прелазе преко насељених места, Електродистрибуција Нови Пазар, трансформаторске станице; топлана и котларнице; хидроелектране: ХЕ „Рас“, МХЕ „Воденица“; ветрогенератор „Деврече“; гасне и бензинске пумпе итд.

У граду Новом Пазару постоје 4 индустријске или радне зоне:

- I зона Северна, 1 - 4 km удаљена од града;
- II зона Долина Трнавице, 1 - 3 km удаљена од града;
- III зона Долина Јошанице, 2 - 4 km удаљена од града;
- IV зона Потес Доховиће, 4 - 6 km удаљена од града.

2.7 Могућност генерисања других опасности

Услед настанка клизишта и ерозија постоји могућност настанка нарушавања водоводне, канализационе и електричне мреже, што доводи до нарушавања инсталација и постројења, и привременог недостатка основних енергената. Клизишта и одрони могу довести до угрожавања саобраћајница, изазвати велике штете по стамбене и друге објекте, као и пољопривредне површине. Истовремено уз одрон и ерозије постоји опасност од настанка поплава и пожара.

2.8 Могући развој догађаја

2.8.1 Највероватнији нежељени догађај

Табела 52: *Сценарио*

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <p>Одрони, клизишта и ерозије</p> <ul style="list-style-type: none"> • Опис опасности <p>Одрони настају падањем стенских маса са природних или вештачких одсека. Процес кретања је јако кратак и састоји се из транслаторног или ређе ротационог кретања блокова. За формирање одрона главни услови су велики нагиб топографске површине (>700) и дисконтинуитет у оквиру стенске масе који је сагласан са нагибом топографске површине.</p> <p>Клизишта су сеизмолошке, литосферске елементарне непогоде током којих може доћи до померања неколико милиона кубних метара земљишта и огромних маса стена и то на површини чак и од неколико квадратних километара. Ова елементарна непогода је честа на косим и јако стрмим теренима, мада се јавља и на благим косинама.</p> <p>Ерозија земљишта представља испирање и одношење најситнијих и најплоднијих честица из растресите подлоге. Ерозија земљишта је природан процес који се може убрзати неконтролисаним сечом шума и погрешним коришћењем земљишта.</p>
<p>Појављивање</p>	<p>До клизања терена долази на територији МЗ Трнава. Клизиште „Мала Трнава“ налази се на висоравни, 1.700 m удаљено од школе у Трнави. На тој локацији налази се десетак домаћинстава које повезује локални пут који се једним делом налази на самом клизишту. Велики број клизишта активан је и на другим локацијама при чему су угрожени многи објекти и локални путеви.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Клизиште у насељеном месту Мала Трнава широко је око 350 m, а дуго 110 m. Дубина клизишта није позната, а на врху клизишта је денивелација око 1 m, локални пут је улегао у дужини од 100 m за неких 0,8 m.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Највећи интензитет померања тела се дешава у периодима дуготрајних и обилних падавина, када се клизиште поново активира и сукцесивно шири низ падину. Напредовање процеса може довести до већих оштећења околних објеката и локалних путева.</p>
<p>Време</p>	<p>Услед обилних и интензивних падавина на територији града Новог Пазара у априлу 2024. године, земља натопљена већом количином воде постаје порознија и нестабилна, због чега се постојећа клизишта на територији града реактивирају.</p>
<p>Ток</p>	<p>Највећи интензитет померања тела активних клизишта се дешава у периодима хидролошког максимума, тј. након дуготрајних и обилних падавина и наглог отапања снежног покривача у пролетњим месецима. Становништво се обавештава о надолазећим падавинама и упозорава на могућност појаве одрона и клизишта. Интензивирање процеса клизања земље дешава се услед огромне количине воде где тло полако почиње да клизи претећи да изазове велике материјалне штете. Интензитет клизања се повећава, угрожавајући домаћинства, околне објекте и локалне путеве. Путна инфраструктура се деформише због чега долази до угрожавања у саобраћају. Активирањем ових клизишта дошло је до лакших повреда чланова домаћинстава, оштећења на објектима за чување стоке. Јавља се потреба за евакуацијом једног домаћинства и њиховог сточног фонда, како би се избегле повреде и смртни исходи људи и грла због нарушене стабилности појединих објеката.</p>

	<p>Услед активирања клизишта постоји велика опасност како по куће и помоћне објекте, тако и за људе који у њима живе. Локални пут је улегао у дужини од око 100 m. Дубина улегнућа је око 80 cm и саобраћај је изузетно отежан. На самом клизишту поред локалног пута налази се једна штала, гаража која се урушила и кућа која је попуцала у темељу. На удаљености од 30 m од клизишта налазе се 5 кућа. Клизишта нарушавају електричну и ПТТ мрежу и системе водовода и канализације. Градски штаб је у сталном заседању, а на терен је изашла комисија како би се утврдио степен оштећења на објектима.</p>		
Трајање	<p>Појава клизишта везује се за период раног пролећа, услед коинциденција великих вода и презасићења земљишта водом. У току марта, отапање снега и кишне падавине повећавају нестабилност терана са нагибом па узрокују покретање активних и настанак нових клизишта.</p> <p>Утицај на иштићене вредности</p> <p>Услед активирања клизишта постоји велика опасност како по куће и помоћне објекте, тако и за људе који у њима живе. На кућама долази до пуцања темеља, зидова, али и потпуног урушавања.</p> <p>Активирањем овог клизишта дошло је до лакших повреда два члана домаћинства и јавља се потреба за евакуацијом истог домаћинства и њиховог сточног фонда. Број угрожених лица опасношћу је 6. На самом клизишту поред локалног пута урушила се једна штала, гаража и кућа је попуцала у темељу. Оштећења су претрпеле и куће надомак клизишта у виду пукотина на преградним зидовима и дошло је до пуцања малтера на спољним зидовима. Дошло је до оштећења електричне и ПТТ мреже и системе водовода и канализације.</p>		
Рана најава	<p>У критичним периодима увек су појачане мере опреза и приправности људства и опреме. У периодима повећаног ризика становништво се благовремено обавештава о надолazeћим падавинама и упозорава о могућностима настанка одрона и појаве клизишта. Носилац обавештавања и информисања становништва је одељење за информисање при Градској управи Новог Пазара које за овакве ситуације користи сва средства јавног информисања која постоје на територији града (локалне радио и тв станице).</p>		
Припремљеност	<p>Становништво и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за долазећу опасност.</p>		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	2
		- евакуисани	4
		Укупно	6
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- трошкови евакуације угроженог становништва	20.000
- здравствено збрињавање и лечење		25.000	
- оштећење и санација стамбених и помоћних објеката		45.000.000	
- еколошка обнова		30.000.000	
Укупни трошкови		75.045.000	
Процент штете у односу на буџет	2,12%		

		Града:
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:
		- оштећење водоводне и канализационе мреже 17.600.000
		- оштећење путева 21.300.000
		Укупни трошкови 38.900.000
		Процент штете у односу на буџет Града 1,10%
Генерисање других опасности	Услед настанка клизишта на територији града Новог Пазара није дошло до генерисања других опасности.	
Референтни инциденти	Приказани у тачки 2.3.	
Информисање јавности	У оквиру редовних активности Одељења за ванредне ситуације врше се информативне кампање обавештавања становништва у виду апела и упозорења.	

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката одрона, клизишта и ерозије на територији града Новог Пазара је 1 догађај у 1 до 2 године.

Табела 53: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	X
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 54: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	X
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

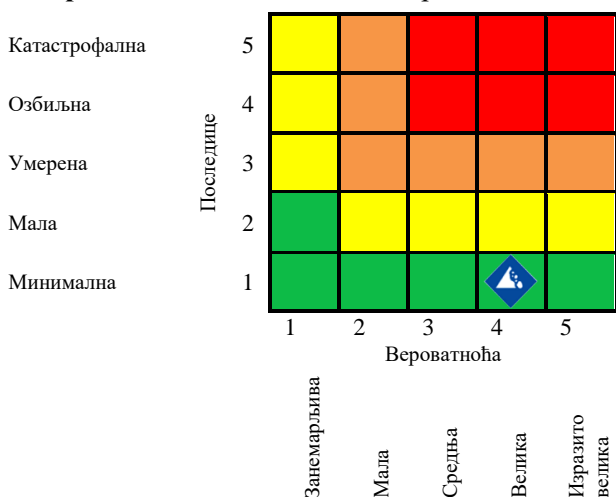
Табела 55: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	X
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

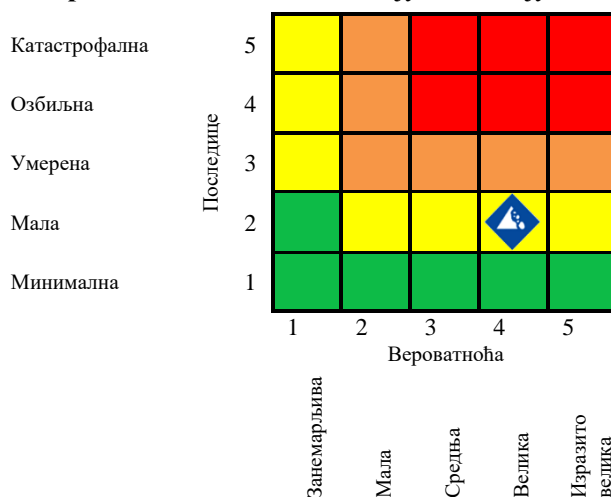
Табела 56: Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	
2	Мала	1– 3% буџета	X
3	Умерена	3 – 5% буџета	
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

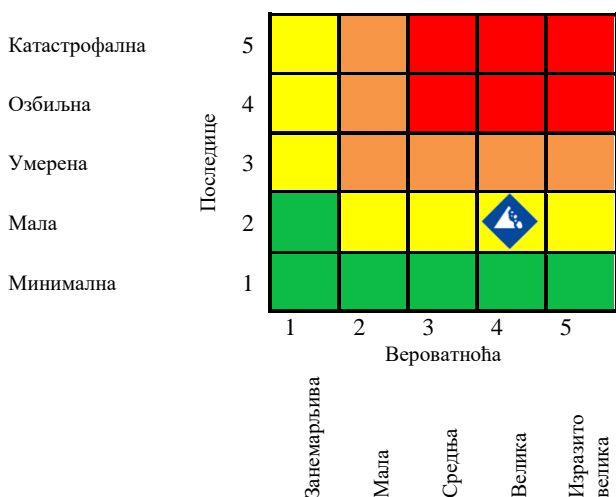
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

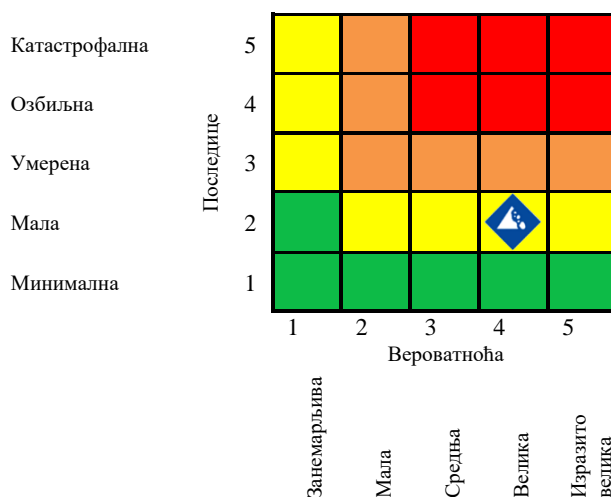
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Матрица 4: Укупан ризик

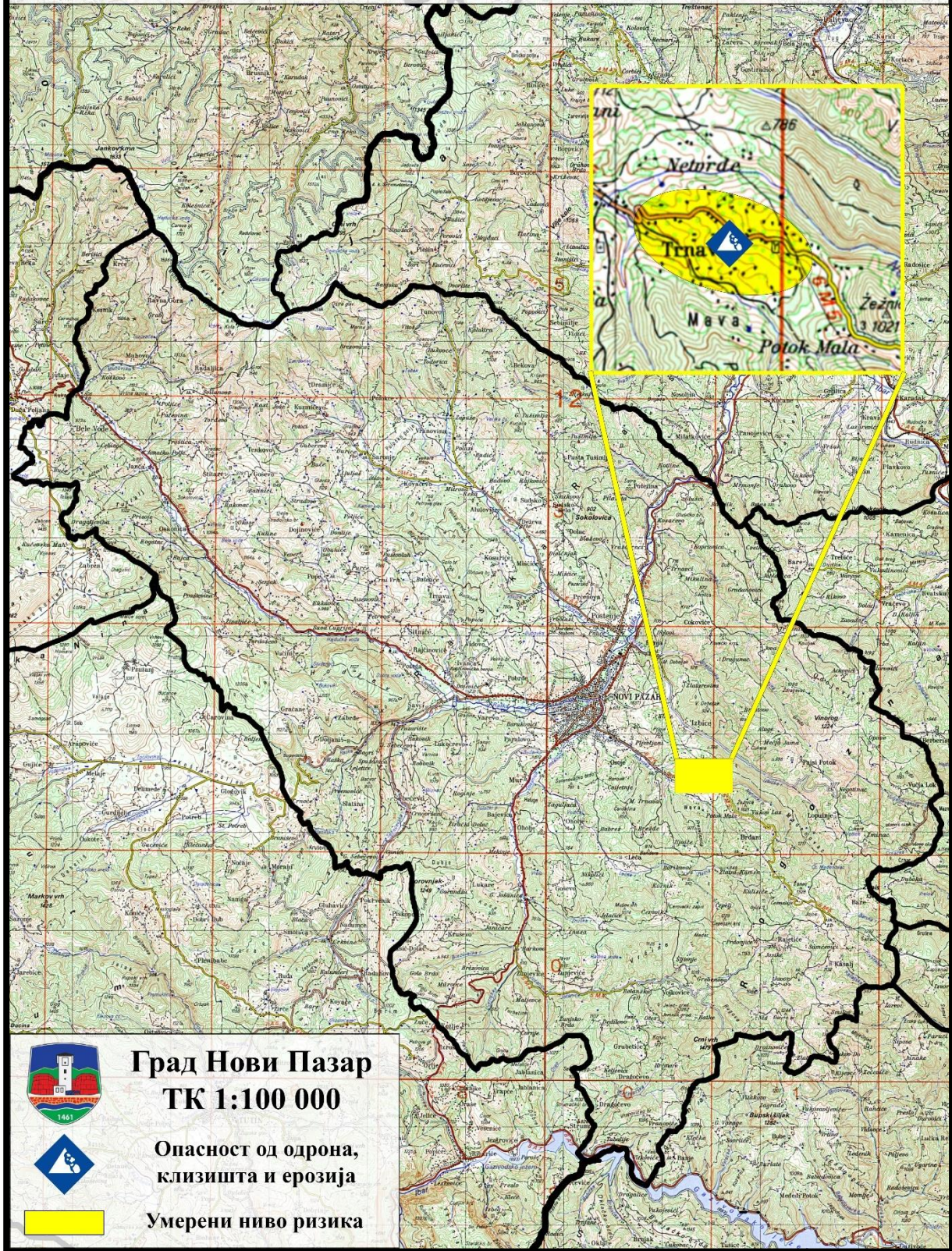

Табела 57: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од одрона, клизишта и ерозије **УМЕРЕН**, што значи да је ризик **ПРИХВАТЉИВ**.

Карта ризика од одрона, клизишта и ерозија највероватнији нежељени догађај

2.8.2 Нежељени догађај са најтежим могућим последицама

Табела 58: *Сценарио*

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <i>Одрони, клизишта и ерозије</i> • Опис опасности <i>Одрони</i> настају падањем стенских маса са природних или вештачких одсека. Процес кретања је јако кратак и састоји се из транслаторног или ређе ротационог кретања блокова. За формирање одрона главни услови су велики нагиб топографске површине (>700) и дисконтинуитет у оквиру стенске масе који је сагласан са нагибом топографске површине. <i>Клизишта</i> су сеизмолошке, литосферске елементарне непогоде током којих може доћи до померања неколико милиона кубних метара земљишта и огромних маса стена и то на површини чак и од неколико квадратних километара. Ова елементарна непогода је честа на косим и јако стрмим теренима, мада се јавља и на благим косинама. <i>Ерозија</i> земљишта представља испирање и одношење најситнијих и најплоднијих честица из растресите подлоге. Ерозија земљишта је природан процес који се може убрзати неконтролисаним сечом шума и погрешним коришћењем земљишта.
<p>Појављивање</p>	<p>Услед вишедневног невремена и падавина на територији града Новог Пазара долази до реактивирања већине постојећих клизишта и настанка нових. Најугроженије је подручје насеља Јакља, где долази до активирања постојећег клизишта у улици Јошаничка обала, и у насељу Шестово где је клизиште лоцирано уз саму улицу.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Клизиште у насељеном месту Јакља је формирано на падини око 75 m, а дугачко око 150 m. На врху је формирана пукотина са денивелацијом од 2 m. Дубина клизишта је око 8 m. Клизиште у насељеном месту Шестово налази се на парцели 4494/1 КО Нови Пазар уз саму улицу са десне стране.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Највећи интензитет померања тела се дешава у периодима дуготрајних и обилних падавина, када се клизиште поново активира и сукцесивно шири низ падину. Напредовање процеса може довести до већих оштећења околних објеката и локалних и магистралних путева. Дата клизишта се налазе на нестабилним теренима и имају тенденцију ширења и повећања интензитета, па представљају сталну опасност.</p>
<p>Време</p>	<p>На годишњем нивоу померање се интензивира у пролећним месецима тј. након отапања снега и обилнијих падавина. На територији града Новог Пазара велике количине падавина јављају се у марту месецу. У том периоду услед велике презасићености земљишта водом долази до активирања клизишта и одрона на овом подручју. До активирања клизишта долази 25.3.2035. године, око 10 часова.</p>
<p>Ток</p>	<p>Услед вишедневних и обилнијих падавина и повећане количине воде у тлу, постепено креће клизање земље. Велика влажност земљишта доприноси покретању активних и стварању нових клизишта. Становништво се обавештава о надоласећим падавинама и упозорава на могућност појаве одрона и клизишта. Интензитет клизања се повећава из дана у дан, угрожавајући околне објекте, претећи да захвати и локалне путеве. Објекти се полако слежу, стварају се озбиљне пукотине и деформације, због чега многи објекти више нису безбедни за боравак, па је</p>

	<p>неопходно иселити породице. На терен излази надлежна комисија како би на лицу места на објектима извршила процену настале штете и утврдила да ли су објекти безбедни за боравак људи.</p> <p>Клизиште у насељеном месту Јакља је формирано на падини око 75 m, а дугачко око 150 m. На врху је формирана пукотина са денивелацијом од 2 m. Дубина клизишта је око 8 m. Формирано је на падини изнад 10 кућа које су усечене у падину и у низу постављене до самог речног корита реке Јошанице. Свих десет кућа налазе се на клизишту.</p> <p>Клизиште „Шестово“ се налази у насељу Шестово и лоцирано је тик уз саму улицу са десне стране где је кућа оштећена у дужини од око 40 m. Обрушавањем улице долази до тоталног прекида саобраћаја због чега је један део насеља одсечен од града. Такође су угрожена и 3 стамбена објекта испод клизишта.</p> <p>Објекти који се не могу санирати морају се срушити, а исељеним породицама саградити нови домови. Путна инфраструктура се деформише због чега долази до прекида у саобраћају. Земља је уништила куће, пластенике, пресекла пут. Штале и обори такође трпе оштећења, а како су слабије грађе, неопходно је преместити домаће животиње на безбедније локације. Пољопривредне површине трпе озбиљне оштећења. Долази до оштећења телекомуникационе и ПТТ мреже, као и електроснабдевања. Водовод трпи озбиљна оштећења, долази до пуцања цеви и изливања воде, због чега је неопходно ангажовати цистерне са водом. Канализациона мрежа са септичким јамама такође трпи штету, долази до изливања фекалија на више имања. ЈП за уређивање грађевинског земљишта Нови Пазар и ЈКП „Градска чистоћа“ ангажују се на пословима рашчишћавања и одношења шута, смећа и чишћења фекалија, као и процене настале штете, како би се успоставили нормални услови за функционисање људи, док екипе електродистрибуције покушавају да успоставе стабилно снабдевање електричном енергијом. Екипе ПТТ-а врше поправке на телекомуникационој мрежи. На терену су и екипе хитне помоћи како би пружиле помоћ угроженом становништву. Екипе Црвеног крста снабдевају угрожене са пакетима прве помоћи и старају се о смештају евакуисаних.</p> <p>С обзиром на интензитет померања клизишта и дуго трајање обилних падавина, очекују се интензивна померања у трајању до 15 дана, док се не изврши рашчишћавање и успоставе нормални услови за функционисање.</p>
<p>Трајање</p>	<p>Услед вишедневних и обилнијих падавина и повећане количине воде у тлу, постепено креће клизање земље.</p> <p>Утицај на иштићене вредности</p> <p>Активирање клизишта испољава утицај на куће и друге помоћне објекте. Број угрожених стамбених и помоћних објеката је 50. Од тог броја, код 8 долази до мањег оштећења кровног покривача, појаве пукотина у носећим зидовима и преградним зидовима, мањих пукотина у армираним бетонским зидовима. Они припадају другој категорији оштећења. Код 5 објеката долази до знатнијег отпадања малтера, деформисања елемената кровне конструкције, већег оштећења појединих делова столарије. Ти објекти припадају трећој категорији оштећења. Објекти који припадају другој и трећој категорији оштећења се могу санирати, али је неопходно збринути станаре тих објеката док трају поправке. Код 2 објекта долази до обимнијег оштећења стубова и кровне конструкције, инсталација, преградних зидова, бројних пукотина и деформација. Ти објекти нису више подесни за становање, те се налаже мера за њихово рушење, као и изградња нових кућа на стабилном тлу. С обзиром на угрожене објекте укупан број угрожених људи је 75. Хитно је евакуисано 62 особе, док је неопходно планирати мере за евакуацију и измештање 8 људи из оштећених објеката, као и њихово збрињавање у периоду од 10 дана. Као последица урушавања дела кровне конструкције код два домаћинства лакше је повређено петоро људи.</p>

	<p>Лакше повређени се здравствено збрињавају у трајању од два дана.</p> <p>Услед клизања тла, долази до оштећења пољопривредних површина, у површини од 250 ари.</p> <p>Због клизања земљишта угрожене су саобраћајнице, те се јавља одсуство услова за несметано одвијање саобраћаја као и губљење употребне вредности. Долази до оштећења пратеће електро и ПТТ мреже, и система водовода. Ток Јошаничке реке бива угрожен услед доспевања клизног материјала у речно корито, које је неопходно санирати.</p>		
Рана најава	<p>У критичним периодима увек су појачане мере опреза и приправности људства и опреме. У периодима повећаног ризика становништво се благовремено обавештава о надолazeћим падавинама и упозорава о могућностима настанка одрона и појаве клизишта. Носилац обавештавања и информисања становништва је Одељење за информисање при Градској управи Новог Пазара које за овакве ситуације користи сва средства јавног информисања која постоје на територији града (локалне радио и ТВ станице).</p>		
Припремљеност	<p>Становништво и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за долазећу опасност.</p>		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	5
		- евакуисани	62
		- збринути	8
		Укупно	75
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- трошкови евакуације угроженог становништва	50.000
		- здравствено збрињавање и лечење	80.000
- оштећење и санација стамбених и помоћних објеката		126.000.000	
- еколошке обнове и пољопривредно земљиште		60.000.000	
Укупно		186.130.000	
	Процент штете у односу на буџет Града:	5,27%	
Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:		
	- оштећење енергетског система	59.000.000	
	- оштећење водоводне и канализационе мреже	31.000.000	
	- оштећење путева	27.000.000	
	Укупни трошкови	117.000.000	
	Процент штете у односу на буџет Града	3,31%	
Генерисање других опасности	<p>Услед настанка клизишта на територији града Новог Пазара није дошло до генерисања других опасности.</p>		

Референтни инциденти	Приказани у тачки 2.3.
Информисање јавности	У оквиру редовних активности Одељења за ванредне ситуације и послове одбране врше се информативне кампање обавештавања становништва у виду апела и упозорења.

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката одрона, клизишта и ерозије на територији града Новог Пазара је 1 догађај у 2 до 20 година.

Табела 59: *Исказивање вероватноће*

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	X
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 60: *Исказивање последица по живот и здравље људи*

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	X
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

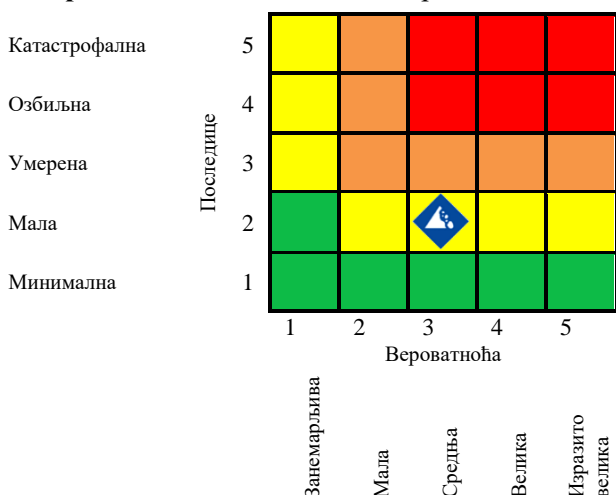
Табела 61: *Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)*

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	X
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

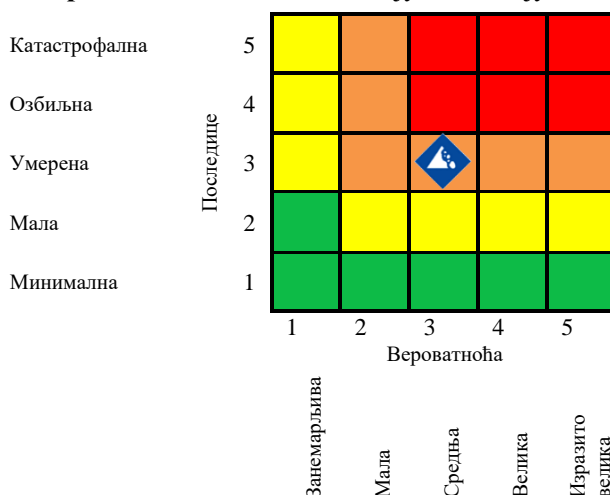
Табела 62: *Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури*

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	
2	Мала	1– 3% буџета	
3	Умерена	3 – 5% буџета	X
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

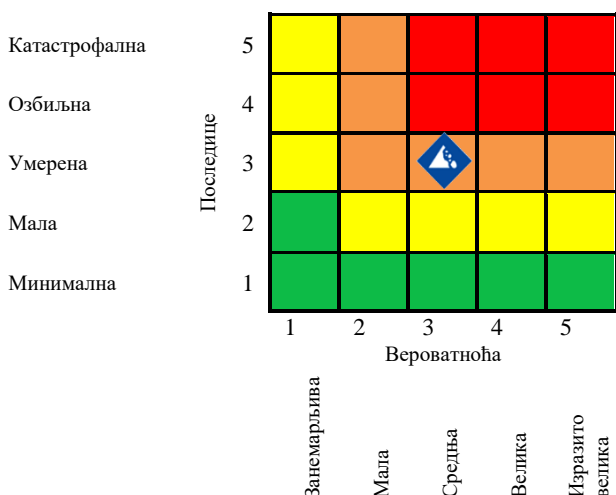
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

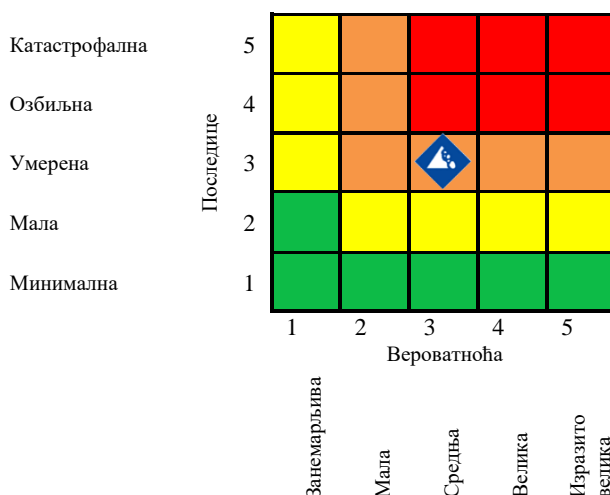
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Матрица 4: Укупан ризик

Табела 63: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од одрона, клизишта и ерозије **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

Третман ризика

Третманом ризика односно предузимањем разноврсних планских мера, редукује се ниво ризика ододрона, клизишта и ерозије на прихватљив ниво. Ради смањивања нивоа ризика од дејства негативних последица идентификоване потенцијалне опасности или комбинација опасности, предузимају се мере из области превентиве и реаговања.

Табела 64: Превентивне мере

Одрони, клизишта и ерозије					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стратегије, нормативно уређење, планови	Забрана изградње објеката на подручјима подложним клизиштима, одронима и ерозији	Градска управа	Шест месеци по изради Процене	Надлежне инспекцијске службе	/
	Забрана орања по нагибу земљишта; Забрана сече шума на нагнутим теренима; Забрана испаше на деградираним пашњацима	Градска управа	Шест месеци по изради Процене	Надлежне инспекцијске службе	/
Систем за рану најаву	Успостављање система мониторинга и евиденције и праћење стања клизишта, одрона и ерозија на територији и у окружењу преко надлежне службе	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана по изради Процене	Градска управа	/
	Успоставити сарадњу и праћење обавештења Републичког сеизмолошког завода Србије	Градска управа	Одмах након израде Процене	Републички сеизмолошки завод Србије	/
Просторно планирање и легализација објеката	Изградња потпорних зидова и побијање шипова на угроженим саобраћајницама; Изградња дренажних система и регулисање канала за одвођење атмосферске воде	Градска управа	Годину дана по изради Процене	Надлежна комунална предузећа	Извештај о завршеним радовима

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Табела 65: Реактивне мере

Одрони, клизишта и ерозије

Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стање спремности капацитета за реаговање	Формирати Ситуациони центар града Новог Пазара	Градска управа	Две године од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Редовно извештавање о раду Ситуационог центра
	Формирати Стручно-оперативни тим (СОТ) за одроне, клизишта и ерозије	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Градска управа	Закључак штаба о формирању СОТ
	Израдити план реаговања у случају одрона, клизишта и ерозије	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Градска управа	/
Спремност капацитета ватрогасно-спасилачких јединица	Обезбедити оперативну спремност за спасавање и извлачење угрожених из рушевина и гашење евентуалних пожара у случају одрона, клизишта и ерозија	Ватрогасно-спасилачка јединица	Одмах након израде Процене	Градска управа	/
Спремност капацитета јединица цивилне заштите	Опремање јединице цивилне заштите опште намене јединице цивилне заштите за узбуњивање потребним материјално-техничким средствима, редовно одржавање показних вежби	Градска управа – Одељење за в.с. и послове одбране	Периодично	Сектор за ванредне ситуације, Градски штаб за ванредне ситуације	/
Одржавање и организација вежби за реаговање у случају одрона, клизишта и ерозија	Одржавање и организација показних вежби за реаговање у случају клизишта, одрона и ерозија	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Градска управа	/
Базе података и подлога за потребе планирања цивилне заштите	Израдити катастар активних и пасивних клизишта на територији града Новог Пазара	Градска управа	Одмах након израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	/
Способност субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Оспособљавање јавних предузећа и привредних друштава за реаговање у случају одрона, клизишта и ерозије	Градска управа	Две године од дана израде Процене	Надлежна подручна јединица Сектора за ванредне ситуације	Сачинити извештај о извршеном оспособљавању
Стање мобилности веза	Редовна контрола путних праваца, санација и поправка оштећења	Надлежна комунална предузећа	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	/

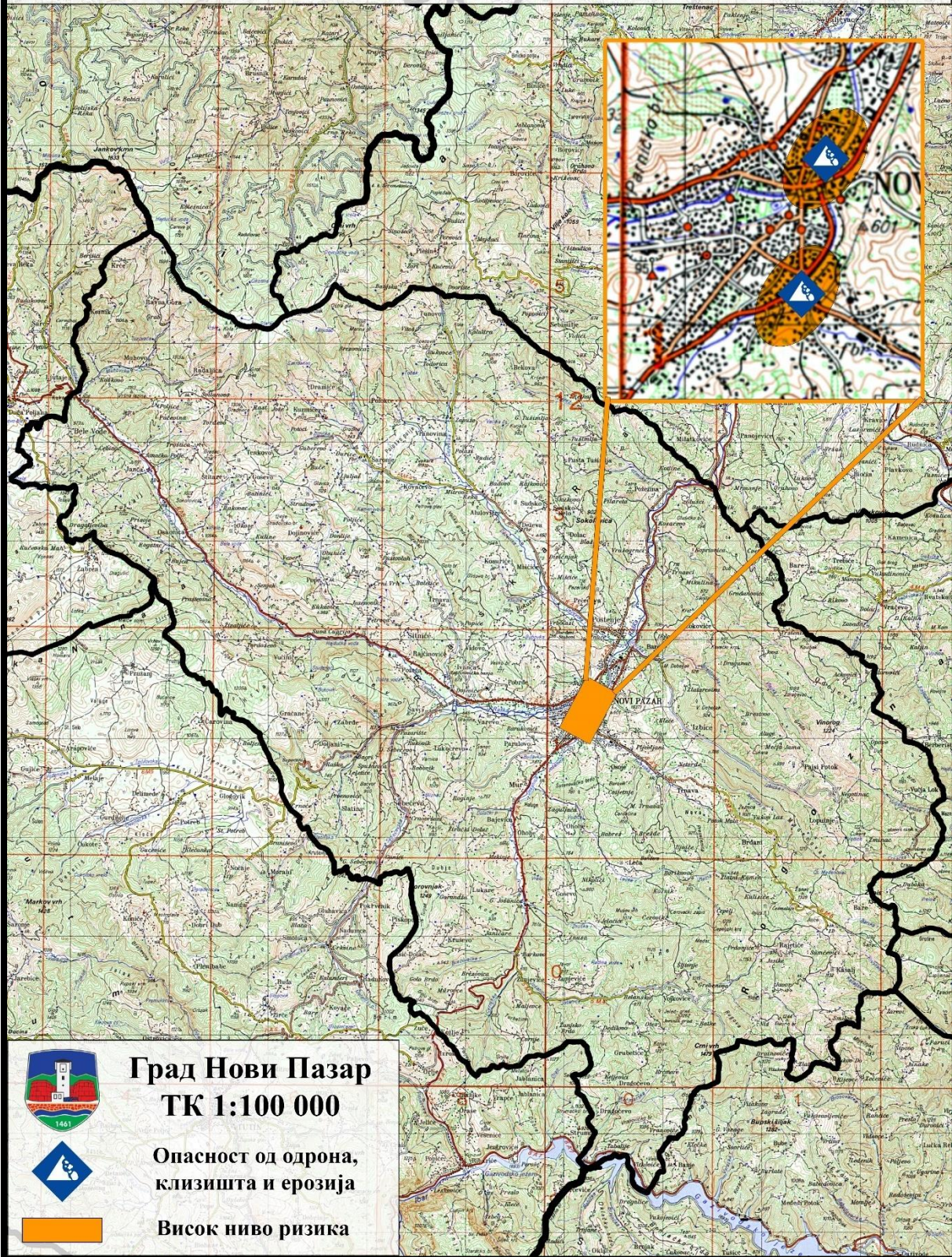
ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

	Правовремено обавештавање становништва путем средстава јавног информисања о наступању опасности и поступању у случају одрона, клизишта и ерозија	Градски штаб за ванредне ситуације	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	/
--	--	------------------------------------	-------------	---	---

**Карта ризика од одрона, клизишта и ерозија
нежељени догађај са најтежим могућим последицама**

3 ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ПОПЛАВА

Поплаве су појаве неуобичајено велике количине воде на одређеним местима услед деловања природних сила (велика количина падавина) или других узрока као што је попуштање или рушење брана, вештачких или природних, насталих заграђивањем (преграђивањем) река услед клижења или одроњавања, ратних разарања и сл. Најчешће настају услед изливања површинских токова што је узроковано карактеристиком слива (геолошка грађа, морфологија, вегетираност и начин коришћења терена) као и нерегулисаним речним коритом. Поплаве, такође, настају деловањем бујица на доње токове река и услед подизања нивоа подземних вода.

Према узроцима настанка поплаве се могу поделити на:

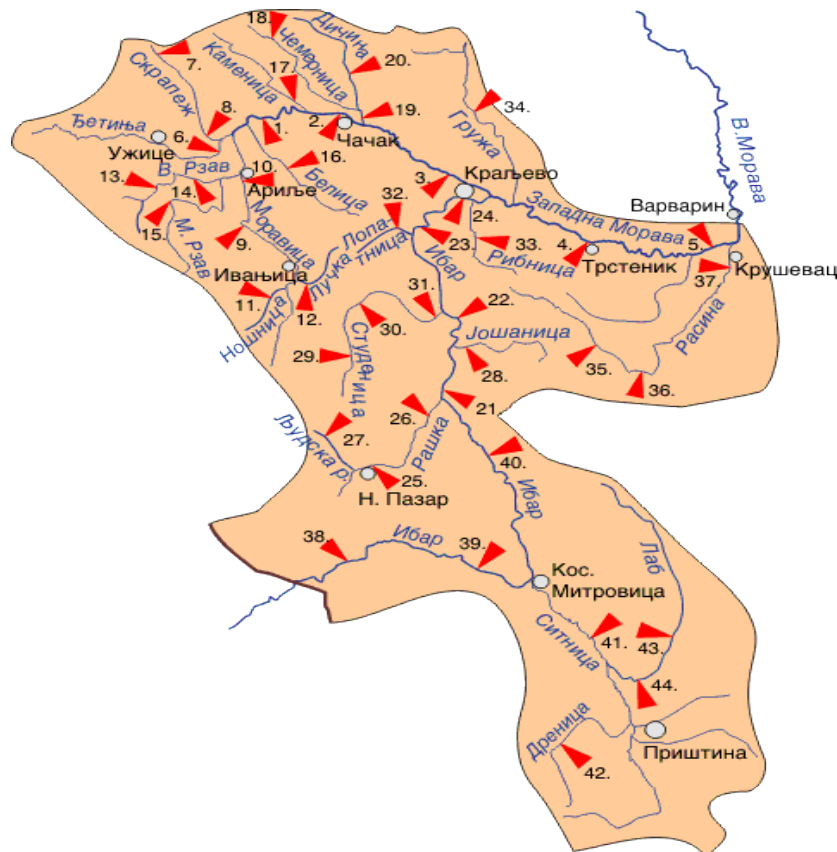
- Поплаве настале због јаких одрона;
- Поплаве настале због нагомилавања леда у водотоцима;
- Поплаве настале због клизања терена или потреса;
- Поплаве настале због рушења брана и ратних дејства.

Бујице представљају повремене водотокове релативно великог нагиба (>2%), са променљивом количином воде и несразмерно великом количином вученог и лебдећег наноса у односу на проток. Тежински садржај вученог наноса тј. валутица, одломака и камена износи од 45–70%, а густина бујичне масе од 13,8–15,3 kg/m³. Основни ерозиони облик овог процеса је бујично корито, а акумулациони бујична плавина.

Осматрања и мерења вредности водостаја се врше на хидролошким станицама читавањем на водомерној летви, а региструју се помоћу лимниграфа и/или дигиталних регистратора. Вредности водостаја су изражене у сантиметрима. Упоредо са подацима о водостају, приказују се и осмотрене ледене појаве. Осим водостаја, по станицама се врше мерења дневне вредности протицаја воде, минималне, средње и максималне вредности по месецима и за годину, као и датуми појаве. Одбрану од поплава организују и спроводе Јавна водопривредна предузећа, у складу са општим и оперативним планом, а на основу анализе свих хидролошких показатеља. Водомерне станице обезбеђују хидролошке податке са аспекта регулисања протока. Реч је о подацима о просечним вишегодишњим протоцима, о малим месечним водама вероватноће 95%, као и о великим водама вероватноће 1%. Наведене две вредности су од великог значаја:

- Прва за сагледавање мера заштите вода;
- Друга за планирање мера у области регулације и заштите од поплава.

Мерење водостаја, протицаја, температуре и преглед проноса наноса у профилу на рекама у сливу Западне Мораве се остварује на 45 хидролошких станица.

Слика 13: Мрежа хидролошких станица површинских вода –слив реке Западна Морава

Извор: http://www.hidmet.gov.rs/ciril/hidrologija/povrsinske/sliv_juznamorava.php

3.1 Опасност од поплава, река или бујичних вода

Катастрофално високе воде на једној реци зависе од читавог низа фактора који се међусобно условљавају и допуњују. Њихов утицај на формирање поплавног таласа може бити директан или индиректан. Директни узроци поплава најчешће су: падавине (киша и снег), појава леда на рекама, стање водостаја у време његовог пораста, меандрирање тока, појава клизишта и појава коинциденције великих вода. Као најважнији индиректни узроци поплава могу се навести следећи: величина и облик слива, густина речне мреже, рељеф и његове карактеристике, zasiћеност земљишта водом, стање водостаја подземних вода, степен пошумљености и начин обрађивања пољопривредних површина у сливу, људски фактор, односно непривредна одређених прописа, нередовно и недовољно чишћење наноса у рекама и акумулацијама, недовољно одговарајућих одбрамбених насипа, обала и утврда и промена климе на нашем географском подручју.

Услед великих киша и отапања снега долази до изливања свих река, како првог тако и другог реда које угрожавају сва насеља која гравитирају дуж речних корита, инфраструктурне објекте и саобраћајне путеве који се налазе на обалама река или у њиховој близини. Угрожене су и пољопривредне површине у речним долинама. Изливање фекалија из канализације и септичких јама изазвало би загађење бунара, што би била реална опасност за појаву епидемија након повлачења воде у корито. Подземне воде на територији града се током године јављају у случају великих, дуготрајних киша и отапања снега.

Пошто су све реке на територији града бујичног карактера постоји велика опасност по животе људи који живе на приобаљу тих река и у близини приобаља ако се на време не склоне на

безбеднија места. На основу процене, број угроженог становништва је око 10.000 - 12.000 људи на свим водотоковима.

Град Нови Пазар у задњих неколико година се суочава са честим поплавама због неуређености речних корита и присутности отпада уз речна корита. Овакво стање и поступање доводи до сужавања корита и до смањења њиховог капацитета. Уз речна корита постоје изграђени и објекти недозвољене градње, као и импровизовани мостови са мањим габаритима, што додатно отежава регулисање ових водотокова.

Највећа опасност од поплава настаје када све реке истовремено надођу па речна корита Јошанице и Рашке немају капацитет да приме сву количину воде, услед чега се изливају из корита и наносе огромне штете како на објектима тако и на осталој инфраструктури дуж речних корита или у непосредној близини.

Територију новопазарске регије на западу пресеца Лим, на северозападу и у централним деловима Увац и Вапа, на истоку и југу Ибар са притокама Видрењак и Рашка. На северу су мање речице у изворишту Моравице и Студенице. Све наведене реке на основу Одлуке о утврђивању пописа вода првог реда („Службени Гласник РС“, бр. 83/2010) спадају у реке првог реда. На територији града Новог Пазара одбрана од поплава за воде II реда предвиђена је за следеће водотокове:

- Река Јошаница;
- Избичка река;
- Дежевска река;
- Река Трнавица;
- Тушимска река;
- Себечевска река;
- Лечанска река;
- Јусуф поток;
- Параловски поток.

Републичка дирекција за воде, Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду, 2012. године израдила је прелиминарну процену ризика од поплава за Републику Србију, на којој су приказана и поплавна подручја на територији града Новог Пазара.

Слика 14: Прелиминарна процена ризика од поплава за Републику Србију - значајна поплавна подручја

Извор: Прелиминарна процена ризика од поплава за Републику Србију, значајна поплавна подручја 2012. година

Табела 66: Значајна поплавна подручја

Водоток	Значајна поплавна подручја
Рашка	кроз Нови Пазар
Јошаница	кроз Нови Пазар

Извор: <http://www.rdvode.gov.rs/uredjenje-vodotoka-pp-rizika-poplava.php>

3.2 Начин коришћења земљишта

Састав земљишта је веома разноврстан, па се срећу шкриљци, пешчари и конгломерати, кречњаци, флишни седименти, дијабаз-рожнаци, магматске стене, серпентини и перидотити, неогени и квартални седименти. Палеозојски шкриљци су распрострањени на простору Голије, а одатле се пружају на запад према Пријеполу и на југ према Новом Пазару. Земљишта на овим стенама су подложна клизању и ерозији, па ова подлога није погодна за градњу. Пешчари и конгломерати се јављају у северозападном делу регије у подножју планине Јавор, затим са десне стране Увца у сјеничкој општини. Земљишта су растресита јер садрже доста песка, лака су за обраду и добро одржавају влагу.

Кречњаци су веома распрострањени у новопазарској регији. Добра су подлога за градњу, јер поседују задовољавајућу носивост. Нису добра подлога за оранице јер су подложна ерозији, али су добра за шумске екосистеме, пашњаке и ливаде. Већа распрострањеност дијабаза и рожаца је северно од Новог Пазара са обе стране Рашке и даље према Голији и Радочелу. Магматске стене заузимају северне падине Рогозне на простору између Рашке и Ибра, затим на јужним падинама Голије (Рас) према Новом Пазару и даље према југоистоку.

3.3 Опис историјских поплава са последицама

Евидентиране поплаве на подручју Новог Пазара:

- Нови Пазар је задесила велика поплава 1979. године, међутим нема података о размерама поплављеног подручја као ни штети;
- 22/23.02 и 23/24.03.2006. године поплаве на подручју Новог Пазара начиниле су штету од 32.000.000 динара, а укупна штета укључујући и клизишта која су накнадно наступила, износила је 198.000.000 динара;
- 04.06.2007. године поплаве су проузроковале штету од 25.667.000 динара;
- 07.11.2009. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним културама, путној инфраструктури и речним коритима у износу око 12.000.000 динара;
- 18.02.2010. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним површинама у износу од 2.000.000 динара;
- 01.03.2010. године поплаве су нанеле штету пољопривредним културама у износу 2.500.000 динара;
- 20.04.2010. настале су поплаве мањег интензитета;

- 18.07.2010. поплаве су начиниле штету на грађевинским објектима и путној инфраструктури у износу од око 2.500.000 динара. Оштећења су настала на канализационој мрежи у самом центру града;
- 23.05.2011. поплаве су настале на поручју насеља Трнава, Ђериминциница и Шутеновац. Услед обилних киша обрушио се део градског бедема, споменик османлијске културе из 17. века. Поплављено је око 500 кућа и помоћних објеката. Вода је продрла у привредне објекте, носила је мостове, аутомобиле и стоку. Сви путеви поред водотока су оштећени. Услед ове поплаве било је уништено 8 кућа, а 500 објеката је оштећено, 283 људи је било угрожено. Процењена штета је 247.641.211 динара;
- 24.07.2012. године у поподневним часовима услед јаке кише праћене јаким ветром дошло је од изливања потока на периферији града и изливања кишне и фекалне канализације на више места у самом језгру града, при чему је причињена знатна материјална штета како на објектима тако и на путној инфраструктури. Највеће штетне последице настале су на три локације: насеље Мур, улица 1. мај и улица Гаврила Принципа. На основу извештаја стручних комисија поплављено је и оштећено 5 локала (1.000.000 динара), 3 установе (4.000.000 динара), 56 кућа (8.000.000 динара), 1,5 ха дворишта (оштећен инвентар у вредности од 2.000.000 динара), 42 локална пута (7.119.753 динара) и 4 потпорна зида (3.866.938 динара). Укупна настала штета износила је 25.986.691 динара;
- 14.03.2013. дошло је до формирања бујичног таласа на свим водотоковима у Новом Пазару и то: реци Рашка, Јошаници, Бањској реци, Дежевској реци, Трнавици, као и на Јусуф потоку. Причињена је штета углавном на путној, водоводној, електро и ПТТ мрежи (око 400 претплатника је остало без сигнала). Настао је прекид у снабдевању водом насеља Мур због оштећења цевовода. Река Јошаница је однела неколико мањих импровизованих мостова. Поплаве су нанеле штету на: путу у Горњем Лугу, путу код „Адемовић компани“, путу Црновршани – Косуриће, речно корито Дежевске реке код Петрове цркве, 2 прелаза преко реке Трнавице у Горњој Трнави и на путу Мекића ка Адемовићима. Комисија је проценила штету на пољопривредним површинама у износу од 644.000 динара, на путној инфраструктури и речним коритима у износу од 56.523.980 динара и на грађевинским објектима у износу од 1.200.000 динара. Укупна процењена штета износила је око 120.000.000 динара;
- Мај 2014. јаке падавине су проузроковале брз и значајан пораст водостаја осам највећих река у западној, југозападној, централној и источној Србији. Бујичне поплаве су уништиле куће, мостове, делове саобраћајница, док су повећани водостаји река изазвали плављење како на градским, тако и на руралним подручјима. Поплављено је било и подручје Новог Пазара, долином реке Рашке због неуређености корита и бујичног карактера њених притока. На основу извештаја комисије оштећења су настала на:
  - 9 грађевинских објеката, са штетом од 22.570.000 динара;
  - 52 локална пута, са штетом од 20.295.000 динара;
  - 90,6 ха пољопривредног земљишта, са штетом од 18.000.000 динара.

Поплаве су проузроковале активирање 2 стара и 9 нових клизишта. Настала штета услед клизишта износила је око 290.200.000 динара.

- Март 2016. поплава је настала услед изливања реке Јошанице и бројних потока због чега је било угрожено неколико десетина кућа у насељима Јакља, Мур, Шутеновац, Трнава и Лукаре. Бујична поплава однела је један мост у изградњи на реци Рашка, који се налази код Кванташке пијаце. Вода је срушила и неколико импровизованих мостова на Јошаници. Надлежни су морали да сруше један импровизовани мост који је направио блокаду и довео до тога да се Јошаница излије и поплави околне куће. Поплављено је око 30 кућа. Становништво је евакуисано са угроженог подручја;
- У периоду од 7-9.11.2016. кише јаког интензитета проузроковале су велике поплаве на подручју Новог Пазара. У том периоду најугроженија места су била око реке Јошанице, где је вода угрожавала и један од монтажних мостова. Најтеже је било погођено насеље Јакље. Поплављено је неколико стотина кућа, уништен намештај, баште, дворишта, њиве, са великим штетним последицама по путну инфраструктуру, поготово на сеоским путевима. Вода се излила и у приградском насељу Мур, где је дошло до нарушавања проходности одређених саобраћајних праваца. Било је угрожено и насеље Јусуф поток, где је вода претила да се излије из корита. Услед изливања река Јошанице и Трнавице поплављено је око стотинак објеката. Река Јошаница се излила десном обалом, при чему је дошло до плављења кућа и других објеката, и однела неколико пешачких и монтажних мостова. Водена бујица је поплавила куће у насељима Мур, Шутеновац, Теремичиница и Јакља. Након елементарне непогоде (изливања река Јошанице и Рашке) Завод за ДДД „Висан“ у сарадњи са Заводом за јавно здравље Нови Пазар спровео је мере дезинфекције и дератизације на поплављеном подручју града Новог Пазара. Вишедневна акција обухватила је око 200 домаћинстава, кућа, окућница и дворишта, као и обале наведених река. На основу записника Комисије, поплаве су оштетиле 268 објеката различитог степена оштећења. Укупна процењена штета на 68,90 ha захваћеног пољопривредног земљишта износила је 826.800 динара. Од путне инфраструктуре оштећено је 150 локалних путева, дужине 231.206 m, са новчаном штетом од 204.425.288,40 динара;
- Дана 03.06.2019. год. услед великих атмосферских падавина дошло је до наглог пораста водостаја на рекама Јошаници, Рашки, Трнавици и Бањској реци. Одељење за ванредне ситуације и послове одбране је обишло све критичне тачке на којима је дошло до изливања река из корита, као што су неукоричени ток реке Јошанице у насељу Горњи Шутеновац од Искриног стадиона до насеља Мур и такође на неукорићеном делу реке Рашка у насељу Селаковац до викенд насеља Јерка. Стручне службе Градске управе Нови Пазар и јавних предузећа су изашле на терен како би прелиминарно процениле насталу штету по пријавама грађана у Центру за обавештавање и то су:
  - Уништена пољопривредна култура око 22 ha пољопривредног земљишта;
  - Уништено 60 путних праваца локалних и некатегорисаних путева укупне дужине 163.200 km;
  - Речни пропусти фи 1.000 у дужини од 200 m и пропусти фи 500 у дужини од 90 m;
  - Оштећени мостови 11 у дужини од 155 m;
  - Пријављених клизишта 7;
  - Пријављено привредних објеката 3;
  - Пријављених стамбених објеката 25.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Табела 67: Водотокови другог реда порушени/поплављени током поплава јуна 2019. године

Град	Назив објекта	Адреса објекта	Детаљнији опис објекта	Број корисника објекта	Да ли је обезбеђена техничка документација? 1 - Да; 2 - Не;	Напомена
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Трнава	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на реци Трнавици стационажа 2+100,00	15.000 становника	Да-елaborат антиерозивних радова одржавања	Потребно хитно отпушавање преливних отвора у тело регулационе преграде ради спречавања обрушавања постојеће преграде од повећања нивоа воде у корито реке Трнавице
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Избице Новопазарска Бања	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на реци Трнавици стационажа 3+500,00	10.000 становника	Да-елaborат антиерозивних радова одржавања	Због туристичке сезоне у току, нефункционисање ове рег. преграде доћи ће до угрожености специјалне болнице у Новопазарској Бањи
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Себецево	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на реци Себецево стационажа 2+500,00	5.000 становника	Да-елaborат антиерозивних радова одржавања	Угроженост излетишта „Пасариста“ и историјског насеља „Рас“
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Селаковац	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на нерегулисаном Јусуф потоку стационажа 1+950,00 од улива у реку Рашку	32.000 становника	Да-елaborат антиерозивних радова одржавања	Угроженост регионалног пута Нови Пазар-Сјеница и насеља Селаковац од ул. 408-415

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Град	Назив објекта	Адреса објекта	Детаљнији опис објекта	Број корисника објекта	Да ли је обезбеђена техничка документација? 1 - Да; 2 - Не;	Напомена
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Мур-Бајевица-Лукар-Зуњице	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на реци Јошаници стационажа 6+500,00	12.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Заштита магистралног пута М22Нови Пазар-Рибарице
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Поток-центар	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде и евакуатора 1+750,00	25.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Угроженост самог центра града
Нови Пазар	Регулациона преграда	Насеље Постоје-пут Нови Пазар - Рашка	Чишћење вучног наноса постојеће регулационе преграде на реци Јова стационажа 4+500,00	15.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Појава клизишта дуж локалног и мад. пута
Нови Пазар	Нерегулисан о корито реке Јошанице	Насеље Мур-стадион у Шутеновац	Санација каменим набацајем обрушених обала корита реке Јошанице дуж кејске саобраћајнице у дужини Л=3.700m	15.000 становника	Не	Корићење само једног здравог камена
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Рајчиноваћке реке	Рајчиновићка бања- Хотел Рај-М8	Санација обрушеног локалног пута дуж десне обала корита Рајчиноваћке реке у дужини од Л=900 m	3.500 становника	Не	Прилазник пут туристичком насељу
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Војковачког потока	Ул.Војковачка -насеље Шутеновац крак изнад уливне	Чишћење нер.корита од отпада и вучног наноса Л=1.600m	10.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Потребни хитни регулациони радови због плављења асф.улица у подножју Шутеновачког брда

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojni Inovacioni Sistem doo

Град	Назив објекта	Адреса објекта	Детаљнији опис објекта	Број корисника објекта	Да ли је обезбеђена техничка документација? 1 - Да; 2 - Не;	Напомена
		грађевине				
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Подбјељског потока	Пасино Гувно-Хотково-кућа Суљевици	Чишћење нер.корита од отпада вучног наноса $L=1.600m$	12.000 становника	Не	Потребноизмештање трасе потока
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Шестовског потока	Деције Обданиште-ул.Е. Хадовића-шахт АБ	Чишћење нер.корита од отпада И вучног наноса $L=600m$	10.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Заштита кружне раскрснице насеља Шестово
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Параловског потока	Силоси-М22-насеље Паралово-ул. Иве Андрића	Чишћење нер.корита од отпада и вучног наноса $L=1.750m$	13.000 становника	Не	
Нови Пазар	Нерегулисан о корито Јусуф потока	Ул. 412-мост ул. Дубровачка	Чишћење нер.корита од отпада и вучног наноса $L=850mm$	8.000 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	Нон-стоп плављење регионалног пута Нови Пазар-Сјеница
Нови Пазар	Нерегулисан о корито реке Загуљаце	Мост -ПС насеље Загуљача-Јакља	Чишћење нер.корита од отпада и вучног наноса $L=1.600m$	4.500 становника	Да-елаборат антиерозивних радова одржавања	
Нови Пазар	Регулисано корито реке Јошанице	Мост Јакљаушће реке Трнавице у Јошаницу	Санација настале јаружасте ерозије озиданог дна регулисаног корита у дужини $L=800 m$	3.500 становника	Да-ГП регулације изведеног стања	Хитна заштита постојећег корита од даље дубинске ерозије

3.4 Изграђеност система заштите од поплаве

Ради спречавања поплава и штетног деловања поплавних вода граде се и одржавају заштитне водне грађевине и обављају заштитни радови. Заштитна инфраструктура за заштиту становника и материјалних добара од поплава се односи на:

- Заштитне бране;
- Обалоутврде дуж корита река;
- Одбрамбене насипе;
- Ретенције (за регулисање режима водотока);
- Покретне панеле за заштиту приобаља.

Заштитни радови се односе на пошумљавање, затрављивање, терасирање, чишћење корита, спровођење мера заштите забрана или ограничење сече дрвећа, забрана или ограничење вађења песка, шљунка, начин коришћења пољопривредног земљишта и др.

У зависности од степена опасности, одбрана од поплава се организује и спроводи према следећим фазама:

1. Редовна одбрана од поплава се проглашава када су заштитни објекти угрожени услед високог водостаја;
Критеријум: Припрема за одбрану и најава поплавне кише.
Мере у току редовне одбране: предузимају се мере осматрања и праћења кретања водостаја, стања заштитних објеката и по потреби мере неопходне за спречавање нежељених појава.
2. Ванредна одбрана од поплава од спољних вода на бујичним водотоковима проглашава се када се најаве или су у току екстремно јаки пљускови или нагло топљење снега и када се очекује пораст протока бујичне поплаве и пробој одбрамбених насипа.
Мере у току ванредне одбране од бујичних поплава: предузимају се мере непрекидног осматрања, обавештавања (Центар за обавештавање и узбуђивање) и упозоравање локалне самоуправе и јавности на опасност од поплава, а непосредно након бујичне воде предузимају се неопходне мере на отклањању последица у водотоку и на поплавленим објектима.

Одбрану од поплава на деоницама водотокова II реда проглашава и укида Градски штаб за ванредне ситуације града Новог Пазара, а у складу са условима и критеријумима утврђеним Оперативним планом одбране од поплава за 2021. годину. За евидентирање поплавних догађаја на територији града Новог Пазара задужено је Одељење за ванредне ситуације и послове одбране Градске управе Нови Пазар.

Градски штаб за ванредне ситуације на територији града Новог Пазара у контакту са повереницима (председницима МЗ) и преко Оперативног центра за обавештавање и Одељења за ванредне ситуације и послове одбране прикупља информације о могућности настанка поплава на одређеној деоници. Када се најављују веће количине падавина и могућност настанка поплава на одређеној локацији, командант Градског штаба за ванредне ситуације ангажује стручни тим за одбрану од поплава, који у срадњи са оперативом предузећа које је задужено за обезбеђење алата, материјала, опреме и механизације, организује одбрану од поплава на одређеној локацији. Одбрана од поплава се састоји од радова на подизању насипа од земље, односно цакова пуњених песком, чишћењу критичних деоница, чишћењу затворених профила мостова, уклањању стабала у профилу водотокова и друго. С` обзиром на могућности складиштења потребног материјала за изразу насипа као први корак треба предузети довоз

материјала из најближег позајмишта или депоније. У случају потребе за већим бројем ангажованих лица, стручни тим даје предлог о ангажовању додатног људства у месним заједницама.

Табела 68: Критеријуми за проглашење одбране од поплава и ванредне ситуације

ВОДОТОК 1. реда 2. реда	Локација осматрачког места	Критеријум: Меродавни водостаја у зони водених објеката	Критеријум: Меродавна појава на неуређеним деоницама без водених објеката	Задужени субјекат/лице за осматрање и обавештавање
РАШКА (вода 1. реда)				
Водени објекат	Мост на реци ка Циглани	1 m од основе моста	Носи огромно растиње и отпад	Главни повереник МЗ Пожега
Неуређена деоница без водених објеката	Мост на Пазаришту који води ка Тутину	0,8 m до основе моста	Носи грање и отпад	Главни повереник МЗ Пожега
ЉУДСКА РЕКА (вода 1. реда)				
Водени објекат				
Неуређена деоница без водених објеката	Мост код хотела „Илица“	0,8 m до основе моста	Носи велико растиње и отпад	Главни повереник МЗ Пожега
РЕКА ЈОШАНИЦА (вода 1. реда)				
Водени објекат	Мост код ресторана „Босна“	0,5 m до основе моста	Носи дрвеће и други отпад	Главни повереник МЗ Мур
Неуређена деоница без водених објеката	Џамија у Муру	0,8 m до основе моста	Носи дрвеће и други отпад	Главни повереник МЗ Мур
ИЗБИЧКА (воде 2. реда)				
Водени објекат	Фабрика конфекције „УТИП“	Бањска петља 0,7 m до основе моста		Главни повереник МЗ Трнава
Неуређена деоница без водених објеката	Црква у селу Избице	Новопазарска бања 1 m до основе моста		Главни повереник МЗ Трнава
ДЕЖЕВСКА (воде 2. реда)				
Водени објекат				
Неуређена деоница без водених објеката	ИГМ „Слога“	0,5 m до основе моста	Носи отпад и дрвеће из корита	Главни повереник МЗ Дежева
ТРНАВИЦА (воде 2. реда)				
Водени објекат				
Неуређена деоница без водених објеката	ПП „Брос“ ул. Руђера Бошковића	0,7 m од основе моста	Носи отпад и дрвеће	Главни повереник МЗ Трнава
ТУШИМСКА РЕКА (воде 2. реда)				
Водени објекат				
Неуређена деоница без водених објеката	Мост у селу Тушимља	Ниво воде 0,5 m до основе моста	Ношење дрвећа и осталог матер.	Главни повереник МЗ Дежева

3.5 Густина насељености и величина животињског фонда

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника од тога у самом граду живи 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Највише становника живи у селима средње величине (од 500-1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

Према подацима о досадашњим поплавама на територији града, највише су била угрожена следећа насеља: Мур, Јакља, Трнава, Ђериминциница и Шутеновац. Велике последице настају у градском и приградском делу Новог Пазара услед подизања нивоа вододстаја реке Рашке и њених притока. Број становника у насељима која су подложна плављењу:

- Мур: 4.169 становника;
- Трнава: 946 становника;
- Постење: 3.930 становника;
- Градско насеље Нови Пазар: око 66.527 становника.

Табела 69: Величина животињског фонда

Говеда	9.645
Свиње	6.825
Овце	16.091
Козе	1.576
Стока на испаша	2.347
Коњи	194
Кокоши	47.853
Ђурке	765
Гуске	169
Остала живина	496
Кошнице пчела	6.657

3.6 Процена могућих штетних последица будућих поплава на људско здравље, животну средину, културно наслеђе и привредну активност

Појава великих вода је последица већих интензивних падавина, наглог отапања снега, изразитијег нагиба терена, меандрирања свих равничарских токова у речној мрежи, постојања повећаних ерозивних процеса и уништавања шумског покривача, што значи да највећи део ових вода протекне у виду поплавних таласа, који су у стању да у најкраћем року и мање речне токове претворе у рушилачке бујице и ерозионе процесе (нанос, клизишта, одрони...) које могу угрозити људске животе и материјална добра.

3.7 Ефикасност изграђених објеката за заштиту од поплава

Да би се штете услед поплава свеле на најмању могућу меру потребно је радити на разрешењу урбанистичких проблема насеља, предузимању превентивних мера за обезбеђење и заштиту становништва и комплетне инфраструктуре.

Превентивне мере на заштити од поплава које се могу редовно примењивати јесу:

- Редовно одржавање канала и пропуста на свим критичним местима;

- Редовно одржавање (чишћење) канала, брана за пријем поплавног таласа, пропуста и других објеката који служе за одвођење сувишних атмосферских вода испред стамбених, пословних и других зграда, дворишта и пољопривредног земљишта;
- Забрана бацања отпада и друге врсте депоновања материјала у речна корита, потоке, долине и других местима која служе намени природног отицања атмосферске воде;
- Сечење и уклањање растиња из корита река;
- Планска употреба водних објеката и експлоатација песка.

Редовна примена превентивних мера доводи до смањења потенцијалне могућности плављења пољопривредних површина и грађевинских објеката, ако се настави одржавање постојећих река и бујичних потока може се значајно утицати на смањење ризика од евентуалних поплава.

Река Рашка са притокама Јошаница, Дежевска и Бањска је највећи и, у водопривредном смислу, најзначајнији речни ток који пролази кроз територију града Новог Пазара. Река је регулисана у самом језгру града у дужини од 4,90 km. Узводно до главног моста у Лугу до насеља Пазариште, у дужини од око 5 km, са регулисаним ушћем леве притоке Бањске реке 0,15 km и регулисаним коритом леве притоке Дежевске реке са обостраним заштитним зидом (2x0,062 km) 1,24 km, укупно 6,39 km. Регулисани део корита је поплочан каменом, као и шеталишта на обе обале. Због благог пада корита долазидо таложења каменог материјала које доносе притоке па је потребно чешће чишћење корита и изношење материјала.

Одбрана од поплава града Новог Пазара за воде II реда предвиђена је за следеће водотокове.

- Река Јошаница;
- Избичка река;
- Дежевска река;
- Река Трнавица;
- Тушимска река;
- Себечевска река;
- Лечанска река;
- Јусуф поток;
- Параловски поток.

3.8 Слабе тачке у систему заштите од штетног дејства вода на водотоковима првог и другог реда

Да би се смањило штетно дејство вода и да би последице изазване плављењем биле што мање, неопходно је предузети одређене превентивне мере одбране од поплава и то:

- Стално радити на повећању степена сигурности одбране од поплава;
- Изградња мањих устава и нових брана за пријем поплавног таласа;
- Стално радити на пошумљавању голети;
- Предузимање мера на чишћењу речних корита и потока од наноса и растиња разних врста;
- Одржавање и унапређење система осматрања, веза и информација;
- Обезбедити да се у поступку израде и доношења урбанистичких планова, одреде општи и посебни услови за заштиту од непогода и поплава;
- Кроз урбанистичко уређење простора и насеља, предвидети и мере за заштиту живота и здравља људи, као и материјалних добара од поплава, како у рату, тако и у миру;
- Извођење недостајућих одбрамбених насипа и одржавање постојећих;

- Изградња мостова и пропуста са већом пропусном моћи;
- Оспособљавање грађана за заштиту и спасавање од поплава, кроз личну и узајамну заштиту;
- Оспособљавање предузећа од интереса за заштиту и спасавање од поплава и уношење њихових задатака у планове одбране;
- Оспособљавање јединица цивилне заштите;
- Израда планова заштите и спасавања од поплава.

3.9 Положај насељених области - подручја привредних активности

Насељеност на територији Новог Пазара условљена је географским положајем, друштвено - економским кретањима и развојем, променама условљених кретањем укупног броја становника и њихове социјално-економске структуре, као и инфраструктурним развојем.

На територији града Новог Пазара, најмањи део територије чине урбане средине, које су карактеристичне за градски део насеља. У градском делу насеља сконцентрисани су инфраструктурни објекти од јавног, културног и привредног значаја. Док се у руралним подручјима, која бележе већу заступљеност на територији града, налазе објекти стамбеног карактера у виду кућа и зграда мањих капацитета, као и објекти за потребе пољопривреде и сточарства. Заступљена су насеља збијеног и разбијеног типа, при чему је већа концентрација становништва у градским насељима, а сеоска насеља карактерише неравномерна насељеност.

Урбана површина заузима простор од 32 km². Насељеност урбане зоне износи 66.527 становника. Рурални део заузима 710 km² са насељеношћу од 33.883 становника. Велика насељеност је заступљена око водених токова, што у периодима великих вода и поплава доводи у опасност велики број становништва.

У граду Нови Пазар постоје 4 индустријске или радне зоне:

- I зона Северна, 1 - 4 km удаљена од града;
- II зона долина Трнавице, 1 - 3 km удаљена од града;
- III зона долина Јошанице, 2 - 4 km удаљена од града;
- IV зона потез Доховиће, 4 - 6 km удаљена од града.

Положај индустријских зона је неповољан у периодима поплавних таласа. Због некомплетне уређености речних обала могуће је достизање воденог таласа и до индустријских зона, као и привредних објеката у градском језгру.

3.10 Дугорочни развој укључујући утицаје климатских промена на појаву поплава

Према 4. извештају Међувладиног панела о климатским променама (IPCC, 2007) Европа је издвојена као један од региона посебно осетљивих на климатске промене. Према сценарију СИНТА пројекта, резултати модела показују знатно топлију климу у овом веку, нарочито током летњих месеци и мању количину падавина, посебно у медитеранском делу европског континента. У Србији се, по овим резултатима, очекује изразито смањење падавина током летњег периода, мање смањење просечних падавина током јесени, док се током зиме и пролећа очекује повећање.

У склопу евидентираних климатских промена, поплаве представљају само једну од њихових манифестација. Промене шеме простирања, трајања, интензитета падавина и сушних периода указују на промене у укупним улазним подацима у једначину биланса вода. Према

досадашњим подацима, годишње суме падавина нису се промениле у већем обиму, али су њихови екстреми постали изразитији и чешћи. Због тога је веома значајно обухватити утицај климатских промена.

По свом карактеру и досадашњим негативним искуствима река Рашка и њене притоке ће и у наредном периоду представљати озбиљну претњу за људе, материјална добра и животну средину у Новом Пазару.

3.11 Могућност генерисања других опасности

Услед поплава угрожена су привредна друштва и постројења које се налазе у поплавном подручју. Постоји и могућност оштећења електричних инсталација и настанка пожара. Поплаве врло често утичу на настанак нових и активирање већ постојећих клизишта. Такође, могуће су појаве епидемија и болести животиња. Последице настале услед поплава могу нарушити нормалне услове за живот и рад, као и обављање привредних активности. Може доћи до контаминације и загађења воде за пиће, као и оштећења канализационих и одводних цеви и канала. Услед оштећења саобраћајне инфраструктуре може доћи до одсечености одређених насеља на територији града при чему настаје проблем снабдевања угроженог становништва основним животним намирницама.

3.12 Могући развој догађаја (сценарио)

3.12.1 Највероватнији нежељени догађај

Табела 70: Сценарио

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности Поплаве • Опис опасности Поплаве су појаве неуобичајено велике количине воде на одређеним местима због деловања природних сила (велика количина падавина) или других узрока као што је попуштање или рушење брана, било вештачких било природних, насталих загађивањем (прегађивањем) река услед клижења или одроњавања, ратних разарања, и сл.
<p>Појављивање</p>	<p>До појаве поплаве долази на територији града Новог Пазара. Услед обилних падавина долази до пораста водостаја на притокама реке Рашке, што доводи до плављења околних површина. Притоке реке Рашке су бујичног карактера па доводе до пораста нивоа воде у истоименој реци, са највећом тачком критичности на самом ушћу, као и на местима плитких и неуређених речних обала. Најугроженија места су око реке Јошанице.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Плавни талас захвата делове територије града, односно насеља која се налазе у непосредној близини реке, а најугроженије локације су Јакља, Мур, Шутеновац, Трнава и Лукаре. Поплављено је пољопривредно земљиште, укључујући и плављење великог броја стамбених и помоћних објеката, а набујала река угрожава и део становништва.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Интензивне кишне падавине као и топљење снега доводе до бујања потока и мањих река које даље условљавају пораст водостаја у долином делу и на ушћу са реком Рашком. Падавине већег интензитета повећавају брзину и количину протока водене</p>

	масе, са повећаним ризиком изливања.
Време	До настајања поплаве долази 15. марта 2026. године услед вишедневних атмосферских падавина. У наредним данима ниво воде се повећава, и таква ситуација траје 6 дана, након чега долази до повлачења река у речно корито.
Ток	<p>Дани са интензивним кишним падавинама и топљење снега током марта доводе до бујања и повећања нивоа водостаја реке Рашке и њених притока. Долази до стварања велике водене масе у коритима долинских река са тенденцијом изливања и плављења околних површина. Даноноћно падање кише, умереног интензитета у току наредног дана доводи до пораста водостаја на рекама. Велика коинциденција вода (киша, топљење снега, подземне и отпадне воде) прозрокује плављење површина на небрањеним и неуређеним обалама реке Рашке и њеним притокама, са задржавањем воде на поплавленим подручјима до 6 дана.</p> <p>Набујале реке плаве пољопривредне површине, путеве, стамбене и помоћне објекте и дворишта, носећи са собом велике количине муља, блата, камења. Велика количина воде са собом носи и различите грађевинске материјале, који додатно наносе штету пољопривреди и инфраструктури. Пораст водостаја забележен је на свим рекама на територији града. Најугроженија места су око реке Јошанице.</p> <p>Због новонастале ситуације, у сталном је заседању Градски штаб за ванредне ситуације Новог Пазара, али за сада нема потребе за проглашавањем ванредне ситуације. Градоначелник, са оперативом предузећа које је задужено за обезбеђење алата, материјала, опреме и механизације организује одбрану од поплава на угроженим локацијама. Мобилисани су сви капацитети јавних предузећа, екипе су одмах изашле на терен како би постављањем џакова са песком зауставили даља изливања. Све време трајања активности на одбрани од поплава, руководиоца одбране је у контакту са Командантом Градског штаба за ванредне ситуације. Градски штаб за ванредне ситуације апелује на све власнике стамбених и пословних објеката који су у близини река да измeste све ствари из потенцијално угрожених објеката. Грађани се упозоравају да буду додатно опрезни приликом преласка преко мостова, као и да деца преко мостова иду уз обавезну пратњу.</p> <p>Локални путеви се санирају колико то околности дозвољавају, како би били проходни за пролаз спасилачких јединица и транспорт најугроженијих. Локална полиција се ангажује на регулisaњу саобраћаја. Најугрожена насеља су Јакља, Мур, Шутеновац, Трнава и Лукаре где је потребно евакуисати угрожена домаћинства. Нема животно угроженог становништва, док за поједина лица је потребна евакуација, и пружање неопходне медицинске и социјалне помоћи. Укупан број људи захваћен опасношћу је 75. Поједини објекти за чување стоке и пољопривредних добара су поплавлени, и потребно је извршити евакуацију угрожених грла. Укупан број грла које треба евакуисати је 45. Вода је продрла у привредне објекте, носила је мостове, аутомобиле и стоку. Сви путеви поред водотока су оштећени. Поплављен је и велики број улица и међумесних путева, па су поједина насеља одсечена од остатка територије града Новог Пазара. Бујица је однела неколико пешачких и монтажних мостова. Долази до повремених нарушавања стабилности у функционисању снабдевања електричном енергијом.</p> <p>У активностима на одбрани од даљег ширења поплавног таласа учествују грађани –</p>

	<p>волонтери, припадници Јединице цивилне заштите опште намене, екипе Ватрогасно – спасилачке јединице који такође раде на евакуацији становништва из угрожених подручја. У активностима збрињавања и пружања помоћи угроженом становништву учествују Црвени крст и Центар за социјални рад. Активности Црвеног крста се односе на обезбеђивање средстава за хигијену и дезинфекцију, хране и пијаће воде, одеће и обуће, као и пружање психолошке подршке угроженима. Већина становника се евакуише у прихватне центре који су распоређени на подручју града. Након престанка падавина, вода је почела полако да се повлачи у корита, остављајући за собом велике количине муља, блата, грања и осталог материјала по ливадама, ораницама, кућама и окућницама. До повлачења изливане воде, долази после 6 дана. Након повучене воде у своје речно корито, на лице места излази комисија и надлежне службе, како би се установила штета, санирали објекти, путна и друга инфраструктура, и да се што је брже могуће све оспособи за нормално функционисање. Вода се у потпуности повукла у речно корито 21. марта, па су надлежне комуналне службе изашле на терен како би се санирале последице и што пре омогућио повратак евакуисаних у своје домове.</p>
Трајање	<p>Опасност од поплаве траје 6 дана, а најкритичнији је први дан при налету велике количине воде која прелази ниво речних корита и плави околне површине. Након интензивних кишних падавина током три дана, које су довеле до изливања река и борбе са поплавним таласом у трајању од пет дана, уследила је стагнација водостаја и престанак опасности. Након повратка река у корита, приступа се предузимању мера и активности на санацији настале штете. Поплаве захватају значајне површине под пољопривредним културама, укључујући плавлeње објеката, смештајних сточних капацитета и саобраћајница у близини водотока.</p> <p>Утицај наштићене вредности</p> <p>Након обилних падавина на територији града Новог Пазара долази до изливања Јошаничке реке. Вода је продрла у објекте, различите намене, и нанела велику штету подрумским и приземним просторијама, плавећи подове и намештај, оштећујући уређаје, белу технику, зидове и фасаду. Укупан број људи захваћен опасношћу је 75. Нема страдалих, ни теже и лакше повређених лица. Становништво услед поплаве постаје психички растројено услед губитка имовине и других вредности, па сарадња са екипама за спасавање бива ослабљена. Заступљен је страх, неизвесност и непромишљено поступање. Велики број аутомобила се налази под водом. Од животињског фонда угрожена је само живина, док је понека сточна грла потребно евакуисати. Укупан број евакуисаних грла је 45. Штетне последице настају на стамбеним и помоћним објектима, као и објектима привредних друштава. Оштећења настају на 25 стамбених и 10 помоћних објеката. Долази и до оштећења појединих цевовода и више десетина водоводних прикључака у стамбеним објектима. Дошло је до повремениг нарушавања стабилности у функционисању снабдевања електричном енергијом. Поплављено је и обрадиво пољопривредно земљиште.</p> <p>Након повлачења воде, велики проблем представљају наноси муља, шљунка и другог отпада на пољопривредним површинама и путевима. Бујице су однеле оранични слој и наносима затрпале део плодних површина, а за стварање нове ораничне подлоге биће потребно више година, што представља дугогодишњи будући проблем.</p> <p>Поплавни талас изазива прекид саобраћаја на деоници државног пут IV реда бр. 22</p>

	<p>због потребе рашчишћавања наноса и водених пропуста, као и на локалним путевима.</p> <p>Након повлачења воде остају велике количине муља, грања, смећа и другог отпада, па је неопходно спровести активности рашчишћавања терена за шта се ангажују екипе комуналних предузећа, Завод за јавно здравље Нови Пазар, ветеринарске станице.</p>		
Рана најава	<p>Ради остваривања ране најаве о опасностима од поплава неопходно је континуирано праћење хидро-метеоролошких прилика и њихов утицај на пораст нивоа водостаја у речним коритима. Континуирано праћење количине падавина и повећања нивоа воде у коритима река омогућава благовремено обавештавање становништва о опасностима. Раној најави својим радом доприносе хидролошке и метеоролошке станице на овом подручју.</p>		
Припремљеност	<p>Становништво је делимично припремљено за долазећу опасност. Међутим, становништво није могло бити припремљено да сачува своје пољопривредне површине уколико дође до поплава. Једини начин како се плављење ораница, башта и воћњака могло предупредити јесте да се не засаде на местима која могу бити потенцијално угрожена. Сточни фонд је у великој мери сачуван и евакуисан у већ постојеће објекте у оближњим местима. Исто тако, органи локалне самоуправе су делимично припремљени на опасност од поплава. Услед лоших метеоролошких услова (дуготрајне и интензивне кишне падавине) који доприносе порасту водостаја река на територији града Новог Пазара, приступило се припреми надлежних служби за реаговање у ванредним ситуацијама. Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање стављају на располагање своје снаге и средства, односно људство, опрему и механизацију.</p>		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	/
		- евакуисани	75
		- збринути	/
		- расељени	/
		Укупно	75
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- трошкови евакуације људи	30.000
		- трошкови евакуације животиња	20.000
- штета на стамбеним и помоћним објектима, и привредним објектима		50.000.000	
- штета на пољопривредним површинама		16.000.000	
- асанација терена		3.000.000	
- уређење речних токова		4.500.000	
- чишћење наноса и водених пропуста на државном путу		1.200.000	
- штета на моторним возилима		3.500.000	
	Укупни трошкови	78.250.000	
	Процент штете у односу на буџет	2,21%	

	Града	
Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:	
	- оштећење енергетског система	5.000.000
	- оштећење водоводне мреже	6.000.000
	- оштећење путева	4.600.000
	Укупни трошкови	15.600.000
	Процент штете у односу на буџет Града	0,44%
Генерисање других опасности	Настала поплава није довела до генерисања других опасности.	
Референтни инциденти	<p>Евидентиране поплаве на подручју Новог Пазара:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Нови Пазар је задесила велика поплава 1979. године, међутим нема података о размерама поплављеног подручја као ни штети; – 22/23.02 и 23/24.03.2006. године поплаве на подручју Новог Пазара начиниле су штету од 32.000.000 динара, а укупна штета укључујући и клизишта која су накнадно наступила, износила је 198.000.000 динара; – 04.06.2007. године поплаве су проузроковале штету од 25.667.000 динара; – 07.11.2009. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним културама, путној инфраструктури и речним коритима у износу око 12.000.000 динара; – 18.02.2010. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним површинама у износу од 2.000.000 динара; – 01.03.2010. године поплаве су нанеле штету пољопривредним културама у износу 2.500.000 динара; – 20.04.2010. настале су поплаве мањег интензитета; – 18.07.2010. поплаве су начиниле штету на грађевинским објектима и путној инфраструктури у износу од око 2.500.000 динара. Оштећења су настала на канализационој мрежи у самом центру града; – 23.05.2011. поплаве су настале на подручју насеља Трнава, Териминциница и Шутеновац; – 24.07.2012. године у поподневним часовима услед јаке кише праћене јаким ветром дошло је од изливања потока на периферији града и изливања кишне и фекалне канализације на више места у самом језгру града, при чему је причињена знатна материјална штета како на објектима тако и на путној инфраструктури. Највеће штетне последице настале су на три локације: насеље Мур, улица 1. мај и улица Гаврила Принципа; – 14.03.2013. дошло је до формирања бујичног таласа на свим водотоковима у Новом Пазару и то: реци Рашка, Јошаници, Бањској реци, Дежевској реци, Трнавици, као и на Јусуф потоку; – Мај 2014. јаке падавине су проузроковале брз и значајан пораст водостаја осам највећих река у западној, југозападној, централној и источној Србији; – Март 2016. поплава је настала услед изливања реке Јошанице и бројних потока због чега је било угрожено неколико десетина кућа у насељима Јакља, Мур, Шутеновац, Трнава и Лукаре; – У периоду од 7-9.11.2016. кише јаког интензитета проузроковале су велике поплаве на подручју Новог Пазара. У том периоду најугроженија места су	

	<p>била око реке Јошанице, где је вода угрожавала и један од монтажних мостова;</p> <p>– Дана 03.06.2019. год. услед великих атмосферских падавина дошло је до наглог пораста водостаја на рекама Јошаница, Рашки, Трнавици и Бањској реци.</p>
Информисање јавности	<p>Ради редовног и прецизног информисања јавности неопходна је добра сарадња између метеоролошких и хидролошких станица, као и праћење стања, размена и објављивање хидро-метеоролошких података. Праћење режима површинских вода остварује се на хидролошким станицама на водама I реда. У сарадњи са метеоролошким станицом, добијају се подаци о метеоролошким приликама на територији града Новог Пазара, које могу имати утицај на ниво водостаја и промену стања на речним токовима. Путем средстава јавног информисања (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције), а на основу прикупљених података, становништво се обавештава како би се правремено припремили за могући наилазак опасности.</p>

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката поплава на територији града Новог Пазара 1 догађај у интервалу 1-2 године.

Табела 71: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	X
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 72: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	X
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

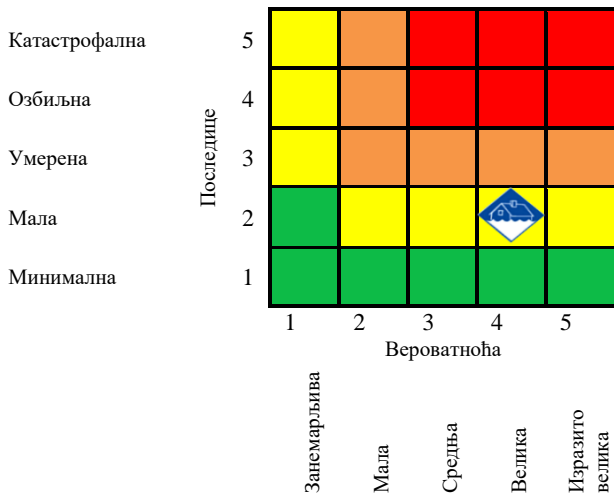
Табела 73: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	X
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

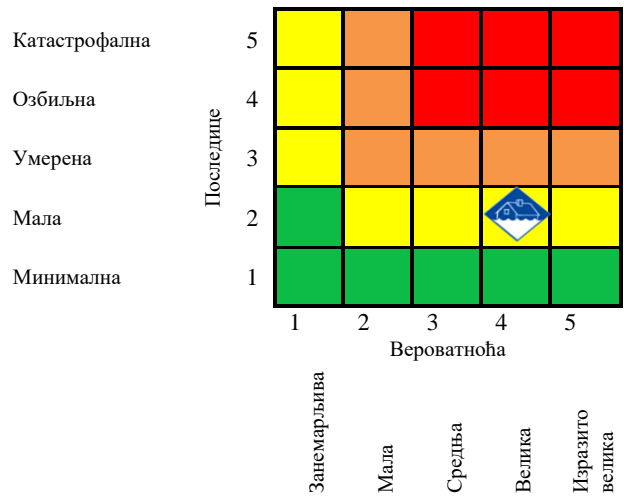
Табела 74: Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	X
2	Мала	1– 3% буџета	
3	Умерена	3 – 5% буџета	
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

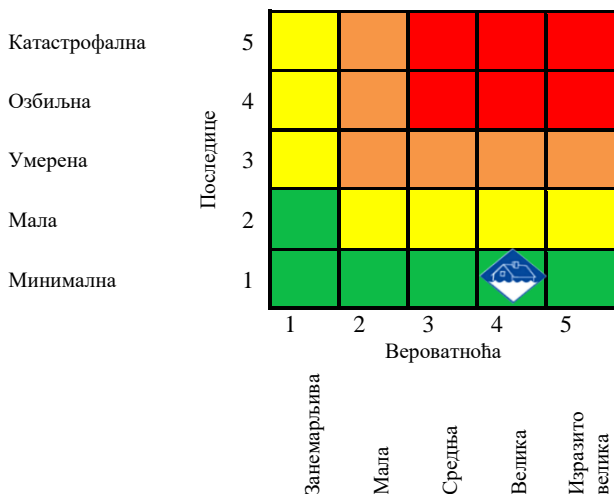
Матрица 1: Ризик по живот и здравље људи

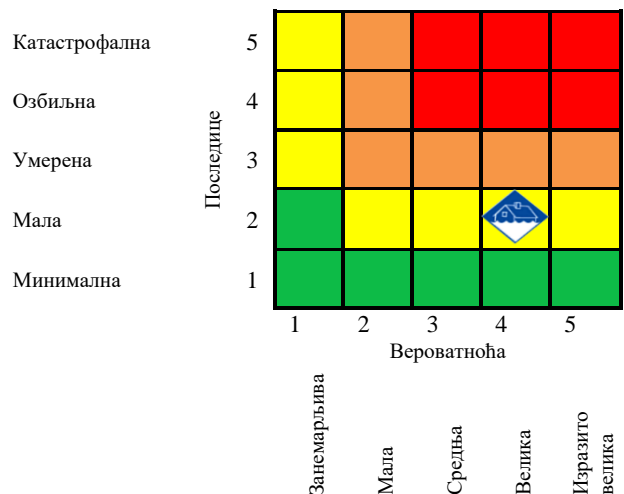
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Матрица 4: Укупан ризик

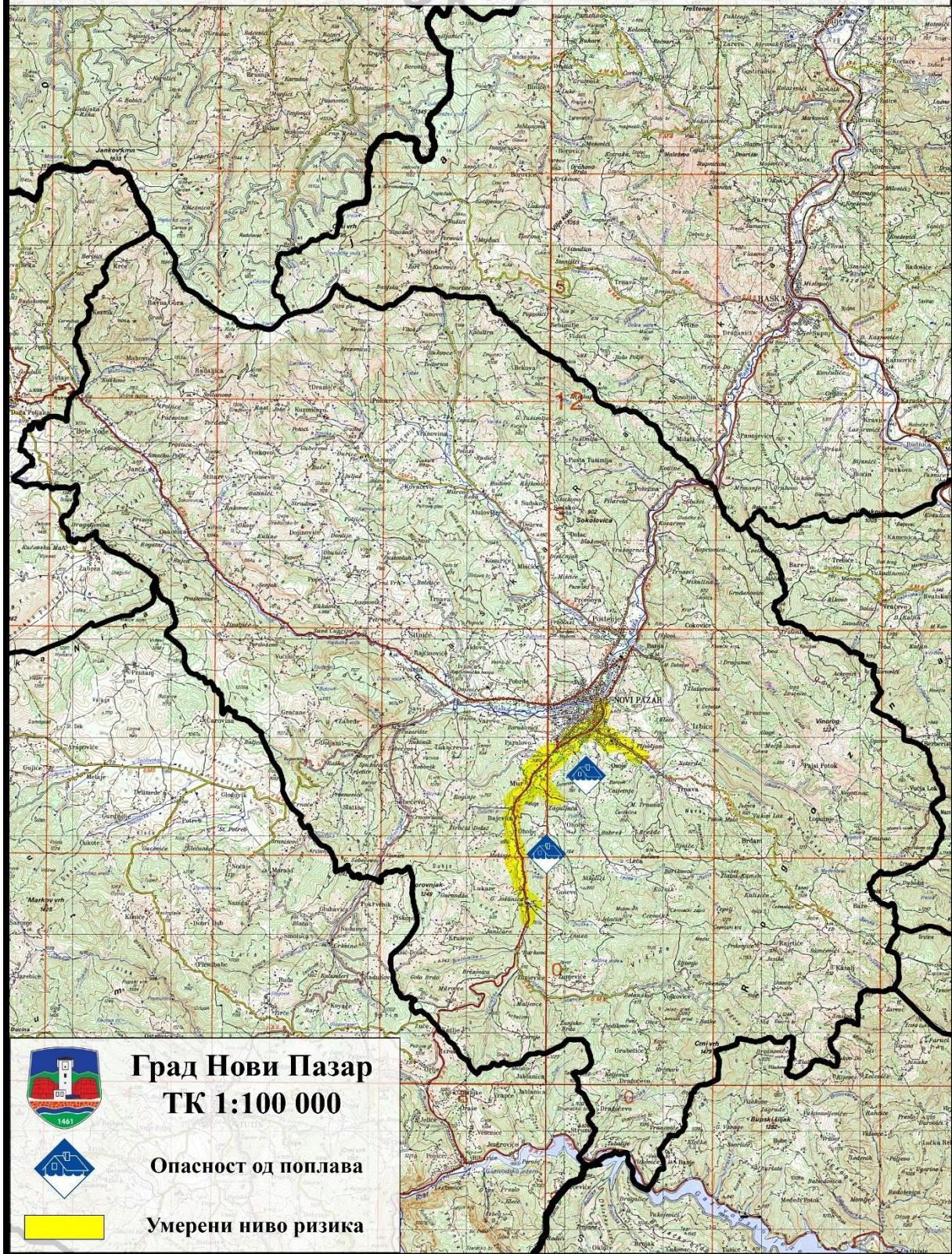

Табела 75: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од поплава **УМЕРЕН**, што значи да је ризик **ПРИХВАТЉИВ**.

Карта ризика од поплава највероватнији нежељени догађај

3.12.2 Нежељени догађај са најтежим могућим последицама

Табела 76: Сценарио

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <i>Поплаве</i> • Опис опасности <p>Поплаве су појаве неуобичајено велике количине воде на одређеним местима због деловања природних сила (велика количина падавина) или других узрока као што је попуштање или рушење брана, било вештачких било природних, насталих заграђивањем (преграђивањем) река услед клижења или одроњавања, ратних разарања, и сл.</p>
<p>Појављивање</p>	<p>Услед већег броја кишних дана широм Србије у априлу месецу, долази до пораста водостаја на свим речним токовима на територији државе, а самим тим и на територији града Новог Пазара. До повећања нивоа воде долази на реци Рашки, услед уливања великог броја притока (Јошаничка, Трнавска, Дежевска, Избичка река, Шестовски поток).</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Плавни талас захвата делове територија неколико насељених места: Постење, Прћенова, Бања, Мур, Паралово, Побрђе, као и само градско насеље Нови Пазар. Набујала река Рашка плави значајан део града и угрожава велики део становништва, а поплавлjen је велики број пољопривредног земљишта, укључујући и плављење великог броја стамбених и привредних објеката.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Услед обилних падавина у кратком временском периоду долази до пораста водостаја на притокама реке Рашке што доводи до проглашења редовне одбране од поплава. Услед повећања водене масе долази и до повећања брзине протока, при чему поједине реке попримају бујични карактер. Вода је у рекама достигла ниво ванредне одбране од поплава и прети да премаши највиши забележен ниво плавног таласа.</p>
<p>Време</p>	<p>До настајања поплава у месецу априлу долази услед вишедневних обилних падавина. Киша је са падањем почела 31.3.2040. године, око 10 часова, и падала је 6 дана што је довело до изручивања велике количине падавина на територију града Новог Пазара.</p>
<p>Ток</p>	<p>Услед обилних падавина у кратком временском периоду долази до пораста водостаја реке Рашке. Велики пораст водостаја на притокама реке Рашке проузрокује проглашење редовне одбране од поплава 2.4.2040. године. Како обилне падавине не престају, 3.4.2040. долази до проглашења ванредне одбране од поплава услед повећаног водостаја реке Рашке. Истог дана, на предлог Градског штаба за ванредне ситуације градоначелник Града Новог Пазара доноси Одлуку о увођењу ванредне ситуације за територију града Новог Пазара.</p> <p>Услед ванредне ситуације ангажована су сва лица, организације, установе, јавна предузећа и органи Града Новог Пазара ради спречавања плављења на територији града. Набујале реке плаве пољопривредне површине, путеве, стамбене и помоћне објекте, као и привредне објекте, уништавају мостове, и наносе седименте у дворишта. Причињена је штета на путној, водоводној, електро и ПТТ мрежи (око 500 претплатника је остало без сигнала). Настао је прекид у снабдевању водом због оштећења цевовода. Река Јошаница је однела неколико мањих импровизованих мостова. Бујичне поплаве су уништиле куће, мостове, делове саобраћајница, док су повећани водостаји река изазвали плављење како на градским, тако и на руралним подручјима. Дежевска плави пољопривредно земљиште и око 20 домаћинстава. Од изливања Избичке реке угрожена је</p>

	<p>Специјална болница у Новопазарској бањи.</p> <p>Градски штаб за ванредне ситуације апелује на све власнике стамбених и пословних објеката који су у близини река да изместе све ствари из потенцијално угрожених објеката. Локални путеви се санирају колико то околности дозвољавају, како би били проходни за пролаз спасилачких јединица и транспорт најугроженијих. Локална полиција се ангажује на регулисању саобраћаја. Организује се хитна евакуација становништва из најугроженијих насеља (Постење, Прћенова, Бања, Мур, Побрђе, као и само градско насеље Нови Пазар). Вода је продрла у подруме кућа и однела неколико пешачких и монтажних мостова, што отежава евакуацију угроженог становништва. Предност имају стари, болесни и изнемогли, као и жене са децом. Поред хитне евакуације, акценат се ставља на заштиту објеката критичне инфраструктуре због могућности да дође до појаве нових опасности које би додатно угрозиле живот и здравље људи на погођеном подручју. У датим активностима учествују и грађани – волонтери и екипе Ватрогасно – спасилачке јединице који такође раде на евакуацији становништва из угрожених подручја. У активностима збрињавања и пружања помоћи угроженом становништву учествују Црвени крст и Центар за социјални рад. Активности Црвеног крста се односе на обезбеђивање средстава за хигијену и дезинфекцију, хране и пијаће воде, одеће и обуће, као и пружање психолошке подршке угроженима. Већина становника се евакуише у прихватне центре који су распоређени на подручју града, или на територији суседних локалних самоуправа. Центри за социјални рад и медицинске установе са подручја суседних градова и општина шаљу своје екипе као подршку капацитетима града Новог Пазара.</p> <p>Поједине трафостанице које се налазе у критичном подручју се искључују, како не би дошло до настанка хаварије. Становништво се водом за пиће снабдева цистернама, јер је вода из градске водоводне мреже само за техничку употребу.</p> <p>До пада нивоа реке Рашке на целој територији долази 5.4.2040. године. Након повлачења воде, ангажују се Завод за јавно здравље Нови Пазар, јавна комунална предузећа, Дом здравља Нови Пазар и ветеринарске станице, који раде на рашчишћавању и отклањању отпада, чишћењу и дезинфекцији објеката, уклањању угинулих животиња ради спречавања настанка и ширења епидемије. Такође, на лице места излази комисија и надлежне службе, како би се установила штета, санирали објекти, путна и друга инфраструктура, и да се што је брже могуће све оспособи за нормално функционисање. До укидања ванредне ситуације долази 14.4.2040. године.</p>
<p>Трајање</p>	<p>Услед обилних падавина које су задесиле територију града Новог Пазара долази до изливања реке Рашке и њених притока и плавлена околних површина. Ванредна ситуација је проглашена 3.4.2040. године у раним јутарњим часовима. До пада нивоа реке Рашке на целој територији долази 5.4.2040. године. До укидања ванредне ситуације долази 14.4.2040. године. Након повратка река у корита, приступа се предузимању мера и активности на санацији настале штете. Поплаве захватају значајне површине под пољопривредним културама, укључујући плавлена великог броја објеката, смештајних сточних капацитета и саобраћајница у близини водотока. Како би се санирале све последице поплава, потребно је више од месец дана рада јавних служби на рашчишћавању путева, обрадивих површина, подрума, стамбених и економских објеката.</p> <p>Утицај на иштићене вредности</p> <p>Укупан број људи захваћени опасношћу је 260, а од тог броја 90 људи треба збринути. Код 10 лица је дошло до повређивања, док животно угроженог становништва нема. Угрожено становништво је на време евакуисано. Неопходно је ангажовати екипе медицинске помоћи ради пружања прве и медицинске</p>

	<p>помоћи. Становништво услед поплаве постаје психички растројено услед губитка имовине и других вредности, па сарадња са екипама за спасавање бива ослабљена. Заступљен је страх, неизвесност и непромишљено поступање.</p> <p>Штетне последице настају на стамбеним и помоћним објектима, као и објектима привредних друштава. Укупно је оштећено 76 стамбених и 25 помоћних објеката. Последице се манифестују плављењем подрумских, сутеренских и приземних просторија услед чега долази до оштећења уређаја, беле технике у домаћинствима, подизање паркета, оштећења намештаја, зидова и фасаде.</p> <p>Такође, угрожен је и сточни фонд као и сточна храна у помоћним објектима. Висок поплазни талас је угрозио око 180 грла крупне и ситне стоке. Поплављено је око 500 ha пољопривредног земљишта.</p> <p>Оштећено је око 70 km локалних путева, а због оштећења путне инфраструктуре долази до прекида у саобраћају што утиче на спорије санирање насталих последица и отежано снабдевање становништва неопходним намирницама. Долази до мањих прекида у снабдевању електричном енергијом и ПТТ сигнала јер је поплазни талас оштетио електроенергетске и телекомуникациони водове. Поплазни талас је оштетио водоводну мрежу па је дошло до прекида у снабдевању водом за пиће и изливања фекалних вода. Плавни талас је деградирало пољопривредно земљиште у близини речних корита спирањем површинског слоја и наносењем муља и шљунка. Последице ће се осећати неколико година након догађаја јер је за обнављање земљишта потребан вишегодишњи временски период.</p> <p>Након повлачења воде остају велике количине муља, грања, смећа и другог отпада, па је неопходно спровести активности рашчишћавања терена за шта се ангажују екипе комуналних предузећа, Завод за јавно здравље Нови Пазар, ветеринарске станице.</p>															
<p>Рана најава</p>	<p>Ради остваривања ране најаве о опасностима од поплава неопходно је континуирано праћење хидро-метеоролошких прилика и њихов утицај на пораст нивоа водостаја у речним коритима. Континуирано праћење количине падавина и повећања нивоа воде у коритима река омогућава благовремено обавештавање становништва о опасностима. Раној најави својим радом доприносе хидролошке и метеоролошке станице на овом подручју.</p>															
<p>Припремљеност</p>	<p>Државни органи, органи локалне самоуправе и становништво су делимично припремљени на надоласећу опасност.</p>															
<p>Утицај</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="408 1509 703 1541">Штићене вредности</th> <th data-bbox="703 1509 1455 1541">Приказ утицаја замишљеног сценарија</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="408 1541 703 1783" rowspan="5"> <p>Живот и здравље људи</p> </td> <td data-bbox="703 1541 1455 1608"> <p>Укупан број људи захваћених неким процесом у оквиру сценарија:</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1608 1455 1641"> <p>-мртви /</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1641 1455 1675"> <p>-повређени 10</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1675 1455 1709"> <p>-евакуисани 160</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1709 1455 1742"> <p>-збринути 90</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="408 1783 703 1794"></td> <td data-bbox="703 1742 1455 1783"> <p>Укупно: 260</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="408 1794 703 2018" rowspan="4"> <p>Економија/екологија</p> </td> <td data-bbox="703 1794 1455 1850"> <p>Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1850 1455 1917"> <p>- трошкови евакуације угроженог становништва 230.000</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1917 1455 1984"> <p>- трошкови збрињавања угроженог становништва 750.000</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="703 1984 1455 2018"> <p>- здравственозбрињавање угроженог 500.000</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	<p>Живот и здравље људи</p>	<p>Укупан број људи захваћених неким процесом у оквиру сценарија:</p>	<p>-мртви /</p>	<p>-повређени 10</p>	<p>-евакуисани 160</p>	<p>-збринути 90</p>		<p>Укупно: 260</p>	<p>Економија/екологија</p>	<p>Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:</p>	<p>- трошкови евакуације угроженог становништва 230.000</p>	<p>- трошкови збрињавања угроженог становништва 750.000</p>	<p>- здравственозбрињавање угроженог 500.000</p>
Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија															
<p>Живот и здравље људи</p>	<p>Укупан број људи захваћених неким процесом у оквиру сценарија:</p>															
	<p>-мртви /</p>															
	<p>-повређени 10</p>															
	<p>-евакуисани 160</p>															
	<p>-збринути 90</p>															
	<p>Укупно: 260</p>															
<p>Економија/екологија</p>	<p>Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:</p>															
	<p>- трошкови евакуације угроженог становништва 230.000</p>															
	<p>- трошкови збрињавања угроженог становништва 750.000</p>															
	<p>- здравственозбрињавање угроженог 500.000</p>															

		становништва	
		- оштећење и санација кућа, подрума и помоћних објеката	125.200.000
		- штета на пољопривредним површинама	86.000.000
		- асанација терена	39.000.000
		- чишћење и уређивање корита реке Рашке	12.000.000
		- штета по сточни фонд	16.700.000
		Укупно	280.380.000
		Процент штете у односу на буџет Града	7,95%
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури, трошкови:	
		- оштећење водоводне мреже	66.000.000
		- оштећење локалних путева	54.500.000
		- оштећење електроенергетских водова	25.000.000
		- оштећење телекомуникационих водова	10.000.000
		Укупно	155.500.000
		Процент штете у односу на буџет Града	4,41%
Генерисање других опасности	Услед настанка поплаве није дошло до генерисања других опасности.		
Референтни инциденти	Евидентиране поплаве на подручју Новог Пазара: <ul style="list-style-type: none"> – Нови Пазар је задесила велика поплава 1979. године, међутим нема података о размерама поплављеног подручја као ни штети; – 22/23.02 и 23/24.03.2006. године поплаве на подручју Новог Пазара начиниле су штету од 32.000.000 динара, а укупна штета укључујући и клизишта која су накнадно наступила, износила је 198.000.000 динара; – 04.06.2007. године поплаве су проузроковале штету од 25.667.000 динара; – 07.11.2009. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним културама, путној инфраструктури и речним коритима у износу око 12.000.000 динара; – 18.02.2010. године поплаве су нанеле штету на пољопривредним површинама у износу од 2.000.000 динара; – 01.03.2010. године поплаве су нанеле штету пољопривредним културама у износу 2.500.000 динара; – 20.04.2010. настале су поплаве мањег интензитета; – 18.07.2010. поплаве су начиниле штету на грађевинским објектима и путној инфраструктури у износу од око 2.500.000 динара. Оштећења су настала на канализационој мрежи у самом центру града; – 23.05.2011. поплаве су настале на поручју насеља Трнава, Териминциница и Шутеновац; – 24.07.2012. године у поподневним часовима услед јаке кише праћене jakim ветром дошло је од изливања потока на периферији града и изливања кишне и фекалне канализације на више места у самом језгру града, при чему је причињена знатна материјална штета како на објектима тако и на путној инфраструктури. Највеће штетне последице настале су на		

	<p>три локације: насеље Мур, улица 1. мај и улица Гаврила Принципа;</p> <ul style="list-style-type: none"> – 14.03.2013. дошло је до формирања бујичног таласа на свим водотоковима у Новом Пазару и то: реци Рашка, Јошаници, Бањској реци, Дежевској реци, Трнавици, као и на Јусуф потоку; – Мај 2014. јаке падавине су проузроковале брз и значајан пораст водостаја осам највећих река у западној, југозападној, централној и источној Србији; – Март 2016. поплава је настала услед изливања реке Јошанице и бројних потока због чега је било угрожено неколико десетина кућа у насељима Јакља, Мур, Шутеновац, Трнава и Лукаре; – У периоду од 7-9.11.2016. кише јаког интензитета проузроковале су велике поплаве на подручју Новог Пазара. У том периоду најугроженија места су била око реке Јошанице, где је вода угрожавала и један од монтажних мостова; – Дана 03.06.2019. год. услед великих атмосферских падавина дошло је до наглог пораста водостаја на рекама Јошаници, Рашки, Трнавици и Бањској реци.
<p>Информисање јавности</p>	<p>Одмах по настанку нежељеног догађаја, Градски штаб за ванредне ситуације има обавезу да информишу јавност о нежељеним последицама које су настале услед опасности путем јавних гласила, конференција за штампу итд. Ради редовног и прецизног информисања јавности неопходна је добра сарадња између метеоролошких и хидролошких станица, као и праћење стања, размена и објављивање хидро-метеоролошких података. Праћење режима површинских вода остварује се на хидролошким станицама на водама I реда. У сарадњи са метеостаницом, добијају се подаци о метеоролошким приликама на територији града, које могу имати утицај на ниво водостаја и промени стања на речним токовима. Путем средстава јавног информисања (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције), а на основу прикупљених података, становништво се обавештава како би се правовремено припремило за могући наилазак опасности.</p>

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката поплава на територији града Новог Пазара је 1 догађај у интервалу 2-20 године.

Табела 77: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	X
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

Табела 78: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	X
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

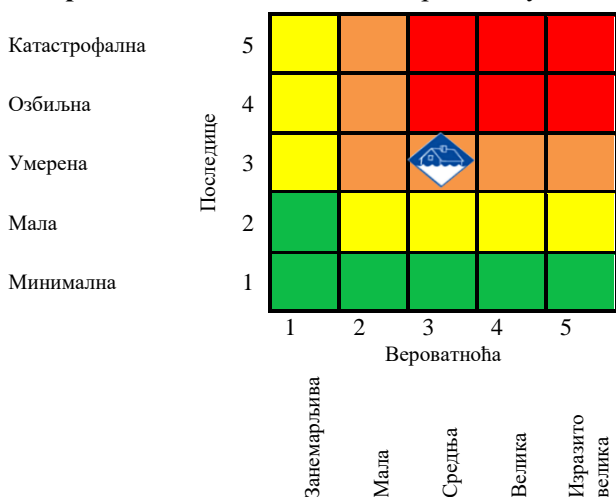
Табела 79: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	X
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

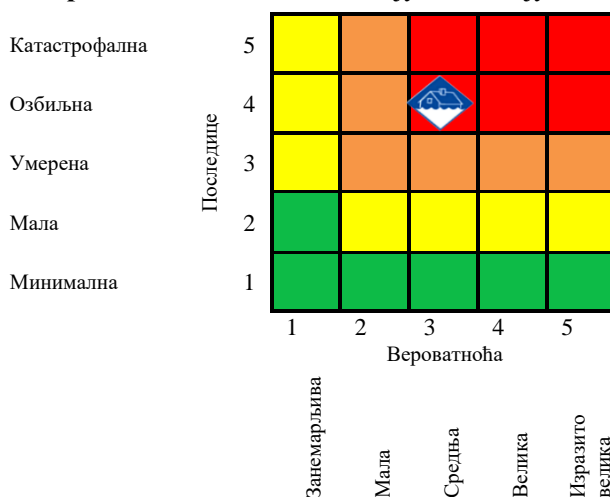
Табела 80: Исказивање последица по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Последице по друштвену стабилност – укупна материјална штета на критичној инфраструктури			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<1% буџета	
2	Мала	1– 3% буџета	
3	Умерена	3 – 5% буџета	X
4	Озбиљна	5 – 10% буџета	
5	Катастрофална	>10% буџета	

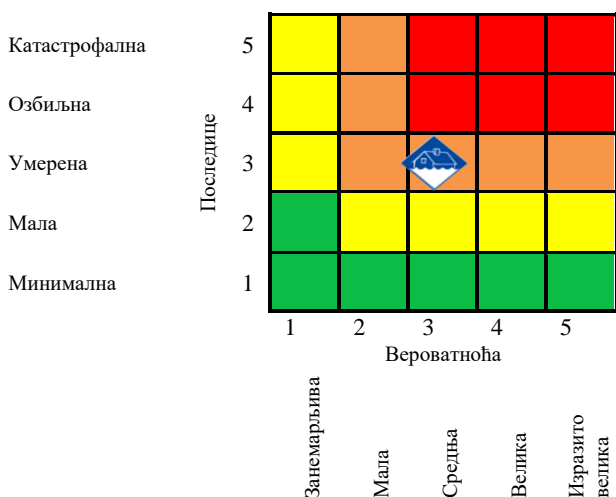
Матрица 1: Ризик по живот и здравље људи

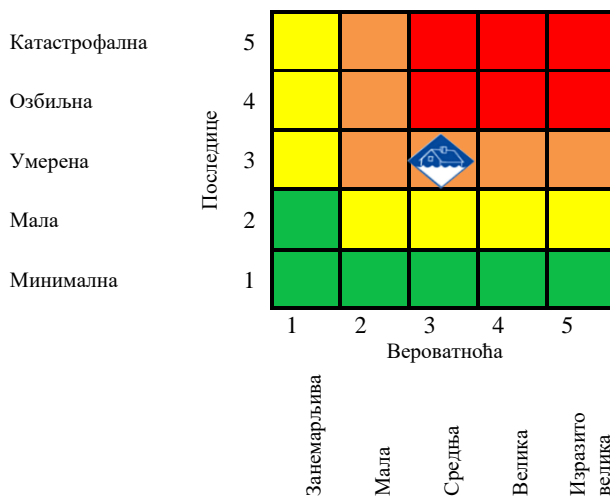
Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3а: Ризик по друштвену стабилност - укупна материјална штета на критичној инфраструктури

Матрица 4: Укупан ризик

Табела 81: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од поплава **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

Третман ризика

Третманом ризика односно предузимањем разноврсних планских мера, редукује се ниво ризика од поплава на прихватљив ниво. Ради смањивања нивоа ризика од дејства негативних последица идентификоване потенцијалне опасности или комбинација опасности, предузимају се мере из области превентиве и реаговања.

Мере које би Град требао предузети у наредном периоду како би смањιο ризик на низак подразумевају уређење бујичних потока који се уливају у Рашку, редовно чишћење корита реке од речних наноса, одређивање ненастањених зона дуж водотокова које се у случају високог водостаја могу потопити како би се сачувала насељена места. Поред тога неопходно је формирање Ситуационог центра града, као и редовно праћење водостаја током поплавне сезоне ради правременог реаговања и др.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Табела 82: Превентивне мере

Поплаве					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стратегије, нормативно уређење, планови	Спровођење превентивно-техничких мера за заштиту од поплава (обезбедити потребна истраживања, студије и пројекте ради предузимања мера и радова за неопходно повећање степена сигурности одбране од поплава)	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Надлежна предузећа	По реализацији мере сачинити писмени извештај о извршеним активностима
	Утврђивање расположивих ресурса и то: техничких, административних, материјалних, финансијских, кадровских и институционалних, за спровођење одбране од поплава, укључујући и припремање годишњих потреба, биланса и буџета	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Надлежна предузећа; Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	По реализацији мере сачинити писмени извештај о извршеним активностима
	Доношење планова обуке и едукације јединица цивилне заштите и грађана зарад ефикасније припремљености у случају поплава	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	По реализацији мере сачинити писмени извештај о извршеним активностима
Систем за рану најаву	Свакодневно праћење прогнозе и кретања водостаја, планирање мера одржавања водотокова другог реда	Водоводно предузеће	Одмах након израде Процене	РХМЗ – метеоролошке и хидролошке станице	Извештај о временским приликама и стању на водотоковима
	Постављање довољног броја кишомера у циљу боље прогнозе количина падавина.	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	РХМЗ	По реализацији мере сачинити писмени извештај о извршеним активностима
Просторно планирање и легализација објеката	Одржавање заштитних објеката (санирање критичних места), поправка постојећих и изградња нових насипа	Градска управа	Перманентно одржавање и изградња по утврђеним потребама	Надлежна предузећа	По реализацији мере сачинити писмени извештај о извршеним активностима
	Забрана изградње нових објеката у зонама поплавних таласа	Скупштина града	Годину дана од дана израде Процене	Грађевинска инспекција	Објављивање у Службеном листу града Новог Пазара
	Забрана складиштења смећа и отпада уз речне токове	Скупштина града	Годину дана од дана израде Процене	Инспекција за заштиту животне средине	Објављивање у Службеном листу града Новог Пазара
	Куповина или рентирање мобилних брана за	Градска	Годину дана	Надлежна	/

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

	одбрану од поплава у складу са потребама и могућностима Града Новог Пазара	управа	од дана израде Процене	предузећа	
--	--	--------	---------------------------	-----------	--

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Табела 83: Реактивне мере

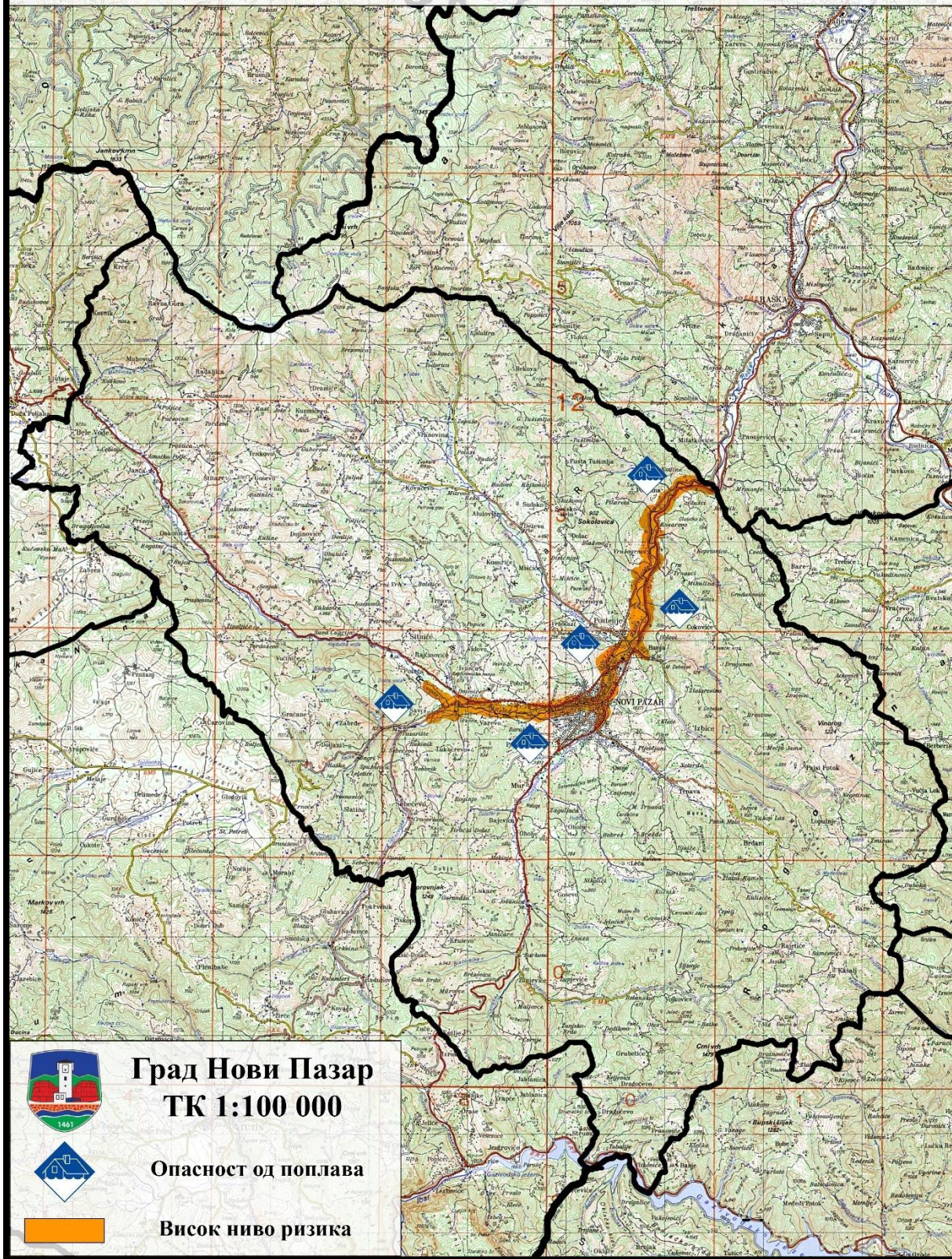
Поплаве					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стање спремности капацитета за реаговање	Формирати Ситуациони центар града Новог Пазара	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Редовно извештавање о раду Ситуационог центра путем извештаја
Спремност капацитета ватрогасно-спасилачких јединица	Припрема и подизање капацитета у случају ране најаве за евакуацију становништва, стоке и организовање измештања материјалних и културних добара	Градски штаб за ванредне ситуације	Непосредно након појаве опасности	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	Извештај о стању спремности капацитета за реаговање
Спремност капацитета јединица цивилне заштите	Опремање јединице цивилне заштите опште намене јединице цивилне заштите за узбуњивање потребним материјално-техничким средствима, редовно одржавање показних вежби	Градска управа – Одељење за в.с. и послове одбране	Периодично	Сектор за ванредне ситуације, Градски штаб за ванредне ситуације	/
Одржавање и организација вежби за реаговање у случају поплава	Организовати вежбу одбране од поплава свих субјеката од значаја за заштиту и спасавање	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана по изради Процене	Градска управа; Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	Извештај о реализацији вежбе
Базе података и подлога за потребе планирања цивилне заштите	Израдити базу података са списком објеката, путних праваца и мостова који могу бити угрожени у случају настанка поплава и одређивање алтернативних праваца кретања	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Надлежно лице из Одељења за урбанизам и изградњу	/
Способност субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Оспособљавање и опремање јавних предузећа и привредних друштава за реаговање у случају настанка поплава	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Надлежна подручна јединица Сектора за ванредне ситуације; Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање	Сачинити извештај о извршеном оспособљавању
Стање мобилности веза	Одржавање комуникације са околним општинама и градовима о стању падавина и водостаја	Градски штаб за ванредне ситуације	Перманентно	Метеоролошке и хидролошке станице	Извештај о временским приликама и стању на водотоковима
	Редовна контрола путних праваца,	Надлежна	Свакодневно	Субјекти од посебног	/

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

	санација и поправка оштећења	предузећа		значаја за заштиту и спасавање	
--	------------------------------	-----------	--	--------------------------------	--

Карта ризика од поплава нежељени догађај са најтежим могућим последицама

4 ПОТЕНЦИЈАЛНА ОПАСНОСТ ОД ЕПИДЕМИЈА И ПАНДЕМИЈА

Светска здравствена организација (WHO) је 1948. године здравље дефинисала као „стање потпуног физичког, психичког и социјалног благостања, а не само одсуство болести“. Ова дефиниција се ипак тумачи као циљ којем се тежи. Уобичајена је дефиниција болести као одсуства здравља (СЗО), или одступање од стања здравља.

Епидемија представља појаву поремећаја здравља у популацији у већој мери у односу на уобичајен ниво, или заступљеност тог поремећаја у неочекиваном временском периоду. Епидемија потиче од грчке речи *επιδημία* – „међу народом распрострањено“. Тип епидемије зависи од много чинилаца од којих су најбитнији врста и начин експозиције. Према томе имамо:

- **Епидемије заједничког извора** – настају када се осетљиве особе изложе истом извору инфекције:
  1. Краткотрајан извор – одређен број људи је изложен истом извору у кратком временском периоду. Ове епидемије су експлозивне и сви експонирани оболевају у периоду између минималне и максималне инкубације за ту болест (нпр. епидемија услед тровања храном). Јављају се и код заразних и код незаразних болести;
  2. Сталан извор – већи број људи је изложен истом извору у дужем временском периоду. Ове епидемије су експлозивне и трају онолико колико постоји и извор (нпр. епидемије услед конзумације загађене воде).
- **Прогресивне епидемије** – болест се преноси са извора инфекције на осетљиве особе, директним и индиректним путем, које тад и саме постају извор инфекције (нпр. грип). Јављају се само код заразних болести.
- **Епидемије мешаног типа** – на почетку се понашају као епидемије заједничког извора с тим што поседују „контактни реп“ тј. где поред оболелих преко заједничког извора, оболевају и људи који су са њима у контакту. Другим речима прелазе у прогресивне епидемије (нпр. епидемије услед тровања храном).

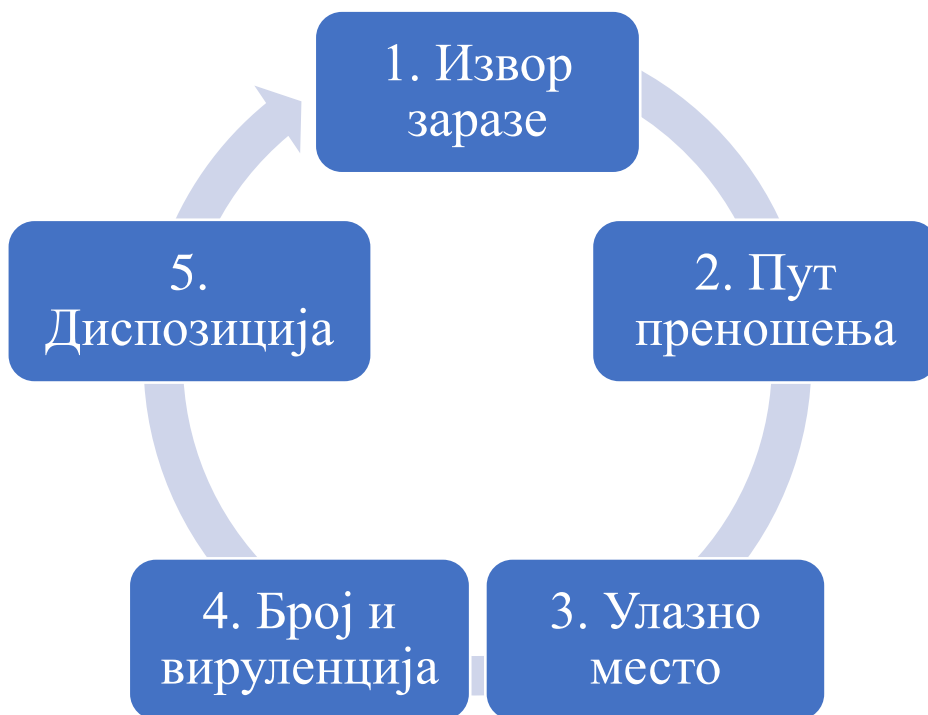
Типови епидемија су:

- Капљичне-респираторне или епидемије које се шире путем ваздуха – то су, пре свега, акутне респираторне инфекције и грип;
- Хидричне епидемије или епидемије које се шире пијаћом водом;
- Алиментарне епидемије или епидемије које се шире путем хране;
- Контактне епидемије – епидемије које се шире контактом.

Услови за појаву епидемије су у епидемиологији изражени кроз **Воргаликов ланац** (према руском ефектологу и епидемиологу Габријелу Ф. Воргалику, 1887-1937). Воргаликов ланац чине следеће карике:

1. *Извор заразе* – из кога се болест преноси на осетљиву особу;
2. *Пут преношења* – којим се шири инфективни агенс;
3. *Улазно место* – путем кога агенс продре у домаћина;
4. *Број и вируленција* самог агенса;
5. *Диспозиција* – или склоност домаћина да оболи од заразне болести.

Слика 15: Возраликков ланац

Основне карактеристике епидемија су:

- Изражена тежина обољења са високом смртношћу;
- Масован и експлозиван ток обољевања;
- Опасност од преношења на нова подручја;
- Опасност ширења ван граница земље;
- Велике економске и социјалне последице;
- Немогућност здравствене службе да заустави епидемију.

Пандемија (од грчких речи *пав* (сви) и *дѝμος* (народ)) је епидемија заразне болести која се шири кроз популацију људи једне веће области, континента или целог света. О пандемији се говори ако су испуњена три услова:

1. У одређеној популацији се појавило до тада непознато обољење;
2. Узрочници инфицирају људе и изазивају тешке последице;
3. Узрочници болести се брзо шире и задржавају међу људима.

Постоји велики број пандемија. Кроз људску историју то су биле углавном **зоонозе** (болести коју човек добија од болесних или наизглед здравих животиња) које су избиле захваљујући domestikацији животиња, као што су инфлуенца и туберкулоза.

4.1 Угроженост града Новог Пазара епидемијама које настају као последица санитарно-хигијенских услова и инфраструктуре

Санитарно-хигијенски услови представљају оне услове које треба да испуне објекти (просторије, постројења, уређаји, намештај, опрема и прибор), наменска превозна средства, а све у циљу заштите здравља становништва. Стога, врши се **санитарно-хигијенски надзор** који представља активност која је усмерена на прикупљање и тумачење података о испуњености

санитарних, техничких и хигијенских услова у оквиру делатности јавног снабдевања водом за пиће, здравствене исправности животних намирница, предмета опште употребе, прикупљања и диспозиције отпадних материја, уређења насеља, објеката за рад и боравак људи, јавних површина, превозних средстава и других објеката, делатности и опреме које подлежу санитарном надзору или имају јавно здравствени значај.

Контролу санитарно-хигијенских стандарда је потребно вршити у објектима у којима се обавља здравствена делатност, делатност производње и промета животних намирница и предмета опште употребе, делатност јавног снабдевања становништва водом за пиће, угоститељска делатност, пружање услуга одржавања хигијене, делатност социјалне заштите, васпитно-образовна делатност, делатност јавног саобраћаја и сл.

Санитарни надзор над објектима и колективима, као и процену санитарно-хигијенског стања у истим на територији града Новог Пазара спроводи Републичка санитарна инспекција.

Када су у питању објекти који подлежу санитарном надзору, објекти се не могу налазити:

1. На местима на којима конфигурација земљишта и карактеристике терена (ниво подземних вода, плавност терена, ружа ветрова и др.) могу штетно утицати на хигијенско стање у објекту;
2. Поред неуређених депонија, нехигијенских отворених канала, несанираних септичких јама, као ни у близини других објеката који својим утицајем (испуштањем штетних материја, отпадних вода, гасова, пара, дима, прашине и др.) могу штетно утицати на хигијенске услове у објекту;
3. На местима на којима би, због делатности која се у том објекту обавља, могао штетно утицати на постојеће објекте у околини.

На територији града Новог Пазара, неопходно је спроводити следеће опште мере за заштиту становништва од заразних болести:

1. Обезбеђивање здравствено исправне воде за пиће путем објеката за јавно снабдевање водом за пиће, воде за санитарно-хигијенске потребе, као и санитарне заштите изворишта;
2. Обезбеђивање здравствено безбедне хране, предмета који долазе у додир с храном и предмета опште употребе, као и санитарно-хигијенских услова за њихову производњу и промет;
3. Обезбеђивање здравствене исправности купалишних, баженских вода, јавних чесми и извора и других вода од јавно здравственог интереса;
4. Обезбеђивање санитарно-техничких и хигијенских услова у објектима под санитарним надзором и другим објектима у којима се обавља друштвена, односно јавна делатност;
5. Спровођење превентивне дезинфекције, дезинсекције и дератизације у насељеним местима, на јавним површинама, у стамбеним објектима, у средствима јавног саобраћаја, у објектима под санитарним надзором и њиховој непосредној околини и у другим објектима у којима се обавља друштвена, односно јавна делатност;
6. Уклањање људских и животињских излучевина, лешева, органа и ткива, отпадних вода и других отпадних материја на начин и под условима који не угрожавају здравље становништва, изворишта воде за пиће и животну средину.

Саставни део превентивног деловања здравствених и других санитарних капацитета на територији града Новог Пазара јесте санитарни надзор који има за циљ заштиту здравља становништва. Општи интерес који овом приликом бива обухваћен подразумева:

- Обезбеђење једнаке превентивне заштите здравља становништва под једнаким условима на целој територији града Новог Пазара;
- Постојање једнаких санитарних услова у објектима под санитарним надзором, као и њихову редовну контролу;
- Превенцију настанка обољења и заштиту здравља свих корисника којима се пружају услуге у објектима под санитарним надзором или свих корисника производа који настају у тим објектима. У инспекцијском надзору приоритетне су четири области:
  1. Заштита становништва од заразних болести;
  2. Јавно снабдевање становништва здравствено исправном водом за пиће;
  3. Безбедност хране и
  4. Здравствена исправност предмета опште употребе.

Према врсти објеката под санитарним надзором, санитарни инспектори планирају редовне контроле, узимајући у обзир степен епидемиолошког ризика за објекте различитих делатности и категоризацију објеката извршеној према Закону о инспекцијском надзору.

Приликом надзора, санитарни инспектори користе контролне листе које су саставни део записника по Закону о инспекцијском надзору. За сваки објекат основна је контрола општих санитарних услова: повезаност на водоводну и канализациону мрежу, осветљење, електрично напајање, вентилација, грејање, број, распоред и функционална повезаност просторија, подељеност на посебне просторне целине и уклањање смећа. Такође се врши контрола начина одржавања хигијене где се посебан акценат ставља на дезинфекциона средства: врста, начин употребе, рок трајања и биоцидна тврдња.

У циљу заштите јавног здравља становништва на територији града Новог Пазара, неопходно је пратити и контролисати квалитет воде за пиће, исправност животних намирница и предмета опште употребе, квалитет ваздуха, земљишта, као и врсте и количине отпадних вода и отпада. Такође, неопходно је вршити дезинфекцију, дезинсекцију, дератизацију и праћење присуства штетних микро и макроорганизама.

У циљу заштите јавног здравља становништва, потребно је пратити и анализирати здравствено стање становништва и процену ризика по здравље, укључујући и процену епидемиолошке ситуације.

Епидемиолошка ситуација на подручју града Новог Пазара се на основу приспелих пријава заразних болести свакодневно прати и у случају неуобичајеног повећања броја оболелих лица у кратком временском периоду проглашава се епидемија заразне болести и предузимају се нужне противепидемијске мере:

- Дијагноза и пријава епидемије заразне болести;
- Опште и посебне мере у сузбијању и елиминацији епидемије;
- Обавештавају се надлежни државни органи.

Образац пријаве епидемије заразне болести доставља се Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ у Београду и Републичкој санитарној инспекцији, а у случају епидемија већег социоекономског значаја Министарству здравља и локалном Кризном штабу. Током трајања епидемије свакодневно се шаљу информације о броју оболелих и предузетим мерама. Након престанка епидемије после истека двоструке максималне инкубације за одређену заразну болест врши се одјава епидемије заразне болести на посебном обрасцу.

Завод за јавно здравље у Новом Пазару је од почетка 2016. год. до јула 2022. год. пријавио укупно 11 епидемија са 10.222 оболелих лица међу којима су 4 епидемије биле по обиму на подручју целог града Новог Пазара и шире:

- Епидемија туберкулозе са жариштем у Гимназији;
- Епидемија малих богиња;
- Епидемија Covid-19 проглашена на нивоу целе државе Републике Србије;
- Епидемија жутице типа А.

Међу наведеним епидемијама, епидемија туберкулозе, епидемија малих богиња и епидемија Covid-19 имале су дуготрајан ток, велики број оболелих лица, огроман број лица из контаката и захтевале су помоћ шире друштвене заједнице у њиховом сузбијању и елиминацији.

Табела 84: Табеларни приказ епидемија регистрованих од стране Центра за превенцију и контролу ЗЗЈЗ Нови Пазар

Ред. бр.	Назив епидемије	Датум пријаве епидемије	Датум одјаве епидемија	Број оболелих лица
1.	Г.Е.К. Бајрамлић – породица	13.07.2016.	26.07.2016.	14
2.	Салмонела – Јусуфовић – породица	25.07.2016.	02.08.2016.	4
3.	ТБЦ – Гимназија Нови Пазар	05.12.2016.	07.06.2017.	17
4.	Хеп. „А“ – Херцеговачка, Дубровачка, Вареве (више породица)	02.12.2016.	18.04.2017.	9
5.	Г.Е.К. – ПФО – Општа болница Нови Пазар	27.01.2017.	10.02.2017.	14
6.	Салмонела – Clasix-jeans – Бајевица (фабрика)	17.08.2017.	23.08.2017.	15
7.	Intoxicatio vac. – Сејдовић (породица)	06.11.2017.	14.11.2017.	4
8.	ТБЦ – Медицинска школа Нови Пазар	27.10.2017.	07.02.2017.	2
9.	Морбили – Нови Пазар (на нивоу града)	26.02.2018.	20.07.2018.	188
10.	ТБЦ – породица Угљанин	07.10.2019.	05.05.2020.	2
11.	Covid-19	08.04.2020.	06.07.2022.	11.050 (Из Новог Пазара – 9.953)

Напомена: Подаци о Covid-19, <https://zzjznp.rs/2022/07/07/informacija-coronavirus-covid-19-06-07-2022-godine/>

Табела 85: Табеларни приказ регистрованих епидемија

Година	Број епидемија	Број оболелих лица
2016.	4	44
2017.	4	35
2018.	1	188
2019.	1	2
2020-2022.	1	9.953
УКУПНО	11	10.222

Током трајања епидемија предузимане су опште и посебне мере у сузбијању и елиминацији истих. О свим предузетим мерама редовно је обавештавана Републичка санитарна инспекција и Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ у Београду.

Процена појаве и опасности од капљично-респираторних, хидричних, алиментарних и контактних епидемија

Наведене епидемије су углавном сезонског карактера и јављају се у току појединих годишњих доба.

Капљично-респираторне епидемије (грип, морбили) јављају се крајем јесени, током зиме и почетком пролећа када су температуре ниске, а људи бораве највише времена у затвореним просторијама где је капљични пут преноса доминантан.

Хидричне епидемије су карактеристичне за касно пролеће, летњи период и почетак јесени након великих падавина и поплава када је вероватноћа загађења локалних водних објеката велика услед мешања фекалних вода и воде за пиће (епидемија жутице типа А).

Алиментарне епидемије углавном наступају лети услед високих температура конзумирањем лако кварљивих, недовољно термички обрађених и неправилно складиштених животних намирница (колачи, торте, пилеће месо, мајонез...). Ранијих година су ове епидемије биле честе и углавном су биле везане за велика славља (банкети, славља...). подизањем нивоа личне и опште хигијене, појачаном дезинфекцијом и здравствено васпитним радом ове епидемије нису регистроване у последњих 6 година.

Контактне епидемије чине прелазну групу ранијих епидемија и јављају се као њихов наставак због могућности преноса путем директног и индиректног контакта са болесне на особе у блиском окружењу (породица, колектив...).

Обухват становништва вакцинацијом

Вакцинација становништва се обавља по више критеријума:

1. Обавезна вакцинација по календару имунизације;
2. Вакцинација по епидемиолошким индикацијама;
3. Вакцинација путника у међународном саобраћају.

Обавезна вакцинација по календару имунизације код новорођенчади, предшколске и школске деце обављају Домови здравља у Новом Пазару и Тутину на 3 вакцинална пункта. Међусобни однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама приказани су у табелама испод.

Табела 86: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

BCG	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.252	1.252	100
2017.	1.964	1.964	100
2018.	1.887	1.870	99
2019.	1.890	1.890	100
2020.	1.890	1.890	100

Табела 87: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Pentaxim I доза OPV	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	1.274	89
2017.	1.434	1.302	91

2018.	1.500	1.236	82
2019.	1.465	1.319	90
2020.	1.654	1.089	66

Табела 88: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Pentaxim и OPV у другој год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	676	47
2017.	1.426	874	61
2018.	1.434	1.150	80
2019.	1.550	793	51
2020.	1.465	760	52

Табела 89: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

OPV у 7. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.578	743	47
2017.	1.953	1.407	88
2018.	1.526	1.450	95
2019.	1.550	1.435	92
2020.	1.528	1.152	75

Табела 90: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

OPV у 14. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.500	817	54
2017.	1.582	1.272	80
2018.	1.671	1.398	83
2019.	1.712	1.386	80
2020.	1.709	269	16

Табела 91: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

DTP I доза	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	1.274	89
2017.	1.434	1.302	91
2018.	/	/	/
2019.	/	/	/
2020.	/	/	/

Табела 92: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

DTP I доза	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	1.274	89
2017.	1.434	1.302	91
2018.	/	/	/
2019.	/	/	/
2020.	/	/	/

Табела 93: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

DTP у 2. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	676	47
2017.	1.434	874	61
2018.	/	/	/
2019.	/	/	/

2020.	/	/	/
-------	---	---	---

Напомена: Празне рублице у табелама показују недостатак одговарајућих вакцина за имунизацију деце одређеног узраста или недостатак података из Домова здравља који врше вакцинацију деце.

Табела 94: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Ревакцинација ДТ у 7. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.578	1.225	77
2017.	1.593	1.354	93
2018.	1.526	1.424	93
2019.	1.550	1.431	92
2020.	1.528	852	56

Табела 95: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Ревакцинација ДТ у 14. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.500	849	56
2017.	1.582	1.538	97
2018.	1.671	1.457	87
2019.	1.712	1.427	83
2020.	1.709	401	24

Табела 96: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

ММР-друга год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	909	64
2017.	1.426	1.248	87
2018.	1.434	1.370	95
2019.	1.550	947	61
2020.	1.465	792	54

Табела 97: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

ММР у 7. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.578	1.377	87
2017.	1.593	1.561	98
2018.	1.526	1.379	90
2019.	1.550	1.437	92
2020.	1.528	1.182	77

Табела 98: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Хепатитис Б у првој год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	1.202	84
2017.	1.434	1.236	86
2018.	1.500	1.351	90
2019.	1.465	1.235	84
2020.	1.654	925	60

Табела 99: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Хепатитис Б у 7. год.	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.500	712	47

2017.	1.712	517	34
2018.	1.712	513	29
2019.	/	/	/
2020.	/	/	/

Табела 100: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

ХИВ	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.426	1.274	89
2017.	1.434	1.302	91
2018.	1.500	430	29
2019.	1.465	1.266	86
2020.	1.654	1.013	61

Вакцинација становништва по епидемиолошким индикацијама

Табела 101: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Тетанус	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.931	1.247	64,57
2017.	1.489	1.400	94
2018.	1.397	1.360	97,35
2019.	1.512	1.354	89
2020.	1.137	951	83,64

Табела 102: Однос у броју планираних и проценат вакцинисане деце по годинама

Грип	Број планираних	Број вакцинисаних	Процент %
2016.	1.800	1.307	72,61
2017.	1.800	1.443	80
2018.	1.800	1.750	97
2019.	2.000	2.050	100
2020.	2.000	2.963	100

Вакцинација становништва против Covid-19

Табела 103: Табеларни приказ становништва на територији града Новог Пазара

Врста вакцине	Прва доза			Друга доза			Укупно
	ДЗ Н.П.	ОБ Н.П.	ЗЗЈЗ Н.П.	ДЗ Н.П.	ОБ Н.П.	ЗЗЈЗ Н.П.	
Синофарм	6.586	2.467	/	6.252	2.380	/	17.685
Фајзер	7.132	1.128	486	6.405	924	472	16.547
Спутњик Б	876	93	/	835	90	/	1.894
Астра Женека	172	/	/	149	/	/	321
Укупно	14.766	3.688	486	13.641	3.394	472	36.447
		18.940			17.507		

Напомена: Подаци се односе на период до јула 2021. год.

4.2 Демографске карактеристике подручја

4.2.1 Број становника

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника од тога у самом граду живи 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Највише становника живи у селима средње величине (од 500-1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

4.2.2 Карактеристике болести обрађене у сценарију

Мале богиње (морбили) су акутно, вирусно, веома заразно обољење чији је изазивач морбили вирус (лат. Morbilli – мала болест). Преносе се директним контактом са зараженом особом (пољубац, руковање), путем ваздуха респираторним капљицама које емитује оболела особа (кашаљ, кијање) и ретко индиректним путем преко свеже контаминираних намирница.

Улазна врата малим богињама су слузокожа очију и горњи делови респираторног тракта. После инкубације (период од момента уласка вируса у организам до манифестације обољења, односно појаве тегоба) од 7-18 дана, долази до појаве повишене телесне температуре, секреције из носа, кашља и коњуктивитиса (водњикаве, црвене очи, отечени капци). Набројани симптоми трају 2-4 дана, након чега долази до скока телесне температуре (преко 40°C) и појаве макулопапулозне оспе прво на лицу, иза ушију и на врату, која се затим шири на труп и екстремитете. Оболела особа је заразна последњег дана инкубације (када је још увек без тегоба), 4 дана пре избијања оспе и 4 дана након избијања оспе, што говори о великом преносном дејству вируса.

Компликације су чешће код деце млађе од 5 година и одраслих особа старијих од 20 година. То су: запаљење плућа (пнеумонија), запаљење средњег уха, дијареја, запаљење мозга и губитак вида. Запаљење плућа се јавља код сваке 20. оболеле особе и око 60% случајева смртних исхода настаје управо због ове компликације. Сваки хиљадити болесник добија запаљење мозга, док на 1.000 оболелих са наведеном компликацијом долази до смртног исхода.

Инфекција малим богињама доводи до смањења имуних способности организма, зато већина компликација након ове болести су последица пада имунитета и нових секундарних бактеријских и вирусних инфекција.

Превенција

Вакцинација је једина ефикасна превентивна мера која доводи до стварања солидног и дуготрајног (доживотног) имунитета. ММР вакцина се даје у 2 дозе: деци у другој години живота (правовремено дата вакцина је у узрасту од 12-15 месеци) и у 7. години живота (у оквиру припрема за полазак у школу).

Корона вирус припада групи вируса који узрокују болест у распону од благе прехладе (које су најчешће) до тешког акутног респираторног синдрома (SARS), а који су први пут изоловани 1962. године и од тада до данас су доказани као проузроковачи обољења код сисара и птица. Постоје корона вируси који узрокују обољење само код животиња, али су инфекције корона вирусима честе и у људској популацији. Процењује се да вируси из ове групе проузрокују око половине свих респираторних инфекција код човека.

COVID-19 се може пренети:

1. **Директним контактом са зараженом особом** – између особа које су у блиском контакту (на удаљености мањој од 2 m) преко капљица из дисајних органа које настају при кијању, кашљању или дисању.
2. **Индиректним путем** – Особа се може заразити додиривањем површина или предмета свеже контаминираним секретима дисајних органа инфициране особе, на којима се налази вирус, а потом додиривања уста, носа и очију.

Инфекција Covid-19 вирусом углавном проузрокује благе симптоме сличне грипу:

- Повишену телесну температуру;
- Сув кашаљ;

- Отежано дисање;
- Бол у мишићима;
- Умор.

Наведени симптоми су они који се најчешће јављају, али не морају увек сви бити испољени. Иако је повишена температура најчешћи симптом, некада се може јавити само дрхтавица са појединим респираторним симптомима, попут благог сувог кашља, уз умор, отежано дисање, чак и дијареју. Већина потврђених случајева ипак има благе симптоме, сличне прехлади или блажем облику пнеумоније, са повишеном телесном температуром ($>38^{\circ}\text{C}$), сувим непродуктивним кашљем и отежаним дисањем. Око 14% потврђених случајева заражених вирусом Covid-19, има тежак облик пнеумоније и проблеме са дисањем, 5% пацијената развија респираторни синдром, септички шок и/или мултиоргански синдром који потенцијално резултују смртним исходом. Мање од 1% здраве популације умире од Covid-19 вируса. Према подацима из актуелних студија, највећи број умрлих имао је удружену и кардиоваскуларну болест (10%), дијабетес (7%), хроничну респираторну болест, хипертензију или канцер (6%).

Извор заразе јесте оболела особа пре појаве симптома (период инкубације) и за време трајања болести. Период инкубације је најчешће око пет дана, а креће се од једног до 14 дана. Сматра се да заразност траје и у периоду инкубације, односно пре појаве првих симптома и током трајања болести. Кључне карактеристике обољења, као и његова најзначајнија обележја јесу: лако и брзо ширење, масовност обољевања, опасност од тежих компликација, сличност симптома вирусу грипа или сезонских алергија. Карактеристичан је и лак начин преношења са особе на друге особе путем ваздуха – капљично (кашљањем и кијањем) на малој удаљености, блиским контактом, као што су додир и руковање, додиривањем површина и предмета са вирусом, а затим уста, носа и очију пре прања руку. Такође, могућ је пренос ваздухом, некапљично или другим путевима који још увек нису познати. Према америчкој Управи за храну и лекове, нема доказа да нови вирус Корона може да се пренесе путем хране.

Када се људи опораве од инфекције, њихово тело задржава сећање на начин како да се бори против заразе уколико до ње поново дође. Овај имунитет није увек дуговечан, нити је потпуно ефикасан, и временом може да опадне.

Осим директних последица по здравље човека, негативан утицај огледа се и у економском губитку – смањен обим посла услед утицаја епидемије на глобалну економију, затим појачани материјални трошкови на дневном нивоу за потребе обезбеђивања довољне количине средстава и опреме за личну заштиту, средстава за дезинфекцију као и појачано чишћење радних и помоћних просторија, стамбених насеља и зграда и томе слично.

Превенција

Узимајући у обзир лак и брз начин преношења вируса, најбољи начин превенције појаве болести је избегавање изложености вирусу, сазнањем о начину преношења вируса и адекватним мерама заштите. Препоруке Владе Републике Србије и Министарства здравља се пре свега односе на следеће:

Друштвено дистанцирање подразумева физичку одвојеност од других особа и представља важну меру када је у питању спречавање ширења заразних болести које се преносе контактом. Физичко удаљавање смањује ризик од преноса вируса путем капљица које доспевају у спољну средину када неко кашље или кија и које кроз непосредан контакт или пак посредно путем предмета на које падну могу да доведу до обољевања других особа.

Самоизолација је ефикасна превентивна мера којом штитимо себе и особе око себе – своју породицу, пријатеље, колеге – од заражавања Covid-19 вирусом, слично као што се то чини у време сезонског грипа. То подразумева предузимање једноставних корака како би се избегао близак контакт са другим људима колико год је то могуће.

Прање и дезинфекција руку основни су и најважнији вид личне заштите сваког појединца од инфекције Covid-19 вирусом. Руке треба прати што чешће, темељно, сапуном и водом, у трајању од најмање 20 секунди. Корона вируси су осетљиви на органске раствараче и дезинфицијенсе, што значи да их ова једињења могу инактивирати, самим тим и спречити преношење инфекције. Стога, средства на бази алкохола могу послужити као алтернатива прању руку водом и сапуном, онда када они нису доступни. Такође, средства на бази алкохола погодна су за дезинфекцију предмета која се свакодневно користе и често додирују.

Табела 104: Најчешћи симптоми респираторних обољења

УЧЕСТАЛОСТ СИМПТОМА			
СИМПТОМИ	БОЛЕСТ		
	COVID-19	ПРЕХЛАДА	ГРИП
Висока температура	често	ретко	често
Кашаљ	често (обично сув)	Обично слаб	често (обично сув)
Малаксалост	понекад	понекад	често
Кратак дах	понекад	не	не
Цурење из носа	не	често	не
Запушен нос	ретко	често	понекад
Болови у мишићима	понекад	често	често
Упаљено грло	понекад	често	понекад
Главобоља	понекад	ретко	често

Извор: Сајт Beo-lab лабораторије, <https://www.beo-lab.rs/korona-virus/?cn-reloaded=1>

4.3 Могућност генерисања других опасности

Генерисање других опасности које би уследиле као последица епидемија и пандемија није замислива. Ова опасност је чешће епилог него пролог других опасности.

4.4 Могући развој догађаја (сценарио)

4.4.1 Највероватнији нежељени догађај

Табела 105: Сценарио

Опасност	<ul style="list-style-type: none"> Назив опасности <p><i>Епидемије и пандемије</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Опис опасности <p>Епидемија се дефинише као нагло појављивање и ширење једне болести у једној популацији. <i>Мале богиње (морбили)</i> су акутно, вирусно, веома заразно обољење чији је изазивач морбили вирус (лат. Morbilli – мала болест). Преносе се директним контактом са зараженом особом (пољубац, руковање), путем ваздуха респираторним капљицама које емитује оболела особа (кашаљ, кијање) и ретко индиректним путем преко свеже контаминираних намирница.</p>
Појављивање	Породична епидемија морбила је пријављена у насељеном месту Хотково након што су мале богиње потврђене код 5 чланова једног домаћинства. Због лаког и

	<p>брзог преношења вируса, болест се проширила и на суседна насеља због чега је Дом здравља, у сарадњи са Заводом за јавно здравље Нови Пазар, прогласио епидемију малих богиња на делу територије града Новог Пазара.</p>
Просторна димензија	<p>На делу територије града Нови Пазар (насељена места Хотково, Бања и градско насеље Нови Пазар) проглашена је епидемија малих богиња.</p>
Интензитет	<p>Мале богиње (морбили) су вирусно, акутно обољење које карактерише изразита стопа заразности. Оболела особа је заразна последњег дана инкубације (када је још увек без тегоба), 4 дана пре избијања оспе и 4 дана након избијања оспе, што говори о великом преносном дејству вируса. Зато је потребно предузети све неопходне мере како би се ширење инфекције смањило на најмању могућу меру.</p>
Време	<p>До потврде обољења од малих богиња долази 20.5.2027. године када се болест појављује код једногодишње бебе и потом преноси и на остале чланове домаћинства.</p>
Ток	<p>Дана 20.5.2027. године у Дому здравља Нови Пазар (служба за здравствену заштиту деце и школске деце) мајка доводи бебу са симптомима малаксалости, слабости, грозницом, запаљенским променама по слузокожи дисајних органа и појавом осипа који се постепено шири од коже лица и врата према труп и удовима. Том приликом је дијагностификована болест морбила, са потенцијалном могућношћу да зарази људе који нису били вакцинисани, а били су у контакту са члановима те породице, као и запослене у Дому здравља Нови Пазар. Пацијенту је узет узорак, и прослеђен у Завод за јавно здравље Нови Пазар како би се утврдило постојање епидемиолошке болести и објавио разглас међу јавним мњењем. У моменту када је пацијент изашао из педијатријске службе, дошло се до сазнања да постоји клиничка слика болести, да дете има запаљење плућа (озбиљније обољење), као и да је тиме наступила епидемија морбила.</p> <p>Беба је болест пренела и на остале чланове домаћинства, а услед лаког и брзог преношења заразе респираторним путем, болест се брзо проширила и по насељеном месту (имајући у виду социјалне контакте чланова породице пре него што је дијагнофикована болест), а потом и на суседна насеља, имајући у виду флукуацију људи. Завод за јавно здравље Нови Пазар издаје званично обавештење о наступању болести и спровођењу јавних мера у функцији спречавања даљег ширења. Завод за јавно здравље Нови Пазар обавештење прослеђује РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и другим радио-дифузним агенцијама имајући у виду да су ово средства јавног информисања на територији града Новог Пазара која имају највећу фреквенцију. Завод за јавно здравље Нови Пазар и Дом здравља Нови Пазар прате актуелно стање и о променама обавештавају јавно мњење. После периода инкубације до манифестације вируса долази од 7 до 18 дана, уз симптоме повишене телесне температуре, секреције из носа, кашља и коњуктивитиса (водњикаве, црвене очи, отечени капци). Набројани симптоми трају 2-4 дана, након чега долази до скока телесне температуре (преко 40°C) и појаве макулопапулозне оспе прво на лицу, иза ушију и на врату, која се затим шири на труп и екстремитете. Укупан број оболелих је 179, а 41 пацијент је хоспитализован. Највећи број оболелих, међу којима има и деце, није вакцинисан ММР вакцином, која је једини начин заштите. Трећина оболелих има симптоме упале плућа, док остали имају блажу клиничку слику. Животно угрожених лица нема. Педијатријске службе ванредно вакцинишу децу узраста од 2 до 6 година. Укупан број вакцинисане деце је 420. Лекарима апелују на грађане да прате своје здравствено стање и да се изабраном лекару јаве сви који примете повишену телесну температуру, као и појаву осипа.</p>

<p>Трајање</p>	<p>Први случај малих богиња пријављен је у једном домаћинству у насељеном месту Хотково 20.5.2027. године. С обзиром на лак начин преношења и велику флукуацију људи, као и на чињеницу да је особа заразна и пре појаве симптома, болест се шири и на суседна места и за кратко време је угрожен велики део становништва. Проглашена је епидемија малих богиња на делу територије (насељено место Хотково, Бања и градско насеље Нови Пазар).</p> <p>Утицај на иштићене вредности</p> <p>Највећи утицај је остварен на људе који су оболели од малих богиња. Појава малих богиња је у почетку била породичног карактера, али се брзо проширила међу становништвом. Трајање прве фазе целокупног процеса, укључујући пријем заражених пацијената, деловање надлежних јавних установа и здравствених служби, као и одазив потенцијално зараженог становништва подразумевало је три дана. У току ова три дана, сва потенцијално заражена лица пребачена су у Општу болницу Нови Пазар. Такође, тада је проглашена епидемија морбила. Штићене вредности које су угрожене наступањем морбила јесу првенствено људски живот и здравље, као и економија имајући у виду утрошак финансијских средстава у здравственом ресору. Укупан број заражених је 179. Људско здравље и живот бивају непосредно угрожени, имајући у виду да се болест директно одражава на човеково функционисање организма и омета задовољавање егзистенцијалних потреба. Економија није имуна на утицај ове болести, услед обезбеђивања свих расположивих здравствених капацитета, средстава и опреме. Мобилизација потребног особља, прибора за успостављање ране дијагностике, лекова неопходних за лечење збринутих лица, снабдевање хранљивим намирницама, хигијенско одржавање изолованих просторија, као и појачане мере дезинфекције, довели су до тренутно увећаног утрошка финансијских средстава.</p> <p>Због ефикасног рада здравствених служби и утврђивања узрочника обољења, настрадалих није било. Сви оболели су здравствено збринути и послати на лечење у трајању око 15 дана. Услед појаве малих богиња на територији града Новог Пазара појачан је рад педијатријских служби, као и Завода за јавно здравље Нови Пазар. Услед вакцинације и окупљања већег броја људи са децом, појачане су мере дезинфекције затвореног простора.</p>
<p>Рана најава</p>	<p>Могућност ране најаве би била могућа у виду превентивних мера које се спроводе законско обавезном вакцинацијом, као и праћењем епидемиолошке ситуације на подручју Републике, али и околних земаља (имајући у виду могућност импортовања и лакоћу ширења вируса).</p>
<p>Припремљеност</p>	<p>Морбили су високо контагиозна (заразна болест) и сваки обухват вакцинацијом мањи од 95% је велики ризик за избијање епидемије. Активна имунизација против малих богиња, заушак и рубеоле спроводи се код деце од навршених 12 месеци једном дозом комбиноване живе вакцине против малих богиња, заушак и рубеоле (ММР вакцина). Активна имунизација против малих богиња, заушак и рубеоле спроводи се код деце од навршених 12 месеци живота, и треба је спровести правовремено до навршених 15 месеци живота. Ревакцинација (друга доза) против малих богиња, заушак и рубеоле спроводи се применом ММР вакцине пре уписа у први разред основне школе, а изузетно у току првог разреда основне школе. Може се рећи да је становништво делимично припремљено на ову опасност имајући у виду да се вакцинација редовно спроводи. Најугроженији су они који нису вакцинисани и имају ослабљен имунитет. Актуелно смањење обухвата вакцинацијом последица је, мањим делом објективних околности и смањене доступности превентивне здравствене заштите у појединим деловима система, али и недовољне информисаности и страха родитеља од одласка у</p>

	Домове здравља и деловања антивакциналног лобија.		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број људи захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	/
		- оболели	179
		Укупно:	179
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- здравствено збрињавање и лечење	650.000
		- трошкови употребе лекова и здравствених средстава	4.750.000
		- трошкови вакцинације	2.600.000
- трошкови дезинфекције и дератизације		3.780.000	
Укупно		11.780.000	
	Процент штете у односу на буџет Града	0,33%	
Генерисање других опасности	Не постоји могућност генерисања других опасности.		
Референтни инциденти	Током 2018. године на нивоу града Новог Пазара је пријављена епидемија морбила. Укупан број оболелих лица је 188.		
Информисање јавности	Постоји правовремено и прецизно информисање јавности путем званичног сајта Дома здравља Нови Пазар, Опште болнице Нови Пазар, као и Завода за јавно здравље Нови Пазар. Информисање јавности се такође обавља и путем медија (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санџак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције).		

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката епидемија и пандемија на подручју града Новог Пазара је 1 догађај у интервалу 2 до 20 година.

Табела 106: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	X
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

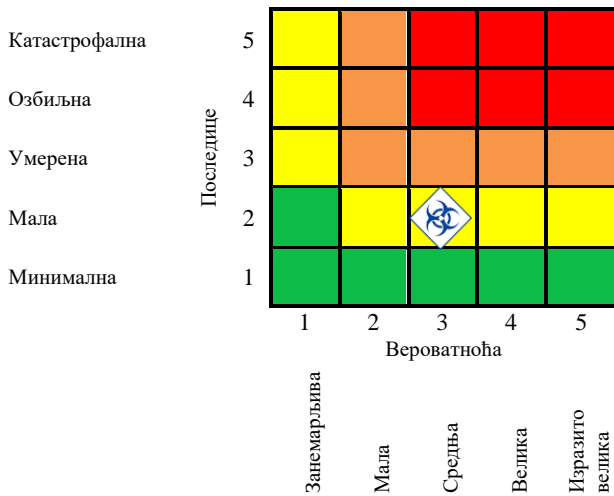
Табела 107: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51– 200	X
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

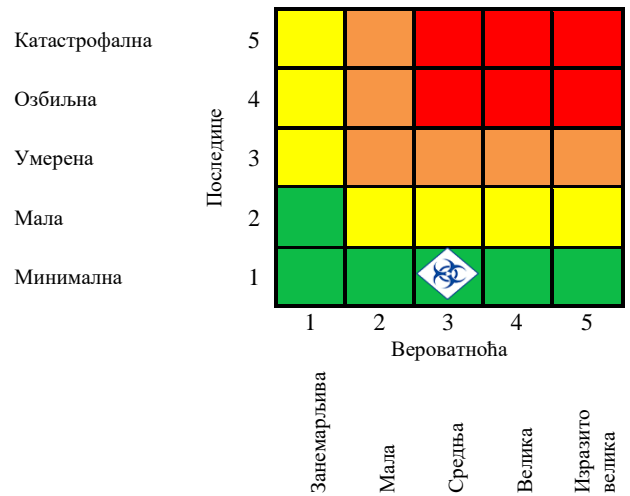
Табела 108: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	X
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

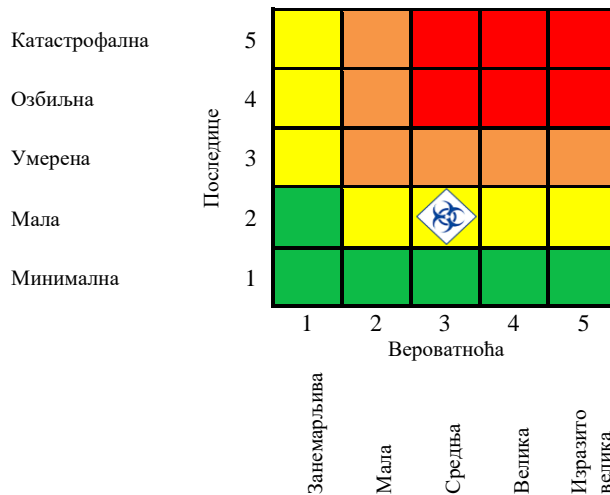
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3: Укупан ризик

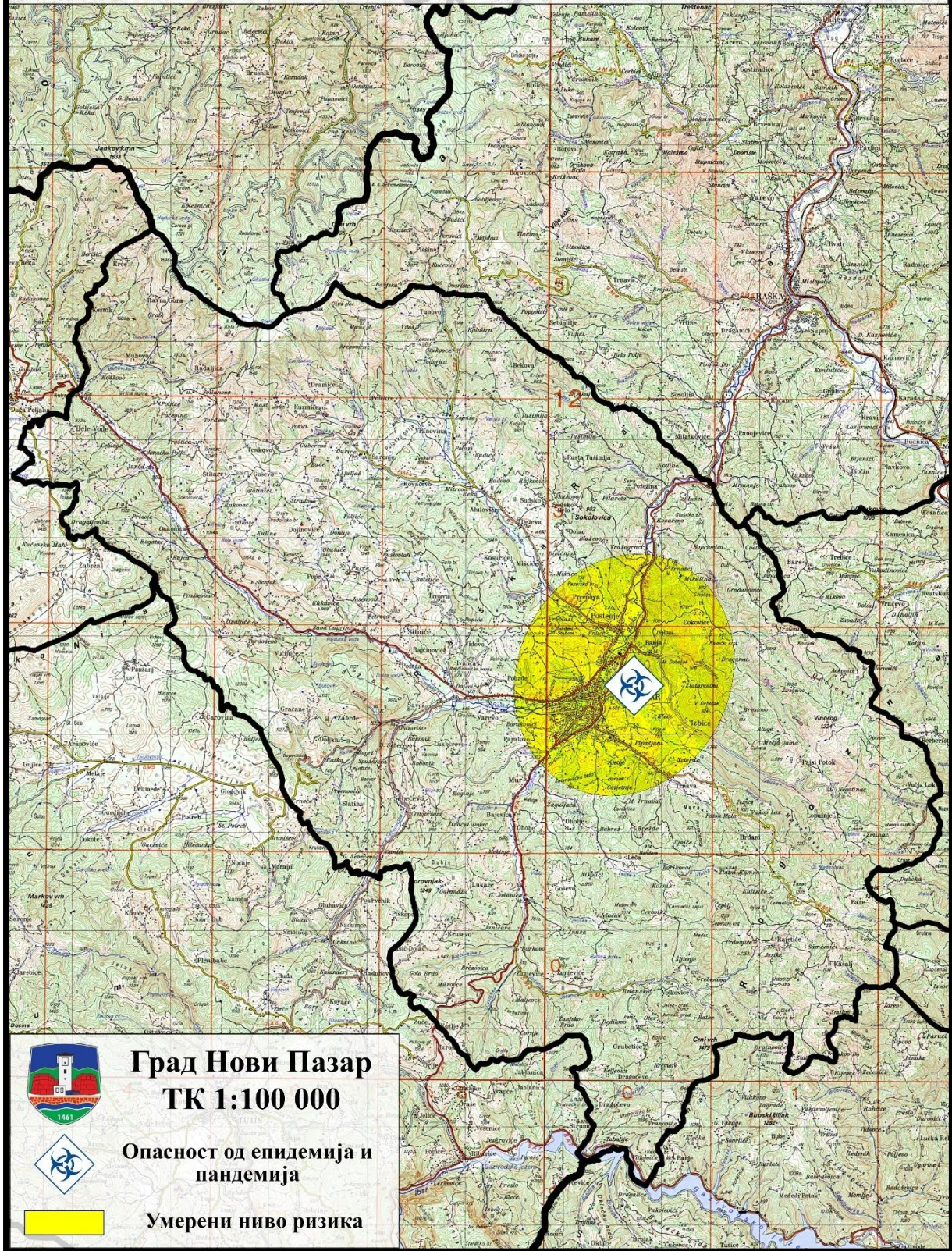

Табела 109: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радња.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од епидемија и пандемија **УМЕРЕН**, што значи да је ризик **ПРИХВАТЉИВ**.

Карта ризика од епидемија и пандемија највероватнији нежељени догађај

4.4.2 Нежељени догађај са најтежим могућим последицама

Табела 110: Сценарио

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назив опасности <p><i>Епидемије и пандемије</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Опис опасности <p>Епидемија се дефинише као нагло појављивање и ширење једне болести у једној популацији. COVID-19 је вирусна респираторна инфекција изазвана новим корона вирусом SARS-CoV-2. Инфекција се међу људима преноси капљичним путем. Период инкубације је најчешће око пет дана, а креће се од једног до 14 дана.</p>
<p>Појављивање</p>	<p>Вирус COVID-19 је потврђен код 5 чланова једне породице у градском насељу Нови Пазар код којих су се појавили симптоми након прославе венчања. Прослави је присуствовало преко 200 званица, међу њима и пријатељ из иностранства, за кога се испоставило да је био заражен, али без симптома.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Вирус COVID-19 се брзо проширио међу становништвом с обзиром на број званица и њихове социјалне контакте након прославе, имајући у виду значајније комуницирање људи и значајну повезаност општина и градова, и на суседна сеоска насеља и само градско насеље, као и на околне јединице локалне самоуправе. На територији Републике Србије је проглашена епидемија вируса COVID-19.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Просечан период инкубације је 5–6 дана, са максималним периодом до 14 дана. Иако су људи најзаразнији када имају симптоме (налик на симптоме сезонског грипа – повишена температура, кијање, кашљање), постоје назнаке да неки људи могу пренети вирус иако немају симптоме или пре него што се симптоми појаве што није неуобичајено и код других вирусних инфекција. Услед међусобних контаката међу становништвом, поготово на јавним местима попут градског и међуградског превоза, радних места, вртића, школа, факултета и слично, долази до ширења вируса COVID-19 на територији града Нови Пазар. Неизбежно је брзо ширење вируса уколико се не уведу одређене рестриктивне мере.</p>
<p>Време</p>	<p>COVID-19 се на територији града Новог Пазара појављује у пролећном периоду, 5.5.2040. године. Након прославе венчања на којој је дошло до преношења вируса међу званицама због присуства зараженог лица из иностранства (асимптоматски пацијент), дошло је до ширења вируса и оболевања становника града Новог Пазара.</p>
<p>Ток</p>	<p>На територији града Новог Пазара, први случај вируса COVID-19, потврђен је 5.5.2040. године (око 10 h). Након прославе венчања на којој је присуствовао већи број људи, међу њима и асимптоматски пацијент из иностранства, дошло је до оболевања становника града Новог Пазара. Чланови једног домаћинства су се јавили у Дом здравља услед повишене температуре и кашља који су трајали више од 3 дана, након чега су упућени на тестирање на COVID-19. Како су пре тестирања на вирус били у контакту са пријатељима, родбином и колегама са посла, дошло је до ширења вируса на територији града Новог Пазара. Проверени су сви контакти који су присуствовали прослави, вирус је потврђен код њих 60, а мере самоизолације су одређене ризичним контактима. Вирус се брзо проширио међу становништвом, а забрињавајућа чињеница је да је особа заразна и пре појаве самих симптома. Неминовно је брзо ширење вируса уколико се не уведу одређене рестриктивне мере.</p>

	<p>Здравствени радници се у потпуности придржавају стручно методолошких упутстава које је издао Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и упутства од стране Завода за јавно здравље Нови Пазар. Како би се спречило даље ширење вируса, на предлог Министарства здравља, уведене су следеће мере:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дозвољава се рад свих кафића, ноћних клубова, ресторана и кладионица на територији града Новог Пазара у временском периоду од 08 до 20 часова уз обавезно придржавање безбедне удаљености лица, не мањој од 1 m. Забрањује се рад након наведеног времена; • Обезбедити довољну количину дезинфекционих средстава и редовно предузимање мера и активности сходно препорукама Министарства здравља и Завода за јавно здравље Нови Пазар; • Јавни превоз функционише само за запослене, уз обавезно ношење заштитних маски и рукавица и уз повећано чишћење и дезинфекцију возила. <p>Апелује се на грађане да поштују препоруке Владе Републике Србије које се односе на следеће:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Често прање руку, нарочито пре и након коришћења тоалета или доласка у контакт са металним предметима, као и другим особама; • Уколико имате 65 година и више – не излазити из стана и куће; • Редовно дезинфиковати и проветравати просторије у којима се борави. <p>На територији града Новог Пазара свакодневно расте број новооболелих. Како би се смањила могућност ширења вируса у стамбеним насељима, Град је обезбедио дезинфекциона средства за стамбене заједнице у којима се налази велики број људи. Такође, у центру града постављена је цистерна са дезинфекционим средством за становништво, која се редовно снабдева и која се грађанима даје у рационалним количинама које ће задовољити њихове кућне потребе. Услед упале плућа изазваном вирусом COVID-19, умрло је 39 особа. Од укупног броја заражених на територији града Новог Пазара је хоспитализовано 424, а 196 је упућено на кућно лечење. Сви хоспитализовани пацијенти су са бронхопнеумонијом и средње тешком клиничком сликом. На кисеоничкој потпори тренутно се налази 17 пацијената. Сви пацијенти се лече по важећим медицинским протоколима прописаним од стране Министарства здравља, Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, Републичке стручне комисије и Републичког кризног штаба. Сва терапија неопходна за лечење је доступна у сваком тренутку, као и кисеоничка терапија (централни кисеоник и боце са кисеоником). У болници оцењују да је стање епидемије на подручју Рашког округа нестабилно и кажу да је тестирање на присуство корона вируса и антитела свакодневно. Завод за јавно здравље Нови Пазар редовно прати епидемиолошку ситуацију на територији града Новог Пазара и све релевантне анализе и информације доставља стручно-оперативном тиму за праћење епидемиолошке ситуације у граду који даље обавештава Градски штаб за ванредне ситуације.</p> <p>Како су уведене мере социјалног дистанцирања и забране окупљања, велики број привредних субјеката и правних лица је увео рад од куће, док је мањи део њих морао да обустави рад или смањи број запослених у једној смени. У здравственим установама је обезбеђена адекватна заштитна опрема за све медицинске раднике током трајања епидемије. Епидемија траје четири месеца.</p>
<p>Трајање</p>	<p>На територији града Новог Пазара први случај вируса COVID-19 забележен је 5.5.2040. док је последњи случај забележен 26.8.2040. Мере које су уведене како би се спречило нагло ширење вируса биле су на снази 40 дана.</p>

	Утицај на иштићене вредности <p>Највећи утицај вируса COVID-19 јесте на живот и здравље људи. Вирус COVID-19 доводи до погоршања здравственог стања заражених, али и до смрти. Последице по здравствено стање се огледају у погоршању респираторних функција и до појаве главобоље, болова у мишићима, зглобовима, појаве малаксалости и сувог кашља. Људи који већ болују од одређене болести и чији је имунитет ослабљен, подложнији су тежим симптомима вируса. Број оболелих услед вируса COVID-19 на територији града Новог Пазара је 620, од чега је 424 хоспитализовано, а 196 је упућено на кућно лечење. Од вируса COVID-19 преминуло је 39 особа.</p> <p>Индијектно, вирус COVID-19 утиче на економију, што се одражава на већу потрошњу лекова, трошкове здравственог збрињавања, тестирања, као и дезинфекције, пре свега здравствених установа и установа социјалне заштите, домова за старе, образованих установа и средстава јавног превоза. Такође, долази до смањења посла или прекида рада у појединим привредним субјектима, самим тим долази до економске штете.</p> <p>За санирање последица по економију услед епидемије вируса COVID-19 потребан је дуг временски период.</p>	
Рана најава	Рана најава у вези са појавом вируса COVID-19 се остварује кроз сарадњу здравствене организације, Министарства здравља, Завода за јавно здравље и осталих здравствених установа, као и преко средстава јавног информисања који сарађују са здравственим установама и организацијама.	
Припремљеност	Органи локалне самоуправе су адекватно припремљени за деловање у случају епидемије. Становништво је делимично припремљено. У случају епидемије вирусом COVID-19, потребно је да сви поштују и спроводе одлуке и препоруке Министарства здравља о држању социјалне дистанце, повећању хигијене и осталих мера које спречавају ширење вируса.	
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија
	Живот и здравље људи	Укупан број људи захваћених неким процесом у оквиру сценарија:
		- мртви 39
		- оболели 620
		Укупно: 659
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:
		- здравствено збрињавање и лечење 41.000.000
		- мере дезинфекције 29.000.000
		- набавка заштитне и медицинске опреме 109.700.000
		- штета настала услед смањеног обима посла или потпуног прекида рада у привредним друштвима 75.000.000
		Укупни трошкови који иду на терет других правних лица 254.700.000
	Процент штете у односу на буџет Града 7,22%	
Генерисање других опасности	Приликом епидемије наведених карактеристика, у граду Нови Пазар не долази до генерисања других опасности.	
Референтни	Град Нови Пазар је био угрожен вирусом COVID-19 први пут током 2020.	

инциденти	године.
Информисање јавности	Информисање јавности о вирусу COVID-19 се обавља преко средстава јавног информисања у сарадњи са Министарством здравља, Заводом за јавно здравље и осталим здравственим установама и организацијама. Информисање јавности се врши на свакодневном нивоу (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције).

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката епидемија и пандемија на територији града Новог Пазара је 1 догађај у 20 до 100 година.

Табела 111: *Исказивање вероватноће*

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	X
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

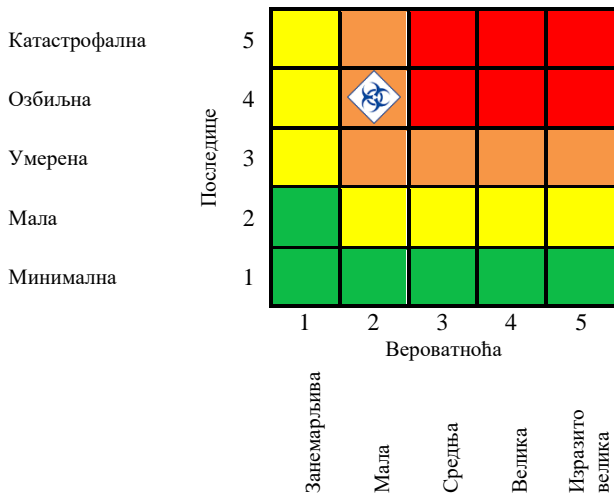
Табела 112: *Исказивање последица по живот и здравље људи*

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	X
5	Катастрофална	>1500	

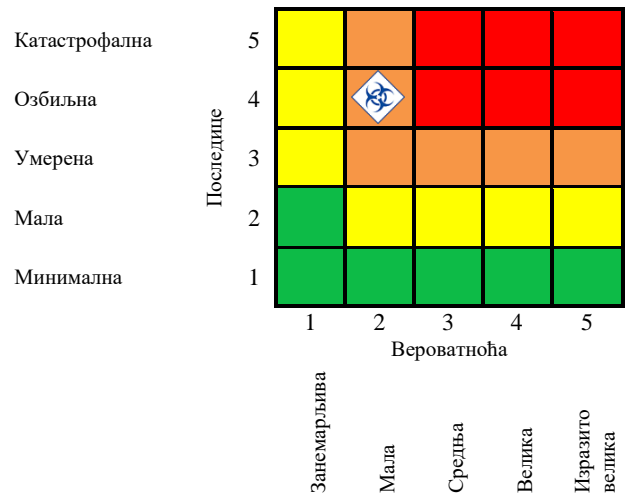
Табела 113: *Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)*

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	X
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

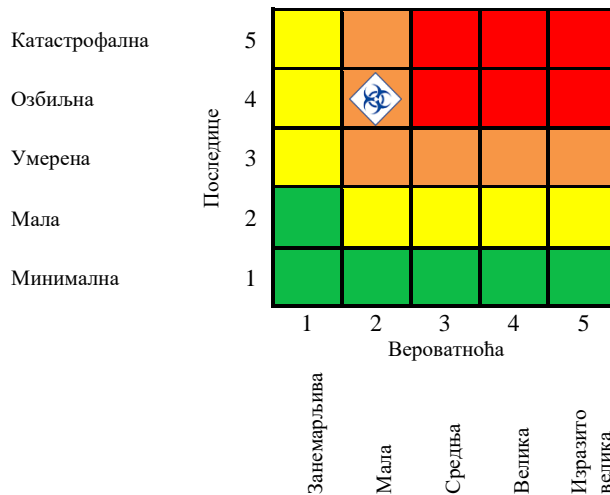
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3: Укупан ризик

Табела 114: Нивои и прихватљивост ризика

Црвена	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
Оранжева	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
Жута	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
Зелена	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од епидемијаи пандемија **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

Табела 115: Превентивне мере

Епидемије и пандемије

Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стратегије, нормативно уређење, планови	Успостављање система мониторинга и евиденције (евиденција важних субјеката одговорних за заштиту од епидемија, израда планова за предузимање мера за заштиту становништва и добара, израда планова за реаговање и ангажовање лица оспособљених за вршење мониторинга)	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар; Дом здравља Нови Пазар	Редовним токовима преко гласила Градске управе Нови Пазар
	Израда и ажурирање докумената планског мониторинга (вођење статистике о здравственом стању становника, имунизацији, расположивом медицинском прибору и опреми)	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар; Дом здравља Нови Пазар	Редовним токовима преко гласила Градске управе Нови Пазар
	Израда нормативе којом би се успоставио јединствени критеријум при оцењивању материјалних и последица по човеков живот и здравље, као и трошкова санирања последица. За разлику од финансијских установа које се баве утврђивањем материјалних последица, здравствене установе треба да успоставе критеријум приликом оцењивања последица по човеков живот и здравље	Институт за јавно здравље Србије др Милан Јовановић Батут	Одмах по изради Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар; Дом здравља Нови Пазар	Службени лист РС
Систем за рану најаву	Вршити редован мониторинг (вођење статистике о здравственом стању становника, имунизацији, расположивом медицинском прибору и опреми). Успоставити координацију међу надлежним институцијама, праћење обавештења, као и њихово јавно објављивање.	Завод за јавно здравље Нови Пазар	Одмах након израде Процене	Дом здравља Нови Пазар	Анализе здравственог стања становника града Нови Пазар
Просторно планирање и легализација објеката	Спровођење прописаних техничких норматива у изградњи објеката који припадају здравственом ресору, у функцији увећања расположивих капацитета.	Одељење за урбанизам и изградњу	Перманентно	Дом здравља Нови Пазар	Годишњи извештај о изградњи објеката који се квалификују као здравствене установе.

Табела 116: Реактивне мере

Епидемије и пандемије

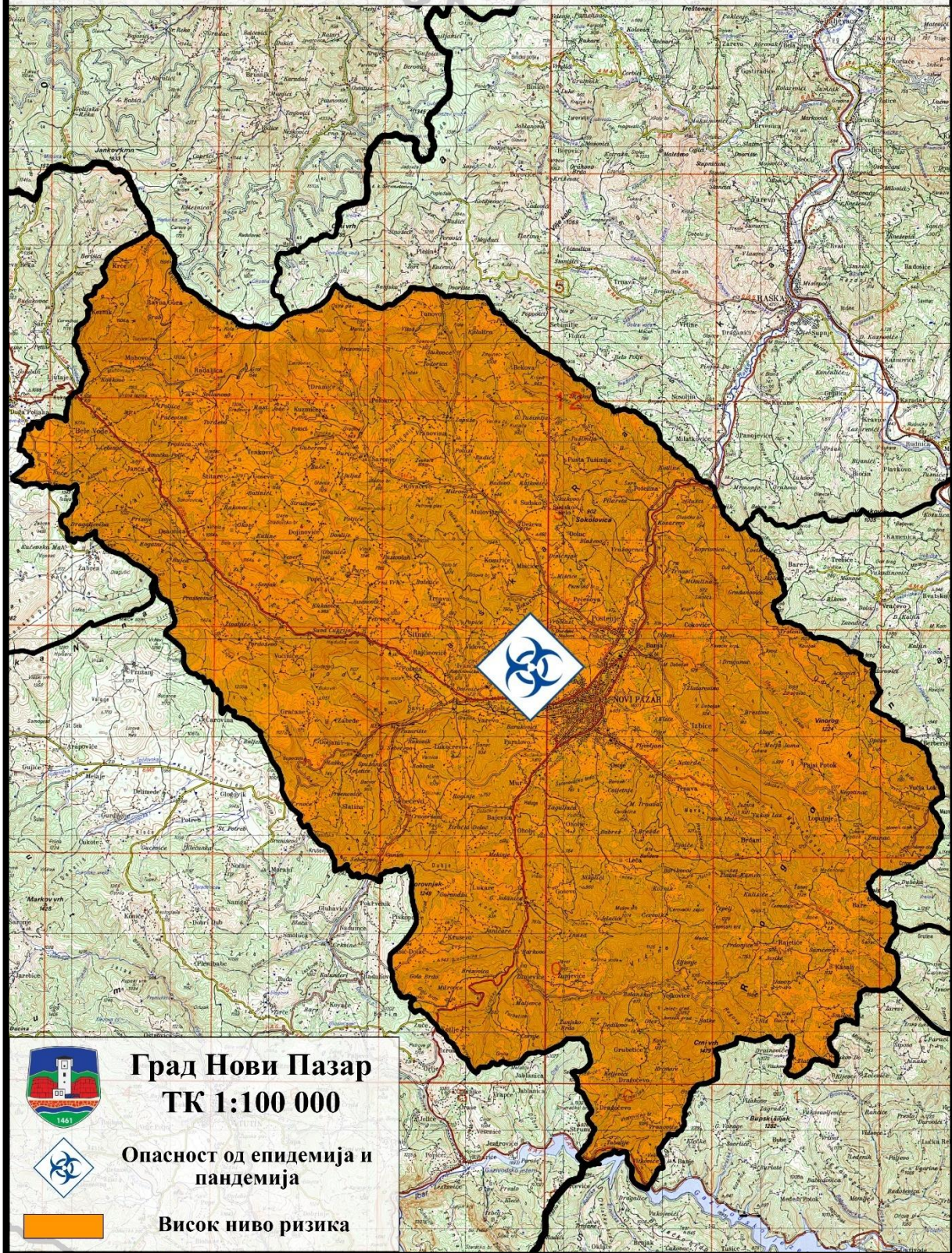
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стање спремности капацитета за реаговање	Формирати Ситуациони центар града Нови Пазар	Градска управа	Две године по изради Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Редовно извештавање о раду Ситуационог центра
Спремност капацитета ватрогасно-спасилачких јединица	Спремност капацитета је на задовољавајућем нивоу	/	/	/	/
Спремност капацитета јединица цивилне заштите	Опремање јединице цивилне заштите опште намене јединице цивилне заштите за узбуђивање потребним материјално-техничким средствима, редовно одржавање показних вежби	Градска управа – Одељење за в.с. и послове одбране	Периодично	Сектор за ванредне ситуације, Градски штаб за ванредне ситуације	/
Базе података и подлога за потребе планирања цивилне заштите	Израдити базу података са списком објеката у којима боравак лица може бити угрожен епидемијама. Дакле, реч је о објектима чији запослени и други посетиоци бивају најугроженији приликом појаве болести епидемија, морбила конкретно	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар; Дом здравља Нови Пазар	/
Одржавање и организација вежби за реаговање у случају епидемија и пандемија	Едукација становништва за реаговање у случају појаве епидемије	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар; Дом здравља Нови Пазар	/
Способност субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Оспособљавање становништва, јавних предузећа и привредних друштава за реаговање у случају епидемија	Градски штаб за ванредне ситуације	Две године од дана израде Процене	Завод за јавно здравље Нови Пазар	Сачинити извештај о извршеном оспособљавању
Стање мобилности веза и комуникационих мрежних система	Редовна контрола путних праваца, санација и поправка оштећења у функцији благовремене путне координације пружања хитне медицинске помоћи, у условима распотраћености епидемије	Одељење за урбанизам и изградњу	Перманентно	Надлежна предузећа	/

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

	Одржавање сталне проходности путних праваца и обезбеђивање довољне ширине саобраћајница ради ефикаснијег кретања возила хитне медицинске помоћи	Одељење за урбанизам и изградњу	Перманентно	Оспособљена привредна друштва и друга правна лица	/
--	---	---------------------------------	-------------	---	---

**Карта ризика од епидемија и пандемија
нежељени догађај са најтежим могућим последицама**

5 ПОТЕНЦИЈАЛНЕ ОПАСНОСТИ ОД ПОЖАРА, ЕКСПЛОЗИЈА И ПОЖАРА НА ОТВОРЕНОМ

Пожар је процес неконтролисаног сагоревања (ширење ватре) којим се угрожавају живот и здравље људи, материјална добра и животна средина. Пожар се развија под различитим условима. Настају или изазвани самим природним последицама или људском грешком, тј. непажњом. Када настане, брзо се шири и угрожава огроман број материјалних добара, земље, шума, природних добара, али и нажалост људске животе. Уколико је изазван силама природе, последице су катастрофалне. Основни услови који су потребни за настанак пожара су: горива материја, кисеоник и извор топлотне енергије. У литератури су ови услови познати као „**пожарни троугао**“. Да ли ће и на који начин доћи до пожара, зависи од физичко-хемијских особина гориве материје, од карактеристика извора паљења, од оксидатора али и многих других фактора. Пожари су често праћени експлозијом, при чему се топлота ослобађа великом брзином.

Под појмом **експлозије** подразумева се нагла реакција оксидације или разлагања која производи повећање температуре или притиска, или и једно и друго истовремено. Да би дошло до експлозије, потребно је споља довести енергију активирања. Том приликом, развија се велика количина топлоте која се преноси на суседне материје, чиме се проширује пожар. Материје које могу произвести експлозију, сврстане су у следеће групе: експлозивни и пиротехнички материјали, паре лако запаљивих течности и гасова, прашине метала и органске прашине.

Шумски пожар је неконтролисано, стихијско кретање ватре по шумској површини. Представља веома озбиљан и увек актуелан друштвени и привредни проблем. Спада у штетне факторе који за кратко време могу да причине велике штете и да измене изглед једног шумског подручја. Шумски пожари настају из различитих разлога. Природне шумске пожаре изазивају удари грома, високе температуре праћене јаким сунчевим зрачењем које може изазвати самозапаљење коре и смола код четинара. Већину шумских пожара у претходном и овом веку изазвао је човек, чак у преко 90%, случајева због неопрезног руковања ватром и осталим изворима топлоте. Узроци све чешћих антропогено изазваних пожара су интензивна експлоатација шума, фрагментисање шумских просторана саобраћајницама, густ саобраћај, све интензивнији развој туризма и продор цивилизације у некадашња подручја дивљине.

Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018 и 87/2018 – др. закони) уређен је систем заштите од пожара (у даљем тексту: Заштита од пожара), а такође су дефинисана права и обавезе државних органа, органа аутономне покрајине и органа јединица локалне самоуправе, привредних друштава, других правних и физичких лица, организација ватрогасне службе, надзор над спровођењем овог закона и друга питања од значаја за систем заштите од пожара. Одредбе овог Закона се примењују и на заштиту од експлозија.

Са аспекта тежине последица по живот и здравље људи и причињене материјалне штете посебно се издвајају следећа подручја:

- *Подручје умерене угрожености*: чине га делови територије у којима преовладава ниско растиње и пољопривредно земљиште које се редовно користи, мање изоловане површине шума, индивидуална стабла и дивље депоније отпада;

- *Подручје повећане угрожености:* чине га делови територије који су прекривени четинарима, насељена места са малом густином насељености и малим бројем становника;
- *Подручје високог степена угрожености:* обухвата урбани, густо насељени део територије града. Ту, поред градског насеља, спадају и друга насеља са бројем становника већим од 400, пољопривредне површине које нису обрађиване дуги низ година и на којима је дошло до сушења и таложења веће количине траве и ниског растиња и површине под шумом.

5.1 Објекти I и II категорије угрожености од пожара

У циљу утврђивања одговарајуће организације и предузимања мера потребних за успешно функционисање и спровођење заштите од пожара, Министарство унутрашњих послова врши категоризацију објеката, делатности и земљишта према угрожености од пожара у зависности од технолошког процеса који се у њима одвија; врсте и количине материјала који се производи, прерађује или складишти; врсте материјала употребљеног за изградњу објекта; значаја и величине објекта, као и врсте биљног покривача.

Објекти, делатности и земљишта разврставају се у следеће категорије:

1. Са високим ризиком од избијања пожара – прва категорија угрожености од пожара;
2. Са повећаним ризиком од избијања пожара – друга категорија угрожености од пожара;
3. Са извесним ризиком од избијања пожара – трећа категорија угрожености од пожара.

Субјекти у првој и другој категорији угрожености од пожара, по закону, су обавезни да донесу План заштите од пожара. Привредно друштво, односно друго правно или физичко лице које је власник или корисник пословних објеката, индустријских објеката, објеката јавне намене и слободностојећих гаража, а који нису у обавези да имају План заштите од пожара, као и објеката у трећој категорији угрожености од пожара, и стамбене зграде, доносе Правила заштите од пожара.

Најосетљивији објекти на пожаре су:

- Објекти у којима се складишти и третира опасан отпад;
- Објекти који су Seveso постројења (нема их на територији града);
- Објекти за које је захтевана Студија о процени утицаја на животну средину;
- Стамбени објекти, у којима нема хидрантне опреме, недостају ватрогасни апарати, противпожарне степенице немају своју функцију (претворене у оставе), а у подрумском просторијама се налазе велике количине запаљивог материјала.

Према извршеној категоризацији угрожености од пожара, на територији Новог Пазара постоји 168 објеката сврстаних у II, а 100 објеката сврстаних у III категорију угрожености од пожара.

Објекти који су угрожени од пожара су објекти од посебног значаја, објекти привредних друштава и стамбени објекти колективне градње.

На територији Новог Пазара, као објекти од посебног значаја могу се издвојити локалне институције:

- Скупштина града, улица Стевана Немање 2;
- Градска управа Нови Пазар, улица Стевана Немање 2;
- Основни суд Нови Пазар, улица Житни трг 6;
- Полицијска управа Нови Пазар, улица Кеј 37. Санџачке дивизије 26.

Као део саобраћајне инфраструктуре од посебног значаја је и аутобуска станица, као и ПТТ објекти у оквиру телекомуникационог саобраћаја. Значајни објекти у оквиру јавне својине су: ЈКП „Градска чистоћа“, ЈКП „Градска топлана“, ЈКП „Водовод и канализација“, ЈП „Завод за урбанизам града Новог Пазара“, ЈП за уређивање грађевинског земљишта, ЈКП „Паркинг сервис“, ЈП Нови Пазар – радио и телевизија, спортски центар „Ријад Лакота“ Нови Пазар и „Установа за спорт“ Нови Пазар.

Објекти од значаја за културу града су: Културни центар Нови Пазар, Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“, Историјски архив „РАС“, Музеј „РАС“, Удружење ликовних уметника, Регионално позориште и три културно-уметничка друштва. Град располаже и богатом понудом споменика културе који се налазе у заштити Републике Србије.

Образовне институције на територији града су:

- Предшколска установа „Младост“ која обухвата три објекта (радне јединице „Младост“, „Наше Дете“ и „Дечија радост“);
- 6 основних школа на градском подручју и 6 матичних основних школа на руралном подручју;
- Нижа музичка школа „Стеван Мокрањец“;
- Специјална школа у Новопазарској бањи;
- 5 средњих школа лоциране у самом граду, без истурених одељења у руралном подручју;
- 4 високошколске установе: Универзитет Нови Пазар, Факултет за трговину и банкарство, Факултет за исламске студије, Интернационални универзитет.

Под стамбеним објектима колективне градње као могућим местима јављања пожара подразумевају се туристички објекти и објекти за становање укључујући и домаћинства. С обзиром да се у оквиру домаћинстава користи угаљ и дрво као енергија за грејање простора, у оквиру њих могу настати пожари услед неадекватног поступања. Избијање пожара може настати и услед оштећења и дотрајалости електричне инсталације или услед непажње и немара од стране човека, те постоји велика угроженост људства и материјалних добара.

Када је реч о смештајним капацитетима, у Новом Пазару постоји више хотела: „Гаџ“, „Денис“, „Врбак“, „Атлас“, „Оха“, „Кан“ и „Палма“, и два мотела: „Сопоћани“ и „Рас“. У туристичкој понуди налазе се и Новопазарска и Рајчиновића бања које располажу са смештајним капацитетом од 180, односно 100 кревета.

5.2 Списак субјеката у којима постоји опасност од пожара и експлозија

Сви субјекти различитих привредних активности су потенцијална места настанка пожара и експлозија услед обављања делатности. Самим тим је неопходно предузети одређене мере и поступке који се односе на заштиту од пожара, ублажавања последица и њиховог отклањања. У зависности којој категорији угрожености од пожара припадају неопходно је да израде План или Правилник заштите од пожара у складу са Законом.

5.3 Шумски комплекси

Шумски пожари представљају стихијско и неконтролисано ширење ватре у природној околини. Величина опожарене површине и јачина пожара зависе од типа вегетације који је угрожен ватром. Карактеристика шумских пожара је веома брзо ширење и нагле промене правца под утицајем временских прилика. Према узроцима настанка деле се на пожаре

антропогеног и природног порекла. Готово 90% свих пожара у природи је настало као последица људске активности, док су муње главни природни узрочник.

Укупна површина под шумама је 31.365 ха те је шумовитост територије Новог Пазара 42,3%. Заступљене су следеће шумске културе:

- Смрча – укупно 2.000 ха;
- Бор – укупно 1.600 ха;
- Буква – 18.000 ха;
- Храст – 8.500 ха;
- Граб и багрем – око 1.000 ха.

5.4 Преглед пожара у прошлости и угрожена подручја

Евидентирани шумски пожари на територији града Новог Пазара:

- 30.08.2011. ватра је захватила око 15 ха младе борове шуме и око 10 ха ливаде;
- 20.09.2011. пожар у селу Јабланица захватио је укупно 100 ха букове шуме (60 ха у власништву ЈП „Србија шуме“ и 40 ха у приватном власништву).

У току 2017. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 332 пожара и 1 експлозија, који су приказани у табели испод.

Табела 117: Пожари током 2017. године

Редни број	Место пожара	Број
1.	Стамбена зграда	59
2.	Пољопривредна зграда	2
3.	Термо-хидроелектрана	0
4.	Старачки дом	0
5.	Здравствена установа	1
6.	Музеј	0
7.	Робна кућа	0
8.	Магацин експлозивних материја	0
9.	Складишта-отворена	1
10.	Градилиште	0
11.	Плинара	0
12.	Културно-историјски споменици	0
13.	Пословна зграда	4
14.	Барака, шупа	8
15.	Паркиралиште-гаража	0
16.	Вртић, школа, факултет	1
17.	Верски објекат	0
18.	Трговинско-занатска радња	1
19.	Магацин готове робе	1
20.	Остали магацини	0
21.	Силос	1
22.	Радне машине	0
23.	Рафинерија	0
24.	Остали грађевински објекти	8
25.	Стамбено пословна зграда	13
26.	Димњак	15
27.	Дечији дом	0
28.	Хотел, мотел	0

Редни број	Место пожара	Број
29.	Биоскоп, позориште	0
30.	Угоститељски објекти	1
31.	Магацин запаљивих течности	0
32.	Складишта-затворена	0
33.	Аеродромски објекат	0
34.	Трансформаторска станица	4
35.	Производни погон	2
36.	Отворени простор	272

У току 2018. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 235 пожара, који су приказани у табели испод.

Табела 118: Пожари током 2018. године

Редни број	Место пожара	Број
1.	Стамбена зграда	51
2.	Пољопривредна зграда	3
3.	Термо-хидроелектрана	0
4.	Старачки дом	0
5.	Здравствена установа	0
6.	Музеј	0
7.	Робна кућа	0
8.	Магацин експлозивних материја	0
9.	Складишта-отворена	0
10.	Градилиште	0
11.	Плинера	0
12.	Културно-историјски споменици	0
13.	Пословна зграда	9
14.	Барака, шупа	7
15.	Паркиралиште-гаража	2
16.	Вртић, школа, факултет	1
17.	Верски објекат	1
18.	Трговинско-занатска радња	0
19.	Магацин готове робе	0
20.	Остали магацини	0
21.	Силос	0
22.	Радне машине	0
23.	Рафинерија	0
24.	Остали грађевински објекти	5
25.	Стамбено пословна зграда	7
26.	Димњак	18
27.	Дечији дом	0
28.	Хотел, мотел	1
29.	Биоскоп, позориште	0
30.	Угоститељски објекти	2
31.	Магацин запаљивих течности	0
32.	Складишта-затворена	0
33.	Аеродромски објекат	0
34.	Трансформаторска станица	11
35.	Производни погон	3
36.	Отворени простор	136

У току 2019. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 330 пожара, који су приказани у табели испод.

Табела 119: Пожари током 2019. године

Редни број	Место пожара	Број
1.	Стамбена зграда	70
2.	Пољопривредна зграда	2
3.	Термо-хидроелектрана	0
4.	Старачки дом	0
5.	Здравствена установа	0
6.	Музеј	0
7.	Робна кућа	0
8.	Магацин експлозивних материја	0
9.	Складишта-отворена	0
10.	Градилиште	0
11.	Плинара	0
12.	Културно-историјски споменици	0
13.	Пословна зграда	2
14.	Барака, шупа	12
15.	Паркиралиште-гаража	2
16.	Вртић, школа, факултет	0
17.	Верски објекат	0
18.	Трговинско-занатска радња	0
19.	Магацин готове робе	0
20.	Остали магацини	4
21.	Силос	0
22.	Радне машине	0
23.	Рафинерија	0
24.	Остали грађевински објекти	22
25.	Стамбено пословна зграда	6
26.	Димњак	23
27.	Дечији дом	0
28.	Хотел, мотел	0
29.	Биоскоп, позориште	1
30.	Угоститељски објекти	2
31.	Магацин запаљивих течности	0
32.	Складишта-затворена	0
33.	Аеродромски објекат	0
34.	Трансформаторска станица	11
35.	Производни погон	2
36.	Отворени простор	229

У току 2020. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 368 пожара, који су приказани у табели испод.

Табела 120: Пожари током 2020. године

Редни број	Место пожара	Број
1.	Стамбена зграда	62
2.	Пољопривредна зграда	0
3.	Термо-хидроелектрана	0
4.	Старачки дом	0
5.	Здравствена установа	0

Редни број	Место пожара	Број
6.	Музеј	0
7.	Робна кућа	0
8.	Магацин експлозивних материја	0
9.	Складишта-отворена	1
10.	Градилиште	0
11.	Плинара	0
12.	Културно-историјски споменици	0
13.	Пословна зграда	5
14.	Барака, шупа	11
15.	Паркиралиште-гаража	2
16.	Вртић, школа, факултет	1
17.	Верски објекат	0
18.	Трговинско-занатска радња	3
19.	Магацин готове робе	0
20.	Остали магацини	2
21.	Силос	0
22.	Радне машине	0
23.	Рафинерија	0
24.	Остали грађевински објекти	6
25.	Стамбено пословна зграда	5
26.	Димњак	20
27.	Дечији дом	0
28.	Хотел, мотел	0
29.	Биоскоп, позориште	0
30.	Угоститељски објекти	4
31.	Магацин запаљивих течности	0
32.	Складишта-затворена	0
33.	Аеродромски објекат	0
34.	Трансформаторска станица	9
35.	Производни погон	0
36.	Отворени простор	274

У току 2021. године (1.1 – 22.11.) на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десио се 291 пожар, који су приказани у табели испод.

Табела 121: Пожари током 2021. године (1.1 – 22.11.)

Редни број	Место пожара	Број
1.	Стамбена зграда	60
2.	Пољопривредна зграда	3
3.	Термо-хидроелектрана	0
4.	Старачки дом	0
5.	Здравствена установа	2
6.	Музеј	0
7.	Робна кућа	0
8.	Магацин експлозивних материја	0
9.	Складишта-отворена	0
10.	Градилиште	0
11.	Плинара	0
12.	Културно-историјски споменици	0
13.	Пословна зграда	4

Редни број	Место пожара	Број
14.	Барака, шупа	9
15.	Паркиралиште-гаража	0
16.	Вртић, школа, факултет	0
17.	Верски објекат	1
18.	Трговинско-занатска радња	1
19.	Магацин готове робе	1
20.	Остали магацини	0
21.	Силос	0
22.	Радне машине	0
23.	Рафинерија	0
24.	Остали грађевински објекти	9
25.	Стамбено пословна зграда	11
26.	Димњак	25
27.	Дечији дом	0
28.	Хотел, мотел	0
29.	Биоскоп, позориште	0
30.	Угоститељски објекти	1
31.	Магацин запаљивих течности	0
32.	Складишта-затворена	0
33.	Аеродромски објекат	0
34.	Трансформаторска станица	9
35.	Производни погон	2
36.	Отворени простор	189

5.5 Производња и складиштење експлозивних материја и материја које могу да формирају експлозивну атмосферу

Под опасним материјама се подразумевају материје које имају врло токсична, оксидирајућа, експлозивна, екотоксична, запаљива, самозапаљива и друга својства опасна по живот и здравље људи и животну средину. У ризична индустријска постројења сврставају се сва постројења у којима се користе или складиште опасне материје (Законом прописане количине), код којих може доћи до удеса већих размера.

Експлозије су чести узроци пожара и хаварија. Од експлозија су посебно угрожени објекти где се складиште лако испарљиве, лако запаљиве и експлозивне течности и гасови, као и објекти (силоси) за складиштење житарица због стварања велике количине прашине која је у контакту са пламеном или варницом експлозивна. Исто тако угрожене су и оне врсте транспорта (путног, железничког) који такве материје превозе или користе као погонско гориво. За пумпе – продајна места течног нафтног гаса, карактеристична је опасност могућег цурења ТНГ који може да изазове паљење у случају контакта са извором паљења. ТНГ који цури приликом паљења се шири и прелази нагло из течног у гасовито стање изазивајући експлозију. Паљења и експлозије не морају имати значајне примарне последице по становништво и материјална добра, али би увек остајале секундарне последице у виду трајније угрожености биљног и животињског света на ужем или ширем простору.

На територији града Новог Пазара не постоје привредна друштва која поседују складишта опасних материја, док у процесу рада опасне материје користи ЈКП „Водовод и канализација“ Нови Пазар у количини од око 5 t хлора. ЈКП „Градска топлана“ Нови Пазар, улица Шабана Коче бб, користи надземни резервоар са лож уљем, запремине 450 m³ за потребе грејања.

У следећој табели су приказане бензинске станице које послују на територији града Новог Пазара.

Табела 122: Бензинске станице на територији града Новог Пазара

Редни број	Назив	Капацитети	
1.	„Балић компани“ ДОО Насеље Дојевиће	Д-2	80 m ³
		Е-Д	30 m ³
		БМБ	60 m ³
2.	„Nail impex“ Ул. Стевана Немање бб БС „Р-петрол бр. 2“	ТНГ	30 m ³
		Е-Д	130 m ³
		БМБ	25 m ³
3.	„Nail impex“ ДОО Стевана Немање бб БС „Р-петрол бр.4“	Е-Д	60 m ³
		Е-Д	30 m ³
		БМБ	30 m ³
4.	„Вршево“ ДОО Ул. Сутјеска БС „Квеле петрол“	БМБ	55 m ³
		ЕД	100 m ³
5.	„ИМ петрол“ ДОО Постење	Е-Д	130 m ³
		БМБ	70 m ³
6.	„Black gold petrol“ Беле Воде	Е-Д	50 m ³
		БМБ	40 m ³
		ТНГ	50 m ³
7.	„ND petrol 2000“ Ул. Дубровачка бб	БМБ	30 m ³
		Е-Д	90 m ³
		ТНГ	30 m ³
8.	„ND petrol 2000“ Ул. Рифага Бурцовића бб	БМБ	25 m ³
		ЕД	100 m ³
9.	„Кнез Петрол“ ДОО Београд Постење	ТНГ	30 m ³
		БМБ	10 m ³
		Е-Д	30 m ³
10.	„АС Гаспром“ ДОО Мур бб	ТНГ	30 m ³
		БМБ	10 m ³
		Е-Д	20 m ³
11.	„Енергожупа“ ДОО Ул. Дубровачка бб БС бр. 1	ТНГ	30 m ³
		БМБ	30 m ³
		Е-Д	40 m ³
12.	„Садовић петрол“ ДОО Ул. Саве Ковачевића бб БС бр. 2	ТНГ	30 m ³
		Д-2	100 m ³
		БМБ	25 m ³
		БМБ	50 m ³
13.	„Садовић петрол“ ДОО Ул. Саве Ковачевића бб	Е-Д	130 m ³
		БМБ	70 m ³
14.	„НИС“ БС 1 Ул. Миодрага Јовановића бб	БМБ	10 m ³
		ЕП БМБ	40 m ³
		Е-Д	20 m ³
		ЕД	252 m ³
15.	„НИС“ БС 2 Ул. Саве Ковачевића бб	Е-Д	30 m ³
		БМБ	40 m ³
		Е-Д	204 m ³
		БМБ	252 m ³
		ТНГ	30 m ³
16.	АД „Лукоил“ БС 2 Ул. Генерала Живковића бб	БМБ	30 m ³
		Е-Д	60 m ³
		ЕД	50 m ³

Редни број	Назив	Капацитети	
		ЕП БМБ	40 m ³
		ТНГ	30 m ³

5.6 Идентификација локација са експлозивним остацима рата (ЕОР)

Откривање – проналажење неексплодираних убојних средстава је честа појава на територији града Новог Пазара. У питању су заостала неексплодирана убојна средства из Првог и Другог светског рата. Пронађена неексплодирана убојна средства се обезбеђују од стране МУП-а, а њихово изузимање и уништавање врши екипа за деактивирање и уништавање НУС-а Управе за ванредне ситуације.

Највеће количине заостале муниције се налазе у насељу Дојевиће где су за време Другог светског рата била складишта муниције и наоружања. До сада се показало да се ради о муницији мањег калибра и разним врстама мина и бомби.

5.7 Густина насељености

На територији града Новог Пазара живи (по попису из 2011. године) 100.410 становника од тога у самом граду живи 66.527 становника, док у селима живи 33.883 становника. Просечна густина насељености износи 135,3 стан./km².

Највише становника живи у селима средње величине (од 500-1.000 становника) 11.020 становника, односно 32,52% од укупног сеоског становништва.

5.8 Угроженост заштићених културних и материјалних добара

У Новом Пазару налазе се следеће институције од културног значаја: Дом културе „Ослобођење“, Народна библиотека „Доситеј Обрадовић“, Музеј „РАС“, Удружење ликовних уметника, Регионално позориште и 3 културно-уметничка друштва.

Споменици културе који су под заштитом Републике Србије су:

- Петрова црква у Расу;
- Ђурђеви ступови у Расу;
- Манастир Сопоћани у близини Расе;
- Новопазарска тврђава у Новом Пазару;
- Хамам Иса-бега Исаковића у Новом Пазару;
- Алтун-Алем џамија у Новом Пазару;
- Средњовековни град Јелеч 12 km јужно од Новог Пазара;
- Амир-Агин хан у Новом Пазару;
- Црква Светог Димитрија у Јаначком пољу;
- Црква Светог Николе у Штитарима;
- Стари хамам у Новопазарској бањи;
- Челебија (арап) џамија у Новом Пазару-

5.9 Могућност генерисања других опасности

Истовремено уз пожар и експлозију могућа је опасност од техничко-технолошких удеса на постројењима са лако запаљивим материјама, као и повреде и смртно страдање људи. Постоји могућност изливања опасних материја, при чему може доћи до угрожавања свих медијума животне средине (вода, ваздух, земљиште), укључујући и штетне последице по здравље људи и

нарушавање флоре и фауне. Последице могу бити директног или индиректног карактера, са тренутним или пост ефектима.

Уз појаву шумских пожара, поред велике материјалне штете као примарне последице, долази до појаве ерозивног земљишта, померања или привременог нестанка појединих животињских и биљних врста, ремећења еколошке и климатске равнотеже на том подручју. У случају појаве пољских пожара, приликом сагоревања житарица додатна секундарна последица јесте опоравак тла, за које је потребан дужи временски период.

5.10 Могући развој догађаја (Сценарио)

5.10.1 Највероватнији нежељени догађај

Табела 123: Сценарио

<p>Опасност</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Назив опасности <p><i>Пожари и експлозије, пожари на отвореном</i></p> <ul style="list-style-type: none"> •Опис опасности <p>Пожар је процес неконтролисаног сагоревања којим се угрожавају живот и здравље људи, материјална добра и животна средина. Као могући пратилац пожара могу се јавити експлозије, које представљају процес наглог сагоревања као последица употребе запаљивих течности и гасова и осталих горивих материја које са ваздухом могу створити експлозивну смешу, праћену ударним таласом притиска продуката сагоревања и порастом температуре, као и наглог разарања плашта посуда услед непланираног или неконтролисаног ширења флуида и разлетања делова уређаја, технолошке опреме или објеката, којим се угрожавају живот и здравље људи и материјална добра.</p>
<p>Појављивање</p>	<p>Пожар се појављује на територији града Новог Пазара, у насељеном месту Јанча.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>Пожар који настаје у атарима насељеног места Јанча, услед неопрезности људи, најпре захвата њиве на којима су паљени жетвени остаци, а потом се шири на околне њиве са којих није скинут род. Површина захваћена пожаром се простире на око 70 ha.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Интензитет пожара условљен је временским условима, присутношћу и оптерећеношћу подручја лако горивом материјом. На овом подручју је доста сувог и компактног горивог материјала. Пожару погодују временске прилике. Брзина и правац ветра утичу на брже ширење пожара по површини услед већег прилива кисеоника, чиме се убрзава процес горења и долази до ширења пожара. Интензитет пожара се повећава услед дејства топлог таласа у трајању од више дана.</p>
<p>Време</p>	<p>Пожар се јавља 15.9.2024. године око 12 часова на отвореном простору услед паљења жетвених остатака.</p>
<p>Ток</p>	<p>Паљењем се уништавају хранљиве материје које могу земљишту да обезбеде заорани жетвене остаци. Уништавају се микроорганизми у земљишту, који су спремни да сву ту органску материју током јесени, зиме и пролећа разграде и да је врате, практично у онај облик да биљкама буде приступачно. У оваквом земљишту трошење хумуса је брже од његовог стварања, а губитак хумуса утиче на плодност њиве. Опасност од пожара је увек присутна.</p> <p>Пожар настаје почетком септембра када су високе температуре и када су сви фактори</p>

	<p>значајни за развој пожара највећег интензитета. Јавља се у преподневним часовима услед неконтролисаног паљења жетвених остатака на њивама, при чему почиње да се шири и на околне њиве са којих није скинут род. Ватру уочавају лица која обављају пољопривредне послове на суседним пољопривредним површинама, и 4 особе покушавају саме да угасе ватру. Том приликом задобијају лакше телесне повреде. Како ветар распирује ватру и отежава гашење, обавештава се надлежна ватрогасно-спасилачка јединица у Новом Пазару, а присутна лица покушавају да заштите пољопривредну механизацију од ватре. Ватра се са једне на другу пољопривредну површину лако преноси под утицајем ветра, а томе доприноси и сува трава у непосредном окружењу. У ватри нестају бројне биљне заједнице, а дим, чађ и пепео који ватром настају у изузетно великој мери погоршавају квалитет ваздуха. Респираторни проблеми услед удисања дима јављају се код 26 особа. Укупан број лица који се налази на месту нежељеног догађаја је 30.</p> <p>Ватрогасна јединица излази на терен, до места нежељеног догађаја стиже за 33 минута. Пожар се најпре извиђа како би се упознале његове карактеристике да би се на ефикасан начин угасио. Након извиђања, приступа се гашењу пожара и спречавању да захвати веће површине.</p> <p>Пожар је локализован за 4 сата од његовог настанка, али и даље постоји опасност од његовог поновног настанка, па ватрогасне екипе дежурају и сутрадан. Стабилизација опожареног подручја траје до 3 дана, при чему се могу очекивати негативне последице по људство ангажовано на гашењу пожара, нарушавање животињског фонда и шумске вегетације. Надлежне службе излазе на терен како би се установила настала штета. Повређена лица је збринуо Дом здравља Нови Пазар, на адреси улица Генерала Живковића 1.</p>
Трајање	<p>Пожар је процес неконтролисаног сагоревања којим се угрожавају живот и здравље људи, материјална добра и животна средина. Паљење стрњике, као недозвољен начин уклањања жетвених остатака са њива, представља висок безбедносни ризик и носи вишеструке штетне последице. Ширење пожара и промена правца ветра отежава локализацију пожара. Пожар траје један дан. Директне штете подразумевају негативне последице по људство затечено на захваћеној површини, знатну материјалну штету, као и губитак хранљивих материја уништавањем микроорганизама у земљишту.</p> <p>Директан утицај на иштићене вредности</p> <p>Пожари узрокују појаву страха и панике код људи. Услед интервенције гашења пожара, долази до повређивања 4 лица која су сама покушавала да угасе ватру, а респираторни проблеми услед удисања дима јављају се код 26 особа. Неопходна је употреба здравствених средстава, не постоји потреба за болничким лечењем. Укупан број људи који је захваћен опасношћу је 30.</p> <p>Последице пожара доводе до материјалних губитака у отклањању и санацији пожара, као и обнове пољопривредног земљишта. Еколошке штете манифестују се дуги низ година након појаве пожара и оне су непроцењиве: промена пејзажа, промена хемијских и физичких својстава земљишта, угроженост ваздуха, биљног и животињског света. Пожар директно утиче на деградацију земљишта уништавањем биљног света и корисних микроорганизама у земљи, а посредно и на животињски свет уништавањем њиховог станишта и извора опстанка. Спаљивањем се загађује ваздух и трајно губе азот, сумпор и органска материја који су од непроцењивог значаја за земљиште и усеве. Приликом сагоревања биљних остатака развија се температура од 700 до 800° С која уништава све микроорганизме и хумус у површинском слоју земљишта. Дубина слоја у коме се осети негативно дејство ватре износи неколико мтм. Да би се садржај хумуса повећао за само 1% потребно је време од 50 до 100 година.</p>

	<p>Пожаром је захваћено око 70 ha пољопривредног земљишта, од чега је 25 ha још увек под усевима, и на тим површинама су се налазила лица која су обављала пољопривредне послове. Услед ватре уништен је један трактор са приколицом који је био осигуран.</p>		
Рана најава	<p>Становништво се обавештава од стране надлежних органа у виду обавештења и упозорења о могућностима настанка опасности од пожара. У време актуелних радова у пољу, односно жетве, неопходно је, у циљу што ефикасније заштите стрних усева од пожара, пре и за време жетве, предузимање посебних превентивних мера. Посебно се апелује на грађане да се приликом чишћења и припрема земљишта за предстојеће пољопривредне радове придржавају прописаних мера заштите од пожара посебно водећи рачуна о временских приликама. Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/2009, 20/2015, 87/2018 и 87/2018 – др. закони) забрањује спаљивање остатака стрних усева, спаљивање смећа на отвореном простору и спаљивање биљних остатака и предвиђа новчане казне за физичка и правна лица и предузетнике.</p>		
Припремљеност	<p>Становништво и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за долазећу опасност. У току сезоне када је појачана опасности од пожара противпожарне јединице се стално налазе у пуној мобилности, а њихово људство је спремно да се на дати знак узбуњивања што брже окупи, пребаци на место пожара и отпочне са гашењем. На територијама јединица локалних самоуправа се становништво обавештава о могућностима настанка пожара, као и о начину на који да на адекватан и безбедан начин заштите своје животе и имовину. За пожаре на отвореном овакве размере капацитет ватрогасне јединице у Новом Пазару је довољан.</p>		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	4
		- евакуисани	26
		- расељени	/
	Укупно	30	
	Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију, трошкови:	
		- здравствено лечење	10.000
		- штета на пољопривредним усевима	16.700.000
- оштећење средстава за рад (трактора)		11.200.000	
- трошкови ревитализације земљишта		8.500.000	
- трошкови гашења пожара		2.000.000	
Укупни трошкови	38.410.000		
Процент штете у односу на буџет Града	1,08%		
Генерисање других опасности	<p>Пожари могу довести до појаве додатних опасности, како непосредних, тако и до опасности које се могу испољити у будућности. Пре свега долази до нарушавања животне средине, аерозагађења и смањења видљивости услед ширења пожарне материје, угрожавања биљног и животињског света и пољопривредних култура (смањење приноса), као и смањења квалитета земљишта.</p>		
Референтни инциденти	<p>Евидентирани шумски пожари на територији града Новог Пазара:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 30.08.2011. ватра је захватила око 15 ha младе борове шуме и око 10 ha ливаде;		

	<p>– 20.09.2011. пожар у селу Јабланици захватио је укупно 100 ха букове шуме (60 ха у власништву ЈП „Србија шуме“ и 40 ха у приватном власништву).</p> <p>У току 2017. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 332 пожара и 1 експлозија. У току 2018. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 235 пожара. У току 2019. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 330 пожара. У току 2020. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 368 пожара. У току 2021. године (1.1 – 22.11.) на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десио се 291 пожар.</p>
<p>Информисање јавности</p>	<p>Један од најважнијих фактора је потпуно и благовремено информисање и обавештавање у припремању и реализацији противпожарних мера на свим нивоима организовања и деловања заштите од пожара, као саставног дела друштвене самозаштите. Сходно томе, постоји правовремено и прецизно информисање јавности путем јавних гласила (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције), преко којих Одељење за ванредне ситуације и послове одбране упућује апеле да се не врши паљење ватре на отвореном простору, односно да се грађани одговорно понашају и пријаве пожар надлежним службама уколико га уоче. Услед настанка пожара информисање јавности се врши путем сазивања конференције за штампу, издавања саопштења или позивањем представника медија за директно укључивање у праћење рада Градског штаба. Командант Градског штаба јавност обавештава и о ангажовању снага и средстава за ублажавање последица, могућности територије за отклањање последица, координацији активности са државним и стручним органима и њиховом укључивању у санирању последица.</p>

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката пожара, експлозија и пожара на отвореном на територији града Новог Пазара је 1 догађај годишње или чешће.

Табела 124: *Исказивање вероватноће*

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	X

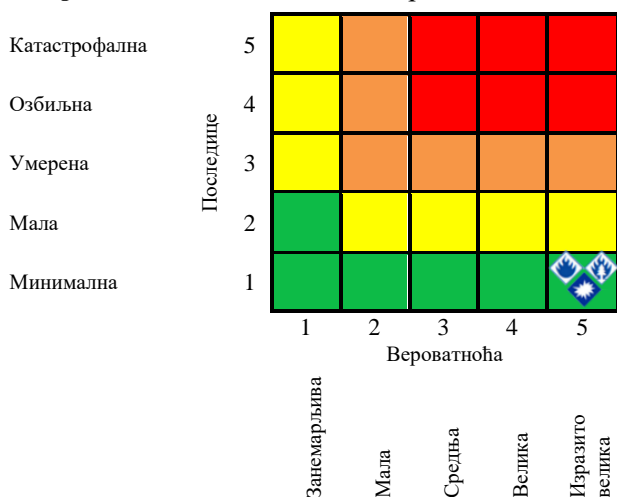
Табела 125: *Исказивање последица по живот и здравље људи*

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	X
2	Мала	51 – 200	
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

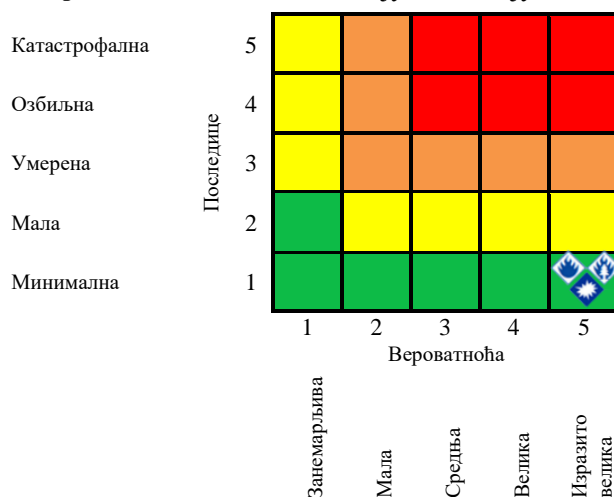
Табела 126: *Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)*

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	X
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

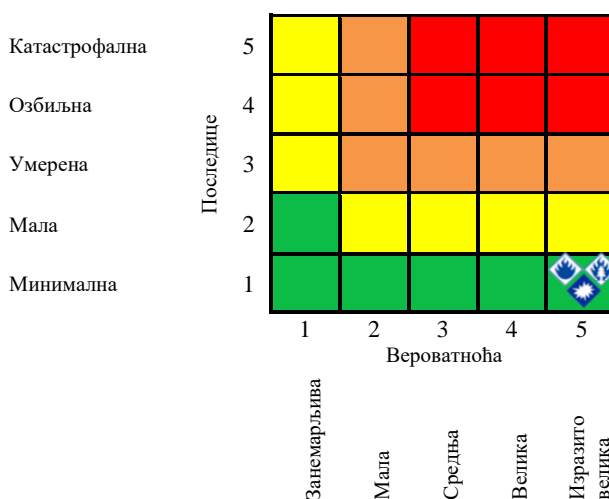
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3: Укупан ризик

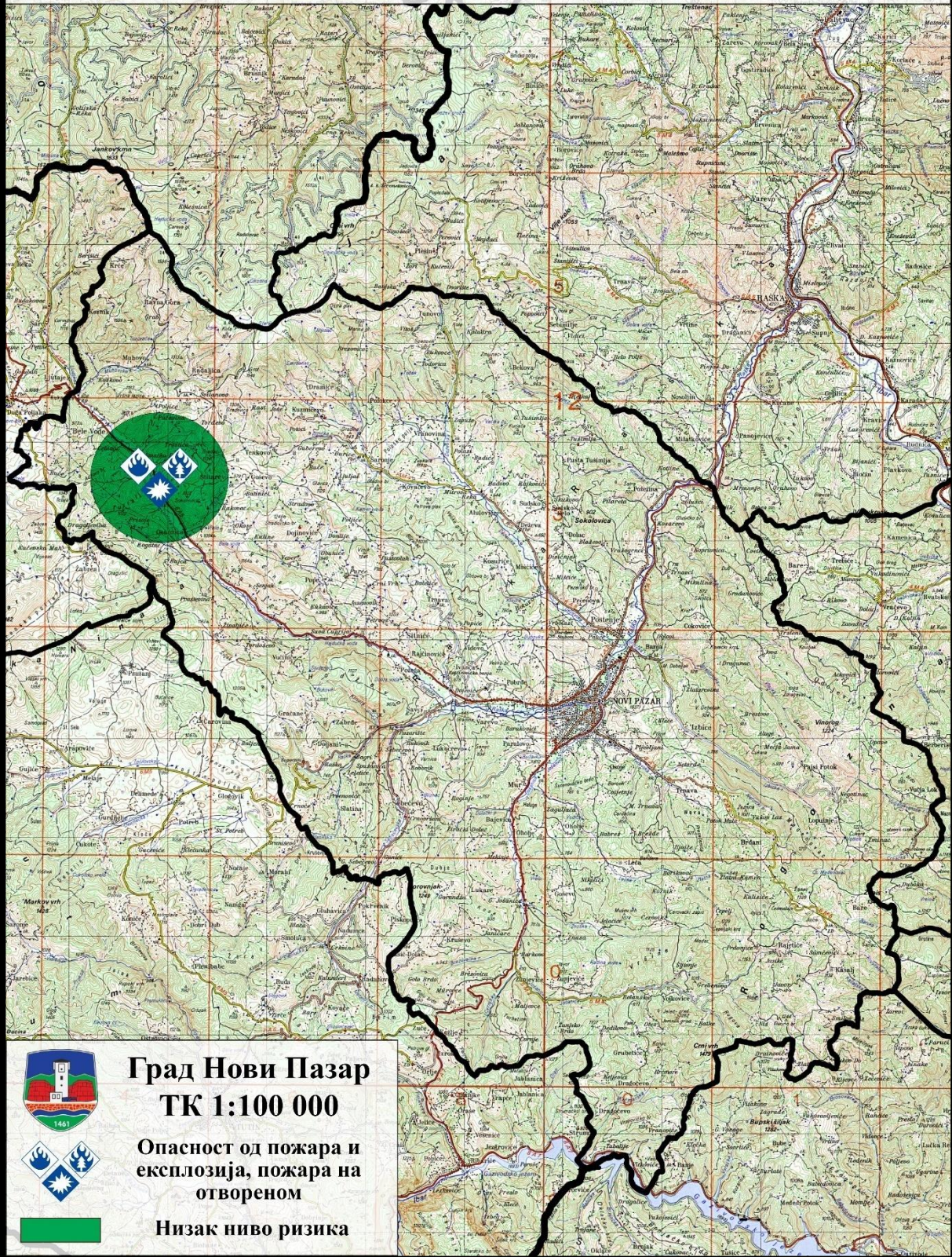

Табела 127: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од пожара, експлозија и пожара на отвореном **НИЗАК**, што значи да је ризик **ПРИХВАТЉИВ**.

Карта ризика од пожара и експлозија, пожара на отвореном највероватнији нежељени догађај

5.10.2 Нежељени догађај са најтежим могућим последицама

Табела 128: *Сценарио*

<p>Опасност</p>	<p>•Назив опасности</p> <p><i>Пожари и експлозије, пожари на отвореном</i></p> <p>•Опис опасности</p> <p>Пожар је процес неконтролисаног сагоревања којим се угрожавају живот и здравље људи, материјална добра и животна средина. Као могући пратилац пожара могу се јавити експлозије, које представљају процес наглог сагоревања као последица употребе запаљивих течности и гасова и осталих горивих материја које са ваздухом могу створити експлозивну смешу, праћену ударним таласом притиска продуката сагоревања и порастом температуре, као и наглог разарања плашта посуда услед непланираног или неконтролисаног ширења флуида и разлетања делова уређаја, технолошке опреме или објеката, којим се угрожавају живот и здравље људи и материјална добра.</p>
<p>Појављивање</p>	<p>У летњем периоду, када је температура ваздуха изразито висока, неприступачним теренима планине Рогозне, на територији града Новог Пазара, долази до избијања пожара који се уз појаву ветра шири невероватном брзином.</p>
<p>Просторна димензија</p>	<p>У југоисточном делу града, на планини Рогозни, у непрегледном и недоступном терену, у непосредној близини села Војковиће избија пожар који захвата 200 ха шуме и ниског растиња.</p>
<p>Интензитет</p>	<p>Интензитет пожара условљен је временским условима. Брзина и правац ветра утичу на брже ширење пожара по површини услед већег прилива кисеоника, чиме се убрзава процес горења. Ваздух се подиже и износи варнице, искре и запаљиве бакље које изазивају даље ширење пожара, од ниског растиња ка крошњама дрвећа. Интензитет пожара се повећава и услед дејства топлог таласа у трајању од више дана, будући да је у овом периоду шумска вегетација сува и подложна брзом паљењу.</p>
<p>Време</p>	<p>Након великог броја дана са јако високом температуром и без падавина, долази до појаве пожара 15.08.2026. године у поподневним сатима на отвореном простору на територији КО Војковиће.</p>
<p>Ток</p>	<p>Пожар настаје у летњем периоду када су екстремно високе температуре (август) и када су сви фактори значајни за развој пожара највећег интензитета. Високе температуре у слепоподневним часовима, суша и велика количина суве материје погодују настанку пожара на овом подручју. Ватра истовремено избија на три до четири места и том приликом захвата ниског растиња које гори и тешко се гаси, ширећи се на високог растиња, што доводи до уништавања широког појаса под шумском вегетацијом.</p> <p>Услед неповољног струјања ветра, ватра се брзо проширила ка стамбеним кућама. Пожар угрожава пољопривредне површине. Због таквог могућег развоја ситуације људи су у паници за свој живот и имовину, па је неопходна евакуација 8 домаћинства и свих лица која су се у том моменту налазила у непосредној близини. Евакуисани су људи и стока, на период од 20 дана.</p> <p>Ватрогасна јединица излази на терен. Пресецање пожара је отежано премда се шири</p>

	<p>великом брзином, при чему и ветар много помаже ширењу ватре. Неприступачност подручја отежава локализацију пожара, што доприноси његовом ширењу и дужем трајању. Гашење пожара захтева даноноћну активност ватрогасних јединица. Стабилизација опожареног подручја траје до 7 дана, при чему се могу очекивати негативне последице по људство ангажовано на гашењу пожара и затечено на захваћеној површини и оближњим насељима, нарушавање животињског фонда и шумске вегетације. Угрожена су и поља засејана пољопривредним културама које су подложне лакој паљењу и брзом ширењу пожара. Директне штете подразумевају и губитак дрвне масе, трошкове гашења и пошумљавања.</p>		
Трајање	<p>Услед настанка пожара долази до материјалних губитака, нарушавања животињског фонда, са извесном угроженошћу људских живота. Неприступачност подручја и јак ветар који распирује ватру отежавају гашење пожара.</p> <p>Утицај наштићене вредности</p> <p>Услед појаве пожара нема настрадалих и повређених становника, док је превентивна евакуација била потребна за 8 домаћинства, као и за присутна лица у непосредној близини. Укупан број евакуисаних лица је 76. На сеоском подручју посебну опасност чини ускладиштење већих количина сламе, сена и кукурузовине у двориштима, а без потребног растојања између истих и стамбених објеката. У погледу критичне инфраструктуре угрожена је електроенергентска и телекомуникациона мрежа. Последице пожара доводе до материјалних губитака у отклањању и санацији пожара, као и обнове шумских комплекса који су делимично били захваћени пожаром. На овом подручју постоји велика повезаност пољопривредних површина са шумским комплексима, што доводи до ширења пожарне масе и захватање већих површина. У пожару је изгорело 200 ha површина под шумским растињем. Економске штете подразумевају трошкове који су неопходни за гашење пожара, штету коју је проузроковао сам пожар и трошкове санације. Неопходно је и рашчишћавање локације захваћене пожаром.</p>		
Рана најава	<p>Током летњег периода надлежни органи упућују обавештења и упозорења грађанима о могућности настанка опасности од пожара.</p>		
Припремљеност	<p>Становништво и органи локалне самоуправе су делимично припремљени за долазећу опасност. У току сезоне када је појачана опасности од пожара противпожарне јединице се стално налазе у пуној мобилности, а њихово људство је спремно да се на дати знак узбуњивања што брже окупи, пребаци на место пожара и отпочне са гашењем. На територијама јединица локалних самоуправа се становништво обавештава о могућностима настанка пожара, као и о начину на који да на адекватан и безбедан начин заштите своје животе и имовину. За пожаре на отвореном овакве размере капацитет ватрогасне јединице у Новом Пазару је довољан.</p>		
Утицај	Штићене вредности	Приказ утицаја замишљеног сценарија	
	Живот и здравље људи	Укупан број захваћених неким процесом у оквиру сценарија:	
		- мртви	/
		- повређени	/
		- евакуисани	76
- збринуте	/		
Укупно	76		
Економија/екологија	Укупна материјална штета по економију и екологију,		

		<p>трошкови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - трошкови евакуације 30.000 - трошкови збрињавања људи 230.000 - трошкови гашења пожара 4.800.000 - штета по индивидуалне објекте са покућством 34.700.000 - штета по пољопривредна добра 59.480.000 - обнова шумског комплекса 46.300.000 <p>Укупни трошкови који иду на терет буџета Града 145.540.000</p> <p>Процент штете у односу на буџет Града 4,12%</p>
Генерисање других опасности	<p>Нема опасности од директног генерисања других опасности, међутим, пожари могу довести до појаве додатних опасности, како непосредних, тако и до опасности које се могу испољити у будућности. Пре свега, долази до нарушавања животне средине, аерозагађења и смањења видљивости услед ширења пожарне материје, угрожавања биљног и животињског света и пољопривредних култура (смањење приноса), као и смањења квалитета земљишта.</p>	
Референтни инциденти	<p>Евидентирани шумски пожари на територији града Новог Пазара:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 30.08.2011. ватра је захватила око 15 ха младе борове шуме и око 10 ха ливаде; – 20.09.2011. пожар у селу Јабланици захватио је укупно 100 ха букове шуме (60 ха у власништву ЈП „Србија шуме“ и 40 ха у приватном власништву). <p>У току 2017. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 332 пожара и 1 експлозија. У току 2018. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 235 пожара. У току 2019. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 330 пожара. У току 2020. године на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десила су се 368 пожара. У току 2021. године (1.1 – 22.11.) на територији одговорности ВСБ Нови Пазар десио се 291 пожар.</p>	
Информисање јавности	<p>Један од најважнијих фактора је потпуно и благовремено информисање и обавештавање у припремању и реализацији противпожарних мера на свим нивоима организовања и деловања заштите од пожара, као саставног дела друштвене самозаштите. Сходно томе, постоји правовремено и прецизно информисање јавности путем јавних гласила (РТВ Нови Пазар, РТС Нови Пазар, Санцак ТВ, YU радио и друге радио-дифузне агенције), преко којих Одељење за ванредне ситуације упућује апеле да се не врши паљење ватре на отвореном простору, односно да се грађани одговорно понашају и пријаве пожар надлежним службама уколико га уоче. Услед настанка пожара информисање јавности се врши путем сазивања конференције за штампу, издавања саопштења или позивањем представника медија за директно укључивање у праћење рада Градског штаба. Командант Градског штаба јавност обавештава и о ангажовању снага и средстава за ублажавања последица, могућности територије за отклањање последица, координацији активности са државним и стручним органима и њиховом укључивању у санирању последица.</p>	

Напомена: Буџет Града Новог Пазара остварен у 2021. год. износио је 3.526.000.000 динара.

Учесталост настанка негативних ефеката пожара, експлозија и пожара на отвореном на територији града Новог Пазара је 1 догађај у 2 до 20 година.

Табела 129: Исказивање вероватноће

Вероватноћа или учесталост				
Категорија	(а) Вероватноћа	(б) Учесталост	(ц) Стручна процена	Одабрано
1	< 1 %	1 догађај у 100 година и ређе	Занемарљива	
2	1 – 5 %	1 догађај у 20 до 100 година	Мала	
3	6 – 50 %	1 догађај у 2 до 20 година	Средња	X
4	51 – 98 %	1 догађај у 1 до 2 године	Велика	
5	> 98 %	1 догађај годишње или чешће	Изразито велика	

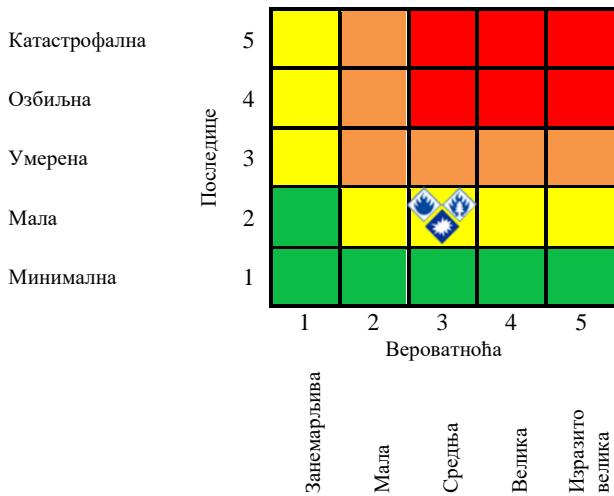
Табела 130: Исказивање последица по живот и здравље људи

Последице по живот и здравље људи			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	<50	
2	Мала	51– 200	X
3	Умерена	201 – 500	
4	Озбиљна	501 – 1500	
5	Катастрофална	>1500	

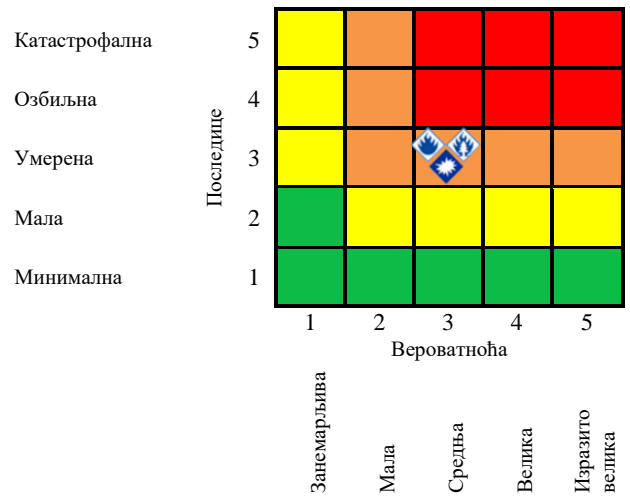
Табела 131: Исказивање последица по економију/екологију у односу на буџет преко 1.800.000.000,00 РСД (15.000.000,00 еура)

Последице по економију/екологију			
Категорија	Величина последица	Критеријум	Одабрано
1	Минимална	до 0,1-2% буџета	
2	Мала	од 2,1 – 4% буџета	
3	Умерена	од 4,1 – 7% буџета	X
4	Озбиљна	од 7,1 – 10% буџета	
5	Катастрофална	чији износ прелази 10% буџета	

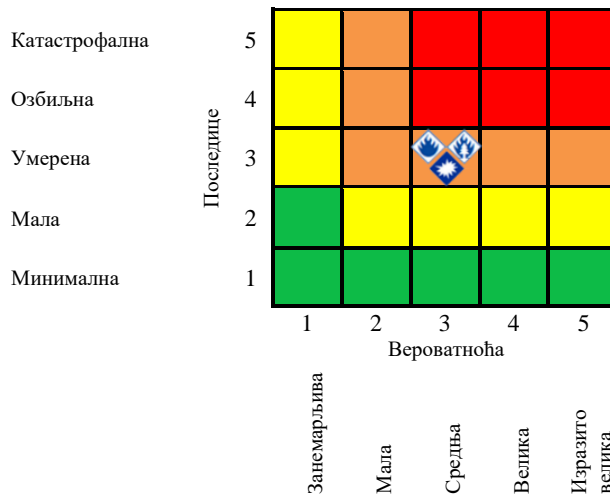
Матрица 1: Ризик по живот и здравље

Матрица 2: Ризик по економију/екологију

Матрица 3: Укупан ризик

Табела 132: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радња.
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од пожара, експлозија и пожара на отвореном **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Табела 133: *Превентивне мере*

Пожари, експлозије и пожари на отвореном					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стратегије, нормативно уређење, планови	Израдити План заштите и спасавања	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Овлашћени субјекти за израду процене ризика од катастрофа и плана заштите и спасавања	/
	Израдити планове за заштиту и спасавање од пожара	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	/
Систем за рану најаву	Организовање осматрачке службе	Одељење за привреду и финансије	Сезонски / по потреби	Корисници (концесионари) шума, приватни власници шума, грађани	Извештај о стању на терену
	Извиђање из ваздуха	Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде	Перманентно	Градска управа	/
Просторно планирање и легализација објеката	Адекватно просторно планирање у складу са рељефом, карактеристикама тла и коришћењем површина	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Одељење за урбанизам и изградњу	Извештај о извршеним активностима
	Забрана ложења ватре, постављање и одржавање знакова забране ложења ватре на отвореном	Одељење за инспекцијске послове	Годину дана од дана израде Процене	Градска управа	Извештај о извршеним активностима

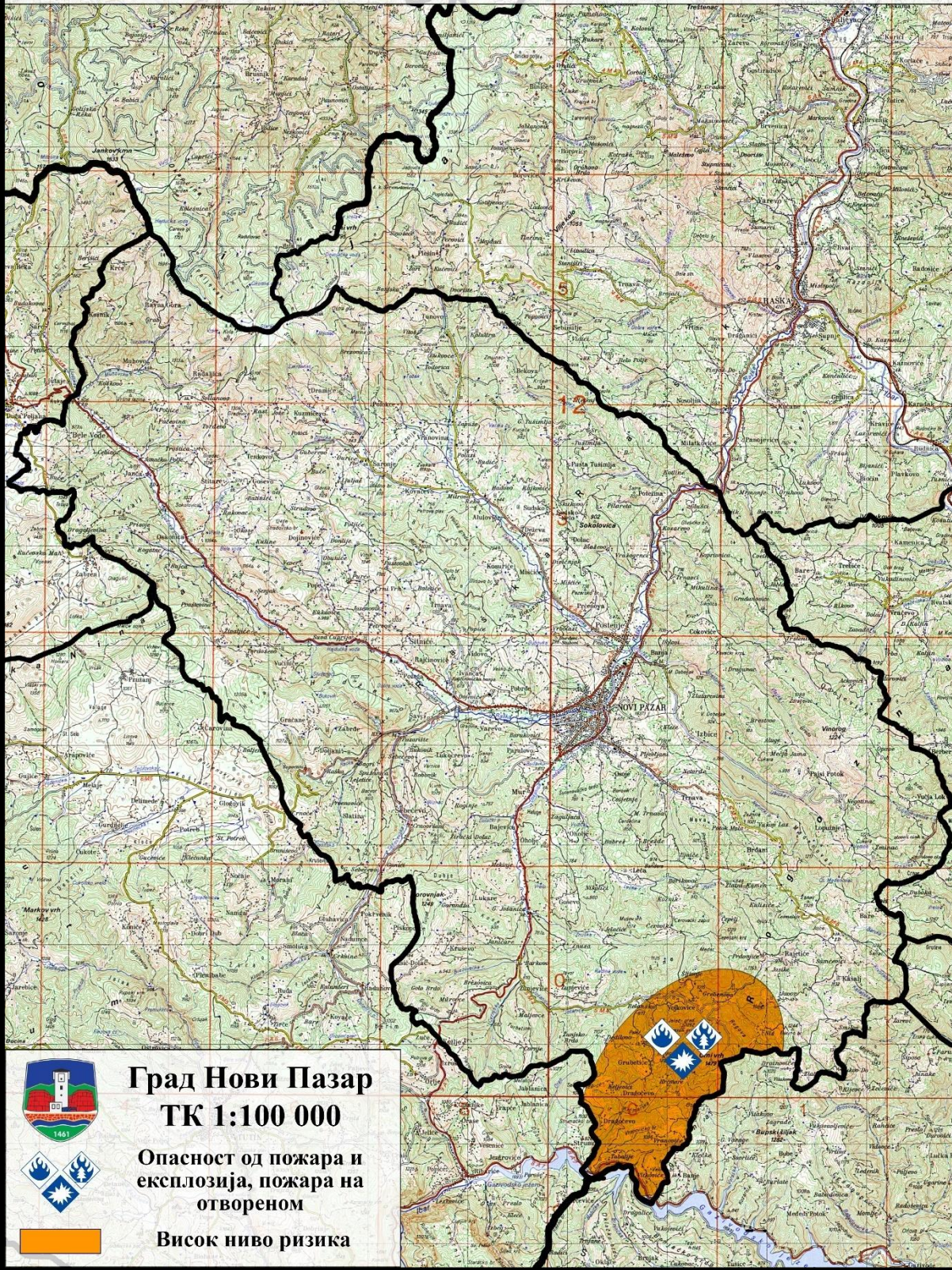

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Табела 134: Реактивне мере

Пожари, експлозије и пожари на отвореном					
Област	Мера	Носилац активности	Време реализације	Сарадници у реализацији активности	Време и начин извештавања
Стање спремности капацитета за реаговање	Формирати Ситуациони центар града Новог Пазара	Градска управа	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Редовно извештавање о раду Ситуационог центра путем извештаја
	Формирати Стручно-оперативни тим (СОТ) за заштиту од пожара и експлозија и пожара на отвореном	Градски штаб за ванредне ситуације	Одмах након израде Процене	Одељење за инспекцијске послове	Закључак штаба за ванредне ситуације о формирању СОТ
Спремност капацитета ватрогасно-спасилачких јединица	Обезбеђивање материјалне и техничке опремљености ватрогасно-спасилачких јединица за гашење пожара на отвореном	Градска управа	Непосредно након појаве опасности	Одељење за инспекцијске послове; Одељење за привреду и финансије	Извештај о стању спремности капацитета за реаговање
Спремност капацитета јединица цивилне заштите	Опремање јединице цивилне заштите опште намене јединице цивилне заштите за узбуђивање потребним материјално-техничким средствима, редовно одржавање показних вежби	Градска управа – Одељење за в.с. и послове одбране	Периодично	Сектор за ванредне ситуације, Градски штаб за ванредне ситуације	/
Одржавање и организација вежби за реаговање у случају појаве пожара	Едукација становништва за реаговање у случају појаве пожара на отвореном	Градски штаб за ванредне ситуације	Годину дана од дана израде Процене	Одељење за инспекцијске послове	/
Базе података и подлога за потребе планирања цивилне заштите	Приказ подручја са највећим степеном могућности јављања пожара на отвореном и вођење статистичких евиденција о насталим опасностима	Одељење за инспекцијске послове	Шест месеци након израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације; Одељење за привреду и финансије.	/
Способност субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање	Оспособљавање становништва, јавних предузећа и привредних друштава за реаговање у случају појаве пожара на отвореном	Одељење за инспекцијске послове	Годину дана од дана израде Процене	Градски штаб за ванредне ситуације	Сачинити извештај о извршеном оспособљавању
Стање мобилности веза	Праћење стања на терену и обавештавање од стране осматрачке службе	Одељење за инспекцијске послове	Перманентно	Градски штаб за ванредне ситуације	Извештај о стању на терену
	Одржавање телекомуникационе инфраструктуре	Градска управа	Перманентно	Субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама	/

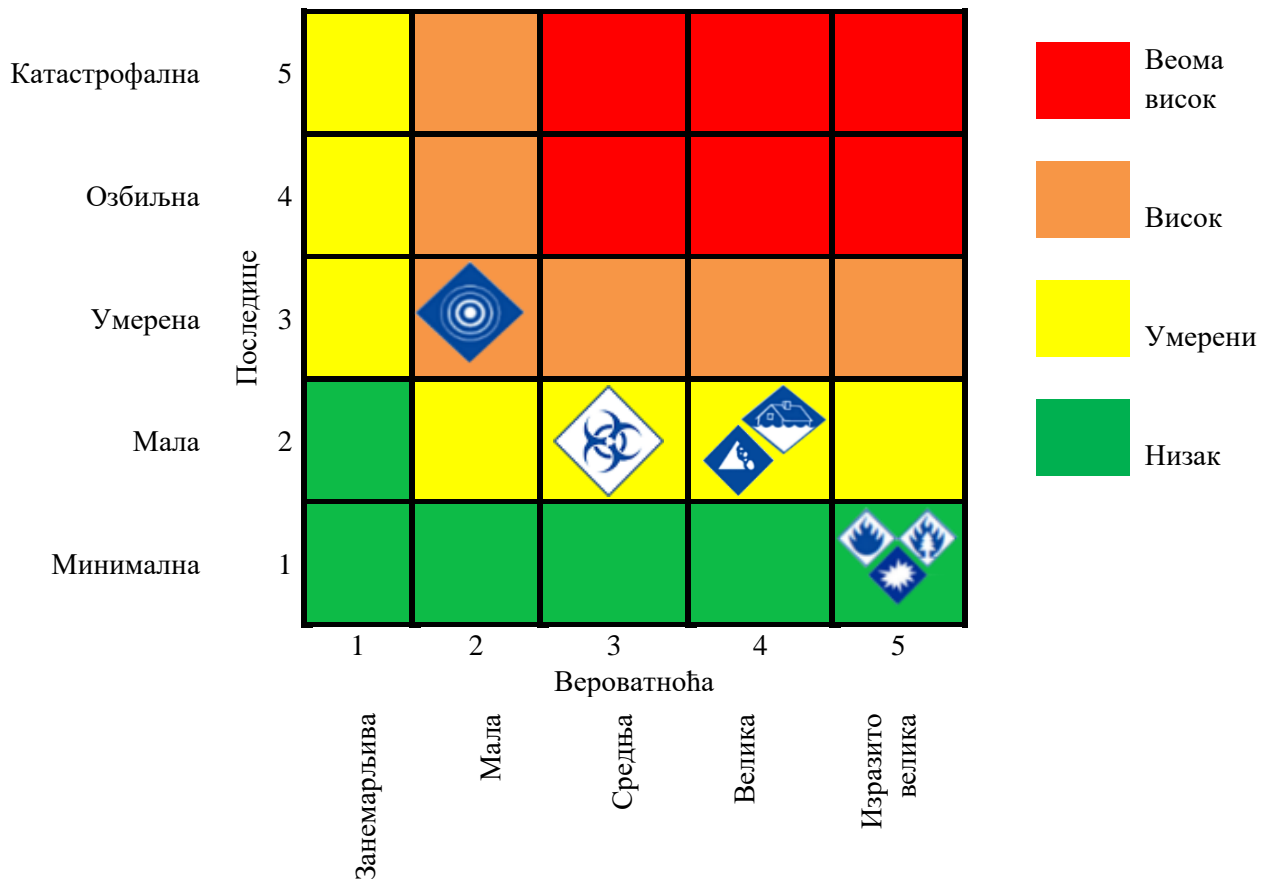
**Карта ризика од пожара и експлозија, пожара на отвореном
нежељени догађај са најтежим могућим последицама**

ЗАКЉУЧАК

Завршетком процеса израде процене ризика, као и обраде свих сценарија и изражавања резултата, добија се могућност упоређења резултата и њиховог приказивања у заједничким матрицама.

а) Збирна матрица по израђеним сценаријима за највероватнији догађај:

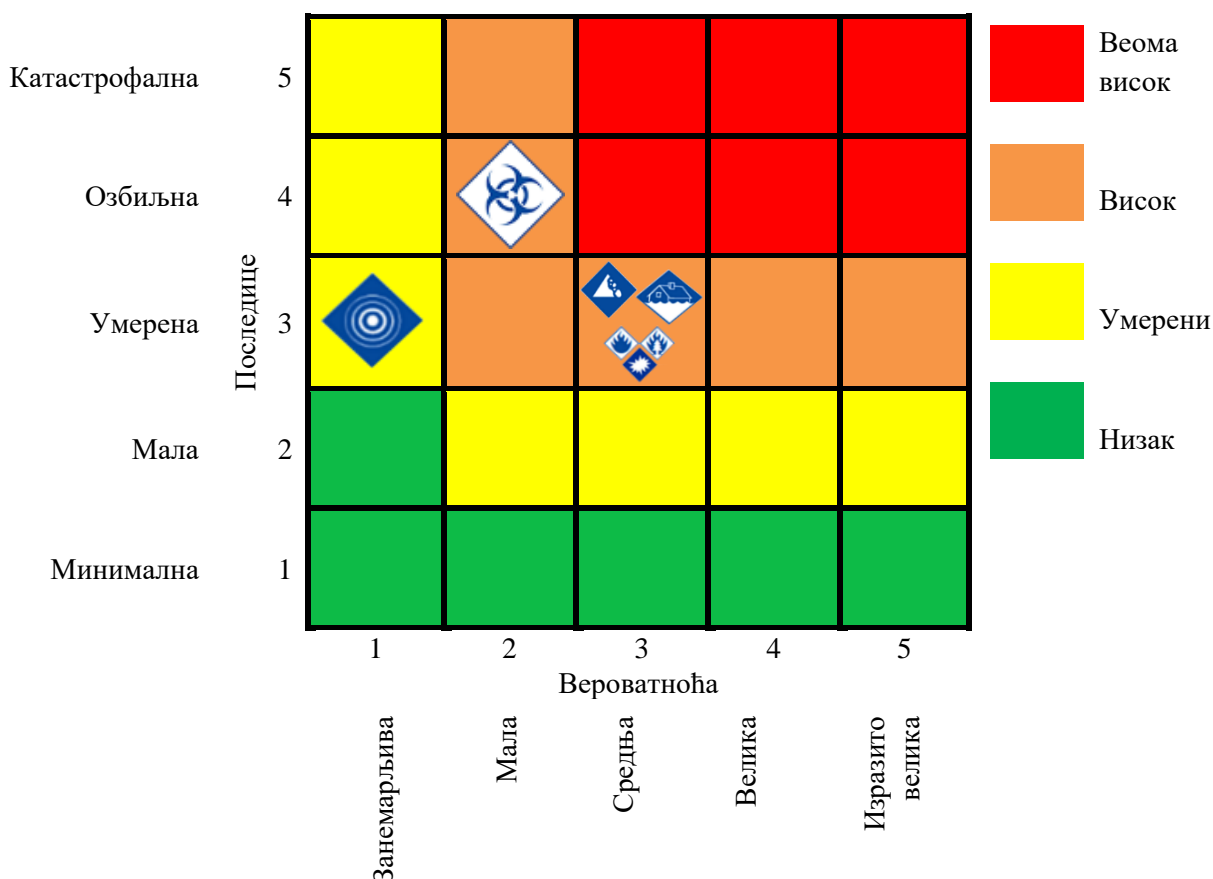
На основу резултата анализе ризика извршено је рангирање опасности према нивоу ризика. Рангирање опасности приказано је у табели испод. Сагледавајући Процену ризика од катастрофа града Новог Пазара, дају се закључне оцене о спремности града да да одговор на сваку елементарну непогуду или другу несрећу која би могла настати на овом подручју, постојећим организационим и људским капацитетима, према свим активностима - задацима заштите и спасавања.

Табела 135: Рангирање опасности на територији града Новог Пазара према нивоу ризика

Редни број	Опасност	Ниво ризика	Прихватљивост
1.	ЗЕМЉОТРЕС	ВИСОК	НЕПРИХВАТЉИВ
2.	ОДРОНИ, КЛИЗИШТА И ЕРОЗИЈА	УМЕРЕН	ПРИХВАТЉИВ
3.	ПОПЛАВЕ	УМЕРЕН	ПРИХВАТЉИВ
4.	ЕПИДЕМИЈЕ И ПАНДЕМИЈЕ	УМЕРЕН	ПРИХВАТЉИВ
5.	ПОЖАРИ, ЕКСПЛОЗИЈЕ И ПОЖАРИ НА ОТВОРЕНОМ	НИЗАК	ПРИХВАТЉИВ

На основу анализе сценарија за највероватнији нежељени догађај и процене ризика можемо констатовати да је ризик од пожара, експлозија и пожара на отвореном **низак**, док је од одрона, клизишта и ерозије и поплава **умерен** што значи да је **прихватљив**, те постоји потреба за предузимањем одређених радњи у циљу смањења ризика од наведених опасности. Висок ниво ризика захтева третман ризика, као и потребу предузимања радњи ради смањења ризика од земљотреса на ниво прихватљивости.

б) Збирна матрица по израђеним сценаријима за догађај са најгорим могућим последицама:

На основу резултата анализе ризика извршено је рангирање опасности према нивоу ризика. Рангирање опасности приказано је у табели испод.

Табела 136: Рангирање опасности на територији града Новог Пазара према нивоу ризика

Редни број	Опасност	Ниво ризика	Прихватљивост
1.	ЗЕМЉОТРЕС	УМЕРЕН	ПРИХВАТЉИВ
2.	ОДРОНИ, КЛИЗИШТА И ЕРОЗИЈА	ВИСОК	НЕПРИХВАТЉИВ
3.	ПОПЛАВЕ	ВИСОК	НЕПРИХВАТЉИВ
4.	ЕПИДЕМИЈЕ И ПАНДЕМИЈЕ	ВИСОК	НЕПРИХВАТЉИВ
5.	ПОЖАРИ, ЕКСПЛОЗИЈЕ И ПОЖАРИ НА ОТВОРОНОМ	ВИСОК	НЕПРИХВАТЉИВ

На основу анализе сценарија за нежељени догађај са најтежим могућим последицама и процене ризика можемо констатовати да је ризик од земљотреса **умерен**, што значи да је ризик **прихватљив**, али да постоји потреба за предузимањем одређених радњи у циљу смањења ризика на низак ниво. **Висок** ризик означен је за опасности од одрона, клизишта и ерозија, поплава, епидемија и пандемија и пожара, експлозија, пожара на отвореном при чему захтевају третман, односно постоји потреба за предузимањем разноврсних планских мера ради смањења ризика на ниво прихватљивости. Ради смањивања нивоа ризика од дејства негативних последица, идентификоване потенцијалне опасности или комбинација опасности, предузимају се мере из области превентиве и реаговања.

Превентивне мере заштите и спасавања представљају све активности, поступке и мере које предузимају субјекти система заштите и спасавања у циљу смањења вероватноће настанка и последица елементарних непогода и других несрећа. Превентивне мере заштите и спасавања предузимају сви субјекти система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама у складу са својим надлежностима, могућностима и способностима. Сви субјекти система су дужни да у циљу развијања и унапређивања јединственог система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама, планирају, програмирају и буџетирају све активности и поступке којима се врши имплементација мера превенције.

Превенција мора да буде перманентан процес, имплементиран у свакодневним радним активностима:

- *Земљотрес*: израда интерне регулативе (израда и ажуририње докумената планског мониторинга - карти хазарда, карти сеизмичког зонарања територије, вршење геодинамичког мониторинга); успостављање система мониторинга и евиденције важних објеката осетљивих на јаке потресе, спровођење контроле већ изграђених објеката и строга примена прописа приликом грађења нових објеката (прописани технички нормативи за изградњу објеката високоградње у сеизмичким зонама VII, VIII и IX степена сеизмичности по скали MCS), дефинисање оптималних услова градње, густине насељености, спратности објеката и мреже изграђених површина; израда планова за предузимање мера за заштиту становништва и добара; израда планова за реаговање у случају потреса и ангажовање лица оспособљеног за вршење мониторинга; као и организовање вежби за едукацију становништва за реаговање у случају настанка земљотреса.
- *Одрони, клизишта и ерозије*: успостављање система мониторинга и евиденције и праћење стања клизишта, одрона и ерозија на територији и у окружењу преко надлежне службе, правовремено обавештавање становништва путем средстава јавног

информисања о наступању опасности и поступању у случају одрона, клизишта и ерозија

- *Поплаве*: спровођење превентивно-техничких мера за заштиту од поплава (обезбедити потребна истраживања, студије и пројекте ради предузимања мера и радова за неопходно повећање степена сигурности одбране од поплава); утврђивање расположивих ресурса и то: техничких, административних, материјалних, финансијских, кадровских и институционалних, за спровођење одбране од поплава, укључујући и припремање годишњих потреба, биланса и буџета; ажурирање оперативног плана за одбрану од поплава за воде другог реда; праћење стања хидрометеоролошких услова преко надлежне службе; забрана изградње нових објеката у зонама поплавних таласа; забрана складиштења смећа и отпада уз речне токове; праћење прогнозе и кретања водостаја, планирање мера одржавања водотокова другог реда; постављање довољног броја кишомера у циљу боље прогнозе количина падавина; одржавање заштитних објеката (санирање критичних места), поправка постојећих и изградња нових насипа; као и организовање вежби одбране од поплава свих субјеката од значаја за заштиту и спасавања.
- *Епидемије*: праћење епидемиолошке ситуације у суседним локалним самоуправама, као и на нивоу Републике; сарадња са здравственим установама на територији локалне самоуправе у изради планова реаговања и превенције епидемија; редовно одржавање хигијене јавних површина, решавање проблема канализације и нехигијенских насеља; израда планова за предузимање мера за заштиту становништва и добара; вођење статистике и евиденције о здравственом стању становника, имунизацији и расположивом медицинском прибору и опреми.
- *Пожари и експлозије, пожари на отвореном*: примена Законом прописане техничке нормативе и стандарда заштите од пожара; праћење стања пожарних услова преко надлежне службе.

Нарочиту важност има оспособљавање свих субјеката система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама за превенцију и реаговање у ванредним ситуацијама. Обука и оспособљавање људских ресурса свих снага система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама на територији града је неопходан корак у циљу стицања знања о елементарним непогодама и другим несрећама, процедурама рада и организовања, комуникацији, итд. Нарочиту важност има иновирање програма оспособљавања и праћење међународних стандарда и искустава, у циљу обезбеђивања могућности сарадње са снагама заштите и спасавања из иностранства и учешћа на заједничким вежбама. Неопходно је вршити израду или набавку одговарајуће литературе, којом би се утицало на свест становништва о потреби превенције од елементарних непогода и других несрећа, као и повећању степена знања о примењивим мерама превенције за сваку појединачну опасност. У школама и вртићима је неопходно увести одређени број часова наставе на којој би се вршила едукација из области ванредних ситуација. Наставни кадар је неопходно посебно едуковати у циљу стицања и ширења стручних и методичких знања у вези са ванредним ситуацијама.

Реаговање у случају настанка опасности од елементарне непогоде и друге несреће представља кључни моменат оперативне употребе система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама. Мере заштите и спасавања, када наступи опасност од елементарне непогоде или друге несреће, се односе на способност реаговања у складу са плановима заштите и спасавања и у складу са насталом ситуацијом, те се указује на важност израде **Плана заштите и спасавања града Новог Пазара** који представља основни плански документ на основу кога се субјекти заштите и спасавања организују, припремају и учествују у извршавању мера и задатака заштите и спасавања угроженог становништва, материјалних и културних

добра и животне средине. Циљ израде Плана је утврђивање задатака заштите и спасавања субјектима у циљу планског и организованог ангажовања њихових капацитета и усклађивања активности у спровођењу мера и задатака заштите и спасавања.

Штаб за ванредне ситуације врши прикупљање података о насталој опасности као и процену могућих последица и предвиђања развоја опасности, а на основу тога наређује ангажовање субјектата од посебног значаја за заштиту и спасавање, јединица цивилне заштите и осталих снага на извршавању задатака цивилне заштите. Мере заштите, када наступи опасност од елементарних непогода и других несрећа, представљају организовану и планску употребу снага и средстава у заштити и спасавању људи, материјалних добара и животне средине, извршавање задатака привредних друштава и других правних лица и појединаца у спасавању угроженог становништва и материјалних добара извршавањем задатака цивилне заштите, планирање потребе за тражење помоћи Војске Србије или међународне помоћи и предузимање других мера на спречавању или ублажавању последица елементарних непогода и других несрећа у складу са одлукама штаба за ванредне ситуације. Ангажовањем људских и материјалних ресурса у односу на конкретне околности, а према инструкцијама штаба, врши се заштита и спасавање људи, материјалних добара и животне средине.

Са аспекта примене мера личне, узајамне и колективне заштите, неопходно је сва лица у оспособљеним правним лицима на примерен начин обучити за рад у ванредним ситуацијама. Неопходно је планирати и изводити практичне облике групне обуке за поступање у ванредним ситуацијама. Људске ресурсе је неопходно упућивати на различите семинаре, курсеве и научне и стручне конференције у циљу обнављања знања, стицања нових знања и размене искустава. Сваки припадник оперативних снага мора на годишњем нивоу да присуствује неком од облика обучавања и усавршавања. Иако не спадају у формацијске снаге система смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама, веома важно место заузимају волонтери и добровољци, као и сва друга лица која нису припадници снага заштите и спасавања. Град Нови Пазар мора да развије упутство за поступање са таквим лицима, са прецизним процедурама рада.

У организацији Градске управе мора да се дефинише начин праћења појединих опасности од елементарних непогода и других несрећа и одговорне службе. Неопходно је да надлежно Одељење буде у сталној вези са правним лицима која имају обавезу да прате опасности и о њима извештавају, те је значајно успоставити систем извештавања од стране правних лица, на нивоу који је погодан за рад у односу на периоде настанка појединих опасности. Стручна служба за ванредне ситуације треба да прима информације од надлежних делова Градске управе и субјектата од посебног значаја за заштиту и спасавање (или других правних лица), анализира информације, обрађује их и доставља команданту Штаба односно Штабу по одобрењу команданта. У том смислу неопходно је интерним актом дефинисати одговорна лица у привредним друштвима и другим правним лицима, као и деловима Градске управе, која имају обавезу праћења додељених елемената Процене и извештавања о стању и променама, такође је у ту сврху неопходно дефинисати процедуре. С обзиром на број становника на територији града и обим штете од елементарних непогода и других несрећа, неопходно је формирање Одељења за процену штете, са задатком да прикупља и архивира податке о причињеним штетама.

Проценом ризика од катастрофа рукује стручна служба, која мора да буде оспособљена за израду и измене и допуне Процене ризика од катастрофа и Плана заштите и спасавања. Стручна служба израђује процедуре за рад по питањима обавештавања, извештавања и реализације превентивних мера. По реализацији мера превенције, стручна служба надлежна за

третман ризика, обавештава стручну службу за ванредне ситуације о реализацији мере. На основу те информације, стручна служба за ванредне ситуације врши измене и допуне елемената процене за који је ризик смањен применом мере и обавештава Штаб за ванредне ситуације. Лица запослена у стручној служби је неопходно слати на усавршавања, на специјализоване стручне и научне конференције (најмање једном годишње), и вршити обуке за израду процене ризика од катастрофа у складу са новим стандардима.

У циљу правовременог поступања и предузимања свих мера и задатака у ванредним ситуацијама потребно је утврдити задатке и обавезе свих субјеката у систему смањења ризика од катастрофа и управљања у ванредним ситуацијама на територији града Новог Пазара, а посебно јавно-комуналних предузећа, изградити појединачне планове заштите и спасавања, остварити непосредни и стални контакт и сарадњу са субјектима од посебног значаја за заштиту и спасавање која имају утврђене задатке и обавезе у ванредним ситуацијама, у планирању и извршавању мера и задатака и остварити непрекидну хијерархијску комуникацију у ванредним ситуацијама. Са субјектима од посебног значаја за заштиту и спасавање која су извршила своје обавезе проистекле из законске регулативе, неопходно је склопити уговоре по питању извршавања мера и задатака заштите и спасавања.

ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Евиденциони картон за ажурирање базе података о земљотресима

Назив опасности: ЗЕМЉОТРЕСИ							
Карактеристике	Локација						
	Насељено место						
	Катастарска општина						
	Просторна димензија/захваћена површина						
	Време појављивања и време трајања						
	Временски ток развоја догађаја						
	Узрок/Интензитет догађаја/ Мултиризик						
				мушкарци	жене	деца	Остале рањиве категорије
Подаци о последицама опасности поштићене вредности	Живот и здравље људи	- мртви					
		- повређени					
		- оболели					
		- евакуисани					
		- расељени – остали без стана/куће					
		- збринуте					
		- склоњени					
		Укупно					

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

	Економија/екологија		- здравственог збрињавања и лечења			
			- свих непосредних хитних мера (обнове зграда, јавног превоза и др.)			
			- прекида привредних активности			
			- еколошке обнове			
			- вредности исплаћених премија осигурања			
			Укупно			
	Друштвена стабилност		1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури		- Енергетици	
					- Саобраћају	
					- Водопривреди	
					- Снабдевање храном	
					- Здравствена	
					- Финансије	
					- Телекомуникациона и информациона	
					- Заштита животне средине	
- Функционисање органа државне управе и хитних служби						
- Наука и образовање						
		Укупно				

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

		2. Укупна материјална штета на установама/ грађевинама јавног друштвеног значаја	- Објекти културне баштине	
			- Верски објекти	
			- Објекти јавних установа	
			- Спортски објекти	
			-	
			-	
			-	
			-	
			Укупно	

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Прилог 2: Евиденциони картон за ажурирање базе података о одронима, клизиштима и ерозијама

Назив опасности: ОДРОНИ, КЛИЗИШТА И ЕРОЗИЈЕ						
Карактеристике	Локација					
	Насељено место					
	Катастарска општина					
	Просторна димензија/захваћена површина					
	Време појављивања и време трајања					
	Временски ток развоја догађаја					
	Узрок/Интензитет догађаја/ Мултиризик					
			мушкарци	жене	деца	Остале рањиве категорије
Подаци о последицама опасности по штићене вредности	Живот и здравље људи	- мртви				
		- повређени				
		- оболели				
		- евакуисани				
		- расељени – остали без стана/куће				
		- збринуте				
		- склоњени				
	Укупно					
Економија/екологија	- здравственог збрињавања и лечења					

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

			- свих непосредних хитних мера (обнове зграда, јавног превоза и др.)		
			- прекида привредних активности		
			- еколошке обнове		
			- вредности исплаћених премија осигурања		
			Укупно		
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури		- Енергетици	
				- Саобраћају	
				- Водопривреди	
				- Снабдевање храном	
				- Здравствена	
				- Финансије	
				- Телекомуникациона и информациона	
				- Заштита животне средине	
				- Функционисање органа државне управе и хитних служби	
				- Наука и образовање	
	Укупно				
	2. Укупна материјална штета	- Објекти културне баштине			

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

		на установама/ грађевинама јавног друштвеног значаја	- Верски објекти	
			- Објекти јавних установа	
			- Спортски објекти	
			-	
			-	
			-	
			-	
			Укупно	

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

Прилог 3: Евиденциони картон за ажурирање базе података о поплавама

Назив опасности: ПОПЛАВЕ							
Карактеристике	Локација						
	Насељено место						
	Катастарска општина						
	Просторна димензија/захваћена површина						
	Време појављивања и време трајања						
	Временски ток развоја догађаја						
	Узрок/Интензитет догађаја/ Мултиризик						
				мушкарци	жене	деца	Остале рањиве категорије
Подаци о последицама опасности по штићене вредности	Живот и здравље људи	- мртви					
		- повређени					
		- оболели					
		- евакуисани					
		- расељени – остали без стана/куће					
		- збринуте					
		- склоњени					
	Укупно						
Економија/екологија	- здравственог збрињавања и лечења						

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

			- свих непосредних хитних мера (обнове зграда, јавног превоза и др.)		
			- прекида привредних активности		
			- еколошке обнове		
			- вредности исплаћених премија осигурања		
			Укупно		
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури		- Енергетици	
				- Саобраћају	
				- Водопривреди	
				- Снабдевање храном	
				- Здравствена	
				- Финансије	
				- Телекомуникациона и информациона	
				- Заштита животне средине	
				- Функционисање органа државне управе и хитних служби	
				- Наука и образовање	
	Укупно				
	2. Укупна материјална штета	- Објекти културне баштине			

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

		на установама/ грађевинама јавног друштвеног значаја	- Верски објекти	
			- Објекти јавних установа	
			- Спортски објекти	
			-	
			-	
			-	
			-	
			Укупно	

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Прилог 4: Евиденциони картон за ажурирање базе података о епидемијама и пандемијама

Назив опасности: ЕПИДЕМИЈЕ И ПАНДЕМИЈЕ							
Карактеристике	Локација						
	Насељено место						
	Катастарска општина						
	Просторна димензија/захваћена површина						
	Време појављивања и време трајања						
	Временски ток развоја догађаја						
	Узрок/Интензитет догађаја/ Мултиризик						
				мушкарци	жене	деца	Остале рањиве категорије
Подаци о последицама опасности по штићене вредности	Живот и здравље људи	- мртви					
		- повређени					
		- оболели					
		- евакуисани					
		- расељени – остали без стана/куће					
		- збринуте					
		- склоњени					
	Укупно						
Економија/екологија	- здравственог збрињавања и лечења						

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

			- свих непосредних хитних мера (обнове зграда, јавног превоза и др.)		
			- прекида привредних активности		
			- еколошке обнове		
			- вредности исплаћених премија осигурања		
			Укупно		
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури		- Енергетици	
				- Саобраћају	
				- Водопривреди	
				- Снабдевање храном	
				- Здравствена	
				- Финансије	
				- Телекомуникациона и информациона	
				- Заштита животне средине	
				- Функционисање органа државне управе и хитних служби	
				- Наука и образовање	
	Укупно				
	2. Укупна материјална штета	- Објекти културне баштине			

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

		на установама/ грађевинама јавног друштвеног значаја	- Верски објекти	
			- Објекти јавних установа	
			- Спортски објекти	
			-	
			-	
			-	
			-	
			Укупно	

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

Прилог 5: Евиденциони картон за ажурирање базе података о пожарима и експлозијама, пожарима на отвореном

Назив опасности: ПОЖАРИ И ЕКСПЛОЗИЈЕ, ПОЖАРИ НА ОТВОРЕНОМ						
Карактеристике	Локација					
	Насељено место					
	Катастарска општина					
	Просторна димензија/захваћена површина					
	Време појављивања и време трајања					
	Временски ток развоја догађаја					
	Узрок/Интензитет догађаја/ Мултиризик					
			мушкарци	жене	деца	Остале рањиве категорије
Подаци о последицама опасности по штићене вредности	Живот и здравље људи	- мртви				
		- повређени				
		- оболели				
		- евакуисани				
		- расељени – остали без стана/куће				
		- збринуте				
		- склоњени				
	Укупно					
Економија/екологија	- здравственог збрињавања и лечења					

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

RIS

Razvojno Inovacioni Sistem doo

			- свих непосредних хитних мера (обнове зграда, јавног превоза и др.)		
			- прекида привредних активности		
			- еколошке обнове		
			- вредности исплаћених премија осигурања		
			Укупно		
	Друштвена стабилност	1. Укупна материјална штета на критичној инфраструктури		- Енергетици	
				- Саобраћају	
				- Водопривреди	
				- Снабдевање храном	
				- Здравствена	
				- Финансије	
				- Телекомуникациона и информациона	
				- Заштита животне средине	
				- Функционисање органа државне управе и хитних служби	
				- Наука и образовање	
	Укупно				
	2. Укупна материјална штета	- Објекти културне баштине			

ПРОЦЕНА РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА ГРАДА НОВОГ ПАЗАРА

		на установама/ грађевинама јавног друштвеног значаја	- Верски објекти	
			- Објекти јавних установа	
			- Спортски објекти	
			-	
			-	
			-	
			-	
			Укупно	

Прилог 6: Лица са лиценцом фирме Развојно иновациони систем ДОО

Образац 4.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ЛИЦЕНЦА

ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
И ПЛАНА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Марко, Светозар, Кон

(име, име једног родитеља, презиме)

2508994710258

(јединствени матични број грађана ЈМБГ)

25.08.1994. године Београд

(датум и место рођења)

Број лиценце

00420

У Београду **23.09.2019. године**

(датум издавања лиценце)

МИНИСТАР

(име и презиме)
H. Stefanović

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ЛИЦЕНЦА

ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
И ПЛАНА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Данијела, Слободан, Милојковић

(име, име једног родитеља, презиме)

0903994728229

(јединствени матични број грађана ЈМБГ)

9.3.1994. године, Параћин

(датум и место рођења)

Број лиценце

00880

У Београду 24.9.2021.
(датум издавања лиценце)

МИНИСТАР
Александар Вулин
(име и презиме)

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ЛИЦЕНЦА

ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
И ПЛАНА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Госпава, Ристо, Стојановић

(име, име једног родитеља, презиме)

3012988188890

(јединствени матични број грађана ЈМБГ)

30.12.1988. године Зворник, БиХ

(датум и место рођења)

Број лиценце

00823

У Београду **28.05.2021. године**
(датум издавања лиценце)

М.П.

МИНИСТАР
Александар Вулин
(име и презиме)

Образац 4.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ЛИЦЕНЦА

ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
И ПЛАНА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Младен, Драган, Стојановић

(име, име једног родитеља, презиме)

2606993732519

(јединствени матични број грађана ЈМБГ)

26.06.1993. године Београд

(датум и место рођења)

Број лиценце

00423

У Београду 23.09.2019. године
(датум издавања лиценце)

МИНИСТАР

(име и презиме)
H. Cацефанкић

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

ЛИЦЕНЦА

ЗА ИЗРАДУ ПРОЦЕНЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФА
И ПЛАНА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА

Милка, Зоран, Симић

(име, име једног родитеља, презиме)

2908996798444

(јединствени матични број грађана ЈМБГ)

29.08.1996. године Прибој

(датум и место рођења)

Број лиценце

00661

У Београду **06.07.2020. године**
(датум издавања лиценце)

М.П.

МИНИСТАР
др Небојша Стефановић
(име и презиме)

Stefanovic